ISTORIA
UNEI FRUNTARII

ROMÂNIA

PE MALUL DREPT AL DUNAREĬ

www.dacoromanica.ro

ISTORIA
UNEI FRUNTARII

ROMÂNIA
PE MALUL DREPT AL DUNAREĬ

DE

PRINCIPELE GHEORGHIE BIBESCU

TRADUSA DIN LIMBA FRANCESA

de

ALEXANDRU EM. FLORESCU

BUCURESCI
TIPOGRAFIA CURTII REGALE, PROPR. F. GÖBL FII
12, PASAGIUL ROMAN, 12.
1883.

www.dacoromanica.ro

Cu toate probele de înalt interes ce marile Puteri aŭ dat Romăniei înainte și în timpul Congresului de la Berlin, cu toate lucrările constiincioase și însemnate ale comisiunelor europene din 1878 și 1879, situațiunea făcută Romăniei pe malul drept al Dunărei, nu este dintr'acelea care sĕ permită unei națiunĭ a lua în posesiune uo bucată de pămênt fără căință pentru trecut și fără temere pentru viitor.

Ni s'a părut interesant și folositor de a cerceta causele acesteĭ situațiunĭ.

A resuma fasele prin care a trecut chestiunea română până astă-dĭ, începênd din momentul când s'aŭ subscris preliminările de pace, în ianuarie 1878, la Andrianopol, între Imperiul rus și Sublima-Poartă; a demonstra cu toată deferința cuvenită intențiunelor representanților Marilor Puteri și bărbatu-

www.dacoromanica.ro

luĭ eminent care a prezidat la lucrĕrile lor, că, marea operă de la Berlin a rĕmas incomplectă în ceea ce priveşte pe Romănia; a proba că resultatul final nu rĕspunde nicĭ cu spiritul nicĭ cu litera tractatuluĭ din 1878, nicĭ cu decisiunele luate de către comisiunile europeene, de oare ce Congresul a crezut că putea sĕ resolve importantul problem al delimitaţiuneĭ hotaruluĭ bulgaro-român fără a ţine seamă de uo chestiune esenţială; a arĕta în fine care ar trebui sĕ fie această fruntarie ca Romănia sĕ o poată apĕra şi sĕ poată păstra Dobrogeaoa, eată scopul acesteĭ lucrĕrĭ.

Marile Puterĭ fi-vor ele pătrunse de giusteţa consideraţiunilor ce vor urma maĭ la vale şi schimbava'şĭ ele oare decisiunea, la ora apropiată poate, a uneĭ nuoĭ regulĕrĭ a chestiunilor Orientuluĭ? O dorim aceasta cu ardoare.

Daca speranţa noastră se va realisa, recunoaşterea ce am făcut fruntarieĭ noastre de la estul Silistreĭ, a peţeĭ Silistreĭ şi a poziţiunilor sale dominante şi îngrozitoare, consultând documentele diplomatice relative la această interesantă chestiune naţională, şi în fine, decidêndu-ne a publica aceste câte-va pagine chiar de astă-dĭ, în prevederea viitoruluĭ, toate acestea nu le vom fi făcut numaĭ în interesul unuĭ simplu studiŭ teoretic.

www.dacoromanica.ro

Am fi dorit să resumăm la finele acesteĭ lucrĕrĭ, documentele diplomatice cele maĭ importante ale istorieĭ noastre, începênd de la 1774, cu scopul de a pune pe cetitor în stare de a lega presentul cu trecutul, de a'şĭ da uo seamă maĭ esactă de evenimentele actuale, de a mĕsura viitorul cu uo maĭ mare prevedere şi de a urma mersul ţĕrĭĭ noastre în laborioasele etapurĭ ce a strĕbătut pînă la a eĭ glorioasă înălţare, vĕdênd'o trecând, — în acest period de una-sută-opt anĭ, — de la vasalitate la indipendenţă.

Dar ne am temut de a nu distrage atenţiunea de la chestiunea principală: fruntaria română de peste Dunăre; şi am preferat sĕ întârdiem această publicaţiune al căruĭ punct de plecare va fi tractatul de la Kaïnardgi, 1774. Această epocă este într'adevĕr, pentru ţeara românească, aurora reînvierĕĭ sale, precum este tractatul de la Berlin, ridicarea sa în plină lumină, între statele civilisate ale lumeĭ.

www.dacoromanica.ro

PARTEA I

—

CONGRESUL DE LA BERLIN

www.dacoromanica.ro

ROMANIA

LA SAN-STEFANO (1)

Indipendența Română stipulată fără condițiune îndată după armistițiŭ și în Preliminările de Pace. — Tractatul de la San-Stefano. — Articolile acestuĭ tractat privitoare la România, la indipendența eĭ fără condițiune, la neutralitatea fruntarieĭ sale Danubiane, la garanția libereĭ navigațiunĭ pe Dunărea-de-gios, la tĕrîmurile ce i s'aŭ adeogat ca despăgubire pentru cel ce 'ĭ se hrăpise. — Efectul tractatuluĭ de la San-Stefano asupra putereĭ otomane și ecuilibruluĭ europeanŭ. — Temerile cabinetuluĭ Englesŭ ș'ale cabinetelorŭ europeene. — Circulara Foreingn-Oficiuluĭ. — Pro-Memoria cancelarieĭ din Petersburg. — Cuu s'aŭ motivat în acest din urmă document, projectele Rusieĭ în privința Românieĭ.

La 1878, Rusia eșĭa triumfătoare, — cu prețul unor silințe eroice, — din lupta sa în contra imperiuluĭ turcesc.

România, aliata Czaruluĭ în această campa-

(1) Acest studiŭ și citațiunile ce vor urma sînt trase din textu desbaterilor Congresuluĭ de la Berlin, publicat de guvernul frances, Paris, Imprimeria Națională, 1878.

www.dacoromanica.ro

nie pe care, glorioasa rezistență a luĭ Osman-Pașa s'a armateĭ sale, o prelungise atât de mult și o făcuse atât de sângeroasă, a reamintit prin preciosul concurs al vitejieĭ sale, vechia ḑicătoare : « Adesea cine-va are nevoe de un maĭ micŭ de cât sine. »

Indipendența Principatuluĭ trebuea naturalmente să fie una din consecințele victorieĭ. Intr'adevĕr, în instrucțiunele relative la armistițiŭ și la preliminările de Pace trimise comandanților-șefĭ, și pe care A. S. Principele Gorciacow le comunica la 28 ianuarie 1878 D-luĭ General Le-Flô, Ambasadorul Franțeĭ la Petersburg, se hotăraște că, « Principatul « Romănieĭ se va declara indipendent și va « priimi o despăgubire teritorială. (1) » Și, în preliminările de pace subscrise la $^{19}/_{31}$ ianuarie 1878, în Andrianopol, de către Server-Pașa și Namic-Pașa de uo parte, și de Marele Duce Nicolae de altă parte, se stipulează din nuoŭ că : « Indipendența Romănieĭ va fi « recunoscută . . . și ĭ se va asigura uo des- « păgubire teritorială îndestulătoare. (2) »

Aceste preliminărĭ, care nu explic pentru ce se acorda uo despăgubire teritorială Romă-

(1) Depeșa generaluluĭ Le Flô către ministrul afacerilor streine, la Paris, pagina 5. textul Congresuluĭ de la Berlin.

(2) Ibidem.

www.dacoromanica.ro

nieĭ, care, şi dintr'alt punct de vedere încă, rĕsturna uo stare de lucrurĭ stabilită prin tractatele din 1856 şi 1871, pun pe Anglia pe gânduri şi o decid sĕ reclame intervenţiunea marilorŭ Puterĭ europeene.

Dar înainte de a merge maĭ departe, este folositor a reproduce aicĭ articolile din tractatul de la San-Stefano privitoare la România :

« Art. 5. Sublima Poartă recunoaşte Indi-
« pendenţa Românieĭ, care 'şĭ va susţine drep-
« turile eĭ la uo despăgubire ce se va desbate
« între amânduoĕ părţile.

« Pînă la încheerea unuĭ tractat direct în-
« tre Turcia şi România, supuşiĭ Românĭ se
« vor bucura în Turcia, de toate drepturile
« garantate supuşilor celor-l'alte Puterĭ eu-
« ropeene. »

Cuvintele acestea : « care 'şĭ va susţine drep-
« turile sale la uo despăgubire ce se va des-
« bate între amânduoĕ părţile, » s'aŭ şters de către Congresul de la Berlin.

« Art. 12. Toate cetăţile de pe Dunăre se
« vor rade. Nu vor maĭ fi de aci înainte, pe
« marginile acestuĭ fluviŭ, nicĭ uo fortereţă,
« nicĭ bastimente de resbel în apele princi-
« patelor Bulgarieĭ, Românieĭ şi Serbieĭ, a-
« fară de cele staţionare întrebuinţate pînă a-

www.dacoromanica.ro

« cum, şi bastimentele uşoare destinate la po-
« liţia fluvială şi la serviciul vămilor.

« Drepturile, obligaţiunile şi prerogativele
« Comisiuneĭ internaţionale de la Dunărea de
« gios, sunt menţinute intacte. »

Acest art. 12, să observăm în treacăt, e foarte limpede. El păstrează şi desvoltă, pentru apele Dunăreĭ, regimul care poate să asigure maĭ bine neutralitatea lor indispensabilă comerciuluĭ şi liniştеĭ staturilor ţărmurene.

Articolul 19, paragraful al duoelea, face enumeraţiunea următoare a ţărîmurilor ce urmează să rămâe Românieĭ: « Sangeacul Tulceĭ,
« adică, districtele (cazas) Kilia, Sulina, Mah-
« mudie, Isaccea, Tulcea, Măcinu, Babadag,
« Hîrsova, Kiustenge şi Medgidie, precum şi
« insulile Delteĭ şi insula Şerpilor. » Şi maĭ adaogă şi acest paragraf atât de diplomatic în formă cât şi explicit în fond: « Ne avênd do-
« rinţă să'şĭ anexeze acest teritoriŭ (sangea-
« cul Tulceĭ) şi insulile Delteĭ, Rusia îşĭ re-
« servă facultatea de a le schimba cu partea
« din Basarabia deslipită prin tractatul de la
« 1856, şi limitată la miadă-dĭ cu talvegul
« braţuluĭ Kilieĭ şi gura Stari-Stambul.

« Chestiunea împărţireĭ apelor ş'a pescării-
« lor va urma să fie regulată printr'uo comi-

www.dacoromanica.ro

« siune Ruso-română în spaţiul de un an de « la ratificarea tractatuluĭ de pace. »

Tractatul de la San-Stefano, (1) conceput cu uo dibăcie extremă, executat cu uo rară iuţeală, arunca pe Poartă fără apĕrare, în voea teribileĭ sale rivale. Indată ce plenipotenciariĭ eĭ ratificară aceste grele şi definitive concesiunĭ, Turcia perdu tot dreptul de a maĭ pune înainte în favoarea sa, vre una din gravele consideraţiunĭ privitoare la ecuilibrul european.

Ḍioa de 3 martie 1878 e ḍioa în care Sublima Poartă fu constrînsă a subscri această mare şi decisivă abdicaţiune.

Când Congresul de la Berlin se deschise, nuoul tractat nu putea să maĭ fie alt-ceva de cât omologarea, de către Europa, a stipulaţiunelor de la San-Stefano.

In momentul când isbucnea această crisă, axul puterеĭ în Europa se strămutase, şi Staturile fură constrînse a suferi acea perturba-

(1) Tractatul de la San-Stefano se compune din duoĕ-ḍecĭ şi nuoĕ articole. El a fost încheiat la 19 fevruarie (3 martie) 1878, şi poartă pe dênsul semnăturele următoare : Pentru Rusia, a Comiteluĭ N. Ignatief, adjiutant general al Majestăţeĭ Sale Imperiale, şi a luĭ Melidow, şambelanul curţeĭ imperiale; pentru Poarta Otomană, a luĭ Savfet-Paşa, ministrul afacerilor streine ş'a luĭ Sadullah, ambasadorul M. S. Sultanuluĭ pe lĕngă curtea imperială a Germanieĭ.

www.dacoromanica.ro

țiune ce urmează în tot-d'a-una după, orĭ care strĕmutare de ecuilibru. Nicĭ Franța, nicĭ Italia nu eraŭ în posițiune, pentru diferite cuvinte, de a face să se ea în seamă într'un mod eficaciŭ interesele saŭ simpatiele ce puteaŭ să aibă în chestiunea orientală; Austro-Hungaria și Germania n'aveaŭ intențiunea sĕ împedice acțiunea politicei rusestĭ, pe care se gândeaŭ a o face să serve proectelor ce aveaŭ pentru viitor; Anglia singură se afla în posesiunea forței s'a libertății sale. « Interesele « generale și acelea ale Mareĭ-Britaniĭ putênd « să fie sdrunginate prin arangiamentele Ru- « sieĭ » (1) Anglia interveni îndată ce politica cabinetuluĭ de la San-Petersburg se dete pe față prin tractatul de la San-Stefano. Principalul secretar de Stat al Foreign-Oficiuluĭ adresă agenților diplomaticĭ aĭ Mareĭ Britaniĭ uo circulară, cu data de la 1 aprilie 1878. Acest act diplomatic face sĕ rĕsare întinderea, importanța, pericolul stipulațiunelor și'al exigențelor Rusieĭ la San-Stefano, și conchide cu necesitatea de a se aduna un congres, (2) ceea ce se și priimise încă de maĭ nainte de toată Europa; uo singură cugetare de interes general

1) A se vedea Nota Lorduluĭ Lyons, ambasadorul Angliei la Paris, 30 ianuarie, pagina 7 din Congres : de la Berlin.

2) Congres : Berlin, p. 31—41.

www.dacoromanica.ro

împinsese într'adevĕr, pe Puterile semnătoare tractatuluĭ de la 30 martie 1856 sĕ examineze împreună situaţiunea ce resulta în Orient din cele din urmă evenimente.

După schimbarea unor numeroase depeşe intre diferitele cabinete şi oare-care nehotărîrĭ asupra alegereĭ asediuluĭ întrunireĭ diplomatice, — Viena şi Bad fură propuse una după alta, — se decisseră pentru Berlin. [1]) Scrisoarea ambasadoruluĭ Franţeĭ, care anunţă această nuoutate, cu data de la 5 martie, vorbeşte « despre dorinţa curţeĭ de la « Berlin de a da cabinetelorŭ interesate uo « dovadă de amicie, şi a contribui la menţi- « nerea păceĭ;» ea adaogă: « în acelaşŭ scopŭ « de pacificare, principele de Bismarc va con- « simţi sĕ prezideze. » [2])

Cu toate acestea, circulara engleză produsese în Europa uo mare impresiune. Rusia nu credu că trebuea să o lase fără rĕspuns în ajunul întrunireĭ congresuluĭ, şi ’ĭ se păru chiar necesariŭ de a’ĭ micşora efectul. Intr'un memoriŭ foarte bine studiatŭ, coprindênd în sine un spirit politic subtil şi viguros

(1) Congresul de la Berlin, p. 8—13.

(2) Scrisoarea comiteluĭ de Saint-Vallier, ambasadorul Franţeĭ la Berlin, către ministrul afacerilorŭ streine la Paris, cu data din Berlin, 5 martie 1878, p. 13 din Congres.

www.dacoromanica.ro

și în care se vedea orĭ și cum, uo nuanță de ironie, cabinetul din Petersburg îșĭ impuse datoria de a combate toate acusațiunele din circulara englesă.

Pro-memoria, (1) — acesta e titlul documentuluĭ rusesc, — trece în revistă maĭ toate stipulațiunile tractatuluĭ de la San-Stefano. Noĭ vom da aci exclusiv atențiune numaĭ acelora care se ating de România.

Dupĕ ce se respinge acusațiunea adusă Rusieĭ de a voi să facă din Bulgaria uo anexiune prin care imperiul rusesc s'ar întinde de la marea Neagră pînă la marea Egee, întorcănd ast-fel Strîmtorile pe la spate; dupĕ ce se arată cu dibăcie că, « teritoriul Bulgarieĭ va rĕ-
« mânea separat de Rusia, în eventualitatea
« prevĕdută de uo cesiune a Dobrogeleĭ către
« România, » autorul *Pro-Memoriului* se explică asupra « retrocedărĭĭ Basarabieĭ : »

« Retrocedarea Basarabieĭ romăne, se dice
« în No. 8 alŭ manifestuluĭ cancelarieĭ din St.
« Petersburg, nu va fi de cât uo reîntoarcere
« la un ordin de lucrurĭ modificat cu duoĕ-
« decĭ și duoĭ de anĭ maĭ nainte, pentru mo-
« tive care nu maĭ aŭ nicĭ cuvênt de a fi, nicĭ
« titlu legal, nicĭ chiar vre un pretext, de

(1) A se vedea paginea 43—49, din Congresul de la Berlin, documentul se găsește coprins acolo fĕră dată.

www.dacoromanica.ro

« când libertatea navigațiuneĭ Dunărĭĭ s'a pus « sub controlul și garanția uneĭ comisiunĭ in- «ternaționale, și maĭ cu'seamă, din momentul « când România îșĭ proclamă indipendența și « Europa se arată dispusă a'ĭ o recunoaște.

« Trebue a se observa afară de aceasta că, « disa retrocesiune nu coprinde toată partea « Basarabieĭ cedată în 1856. Delta Dunăreĭ « este scoasă afară, și proectul guvernuluĭ ru- « sescŭ este de a o întoarce Românieĭ, de la « care se reluase în 1857. » Această circum- « stanță, din punctul de vedere alŭ influențeĭ « asupra gurelor Dunăreĭ, micșorează foarte « mult importanța retrocesiuneĭ cerute. »

Aseastă luptă între circulara Foreing-Oficiuluĭ și *Pro-Memoria* cabinetuluĭ din Petersburg, ocupă foarte viŭ atențiunea în tot timpul ce trecu de la tractatul de la San-Stefano până la Congresul ce trebuea să se adune la Berlin.

www.dacoromanica.ro

ROMANIA

LA CONGRESUL DE LA BERLIN.

Compunerea și constituirea Congresuluĭ. — Chestiunea română este introdusă pe neașteptate. — Discuțiune asupra cereriĭ de admitere a delegaților românĭ. —Prima condițiune pusă pentru recunoașterea indipendențeĭ Românieĭ : consimțirea eĭ la retrocesiunea Basarabieĭ. — Cuvinte remarcabile a le primuluĭ plenipotenciar al Mareĭ-Britaniĭ, lordul Beaconsfield : interesul libertățeĭ Dunăreĭ interdice retrocesiunea Basarabieĭ. — Răspunsurĭ ale plenipotențiarilor rușĭ, principele Gortschakow și comitele Schuvalof; eĭ se silesc să probeze că România este desdaunată de retrocesiunea Basarabieĭ, și că libertatea Dunăreĭ nu este amenințată prin această retrocesiune.—Previsiunĭ amenințătoare ale plenipotenciarilor Rusieĭ și Germanieĭ în caŭ de neretrocesiune a Basarabieĭ. — Introducerea delegaților românĭ, memoriul d-luĭ Cogălniceanu și declarațiunea d-luĭ Brătianu.— Altă condițiune pusă la recunoascerea independințeĭ Românieĭ : egalitatea civilă și politică a Israeliților din Principat. — Chestiunea retrocesiuneĭ Basarabieĭ revine în discuțiune subt uo altă formă : stăruință pentru ca România să accepte formal Dobrogea în schimb cu Basarabia; aceasta e încă uo condițiune la care este subordonată indipendență nuouluĭ Stat.—Dispositiunĭ fățișe ale Congresuluĭ, favorabile pentru România; ceĭ duoĭ plenipontenciarĭ, aĭ Franciеĭ și Italieĭ, d-niĭ Waddington și Corti, cer pentru România uo linie de fruntarie pe Dunăre, coprinḑênd Silistra și Mangalia. — Concesiunĭ făcute de plenipotenciariĭ Rusieĭ. — Reflecțiunĭ asupra nesuficiențeĭ acestor concesiunĭ și asupra serieĭ de condițiunĭ făcute indipendențeĭ Românieĭ. —

www.dacoromanica.ro

Diversitatea subiectelor tractate la Congres. — Propunerea Comisiuneĭ de Delimitațiune, prezidată de principele de Hohenlohe, relativă la fruntaria Românieĭ pe Dunăre : *o linie nestrategică*. —Vot în consecință pentru traseul acesteĭ fruntariĭ pe Dunăre. — Reflecțiuni asupra Tractatuluĭ de la Berlin.

La 3 iunie 1878 ambasadorele Germanieĭ la Paris, adresă comunicațiunea următoare guvernelor semnatare trectatelor din 1856 și din 1871 :

« In conformitate cu inițiativa luată de ca-
« binetul Austro-Ungar, guvernul M. S. Im-
« peratoreluĭ Germanieĭ are onoare a pro-
« pune Puterilor semnatare ale tractatelor din
« 1856 și din 1871 de a bine-voi să se întru-
« nească în Congres, la Berlin, spre a discuta
« stipulațiunile tractatuluĭ preliminar de la
« San Stefano încheiat între Rusia și Turcia...

« La cadŭ de consimțimênt din partea tu-
« tor Puterilor invitate, guvernul Majestățeĭ
« Sale propune de a fixa întrunirea congre-
« suluĭ la 13 iunie viitor. (1) »

La 13 Iunie, la duoĕ ore după amiadĭ, representanțiĭ marilor Puterĭ se aflară întruniți la Berlin. De la începutul ședinței, principele de Bismark este aclamat președinte. Principele pronunciă un discurs pe care 'l termină prin aceste cuvinte : « Este vorba de a asigura,

(1) Congresul de la Berlin, p. 52 și 53.

www.dacoromanica.ro

« printr'uo înțelegere comună, și pe basa unor « nuoĭ garanțiĭ, pacea de care Europa are a- « tîta nevoe ;» apoĭ, el compune biuroul, secretariatul, numește archivistul, așiadă starea de resolvat a chestiuneĭ, o circonscrie, regulează ordinea lucrărilor, și chiar a materiilor de pus în deliberațiune. (1)

Se vede că afacerile Românieĭ, care în con-

(1) La această primă ședință eraŭ presinți :

Pentru Germania : *principele de Bismark*, cancelar al Imperiuluĭ ; *d. de Bulow*, secretar de Stat la departamentul Afacerilor streine ; *principele de Hohenlohe-Schillingsfürst*, ambasadorele Germanieĭ la Paris.

Pentru Austro-Uungaria : *comitele Andrassy*, ministrul Afacerilor streine și al Caseĭ Imperatoreluĭ ; *comitele Karolyi*, ambasadorele Austro-Ungarieĭ la Berlin, *baronul de Haymerle*, *ambasadorele* Austro-Ungarieĭ la Roma.

Pentru Francia : *Waddington*, ministrul Afacerilor streine ; *comitele de Saint-Vallier*, ambasadorele Franceĭ la Berlin ; *d. Desprez*, ministru plenipotențiar de prima clasă, însărcinat cu direcțiunea Afacerilor politice la ministerul Afacerilor streine la Paris.

Pentru Marea-Britanie : *the earl of Beaconsfield*, primul lord al tesaurerieĭ și primul ministru al Maiestățeĭ Sale Britanice ; *the marquess de Salisbury*. ministru afacerilor streine al Maiestățeĭ Sale Britanice *lord Odo Russell*, ambasadorele Angliеĭ la Berlin.

Pentru Italia : *comitele Corti*, ministru Afacerilor streine ; *comitele de Launay*, ambasadorele Italieĭ la Berlin.

Pentru Rusia : *principele Gortchacow*, cancelarul imperiuluĭ Rusieĭ ; *comitele Schouvalof*, ambasadorele Rusieĭ la London ; *d. d'Oubril*, ambasadorele Rusieĭ la Berlin.

Pentru Turcia *Sadoullah-Bey*, ambasadorele Turcieĭ la Berlin, cu care se întruniră, de la a duoa ședință, *Alexandru Carathéodory Pacha*, prim plenipotenciar, și *Mehemet-Ali*, al duoelea plenipotenciar.

www.dacoromanica.ro

gres erau să fie discutate nu fără oare-care iritaţiuuĭ secrete, ar fi fost amănate la uo dată cât se poate maĭ depărtată daca nu s'ar fi ivit un incident în a cincea şedinţă, la 24 iunie 1878. Se ocupaŭ de Bulgaria, şi se discuta timpul ce trebuea să se acorde armatelor ruse pentru deşertarea acesteĭ ţărĭ. Primul plenipotenţiar austro-ungar, care avea cuvêntul, — cetind un amandament asupra ocupaţiuneĭ ruse, făcu uo deşteptare asupra articoluluĭ prin care Rusia îşĭ reserva « dreptul de trecere prin « România în timpul durateĭ ocupaţiuneĭ Bul- « garieĭ ». Comitele Andrassy observà foarte nemerit că, « daca ocupaţiunea ar rĕmâne ne- « definită saŭ daca ar fi prelungită la duoĭ anĭ, « acest Principat s'ar crede lipsit de folosinţa « indipendenţeĭ ce 'ĭ-ar fi recunoscută de Eu- « ropa, şi ar suferi ca de uo suspensiune saŭ « mărginire a drepturilor sale ».

Uo discuţiune se încinse asupra acesteĭ chestiunĭ; dar principele de Bismarck interveni, şi în urma concesiunilor făcute de comitele Schuvaloff, Adunarea se învoi a admite termenele următoare : « nouĕ lunĭ pentru deşer- « tarea Rumelieĭ şi Bulgarieĭ, şi un an pentru « România. » (1)

(1) Protocolul No. V, p. 104 până la 109 a *Congresuluĭ*.

www.dacoromanica.ro

In a opta ședință, la 28 iunie 1878 (1), admiterea delegaților greci înaintea Congresului, puse pe tapet, pe neașteptate, chestiunea de a se ști « dacă România n'are să fie de « asemenea admisă a pleda causa ei înaintea « înalteĭ Adunări. » De astă dată, chestiunea fu pusă în favoarea Românilor de către plenipotenciariĭ Englitereĭ și Italieĭ. Amânată la ședința următoare de la 29 iunie 1878, chestiunea se ridică de lordul Salisbury. Și fiind că delegații greci rostiseră înaintea Congresului niște cereri îndestul de stăruitoare, nobilul lord, făcând alusiune la ele, adresă colegilor sĕĭ această înțepătoare observațiune : « Inalta « Adunare, după ce a ascultat pe delegații u- « neĭ națiuni care reclamă provinciĭ streine, « ar urma în mod ecuitabil dacă ar asculta și « pe represintanțiĭ uneĭ țĕri care cere sĕ păs- « treze niște ținuturi *ce 'ĭ aparțin* (2). »

Totuși, admiterea represintanților români, cu toate dispozițiunile favorabile ale maiorității Congresului, n'a fost resolvată fără desbateri, și poate ver-cine, cetind această pagină a *Congresului de la Berlin,* interesantă pentru România(3), sĕ ghicească sub termenĭ negreșit

(1) Protocolul No. VIII, p. 146.
(2) Protocolul No. IX, p. 155.
(3) Protocolul No. IX, paginile 155, 156.

www.dacoromanica.ro

îndulciți ai redacțiunei, gradul de aprindere la care a trebuit să ajungă discuțiunea.

Aprobată de Italia, Franța, Austro-Ungaria și Sublima-Poartă, propunerea lordului Salisbury fu priimită cu rĕceală de principele de Bismark și combătută de plenipotenciarii Rusiei. « Alteța Sa Serenisimă (principele de Bis- « mark), citim în protocol, se sfiește a gândi « că ar fi nemerit să se mai adaoge greutățile « sarcinei de împăcare încredințată Inaltei A- « dunări, introducând pe delegații români, « ale căror reclamațiuni, cunoscute dinainte, « nu se parŭ de natură a înlesni buna înțele- « gere.

« Principele Gortchacow socotește că pre- « sința representanților români este de natură « a provoca discuțiuni aprinse; » și comitele Schouvaloff, observĕnd la rŏndul sĕŭ « că la « ochii guvernului sĕŭ observațiunile delega- « ților români nu pot de cât a spori greută- « țile discuțiunei, » adaogă: « căci negreșit « Rusia nu se va lăsa să fie acusată fără a se « apăra. »

Cu toate acestea, președintele supunênd chestiunea la decisiunea colegilor sĕi, și majoritatea Congresului rostindu-se pentru admitere, plenipotenciarii ruși nu se mai opuseră la propunerea lordului Salisbury, și se hotărîră să

www.dacoromanica.ro

asculte pe representanții români în ședința din lunea următoare.

După emiterea acestui votu se luă in discuțiune articolile din tractatul de la San-Stefano relative la România:

Poate că este de regretat că nu s'a oprit ver-ce examinare a afacerilor române pînă la sosirea representanților unui Principat care, în fapt, probase că merita oare care stimă și oare care condescendință.

Dar ne mai erau reservate și alte surprinderi.

Indată după cetirea primului alineat de la articolul V, ast-fel conceput: «Sublima Poartă « recunoaște indipendența României, care își « va susține drepturile ei la uo indemnitate « de desbătut între ambele părți, (1)» presedintele întreabă «daca Congresul este dis- « pus să menție *fără condițiuni* principiul « așiedat în acest alineatu sau dacă 'l subor- « donă la acceptarea de către România, a pre- « facerilor teritoriale *pe care ea se pare că « voește a le respinge.* Alteța Sa Serenisimă « nu are părere personală asupra acestui punct « dar dorește a ști daca representanții altor « puteri consider că indipendența României

(1) Protocolul No. IX, paginele 157 și următoarele din *Congres.*

www.dacoromanica.ro

« este legată de recunoașterea, de către acest « Pincipat, a totalității tractatuluĭ de la San- « Stefano, și daca nu privesc prin urmare, ca « conexe, cele duoĕ chestiunĭ, a indipendin- « ței și a schimbărilor teritoriale. »

A pune ast-fel chestiunea nu era oare a'ĭ însemna, de la început, un mers conform dorințelor Rusieĭ? și marele cancelar al imperiuluĭ German, lăsând ast-fel a se prejudeca opiniunea sa, nu se abătea oare de la nepărtinirea ce era un atribut al înaltuluĭ sĕŭ caracter?

Cu toate acestea, întâiul plenipotenciar al Italieĭ protestă :

Comitele Corti făcu sĕ se observe într'adevĕr că nu era ecuitabil de a face sĕ atîrne indipendența Romănieĭ de adesiunea sa la stipulațiunile ce o priveaŭ, de oare ce ea nu luase parte la dênsele.

La acest limbagiŭ limpede, comitele Schouvaloff rĕspunse prin niște observațiunĭ care făcură de îndată pe primul plenipotenciar al Mareĭ Britaniĭ să ea cuvêntul. Intr'uo vorbire de uo superioritate remarcabilă de vederĭ, (1) lordul Beaconsfield esprimă părerea sa de rĕŭ cea maĭ vie în privința stipulațiunilor de la

(1) Protocolul No. IX, paginele 157 până la 160.

www.dacoromanica.ro

artieolul XIX al tractatuluĭ de la San-Stefano relativ la Basarabia. Subt acțiunea cuvêntăreĭ sale, desbaterea se înalță de uodată ; el dete totul pe față și se ținu pînă la sfârșitul ședinței la aceeașĭ înălțime.

Dar eată întreagă această parte a protocoluluĭ; ea este de cel maĭ mare interes pentru istoria Românieĭ, și ținem a nu înlătura o linie măcar dintr'ênsa.

« Lordul Beaconsfield a vĕdut cu cea maĭ « mare părere de rĕŭ stipulațiunile articoluluĭ « 19 din Tractatul de la San-Stefano relative la « Basarabia. Maĭ întêiŭ, această combinațiune « este un amestec în Tractatul de la 1856, și « numaĭ uo extremă necesitate ar fi putut auto- « risa uo preschimbare într'un Act atît de so- « lemn; dar această necesitate nicĭ c'a fost pusă « înainte. Apoĭ, ar fi la ochiĭ Escelenței Sale « uo eroare gravă de a considera această stipu- « lațiune ca un simplu schimb de teritoriŭ în- « tre duoĕ State. Articolile 4 și 20 din Trac- « tatul de la Paris constituesc uo legătură luată « între Puterile europeene și Rusia, cu scopul « de a asigura libertatea navigațiuneĭ Dunăreĭ « și Escelența Sa nu găsește nicĭ uo garanție « pentru această libertate în Tractatul de la « San-Stefano. In articolul 4 din Tractatul de « la 1856, Puterile aliate s'aŭ îndatorat a res-

www.dacoromanica.ro

« titui imperatoreluĭ Rusieĭ toate teritoriele o-
« cupate de trupele lor, dar subt condițiunea,
« arĕtată în articolul 20, ca uo rectificare a frun-
« tarieĭ ruse sĕ se facă in Basarabia, *spre a*
« *asigura maĭ bine libertatea navigațiuneĭ*
« *Dunăreĭ*. Acesta era un angagiament luat
« către Europa. Astădĭ însă guvernul rus își
« propune de a reține teritoriele restituite,
« fĕră a îndeplini condițiunile sub care ele eraŭ
« restituite. Primul plenipotenciar al Engliteреĭ
« chiamă asupra uneĭ situațiunĭ atît de gravă
« toată solicitudinea înalteĭ Adunărĭ. Lord Bea-
« consfield deplânge această ingerință în Trac-
« tatul de la Paris, și protestă contra eĭ fără chiar
« a se maĭ preocupa dacă schimbul de care
« este vorba a fost saŭ nu sancționat de pose-
« sorele actual. Ceĭ-l'alțĭ semnatarĭ aĭ Tractatu-
« luĭ de la Paris declinând ver ce intervențiune
« în această afacere, primul plenipotenciar al
« Mareĭ Britaniĭ n'are sĕ sfătuească pe guvernul
« Regineĭ de a întrebuința forța pentru a măn-
« ține stipulațiunile acestuĭ tractat; dar el pro-
« testă contra acesteĭ preschimbărĭ, și așteaptă
« esplicațiunile ce colegiĭ sĕĭ din partea Rusieĭ
« vor fi în mĕsură sĕ dea asupra indatoririlor
« ce suveranul lor ar avea de gând se ea asu-
« pră'și pentru garanția libertățeĭ Dunăreĭ. »

Ast-fel chestiunea era apucată din sus și din

www.dacoromanica.ro

față; și cu toate acestea primul plenipotenciar al Mareĭ Britaniĭ înlăturase din cuvintele sale ver ce caracter amerințător prin această declarațiune,— că Englitera n'ar întrebuința forța pentru a face a se respecta libertatea navigațiuneĭ Dunăreĭ, — totuși falnica atitudine a nobileluĭ lord mișcâ pe plenipotenciariĭ Rusieĭ; de aceea și eĭ își puseră silințele a demonstra că libertatea navigațiuneĭ Dunăreĭ n'are să fie compromisă prin « retrocesiunea Basarabieĭ. » Principele Gortchacoff luă întâiŭ cuvêntul.

Principele, dice protocolul, « socotește, ca « și lordul Beaconsfield, că libera navigațiune « a Dunăreĭ este un interes european; dar Al- « teța Sa Serenisimă nu vede ce influință poate « să esercitese chestiunea Basarabieĭ asupra li- « bereĭ navigațiunĭ a Dunăreĭ. România, în- « tr'adevĕr, n'are aface întru nimic cu îmbu- « nătățirile aduse curgereĭ fluviuluĭ; fără în- « duoeală, Tractatul de la Paris a dat Moldo- « veĭ uo parte din Basarabia și delta Dunăreĭ; « dar, în 1857, aceleași Puteri aŭ restituit « delta Turcilor, și aŭ făcut ast-fel un serviciŭ « Moldoveĭ, care nu era în stare de a esecuta « lucrĕrile trebuitoare pentru liberul acces al « gureĭ de la Sulina. Și de atunci comisiunea « Europeană a Dunăreĭ a esecutat lucrĕrile cele

www.dacoromanica.ro

« marĭ din care aŭ resultat avantage atît de « însemnate pentru comerciul lumeĭ. »

Alteța Sa Serenisimă, apucând chestiunea dintr'un alt punct de vedere, amintește că « în « 1856 Basarabia nu a fost alipită de cât nu- « maĭ de Moldova, la uo epocă când Principa- « tele trebueaŭ sĕ rĕmână despărțite. Maĭ târ- « diŭ Valachia și Moldova s'aŭ întrunit, cu tot « Tractatul de la Paris, și cu toată opositiunea « cabinetelor europeene; Principatele-Unite aŭ « ales un principe strein, pentru care, de alt- « minterea, Alteța Sa Serenisimă profesează cel « maĭ mare respect; situațiunea așa dar nu maĭ « este tot aceeașĭ ca odinioară. Principele Gort- « chacoff declară, de altminterea, că guvernul « sĕŭ n'are să se dea înapoĭ în această chestiune « și speră că lordul Beaconsfield nu va stărui în « obiecțiunile sale când Escelența Sa va fi re- « recunoscut că libertatea Dunăreĭ nu va avea « a suferi nimic din chestiunea Basarabieĭ. »

Tot ast-fel comitele Schuwaloff credu că e nevoiă a stărui și a întrebuința tot talentul sĕŭ spre a învinge niște resistențe pe care le simțea că staŭ încă în picere. Daca a înțeles bine « observațiunile primuluĭ plenipotenciar al En- « glitereĭ », adaogă el, « nobilele lord a regre- « tat că Tractatul de la San-Stefano constitue « un amestec în Tractatul de la 1856, prin

www.dacoromanica.ro

« care Rusia a contractat angagiamente către
« Europa. D. plenipotenciar al Rusieĭ se crede
« dator a aminti că Tractatul de la San-Ste-
« fano este o convenţiune preliminară, ne-
« avênd putere obligatórie de cât între cele
« duoĕ părţĭ contractante, şi prin care Rusia
« a căutat să facă cunoscute dinainte guvernu-
« luĭ turc, cererile ce ar formula maĭ târdiŭ
« înaintea Europeĭ.

« Cu această intenţiune Rusia a venit la Con-
« gres în urma unuĭ resbel lung şi victorios.
« Nobilele lord a adcogat că nu socoteşte re-
« trocesiunea Basarabieĭ ca necesară. Comitele
« Schouvaloff crede că lordul Beaconsfield n'o
« să poată a nu recunoaşte că, atuncĭ când uo
« naţiune a reintrat în posesiunea uneĭ părţĭ de
« teritoriŭ pe care un resbel precedent a fă-
« cut'o sĕ'l peardă, este cu greŭ de a face pe a-
« ceastă naţiune sĕ se lipsească de teritoriul ce
« ea a recucerit. Intru cât priveşte libera navi-
« gaţiune a Dunăreĭ, d. plenipotenciar al Ru-
« sieĭ va presinta câte-va esplicaţiunĭ care 'i se
« par de fire a satisface pe lordul Beaconsfield.
« Chestiunea Basarabieĭ putea fi privită de Ru-
« sia ca uo chestiune de ambiţiune şi de interes
« saŭ ca uo chestiune de onoare : Rusia a voit a o
« reduce la uo chestiune de onoare, şi de aceea
« ea nu cere înapoĭ părţile de teritoriŭ a căror

www.dacoromanica.ro

« posesiune ar fi putut constitui uo amerinţare « saŭ cel puţin uo ingerinţă în libera naviga- « ţiune a fluviuluĭ. In fine, ea oferă în loc, Ro- « mănieĭ, un teritoriŭ maĭ întins, cucerit cu « preciul sângeluĭ sĕŭ, şi care trebue sĕ fie « considerat ca bine luat. Comitele Schouva- « loff are convicţiunea că Romănia nu perde « nimic din acest schimb. Cât despre princi- « piul integrităţeĭ şi indipendenţeĭ Romănieĭ, « Escelenţa Sa socoteşte, împreună cu lordul « Beaconsfield, că asemenea principiĭ nu tre- « buesc numaĭ să fie esprimate prin cuvinte « dar trebuesc să fie uo realitate. Aşa fiind, « Romănia n'ar putea sĕ'şĭ păstreze cu sigu- « ranţă în realitate indipendenţa şi integrita- « tea sa, pe cât timp ea ar stărui a trăi pe des- « poerea unuĭ mare imperiŭ, care se crede în « drept a revendica uo fâşie din vechiul sĕŭ te- « ritoriŭ. Comitele Schouvaloff este tare în- « credinţat că Romănia, chiar ea, că Europa « întreagă este interesată ca această chestiune « sĕ fie resolvată în senţul aspiraţiunilor legi- « time ale Rusieĭ. »

Cu toată amenințarea fățișă ce coprinde acest discurs, înalta Adunare nu era încă convinsă, de pre cât se vedea. Principele Gortchacoff socoti că maĭ trebuea uo opintire. El reluă chestiunea d'a capo spre a învedera şi maĭ bine

www.dacoromanica.ro

« valoarea schimbuluĭ » oferit de Rusia. Principele observă că « România nu va obține, în « urma resbeluluĭ la care a luat parte, numaĭ « recunoașterea indipendenței sale și *derâma-* « *rea fortăreților care amenințaŭ sigu-* « *ranța sa.* S'aŭ stipulat în favoarea eĭ ane- « xiunĭ eventuale care vor spori teritoriul sĕŭ « în proporțiunea de 3,500 kilometre pătrate « în întindere, de 80,000 suflete ca popula- « țiune, comparativ cu ce ar ceda, și care 'ĭ « ar asigura pe lîngă acestea, delta Dunăreĭ, ce « 'ĭ-a luat'o Europa în 1857, niște județe ro- « ditoare ca Babadagul, un port bun de co- « merciŭ pe marea Neagră.

« Guvernul imperial al Rusieĭ are așa dar « convicțiunea, nu numaĭ de a mânține un « drept, dar de a se pune pe un tĕrĕm de e- « cuitate regulând pe base mutualmente avan- « tagioase cu Guvernul român, uo chestiune « *fără a căreĭ soluțiune ar fi imposibil de* « *a stabili între Rusia și România bunele* « *raporturĭ necesariĭ la consolidarea păceĭ* « *în Orient.*

« Alteța Sa Serenisimă consideră că aceste « indicațiunĭ demonstrez în destul că Rusia « nu cere maĭ mult de cât dă.

« Principele Gortchacoff voește pe lîngă a- « ceasta să reamintească că, în realitate, toate

www.dacoromanica.ro

« drepturile şi privilegile Romănieĭ, 'ĭ-aŭ fost « asigurate cu preciul sângeluĭ rus. Nu este « nicĭ un tractat încheeat de Rusia cu Turcia, « de un secol, care sĕ nu conţină stipulaţiunĭ « favorabile Românilor.

« Alteţa Sa Serenisimă doreşte a adeoga uo « observaţiune psicologică şi 'ĭ pare rĕŭ că are « a constata că, daca în viaţa privată, se în- « tĕmplă adese că, făcănd un serviciŭ unuĭ « amic, sĕ'l prefacă în adversar, acest adevĕr « este încă şi maĭ aplicabil în politică. Princi- « pele Gortchacoff se mărgineşte a cita exem- « plul Românilor, şi crede că, observaţiunea « sa e de natură a asigura pe deplin pe ceĭ ce « se par a se teme prea mult ca nu Rusia se « capete devotamentul absolut al populaţiuni- « lor pentru care ea 'şĭ-a impus cele maĭ marĭ « sacrificiĭ. »

De îndată ce terminâ principele Gortcha- coff, preşedintele rezumâ chestiunea din punc- tul sĕŭ de vedere, şi 'şĭ dete opiniunea pe care o citĕm aci textual :

« Principele de Bismark declară că, întru « cât priveşte necesitatea de a asigura libera « navigaţiune a Dunăreĭ, el împărtĕşaşte cu « totul ideele D-luĭ prim represintant al En- « glitereĭ; dar el nu vede de fel conexitate « între libertatea Dunăreĭ şi retrocesiunea Ba-

www.dacoromanica.ro

« sarabieĭ. El se asociază, întru cât privește « Basarabia, cu opiniunea plenipotenciarilor « rușĭ, punêndu-se maĭ puțin în punctul de « vedere al intereselor Rusieĭ de cât în acela al « păciĭ durabile a Europeĭ. Alteța Sa Sereni- « simă crede, în adevĕr, că Tractatul de la « Paris ar fi fost maĭ traĭnic dacă s'ar fi înlătu- « rat această chestiune de amor-propriŭ, această « împuținare de teritoriŭ, care, de altminte- « rea, nu jignea întru nimic forța unuĭ impe- « riŭ atât de mare. Principele de Bismark « este de părere că opera Congresuluĭ ar fi ne- « complectă daca înalta Adunare ar lăsa să « subsiste uo dispositiune la care s'ar agăța pen- « tru viitor uo amintire truditoare pentru națiu- « nea rusă, pe când interesele Românieĭ nu se « par contrariĭ schimbuluĭ propus. El se teme « că Congresul, refusând de a satisface simți- « mêntul istoric al Rusieĭ, sĕ nu slăbească sor- « țiĭ de durată aĭ opereĭ sale. »

Cetitorul va aprețui acest limbagia, și va remânea negreșit această impresiune, adică, că protestațiunile energice ale lorduluĭ Beaconsfield aŭ trebuit sĕ producă asupra colegilor sĕĭ un efect foarte adânc, de oare ce președintele, luând cuvêntul dupĕ representanțiĭ Rusieĭ și « asociindu-se, întru cât privește Ba- « sarabia, cu opiniunea plenipotenciarilor

www.dacoromanica.ro

« rușĭ », a crediut de trebuință să stăruească așa de tare asupra alusiunelor comiteluĭ Schouvaloff și ale principeluĭ Gortchacoff, cu privire la mănținerea paceĭ, alusiunĭ din dosul cărora se simțea ca uo amerințare : Nu retrocedațĭ Basarabia, apoĭ atunceĭ Rusia este ofensată, pacea nesigură, resbelul în curênd.

Se amână urmarea discuțiuneĭ pentru ședința următoare, în care represintanțiĭ românĭ aveaŭ să fie ascultațĭ.

Lunĭ, 1 iuliŭ 1878, dd. Brătianu și Cogălniceanu sunt introdușĭ înaintea Congresuluĭ și invitațĭ a lua cuvêntul pentru a esplica opiniunile și aprecierile Guvernuluĭ lor asupra punctelor din tractatul de la San-Stefano care privesc pe Românĭ.

Ar fi cutezător de a pretinde că represintanți Românieĭ ar fi obținut de la Congres ceea ce eĭ cereaŭ daca ar fi fost admișĭ la deschiderea ședinteĭ precedente; dar este sigur că, sosind a duoa-di după desbaterile importante ce reproduserăm maĭ sus, eĭ nu maĭ puteaŭ fi de cât apărătoriĭ uneĭ cause asupra căreea Congresul se și rostise.

Comunicările ambilor represintanțĭ românĭ constituesc totuș, documente remarcabile și de uo serioasă însemnătate istorică. (1)

(1) A se vedea textul lor întreg la Apendice.

www.dacoromanica.ro

De îndată ce s'aŭ retras dd. Brătianu și Cogălniceanu, președintele puse Congresuluĭ chestiunea « de a ști daca Puterile aveaŭ de « gând a recunoaște indipendența Romă- « nieĭ și de a supune această recunoaștere « la condițiunile ce se stabiliseră pentru Ser- « bia. »

Dar care eraŭ aceste condițiunĭ? Recunoașterea libertățeĭ religioase și a egalității civile, adică, acordarea drepturilor civile și politice tutulor indivizilor fără osebire de cult. Principele Gortchacoff, de și aderează la libertatea religioasă, ce asigura că pururea a fost aplicată în Rusia, totuși declară că nu poate admite ca drepturile civile și politice să fie acordate Israeliților din România; el cere a nu « confunda pe Israeliții din Berlin, Paris, « Londra saŭ Viena, căror de sigur n'ar pu- « tea să se refuse nicĭ un drept politic și civil, « cu jidoviĭ din Serbia, din România și din « câte-va provinciĭ ruse, care sunt, de pe a sa « părere, un adevărat flagel pentru populațiu- « nile pământene. » Primul plenipotenciar al Franței insistă: « România, dise el, cerând să « intre în marea familie europeană, trebuea « să priimească sarcinile și chiar neagiunsu- « rile situațiuneĭ al căreĭ beneficiŭ ea îl re-

www.dacoromanica.ro

« clamă (1). » Congresul păși înainte și adoptă propunerea făcută de președintele său și sprijinită de plenipotențiarul Franței.

Și aci este locul a adeoga că, s'ar fi putut a nu se vorbi în numele toleranței religioase și în al libertății cultelor, căcĭ era de notorietate publică, în Oriinte cel puțin, că România avusese pururea, religiunea acesteĭ toleranțe și a acesteĭ libertățĭ. Și istoria nu'șĭ va putea da seamă cum Europa din 1878 a putut să supună la această condițiune indipendența unor State micĭ, sub pretestul că « cerênd să intre « în familia europeană, ele trebueaŭ maĭ 'na- « inte să 'ĭ recunoască principiile, și că aceste « principiĭ eraŭ baza organisațiuneĭ sociale în « toate Statele Europeĭ », pe când unul din membriĭ ceĭ maĭ insemnațĭ din această mare familie declara sus și tare, că nu admite în țeara sa principiile în chestiune.

Concesiunele cerute de la România nu aveaŭ să se oprească aci; un nuoŭ sacrificiŭ avea să 'ĭ fie impus ca preț al indipendenței sale. Comitele Schouvaloff vorbi iar despre recunoașterea indipendenței României, și dise că, « era « cu toate acestea, subordonată la primirea de « către Principat, a retrocesiuneĭ Basarabieĭ

(1) Protocolul No. X, p. 167 din *Congresul de la Berlin.*

www.dacoromanica.ro

« reclamată de Guvernul rus. » Președintele resumênd această parte a discuțiuneĭ, constată, dice protocolul, « că Congresul era unanim a nu « acorda indipendența Românieĭ de cât subt « aceleașĭ condițiunĭ puse Serbieĭ. Dar Alteța « Sa Serenisimă chiemă atențiunea colegilor « sĕĭ asupra reserveĭ ce formulase comitele « Schouvaloff, și dupe care, recunoașterea in- « dipendințeĭ române n'ar fi în unanimitate « consimțită de Congres, de cât sub condițiu- « nea ca România sĕ admită schimbul de teri- « toriŭ stipulat în articolul XIX (1).» Acest articol din Tractatul de la San Stefano sună astfel : « Rusia își reservă *facultatea* de a schimba « sandjakul Tulcea, insulele din delta și in- « sula Șerpilor, contra părțeĭ din Basarabia « deslipită prin Tractatul din 1856. »

Această stăruință a Guvernuluĭ rus de a cere Basarabia, cu toate explicațiunele foarte aprinse schimbate în ședința de la 29 iuniŭ 1878 între lordul Beaconsfield și plenipotenciariĭ ruși, și când condițiunile ce se impuseseră Românieĭ puteaŭ sĕ pare îndestulătoare, deșteptă oarecare simpatiĭ în favoarea națiuneĭ române. Tradițiunile istorice ale acesteĭ națiunĭ viteze deștepta-taŭ ele oare amintirile vre-unora dintre

(1) Protocolul No. X, p. 167 și 168.

www.dacoromanica.ro

plenipotenciarĭ? Aceștia întrebatu-saŭ oare daca, în fapt și în drept, această indipendență ce li se precupețea, Românĭĭ nu o cuceriseră prin perderile și sacrificiile considerabile ce 'șĭ impuseseră cooperând la victoriile armatelor ruse? Fost-aŭ eĭ oare isbițĭ de situațiunea stranie făcută de Puterile cele marĭ acesteĭ țĕrĭ a căreĭ indipendență Sublima-Poartă însășĭ ea o recunoscuse? Orĭ cum ar fi, d. Waddington, în urma comunicăreĭ principeluĭ de Bismark, luă cuvêntul spre a dice « că el « consideră pe Românĭ că aŭ fost tratațĭ *puțin* « *cam aspru*, și că, compensațiunea ce li se « oferează nu este îndestulătoare. Apoĭ d. Waddington « face apel la simțimintele ecuitabile « ale Rusieĭ, și termină esprimând dorința de « a se acorda Principatuluĭ, la miadă-ḑi de « Dobrogea, uo sporire de teritoriŭ care va « *coprinde Silistra și Mangalia.* »

Dupĕ dênsul, comitele Andrassy « mani- « festează asemenea dorința ca Congresul sĕ « pronuncie anexiunea Dobrogeleĭ la România « și, tot-uodată, conform cu opiniunea espri- « mată de d. Waddington *sĕ fie în mĕsură* de « a acorda uo sporire de fruntarie a Dobrogeleĭ « *intre Silistra* și marea Neagră. »

Comitele Corti « unește apelul Italieĭ cu cel « ce aŭ rostit plenipotenciariĭ francezĭ. » Și el

www.dacoromanica.ro

« se adresează la ecuitatea Congresuluĭ, dar se « pronunță pentru propunerea D-luĭ Wad- « dington de a coprinde și Silistra într'uo maĭ « mare sporire de fruntariĭ « meridionale ale « Dobrogeleĭ. »

Intru acestea, principele Gortchacow, mișcat de apelul făcut la generositatea Rusieĭ, ține a dice că, cu greŭ își esplică în ce sențŭ s'ar putea esercita această generositate, și ar dori să cunoască « ce teritoriŭ s'ar avea în vedere. »

La acest moment, președintele întreabă daca Inalta Adunare este de părere ca discuțiunea linieĭ ce se va trage să aibă loc în ședință plenară.

Principele Gortchacoff respinge ideea uneĭ comisiunĭ; el se teme foarte de întârdieriĭ, și adaogă « că este maĭ bine a se decide numaĭ « de cât, chiar cu prețul vre unuĭ act de gene- « rositate din partea Rusieĭ [1]. » Se pare că primul plenipotenciar rus ar fi fost dispus a adera la propunerea Waddington și Corti; caracterul cavaleresc al principeluĭ autorizează această presupunere. Dar interveni comitele Schuwaloff.

Declarațiunea ce urmează are uo mare însemnătate. Cu acea francheță care este atributul

(1) Protocolul X, p. 168 și 169.

www.dacoromanica.ro

oamenilor de Stat în adevĕr luminaţĭ, al duoelea plenipotenciar rus recunoaşte unanimitatea Europeĭ pentru a sprijini propunerea d-luĭ Waddington, « Comitele, ḑice protocolul, ca « respuns la cererea uneĭ concesiunĭ maĭ largĭ « care a fost adresată Guvernuluĭ de d. prim- « plenipotenciar al Franţeĭ, în *acord* cu colegiĭ « sĕĭ, al *Austro-Ungarieĭ* şi al *Italieĭ, şi spri-* « *jinită de restul Europeĭ,* crede de datorie « a declara, că Rusia s'a purtat într'un mod « larg oferind uo provincie care întrece cu 3500 « kilometre pătrate întinderea Basarabieĭ, şi « care, maĭ mult, presintă una suta cinci-ḑeci « kilometre de ţĕrm pe Dunăre şi un litoral « important pe marea Neagră. Daca cu toate a- « cestea Romănia doreşte a obţine încă niscа- « reva localităţĭ unde s'ar găsi elementul ro- « măn, de nu în maioritate, cel puţin îndestul « de compact, apoĭ plenipotenciariĭ Rusieĭ aŭ « oare-care latitudine pentru uo asemenea « combinaţiune. De la Rasova la *Silistra,* este « uo fâşie de pământ unde populaţiunea ro- « mănă este îndestul de numeroasă, şi Esce- « lenţa Sa socotesce că, într'un triunghiŭ por- « nind de la *est* de Silistra şi agiungănd la « fruntaria actuală, oare-care sporire de terito- « riŭ s'ar putea consimţi de Guvernul sĕŭ (1).»

(1) Protocolul X, p. 169.

www.dacoromanica.ro

Presintată subt această formă, chestiunea încetează de a mai sta pe terimul pe care o pusese plenipotenciarul frances la începutul discuțiuneĭ. Scopul comiteluĭ Schuwaloff este înviderat de a nu lăsa ca Silistra să fie coprinsă în fruntaria română. Dar această opositiune nu isbutește a sdruncina convincțiunea d-luĭ Waddington, care, în urmarea desbatereĭ, rămâne credincios conclusiunelor sale, nicĭ de a împedica pe comitele Corti de a re'nuoi espresinnea « dorințeĭ sale de a vedea Silistra a« parținênd Românilor (1). »

« Se încinge uo discuțiune, ḑice protocolul, « între plenipotenciarĭ asupra traseuluĭ linieĭ. » Care sunt termeniĭ acesteĭ discuțiunĭ? Care sunt argumentele invocate de guvernul rus ca sĕ determine pe Congres a împărtĕși opiniunea sa? Aceasta probabil că nu o vom ști nicĭ uo dată. Dar constatăm, nu fără părere de rĕŭ, că voința așa de stăruitoare a plenipotenciarilor Rusieĭ triumfă până în fine. Comitele Schouvaloff supune colegilor sĕĭ propunerea următoare, și Congresul o adoptează :

« Avênd în vedere presința de elemente ro« mâne, plenipotenciariĭ ruși consimt a pre« lungi fruntaria Românieĭ d'a lungul Dunăreĭ,

(1) Protocolul X, p. 169.

www.dacoromanica.ro

« pornind de la Rasova *în direcțiunea Silis-*
« *treĭ*. Punctul de fruntarie pe marea Neagră
« n'ar trebui sĕ treacă de Mangalia. »

Acest text implică că Mangalia este așiedată dincoa de fruntaria Română.

Vom demonstra maĭ departe cât de mult Congresul, adoptând această soluțiune, s'a abătut de la ținta ce părea a'șĭ fi propus în privința Romănieĭ, și până la ce punct el a compromis securitatea și esistența regatuluĭ român pe malul drept al Dunăreĭ.

In urma concesiuneĭ insuleĭ Șerpilor, concesiune făcută Romănieĭ asupra cereреĭ lorduluĭ Salisbury, președintele resumă resultatele discuțiuneĭ.

« El constată că unanimitatea Inalteĭ Adu-
« nărĭ recunoaște indipendența Romănieĭ sub
« condițiunele analoge cu cele impuse Ser-
« bieĭ, și pe lângă aceasta *sub condițiunea*
« *ca Romănia sĕ accepte în schimbul Ba-*
« *sarabieĭ, Dobrogia* sporită cu linia al căreĭ
« traseŭ s'a determinat (1). »

Pînă a nu păși maĭ departe, sĕ facem duoĕ observațiunĭ în privința acestuĭ resumat care închise discuțiunea.

Maĭ ântêiŭ este de însemnat că retrocesiunea

(1) Protocol X, p. 170.

www.dacoromanica.ro

Basarabieĭ a fost în maĭ multe rŏnduriĭ obiectul unor discuțiuniĭ foarte aprinse, foarte mișcătoare. Fie-care simțea că aci era uo chestiune de uo gravitate escepțională; și s'ar putea afirma, fŏră prea mare cutezanță, că ea a dat loc la serioase codiriĭ și că aceste codiriĭ eraŭ toate în favoarea concesiunelor ce reclama siguranța fruntarieĭ române pe Dunăre. Adevĕrul este că, în nicĭ un protocol nu se găsește urmă despre acest fapt, adică, ca Adunarea sĕ fi fost chiemată sĕ rostească uo decisiune formală asupra acesteĭ chestiuniĭ.

Apoĭ, nu poate sĕ nu fie cine-va isbit de îugreunarea graduală a condițiunelor făcute succesiv Romănieĭ. Un articol din Tractatul de la San-Stefano dice că : « Sublima-Poartă « recunoaște indipendența Romănieĭ (1). » Nicĭ uo condițiune nu-ĭ este impusă ca preciŭ al acesteĭ recunoașteriĭ.

Dar, încă din ședința de la 29 iuniŭ 1878, fusese vorba de a supune această indipendență la consimțirea din partea Principatuluĭ la *retrocesiunea* Basarabieĭ. Energica opositiune a lordului Beaconsfield este un obstacol pentru a se lua uo hotărîre; totuși chestiunea este numaĭ amĕnată. (2) Comitele Schouvaloff re-

(1) Tractatul de la San-Stefano, *Congresul de la Berlin*, p. 24.
(2) Protocolul No. IX, p. 157.

www.dacoromanica.ro

vine asupra eĭ în sesiunea următoare, și subordonă din nuoŭ indipendența Românieĭ la « acceptarea retrocesiuneĭ reclamată de gu- « vernul rus. »

Apoĭ, maĭ e încă uo nuoă condițiune care este impusă Românieĭ: ea va trebui sĕ admită la drepturile civile și politice pe toți indivizii fără osebire de cult.

In fine, în resumatul discuțiuneĭ ce face președintele, nu este vorba numaĭ de a acorda Românieĭ indipendența în *schimbul retrocesiuneĭ,* dar încă, de a o constrînge la *acceptarea Dobrogeleĭ* în schimbul Basarabieĭ. In zadar vom căuta în protocol uo urmă mêcar de un vot ast-fel exprimat.

Așia fiind, nu suntem oare autorisați a repeta, dinpreună cu unul din membriĭ înalteĭ Adunărĭ, martor nepărtinitor la lucrĕrile sale : — « Congresul a fost aspru pentru Ro- « mânĭ. »

Am consacrat într'adins paginile ce preced la desvoltările chestiuneĭ privitoare la indipendența Românieĭ. Aceste desvoltărĭ nu sunt uo digresiune; chestiunea indipendenței, în adevĕr, se leagă imediat, dominându'l, cu obiec-

www.dacoromanica.ro

tul special studiuluĭ nostru. Suntem încredinţaţĭ că paginile ce preced vor servi cititorilor ca puncte luminoase menite a deslusi maĭ bine subiectul principal.

Europa la Berlin nu s'a ocupat de România numaĭ din punctul de vedere al indipendenţeĭ sale; ea a discutat şi alte subiecte ce o interesezŭ; ast-fel, pe rŏnd, ea a pus şi resolvat chestiunile privitoare la :

1° Indemnităţile reclamate de la România de Sublima Poartă ;

2° Neînţelegerile relative la Sântele Locaşurĭ, la mŏnăstirĭ şi la bunurile închinate; (1)

3° Dreptul politic al Jidovilor;

4° Neutralitatea Dunăreĭ (2).

Din aceste chestiunĭ, duoĕ sunt maĭ cu osebire, de uo foarte mare însemnătate pentru naţiunea română : chestiunea Jidovilor şi aceea a Dunăreĭ; dar, fiind-că ele se abat cu totul de la ţinta acestuĭ studiŭ, facem dintr'ĕnsele obiectul unor note speciale la Apendice.

(1) Veḑĭ : „Quelques mots sur la sécularisation des biens conventuels en Roumanie" de un deputat român, 1864. La Dentu, librar-editor, Palais-Royal, Paris. Acest studiŭ, foarte bine făcut, se datoreşte peneĭ unuĭ vechiŭ consiliar de Stat, d. A. E. Florescu.

(2) Veḑĭ discursurile remarcabile rostite în Camera Deputaţilor de d. Lahovary la 26 maiŭ 1881 şi de d. Cogălniceanu şi Vernescu, la 27 maiŭ 1882. A se citi desbaterile Camerilor române asupra acesteĭ chestiunĭ a Dunăreĭ.

www.dacoromanica.ro

Ne grăbim a intra în inima subiectuluĭ nostru și a trata chestiunea delimităreĭ fruntarieĭ din apropierea Silistreĭ. Se maĭ făcuse vorbă despre dênsa în mod pieziș în ședința de la 1 iuliŭ 1878 (1); dar n'a fost pusă în discuțiune decât în ședința din 8 iuliŭ, în urma raportuluĭ pe care președintele comisiuneĭ de delimitare, principele de Hohenlohe, a fost invitat a'lŭ citi.

Sĕ lăsăm sĕ vorbească protocolul.

« Principele de Hohenlohe, președintele co-
« misiuneĭ, arată maĭ ântêiŭ traseul nord al
« principatuluĭ Bulgarieĭ, care urmează margi-
« nea dreaptă a Dunăreĭ, de la vechia fruntarie
« a Serbieĭ, până la linia determinată de Con-
« gres într'uo ședință precedentă, și care por-
« nește dintr'un punct la est de Silistra ca sĕ
« agiungă la Mangalia pe marea Neagră. Punc-
« tul la est de Silistra nu este încă hotărît; *dar*
« *nu este vorba de uo linie strategică*, a-
« ceasta este uo concesiune făcută Românieĭ,
« și traseul exact al acesteĭ concesiunĭ remâne
« reservat. »

Aceste cuvinte de fruntarie *ne strategică*, deșteaptă de îndată atențiunea plenipotenciaruluĭ al duoelea al Rusieĭ, comitele Schouvaloff,

(1) *Congresul de la Berlin*, paginile 168—171.

www.dacoromanica.ro

care se grăbește e lua act de această declarațiune și a repeta « că în adevĕr *nu este vorba* « *aci de uo linie strategică*. Plenipotenciariĭ « ruși aŭ sporit teritoriul destinat Românieĭ; « s'a decis ca uo linie, pornind de la est de « Silistra, să agiungă la Mangalia, care sĕ fie « cuprinsă în teritoriul român. Aceasta este uo « chestiune de bună credință; punctul de că- « peteniă fiind numĕrul de elemente române « ce vor face parte din Bulgaria, această linie « trebue trasă cu îngrijire și ar putea fi încre- « dințată uneĭ comisiunĭ europene. »

Din aceste cuvinte cam nehotărîte, se vede curat cel puțin că represintantele Rusieĭ ține să repete « că nu este vorba aci de linie strategică. »

Pentru Inalta adunare faptul se pare stabilit, căcĭ în urmarea desbatereĭ nu se maĭ face vorbă de cât despre puncte de amănunțimĭ. Ast-fel comitele Andrassy cere ca amănunțimile traseuluĭ între Silistra și Mangalia sĕ se trămită la uă comisiune. Apoĭ principele de Hohenlohe observă că punctul de legare despre partea Silistreĭ, indicat de comisiune « tre- « bue sĕ fie un loc unde un pod ar putea fi sta- « bilit pe Dunăre, la est de Silistra, și care ar « lega cele duoĕ țĕrmurĭ române ale fluviuluĭ.

« In fine comitele Schouvaloff, admițĕnd că

www.dacoromanica.ro

« un pod reunind cele duoĕ ţĕrmurĭ a le Du-
« năreĭ era necesar, şi baronul Haymerle a-
« deogănd că, dupĕ avisul experţilor, un sin-
« gur punct în preajme era priincios la con-
« struirea unuĭ pod, preşedintele întreabă daca
« Congresul primeşte.

« 1° Linia de fruntarie de la nordul Bul-
« garieĭ;

« 2° Linia de la Silistra la Mangalia;

« 3° Atribuirea amĕnunţimilor la studiul
« uneĭ comisiunĭ europene.

« Inalta Adunare se învoeşte la aceste pro-
« puneriĭ. »

Aci se opresc decisiunile Congresuluĭ cu privire la fruntaria bulgaro-romană. Noĭ vom urmări în lucrarea sa pe această Comisiune Europeană « care e datoare sĕ fixeze *la faţa* « *loculuĭ* » traseul pentru fruntarie.

Un cuvênt încă asupra acestuĭ tractat de la Berlin care nu este poate, numaĭ cel după urmă act ce se raportă la uo vechie chestiune cu totul proprie Europeĭ, dar care ar putea foarte bine sĕ devie şi ca un început al uneĭ situaţiunĭ cu mult maĭ serioaze în care Europa şi Asia s'ar afla angagiate.

Acest mare act diplomatic, de pre cum s'a putut constata, n'a avut pentru Romănia re-

www.dacoromanica.ro

zultatele ce ea era, poate, în drept să ascepte de la cooperarea sa la succesele armatelor ruse şi de la sacrificiele ce 'şĭ impusese. Avem de datorie a aminti că armata sa a lăsat în giurul Plevneĭ uo treime din efectivul sĕŭ, 10,000 oamenĭ; şi că ea fusese ridicată la 70,000 soldaţĭ. Pentru 'n Stat mic, multe cheltuelĭ s'aŭ făcut, mult sânge s'a vĕrsat. Nu vom fi aşa dar acusaţĭ de exagerare dacă vom adeoga că, dintre toate naţiunele de care s'a ocupat Inalta Adunare de la Berlin, nu este nicĭ una care să fi fost maĭ puţin favorizată. Pentru dênsa, Congresul de la Berlin a fost uo ispită; ea a îndurat'o voĭniceşte.

In orĭ care punct de vedere s'ar pune cineva, Tractatul de la Berlin(1) apare ca uo operă diplomatică de primul ordin, condusă cu uo minunată pricepere de afaceri şi cu uo repedi-

(1) Incepute la 13 iuniŭ 1878 şi terminate la 13 din luna următoare, lucrĕrile Congresuluĭ de la Berlin s'aŭ terminat în duoĕ ḑecĭ de şedinţe. — Articoliĭ care, în Tractatele de la Berlin, se ating de Romănia sunt următoriĭ : Articolul XLIII, Chestiunea Indipendenţeĭ. — Articolul XLIV, Chestiunea Jidovilor, s. c. l.— Articolul XLV, Chestiunea Basarabieĭ.—Articolul XLVI, Chestiunea Dobrogeleĭ —Articolul XLVII, Chestiunea apelor şi pescuirilor. — Articolul XLVIII, Chestiunea transituluĭ. — Articoliĭ XLIX şi L, Chestiunea consulilor.—Articolul LI, Chestiunea substituireĭ Romănieĭ la drepturile şi obligaţiunele Porţeĭ pentru teritoriul cedat. — Articolul LII, Chestiunea Dunăreĭ şi fortăreţelor sale. — Chestiunea Dunăreĭ şi a navigaţinneĭ sale.

www.dacoromanica.ro

ciune ne maĭ pomenită în analele diplomaţieĭ; onoarea se cuvine maĭ ales omuluĭ eminent care a presidat Inalta Adunare. A împărţi lucrarea, a dirige desbaterile, a pre'ntĕmpina discuţiunile aprinzĕtoare, a face sĕ înceteze divergenţile, a conduce în fine, Congresul cu uo mână sigură spre opera împăciuireĭ, aceasta este sarcina îndeplinită de marele cancelar al Imperiuluĭ German, principele de Bismark.

Cu toate acestea studiul Tractatuluĭ de la Berlin nu lasă acelaşĭ simţimênt de linistire pentru pacea Europeĭ ca Tractatul de la Westfalia, de esemplu, saŭ chiar ca cel de la Paris. Nu ne putem apăra de înduoelile ce ne cuprind asupra durateĭ opereĭ; şi ca sĕ spunem tot ce gândim, neastĕmpărul ce resimte cineva, cu toată admiraţiunea ce se impune, vine din impresiunea ce ne rĕmâne că s'a făcut uo prea mare parte unor interese puternice, şi că Congresul a arĕtat maĭ multă grabă a consolida un present plin de amerinţĕrĭ de cât de a asigura viitorul.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II

—

COMISIUNELE

MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

www.dacoromanica.ro

I

COMISIUNEA EUROPEANA

DE DELIMITARE

PRIMA SESIUNE

(23 octobre—23 decembre 1878) (1)

Comisiunea Europeană de Delimitare : instituirea eĭ, convocarea eĭ, membri carĭ o compun. Atitudinea comisaruluĭ rus; propunerea sa.—Sosirea delegaţilor românĭ; propunerea lor; lauda ce se face acesteĭ propuneriĭ, impresiunea ce ea a produs.—Verificare la faţa loculuĭ a ambelor propuneriĭ rusă şi română.—Propunerea română este adoptată.—Reflecţiunea comisaruluĭ italian asupra necesităţeĭ de a coprinde Silistra în fruntaria română; altă observaţiune a sa, asupra dispoziţiunilor în favoarea Romănieĭ din partea Musulmanilor care locuesc acolo.

Tractatul de la Berlin la articolul XLVI, § 2, în privinţa fruntarieĭ ce trebue a se sta-

(1) Pentru această parte a opuluĭ nostru am consultat Cartea Verde italiană, aşĭa de constiincioasă şi complectă în cât n'am regretat nicĭ uo dată că n'am avut a maĭ consulta vre un alt isvor de informaţiunĭ oficiale. Caetul cu care ne servim este fascicula No. 2, unul dintre „*documentele diplomatice presintate Camereĭ Deputaţilor a Italieĭ, în sesiunea sa din 1880,*“ şi care coprinde delimitările fruntariilor Serbieĭ, Bulgarieĭ, Rumelieĭ şi Muntenegruluĭ.

www.dacoromanica.ro

bili, în urma anexiuneĭ Dobrogeleĭ la România, sună ast-fel :

« Traseul fruntarieĭ va fi hotărît la faţa locu-
« luĭ de Comisiunea Europeană instituită (1)
« pentru delimitarea Bulgarieĭ. »

Comisiunea Europeană, întrunită la Constantinopole la 23 octobre 1878, se compunea : pentru Germania, de comitele Karl von Wedel, maior de Stat maior; pentru Austro-Ungaria de colonelul de Stat maior, baronul de Ripp; pentru Franţa, de capul de Stat maior Lemoyne; pentru marea Britanie de maiorul din corpul de geniŭ, colonel Robert Home; pentru Italia de locotenentul-colonel de Stat maior, Pal.-Alex. Orero; pentru Rusia, de colonelul de Stat maior, A. Bogulubow; pentru Turcia, de generalul de brigadă de Stat maior, Mehmet Tahir. Preşedenţia Comisiuneĭ se dete comisaruluĭ turc.

Maĭ nainte de ver ce operaţiune, şi de la întêiele convorbirĭ, delegatul rus causâ mirare mare prin dispoziţiunile sale puţin împăciuitoare. El era « în neînţelegere cu toţĭ colegiĭ « sĕĭ » ḑice delegatul italian (2). Dar când co-

(1) Prin articulul XI din Tractat.

(2) „ In disaccordo con tutti gli altri commissari. " Scrisoarea colonelului Orero la ministru afacerilor streine al Italieĭ, datată din Constantinopole, 4 octobre 1878.

www.dacoromanica.ro

misariĭ se aflară la fața loculuĭ, la Silistra, lucrul fu încă și maĭ straniŭ. El scoase atuncĭ din norul amerințător în care se învĕluea, un sistem întreg de considerațiunĭ etnografice, economice și topografice, agĭungănd la această conclusiune : « Nuoua fruntarie bulgaro-ro-« mănă trebue sĕ pornească de la uo localitate « vecină cu Dekizeui, la 21 kilometre la Est « de Silistra. »

« Această conclusiune, adaogă comisarul ita-« lian, redactată cu oare-care iscusință, se abă-« tea în mod simțitor de la litera și spiritul trac-« tatuluĭ de la Berlin, precum și de la protocoa-« lile Congresuluĭ; ea provocă împotriviri din « partea tuturor celor-l'alțĭ comisarĭ » (1).

Cu toate acestea n'a urmat votare; și ast-fel nu se presintă încă ocasiune de a se respinge această propunere.

Se ținea a treea ședință, de la 2 noembre 1878. A duoa di, delegațiĭ romănĭ fură admiși; aceștia eraŭ deputatul Mihail Ferikidi, și colonelĭi Fălcoianu, Arion și Slăniceanu, care, de cum sosiră, fură în mĕsură de a demonstra că « punctul de pornire al nuouieĭ fruntariĭ, era « la căte-va sutimĭ de metre din înprejmuirea

(1) Scrisoarea coloneluluĭ Orero la ministrul afacerilor streine al Italieĭ, datată din Silistra, 6 noembre 1878.

www.dacoromanica.ro

« de la Est a Silistreĭ. » « Alegerea acesteĭ lo-
« calităţĭ, » ḑice colonelul Orero, « delegaţiĭ
« românĭ aŭ sprijinit'o pe consideraţiunĭ de uo
« valoare nediscutabilă » (1).

Dintre aceste consideraţiunĭ, treĭ sunt principale :

1° « In dreptul Silistreĭ s'aŭ măn̦ţinut în
« tot-d'auna, din timpurile cele maĭ depăr-
« tate, comunicaţiunile între Romănia şi Do-
« brogea ;

2° « Braţul Dunăreĭ ḑis Borcia, care se des-
« lipeşte de malul stîng în faţa Silistreĭ, stabi-
« leşte şi determină chiar el, această linie
« de comunicaţiune, într'un mod natural şi
« propriŭ nemutabileĭ stărĭ de lucrurĭ.

3° « Podul pe Dunăre de care este chestiune
« în protocoalele Congresuluĭ de la Berlin, ca
« de una din basele pentru decisiunile noastre,
« ar găsi ast-fel, în indicaţiunea făcută de de-
« legaţiĭ românĭ, uo înlesnire relativă de aşe-
« ḑare care s'ar căuta în zadar maĭ în gios,
« afară numaĭ de a coborî pe Dunăre pînă la
« 100 kilometre aproape » (2).

Aceste argumente şi altele îneă, făcură uo impresiune mare asupra comisarilor.

(1) „ Di un valore indiscutabile. “
(2) Scrisoare din 4 noembre 1878.

www.dacoromanica.ro

In urma celor duoĕ propuneri, emanĕnd, cea d'ântêiŭ de la comisarul rus, cea de a duoa de la delegaţiĭ românĭ şi dupĕ recunoaşterí făcute pe faţa loculuĭ, la 4 şi 5 noembre 1878, care permiserĕ de a se face verificările necesariĭ, comisiunea luă, la 6, prima sa decisiune asupra punctuluĭ de pornire a poduluĭ : ea respinse propunerea rusă (1) şi admise ca acest punct de pornire să fie ficsat la 800 metre din giosul Silistreĭ. Alegerea acestuĭ loc întruni toate voturile, afară de al comisaruluĭ Rusieĭ.

In darea de seamă din care raportarĕm câteva fragmente, găsim aceste duoĕ remarcabile observaţiunĭ :

« Pentru a complecta aceste informaţiunĭ, « ḍice delegatul italian, nu pot face alt-fel de « cât sĕ adaog, că maioritatea comisiuneĭ, — « Comisiunea întreagă poate, afară de represin- « tantele Rusieĭ,—se uneşte spre a recunoaşte « că, pentru a stabili într'un mod dăinuitor « nuoua fruntarie romano-bulgară, ar fi de do- « rit ca uo propunere sĕ fi fost adoptată de Con- « gresul de la Berlin, şi această propunere este

(1) Colonelul Orero ne spune. într'o scrisoare datată de la 4 noembre 1878, paginea 459 din Cartea Verde, că comisarul rus a stăruit din nuoŭ ca sĕ se ea în consideraţiune proectul sĕŭ; şi dă cuvintele topografice care aŭ făcut sĕ se respingă acest proiect.

www.dacoromanica.ro

« acea a comiteluĭ Corti și a d-luĭ Waddington « cerĕnd anexiunea Silistreĭ la Romănia. »

Cea-l-altă observațiune, asupra căreea cată sĕ chiemăm atențiunea, este privitoare la dispozițiunele populațiunilor romane, bulgare, mahometane, în mijlocul cărora opereadă Comisiunea. Pe când Românĭ și Bulgarĭ cer strĕmutărĭ de fruntarĭ de pe cum le convin, « pe atuncĭ Mahometani, dice colonelul Orero, « care sunt în maioritate în districtul Silistreĭ, « esprimă dorința de a face parte din Romă- « nia, și nu pot sĕ se înduplece a trece sub « dominațiunea bulgară » (1).

Opositiunea comisaruluĭ rus, care maĭ avu iar ocasiune a se esercita, n'a împedicat pe Comisiunea Europeană de a sĕvîrși uo primă lucrare de delimitare. Acest traseŭ se va vedea la sfîrșitul volumuluĭ (2).

Comisiunea Europeană suspendă lucrĕrile sale în luna luĭ decembre 1878, din causa timpuluĭ, și se amână la primăvara anuluĭ urmĕtor.

(1) „Non possono rassegnarsi di passare sotto i Bulgari. " Scrisoarea coloneluluĭ Orero la ministrul afacerilor streine al Italieĭ, Silistra 6 noembre 1878. Paginele 456—458 din Cartea Verde citată maĭ sus.

(2) Vedĭ Apendice.

www.dacoromanica.ro

SESIUNEA A DUOA

(20 Aprilie — 23 Septembre 1879).

Opositiunea guvernuluĭ rus la decisiunea Comisiuneĭ privitoare la fixarea fruntarieĭ bulgaro-romane. — Nuoĭ membri aĭ Comisiuneĭ; reluarea lucrĕrilor sale; ea agiunge la uo conclusiune pentru toate fruntariile, şi numaĭ asupra fruntarieĭ care trebue sĕ despartă Bulgaria de Romănia ea nu isbuteşte. — Planul opositiuneĭ ruse; scopul la care voeşte sĕ agiungă. —Puterile co-semnatare maĭ întêiŭ contrariĭ intenţiunilor cabinetuluĭ rus. — Instrucţiunĭ remarcabile ale cabinetuluĭ italian. — Comisarul rus remâne neapropiat, rezistă la avansele ce'ĭ sę fac şi nu priimeşte nicĭ uo învoială. — Descuragiarea comisiuneĭ de delimitare, care se simte părăsită de guvern. — Altă comisiune aproape de a o înlocui în urma reclamaţiunelor Rusieĭ. — Puterile co-semnatare se înduplec la opositiunea cabinetuluĭ de la Petersburg. — Intervenţiunea cabinetuluĭ din Viena. — Sfîrşitul lucrĕrilor comisiuneĭ de delimitare. — Insulele romane ale Dunăreĭ conservate Romanieĭ, mulţumită iniţiativeĭ comisaruluĭ italian. — Incidentul ocupaţiuneĭ Arab-Tabieĭ de către trupele romane.

Dar multe frĕmêntărĭ aşteptaŭ pe Comisiunea Europeană la întoarcerea sa pe malurile Dunăreĭ, pe această fruntarie încă nehotărîtă a

www.dacoromanica.ro

Românieĭ și a Bulgarieĭ. Ea întêmpinase, ea avea sĕ întêmpine încă, multe greutățĭ în determinarea fruntariilor bulgare la confiniile lor sêrbe, rumeliote, turce; dar, la confiniile romane, ea avea sĕ se isbească de un obstacol de care nu era în puterea eĭ sĕ triumfe.

In aprile 1879, noĭ găsim pe delegatul italian la Constantinopole, unde primește, la 21, instrucțiunĭ de la ministrul afacerilor streine al țĕrĭĭ sale. Comisiunea era întrunită încă de la 20 aprile. Ea își dă un alt președinte : comandantele Lemoyne din Statul maior francez înlocuește pe comisarul turc, generalul Mehmed Tahir; afară de acestia, maiorul de Stat maior comitele Karl de Wedel, pentru Germania, Edward Bruce Stamley pentru Englitera, sunt înlocuițĭ prin colonelul Schreff și colonelul Robert Home. Comisiunea își urmează cu energie cursul lucrĕrilor sale. In treĭ decĭ și treĭ de ḑile ea ficsează 340 kilometre de fruntariĭ între Bulgaria și Rumelia; ĭĭ maĭ rĕmâne încă 170 kilometre a ficsa pe fruntaria bulgaro-turcă și 110 kilometre pe fruntaria bulgaro-romană, de la Valea Verbizi la marea Neagră. Pentru această mare lucrare ea se desparte la 22 iuniŭ în duoĕ Comisiunĭ, din care una pleacă spre Est și cea-l'altă spre Uest. Uo lună în urmă, la 22 iuliŭ, cele duoĕ sub-co-

www.dacoromanica.ro

misiunĭ se întorc la Constantinopole ca sĕ ea în ședință plenară decisiunile pentru care culeseseră elementele necesariĭ.

Tot atuncĭ fu pusă în discuțiune și fruntaria nord a Bulgarieĭ. Dar aci comisarul rus, care, de la reluarea lucrĕrilor nu încetase de a fi un colaborator folositor și bine-voitor, pentru toate cele-l'alte fruntariĭ, își schimbă de uodată atitudinea și se puse într'uo reservă ne'nduplecată. Aci era obstacolul ce se ridica.

Era evident că guvernul rus se căea de concesiunile ce plenipotenciariĭ sĕĭ socotiseră prudent a face, în a cincĭ-spre-ḑecea ședință a Congresuluĭ de la Berlin; el le găsea covĕrșitoare și căuta a le reduce. De aceea și diplomația sa ridicase uo chestiune neașteptată. In general comisiunile sunt ținute a căuta unanimitatea; dar, afară numaĭ dacă nu există vre uo clausă prealabilă contrarie, decisiunile lor, luate cu maioritate, sunt în tot-d'a-una valabile. Așa, diplomația rusă ceru ca decisiunile pe care Comisiunea Europeană nu le ar lua în unanimitate, sĕ nu fie recunoscute. Ea era foarte sigură că delegatul rus nu va face parte din această unanimitate ver de câte orĭ 'ĭ-ar fi convenit aceasta. Dar atuncĭ, cine trebuea sĕ decidĕ în mod definitiv chestiunile asupra cărora ar fi fost în Comisiune unanimitate maĭ

www.dacoromanica.ro

puțin un vot? — Cabinetele de-a dreptul, adeoga diplomația rusă. Apoĭ, în modul acesta, se înlătura voința Congresuluĭ care, pentru toate chestiunile de amănunțimĭ relative la delimitarea nuoelor State, voise espres a se raporta la ceea ce va decide comisiunea Europeană. In realitate, Guvernul rus nu pretindea nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puțin, de cât de a constrînge pe Puterile co-semnatoare ale Tractatuluĭ de la Berlin, sĕ revie asupra decisiuneĭ consemnată de dînsele în protocoale și în litera Tractatuluĭ. Așia dar, corespondențile între cabinete, aveaŭ sĕ înlocuească stipulațiunĭ solemne hotărîte într'uo înaltă adunare diplomatică întrunită în Congres. Aceasta era un ce cu totul neobicĭnuit și contrariŭ dreptuluĭ tractatelor.

Această pretențiune, firește, nu obținu adesiunea nicĭ uneea din Puterile co-semnatare; toate, fĕră escepțiune, refusară maĭ ântêiŭ de a o admite: Englitera fățiș, cele-l'alte cabinete reservându'șĭ, maĭ mult saŭ maĭ puțin, respunsul lor. Opunerea guvernuluĭ italian este maĭ ales remarcabilă. Vom vedea cum, fĕră sĕ se depărteze de la prudența și de la circonspecțiunea sa obicĭnuită, ministrul afacerilor streine al Italieĭ se exprimă în privința aceasta în instrucțiunile sale către colonelul Orero, care se

www.dacoromanica.ro

afla atuncĭ la Constantinopole pentru reînceperea lucrĕrilor. Aceste instrucțiunĭ sunt de la 13 aprilie; și tocmaĭ în intervalul celor duoĕ sesiunĭ ale comisiuneĭ europecne, archi-cancelarul Rusieĭ născocise distincțiunea prea ingenioasă despre care vorbirăm, asupra maiorităței și unanimităței în comisiunĭ, și teoria sa, nu maĭ puțin ingenioasă, a chestiunelor de *principiŭ* și de *fapt* pe fruntariĭ, așiedênd Silistra maĭ ântêiŭ de toate, printre chestiunile de principiŭ pe care numaĭ cabinetele între ele puteaŭ sĕ le resolve. Nu raportăm din instrucțiunile D-luĭ Depretis de cât partea cu privire, bine înțeles, la fruntaria de nord a Bulgarieĭ.

Roma, 13 Aprilie 1879 (1).

Domnule Colonel,

. . . . . .

. . . . . .

« N'am nevoe de a reproduce aci elemen-
« tele de fapt ale chestiuneĭ relativă la frunta-

(1) Scrisoarea D-luĭ Depretis, ministrul afacerilor streine, către regescul delegat pe lîngă comisiunea pentru delimitarea Bulgarieĭ.—Dăm maĭ sus numaĭ No. 2 din această scrisoare, *Chestiunea fruntarieĭ despre Silistra.* "*Questione del confine verso Silistra.*„— Cartea Verde, No. CCLXXXVI. paginele 473—474.

www.dacoromanica.ro

« ria bulgaro-română de la est de Silistra. Opi-
« niunea noastră, care vĕ este cunoscută, se
« bazează pe cuprinsul literal şi esplicit al ac-
« telor de la Berlin. Primiï comisarï desemnaţi
« chiar de Congres şi al căror preşedinte era
« principele Hohenlohe, aŭ asigurat că nu era
« de cât un punct, în apropiere de Silistra, pro-
« priŭ la construcţiunea unuï pod, şi aceasta a
« fost repetată de unul din plenipotenciariï au-
« stro-ungarï, baronul de Haymerle, în şedinţă
« plenară (Protocolul XV), fĕră ca, din niciï
« uo parte, sĕ se fi ivit vre-uo contradicere,
« vre-uo enunciare de uo îndoeală oare-care.
« Şi maï mult încă, acordul unanim s'a putut
« face între plenipotenciarï, mulţumită tocmaï
« plenipotenciaruluï rus, comitele Schouvaloff
« venind el însuşï, sĕ adere la această declara-
« ţiune că, adică, conform cu avisul primeï co-
« misiunï de delimitare, fruntaria trebuea sĕ
« pornească de la Dunăre şi din punctul cel
« maï cuviincios, pentru construirea unuï pod.
« Ni s'a părut că uo conclusiune atît de espli-
« cită trebuea de acum 'nainte sĕ escludă ver-
« ce îndoeală. Sunt, se ḑice, obiecţiunï con-
« tra aviḑuluï primilor comisarï de delimitare
« asupra posibilităţeï de a construi podul aiu-
« rea de cât aproape de tot de Silistra, dar a-
« ceste obiecţiunï, ca sĕ fie valabile, ar fi tre-

www.dacoromanica.ro

« buit să se producă în Congres mai 'nainte ca « avidul contrariŭ să fi devenit, prin învoirea « unanimă a plenipotenciarilor, avidul irevo- « cabil al Congresuluĭ chiar.

« *Acest prim element de fapt fiind pus în « afară de ver ce contestație, în afară de ver « ce cercetare de făcut în urmă,* remâne sta- « bilit că nuoua Comisiune de delimitare n'are « să se mai ocupe, de cât din punctul de vedere « tecnic, de cât de dificultățile ce pot resulta, « pentru direcțiunea fruntarieĭ, din presința u- « nuĭ pod acolo unde această fruntarie se desli- « peşte de fluviŭ. Aci vor fi probabil represin- « tate, din partea Rusieĭ, considerațiunile de « natură variată, ce ea le pusese mai de mult « înnainte: că este vorba adică de a hrăpi ur- « beĭ Silistra uo parte din teritoriul sĕŭ su- « burban, din tĕrâmurile sale mărginașe; că « nu se poate tăia și așieda în afară de frunta- « ria bulgară abatoriul și fortul Arab Tabia, « cari trebuise privite ca făcând parte din Silis- « tra; că elementul bulgar predomină fiind mai « numeros, în această zonă ce ar voi uni să o « dea Dobrogeleĭ. Aceste obiecțiunĭ ar fi de e- « saminat cu intențiunea positivă de a împĕca « toate interesele în presință, acelea ale terito- « riuluĭ suburban al Silistreĭ, precum și acelea « ale comerciuluĭ ținutuluĭ care ar reclama im-

www.dacoromanica.ro

« perios un drum, un acces lesnicios la podul
« ce se va face între ambele țĕrmurĭ ale Du-
« nărel. Și am voi, noĭ, ca dintr'uo nouuă cer-
« cetare a chestiuneĭ, sĕ poată eși termeniĭ u-
« neĭ înțelegerĭ ecuitabile. »

DEPRETIS.

Pe când ministrul italian învedera așa de bine, în instrucțiunile sale, argumentele neînvinse ce am raportat, pe atuncĭ Cabinetul de la Petersburg trăgea și el delegatuluĭ sĕŭ linia de purtare ce trebuea sĕ țină. Intrunirea Comisiuneĭ de la 22 iuliŭ 1879, ne arată pe represintantele Rusiĭ hotărât a face imposibile concesiunile făcute Romănieĭ în a cincĭ-spre-dĕcea ședință a Congresuluĭ de la Berlin.

Aci desbaterea ea un interes nuoŭ.

« Președintele, dice cotonelul Orero, supuse « la cercetarea noastră chestiunea de a decide « daca fruntaria nord a Bulgarieĭ, însemnată « prin Dunăre, trebuea sĕ fie *la malul drept*, « *saŭ la thalwegul fluviuluĭ*. » Comisiunea se rosti în unanimitate pentru thalweg.

Se sperase că acest vot, ce se presupunea a fi plăcut Rusieĭ, ar decide pe comisarul sĕŭ la oare-care concesiune despre Silistra. Această ilusiune însă n'a ținut mult. Colonelul Orero

www.dacoromanica.ro

dă seama de incident în aceștĭ termenĭ : « Ne « silirăm cu toțiĭ a ști daca comisarul rus, în « compensație (*in compenso*) cu acest vot fa- « vorabil Bulgarieĭ, priimea punctul în apro- « piere de Silistra, pentru care el refuzase, « anul trecut, semnătura sa. Dar colonelul « Bogolubow rĕmase surd la toate; el dise că « Silistra era uo chestiune a parte, că fusese dat « un vot întru aceasta, că nu maĭ era de re- « venit asupra eĭ. 'I se observă că daca nu se « determină acest punct, fixarea fruntarieĭ « nord a Bulgarieĭ devenea imposibilă; nimic « nu'l mișcă, el stărui în socotința sa » (1).

Delegatul italian face în privința aceasta re- flecțiunĭ în destul de melancolice. El simte foarte bine că însuși guvernul rus nu voește ca fruntaria nord a Bulgarieĭ, la punctul Si- listreĭ, sĕ fie determinată dupe considerațiu- nile care s'aŭ avut în vedere la delimitarea Bulgarieĭ pe toate cele-l'alte confiniĭ ale sale. Scopul este evident, e de a paraliza acțiunea Comisiuneĭ Europeene, și acest scop este a- tins. De aceea și această Comisiune n'are de cât sĕ facă loc alteea, pe lîngă care va fi cu putință poate, sĕ treacă niște considerațiunĭ și

(1) Cartea Verde, scrisoarea colonelului Orero Terapia 31 juliŭ 1879, p. 487.

www.dacoromanica.ro

argumente care scapă din vederea uneĭ Comisiunĭ compusă de militarĭ. Ast-fel se esprimă colonelul Orero.

Intru adevĕr, la acest moment, Cabinetul rus, care nu perdea din vedere ţelul urmărit de dânsul cu încăpăţînare, reclama ne'ncetat numirea uneĭ Comisiunĭ, special şi esclusiv însărcinată cu uo singură chestiune : căutarea pe faţa loculuĭ a unuĭ punct favorabil pentru stabilirea unuĭ pod peste Dunăre, în afară de teritoriul bulgar, pe teritoriul român, maĭ mult saŭ maĭ puţin aproape de Silistra. « Daca Co-« misiunea ar agiunge la uo decisiune una-« nimă, chestiunea ar fi resolvată, scrie d. « Giers către d. Fonton la Viena. In cas de « divergenţă de opiniune, delegaţiĭ ar face ra-« porturile lor la Guvernele lor respective, « cari ar avea uă basâ suficientă spre a decide « în ultimă instanţă » (1).

De la finele luĭ iuliŭ pînă la ultimile ḑile din septembre 1879, toate Puterile co-semnătoare se raliezŭ, saŭ ca sĕ ḑicem maĭ bine, se resemnezŭ la propunerea Cabinetuluĭ rus, şi admit pe lîngă aceasta, ca delegaţiĭ românĭ şi bulgarĭ sĕ poată lua parte la lucrĕrile Co-

(1) Cartea Roşie, a Austro-Ungarieĭ. — Aktenstücke aus den correspondenzen des Kais. und Kön. gemeinsamen Ministeriums des Aeussern über orientalische Angelegenheiten.— Wien p. 179.

www.dacoromanica.ro

misiuneĭ, « dar numaĭ cu titlu oficios și con-
« sultativ. »

Tocmaĭ la începutul acesteĭ fase, în iuliŭ, vedem un personagiŭ nuoŭ, — daca ne putem esprima ast-fel, — intrând în scenă în aceste desbateri în care se giuca securitatea Românieĭ. Austro-Ungaria, pînă atuncĭ spectatrice binevoitoare și reservată, interveni pentru a agiutora pe Rusia sĕ easă, — îndeplinindu'șĭ scopurile, — dintr'uo situațiune dificilă daca nu de tot încurcată.

Sĕ revenim la Comisiunea pe care am lăsat'o la Terapia, terminând ultimele sale lucrĕrĭ de delimitare. Nu vom lua dintr'însele decât numaĭ ceea ce se atinge de insulile române ale Dunăreĭ.

In urma votuluĭ menționat maĭ sus, și care înlocuise, în Tractatul de la Berlin, aceste cuvinte « malul drept al Dnnăreĭ, » prin « thalweg, » Comisiunea avea sĕ facă repartițiunea insulilor care, pe această parte a Dunăreĭ, trebueaŭ sĕ aparțină saŭ Românieĭ, saŭ Bulgarieĭ. Dar dintr'aceasta resulta că, luând de termen thalwegul, România perdea un oare-care numĕr de insule care îĭ aparținuse în precedenta stare de lucrurĭ. Această consecință, contrarie spiritului Tractatuluĭ de la Berlin, nu opri pe comisarĭ, care toțĭ, eraŭ sĕ voteze

www.dacoromanica.ro

ast-fel ca insulile sĕ fie împărțite dupe thalweg, cu marea pagubă a Românieĭ, ca și cum n'ar fi fost chestiune de tĕrĕmurĭ ocupate și coprinse din vechime, în limitele acestuĭ Stat. Dar delegatul italian vĕdu cât de arbitrară și nedreaptă era uo asemenea decisiune; el reclamă, și nefiind ascultat, declară că nu va vota și ceru ca votul sĕ fie suspendat pentru toțĭ. Amânarea fu consimțită.

« ...Opiniunea apărată de mine, scrie d-luĭ « Depretis comisarul italian, a avut un succes « deplin. In urma stăruințelor mele, colegiĭ « meĭ aŭ supus chestiunea Guvernelor lor, și « toțĭ aŭ priimit dela ele instrucțiunĭ cu totul « conforme socotințeĭ mele. In consecință, « șease voturĭ contrariĭ opiniuneĭ mele s'aŭ « prefăcut în șease voturĭ favorabile, adică « pentru mănținerea *statuluĭ quo* în ceea ce « privește repartițiunea insulilor dunărene[1]».

Și ast-fel, mulțumită pătrundereĭ, lealitățeĭ și energieĭ comisaruluĭ italian, Romănia a conservat insulile sale dupĕ Dunăre. Este uo datorie pentru noĭ de a nu uita numele coloneluluĭ Orero.

La 23 septembre 1879, delegatul italian adresă la Roma, președinteluĭ Consiliuluĭ, ta-

(1) Scrisoare datată din Terapia, 9 august 1879.

www.dacoromanica.ro

bloul nuoelor delimitărĭ ale fruntariilor, hotărîte dela aprilie până la iuliŭ 1879, şi coprinḑênd Actul care fixează fruntaria dunăreană a Bulgarieĭ. Se poate citi acest Act la finele volumuluĭ (1).

Dar maĭ nainte de a merge sĕ o găsim la Bucureştĭ, unde are sĕ se convoace, nuoua comisiune europeană acordată de diplomaţia cabinetelor în urma împotrivirilor stăruitoare ale Rusieĭ, ca un fel de curte de apel, socotim de nevoe a ḑice aci un cuvênt despre un incident care din nenorocire a avut uo influinţă vătĕmătoare asupra dispositiunilor Puterilor. Voim a vorbi despre ocuparea posiţiuneĭ Arab-Tabia de către trupele române, în urma fixăreĭ traşeuluĭ de fruntarie lîngă Silistra de către comisiunea de delimitare, şi maĭ nainte ca Puterile co-semnătoare sĕ 'şĭ fi dat sancţiunea asupra lucrĕrilor delegaţilor lor. Pentru ce această ocupaţiune? La ce mobil cedat'a cabinetul din Bucureştĭ? Prin care miragiŭ fost'a el înşelat? Speraţ'a-el sĕ facă a trece ocuparea Arab-Tabieĭ în domeniul faptelor împlinite, de şi trupele Rusieĭ ocupaŭ încă Bulgaria? Adevĕrul este că, de şi era ştiut că această posiţiune trebuea sĕ remâe Românieĭ,

(1) Vedĭ *Apendicile.*

www.dacoromanica.ro

totuşĭ, în drept ca şi în fapt, lucrul era încă nehotărît, şi nimenĭ nu s'a putut domiri asupra acestuĭ act care avea sĕ întărîte pe Rusia, şi sĕ displacă cabinetelor, maĭ ales celuĭ de la Viena, fiind toate cu luare aminte a înlătura dintr'uo desbatere îndestul de aprinsă tot ce era de fire sĕ'ĭ maĭ complice greutăţile şi sĕ'ĭ întârdie soluţiunea.

Rusia ceru şi obţinu uşor retragerea trupelor române, care părăsiră posiţiunea cu puţine dile după ce o ocupaseră (1). Cât-va timp maĭ târdiŭ comitele Andrassy putea scrie comiteluĭ Kalnoky, la Petersburg (2) : « Imĭ pare că deşertarea fortuluĭ de către Românĭ, satisface onoarea militară a Rusieĭ » (3).

Ar fi fost aşa de lesne de a nu pune în gioc onoarea militară a Rusieĭ, şi de a nu espune la uo retragere fără glorie, trofeele de curênd câştigate de vitejiĭ noştri soldaţĭ.

(1) 8 fevruarie 1878.

(2) Cartea Roşie, a Austro-Ungarieĭ, p. 117.

(3) Eată textul german : „An sich erschiene mir allerdings, dass „ der militærischen Ehre Russlands schon durch die Delogirung „ der Rumænen Genug geschehen sei "

www.dacoromanica.ro

COMISIUNEA EUROPEANA

TECHNICA

(De la 27 octombrie până la 11 noembrie 1879).

Nume diferite date nouoeĭ Comisiunĭ : compunerea eĭ. — Delegaţiĭ românĭ; delegaţiĭ bulgarĭ. — Chestiunea de resolvat redusă la un singur punct: indicarea loculuĭ pentru aşieḑarea poduluĭ lêngă Silistra. — Duoĕ propunerĭ ruse. — Propunerea română. — Verificarea tustrelelor propunerĭ la faţa loculuĭ. — Una din cele duoĕ propunerĭ ruse este retrasă. — Solemnitatea cu care se procede la vot, care trebue sĕ fie *verbal* maĭ întêiŭ, şi apoĭ *scris* şi *motivat*. — Propunerea rusă nu este admisă; propunerea română este aprobată.—Mărturisirĭ remarcabile ale *comisa*ruluĭ rus asupra adevĕratuluĭ loc pentru clădirea poduluĭ pe Dunăre, din sus de Silistra.

Comisiunea cea nouă, care în documentele diplomatice, este numită, când Comisiune de *Esperţĭ*, când Comisiunea de la *Silistra*, dar al căruĭ titlu oficial este acela de *Comisiune tecnică*, se întruni la Silistra la 27 octombrie 1879.

www.dacoromanica.ro

Ea se compunea: pentru Germania, de maiorul Heyde, din geniŭ; pentru Austro-Ungaria, de colonelul de stat-maior Jaeger; pentru Franța, de inspectorele general de Poduri și Șosele, Lalanne; pentru Marea Britanie, de căpitanul de geniŭ Sale, asistat de locotenentele de geniŭ Caillard; pentru Italia, de maiorul de geniŭ Sponzilli; pentru Rusia, de inginerul Barischeff, șeful esploatăreĭ căeĭ ferate de la Bender la Galatzĭ; pentru Turcia, de generalul de brigadă Yahia, asistat de Gabriel Effendi Naradoungham.

Președința fu oferită inspectoreluĭ general Lalanne. Se încredință funcțiunile de secretar colonelului Jaeger, care avu ca secretarĭ alăturațĭ pe locotenentul Caillard și pe Effendi Naradoungham.

In această ședință de la 27, Comisiunea admise pe delegațiĭ românĭ a urma esplorațiunele pe tĕrêm, a asista la deliberațiunĭ, a'șĭ da părerea asupra punctelor în litigiŭ, însĕ fără voce deliberativă și ast-fel, se introduseră acești delegațĭ, care eraŭ: colonelul de stat-maior Fălcoianu, directorele general al ministeruluĭ de Agricultură, de Comerciŭ și de Lucrĕrĭ Publice; colonelul Arion, din statul-maior, și inginerul Olănescu, inspector al căelor ferate.

www.dacoromanica.ro

Generelalul rus Struwe sosi seara și comisiunea se complectă.

Despre ședințele comisiuneĭ tecnice, în număr de șeapte, dintre care patru ținute la Silistra și treĭ la Bucureștĭ, avem duoĕ documente : Cartea Verde a Italieĭ (1), și Cartea Galbenă, a Franțeĭ (2), foarte amănunțită, foarte interesantă, cu cărți geografice foarte lĕmurite, și terminată cu un raport al președinteluĭ demn de cea maĭ mare luare aminte. Vom avea recurs la amănduoĕ aceste documente.

Pînă sĕ nu 'ncepem cu ședința a duoa, sĕ spunem numaĭ decât că uo delegațiune bulgară, pe care comisiunea refusase maĭ întêiŭ de a o admite, fuse autorisată, — în urma unor ordine ulterioare trimise comisarilor de către guvernele lor respective, — sĕ asiste la lucrĕrĭ cu voce consultativă (3).

(1) No. 317—318, p. 515—516.

(2) Comisiunea tecnică europeană, scl., Paris, *Imprimeria națională*, 1880.

(3) In refusul de a admite de îndată pe delegații bulgarĭ, nu este nimic supĕrător pentru persoanele lor saŭ pentru țeara ce eĭ reprezintaŭ, când cu prima propunere de a i admite, plenipotenciarul Turcieĭ făcuseră obscrvațiunea că Bulgaria, nefiind recunoscută independentă cu acelașĭ titlu ca România, ea era represintată în formă și cu îndestulare, de prim-represintantele suzeranuluĭ eĭ. Această considerațiune se păruse fundată comisiuneĭ : dar ordinele guvernelor respective o obligară sĕ treacă peste aceasta. Și la a treia ședință aŭ fost admișĭ și introdușĭ delegațiĭ bulgarĭ, d-niĭ Boris Antonovich, inginer, și M. Karamihailoff.

www.dacoromanica.ro

Incă de le 28 octombre lupta se încinse în comisiunea tecnică.

Maĭ mulțĭ delegați, între care al Italieĭ, stăruiră ca comisiunea sĕ se ocupe maĭ ântêiŭ de locul unde trebuea aședat podul, și sĕ nu pună în studiŭ traseul fruntarieĭ de cât după ce se va termina cu cea d'ântêiŭ chestiune.

Această înțeleaptă propunere obținênd consimțimêntul tutor membrilor, delegațiĭ ruși deteră citire unuĭ memoriŭ coprinḍênd duoĕ propunerĭ pentru locul așieḍăreĭ poduluĭ și delegațiĭ românĭ, dupĕ ce criticară cu energie planurile rusești supuseră și dênșiĭ un proect de așieḍĕmênt

Comisiunea decise sĕ viziteze locurile însemnate în cele treĭ propunerĭ: cele duoĕ emanênd de la comisarul rus și punênd podul, una la 21, alta la 36 kilometre nord-est de Silistra; iar a treea, propunerea română, așieḍênd podul la 800 metre est de Silistra, spre a lega acest oraș cu Călărașiĭ!

In urma explorațiunelor la fața loculuĭ în ḍilele 29, 30 și 31 octombrie, comisiunea, a căreĭ opiniune era formată, se transportă la București, și procedă la vot cu uo solemnitate și niște precauțiunĭ prin care trebuea sĕ se mărească și maĭ mult gravitatea semnificativă a decisiuneĭ.

www.dacoromanica.ro

Reproducem aci în traducțiune, darea de seamă tradusă a delegatuluĭ italian. Ea e însă conformă cu documentul frances, dar poate maĭ espresivă prin conciziunea eĭ.

« In seanța de la 5 noembrie, generalul Struwe, manifestându'șĭ dorința de a cunoaște cu cât s'ar putea maĭ în grabă, părerea celor-l'alțĭ membri aĭ Comisiuneĭ, relativă la cele duoĕ localităților propuse de dînsul pentru construcțiunea poduluĭ, adică: una, în direcțiunea Kanaleĭ-Cioroĭ, la 21 kilometre din gios de Silistra, cea-l'altă, aproape de lacul Holtena, la 35 kilometre de acelașĭ oraș, și pe care găsise de cuviință a o retrage, de oare-ce înțelesese maĭ dinainte că această a duoa linie n'avea nicĭ un sorț de a se priimi de Comisiune.

« Atuncĭ, pentru ca chestiunea technică sĕ se menție în limitele sale cele maĭ restrînse, dupĕ oare-care discuțiune, se stabili formula ce urmédă.»

« Construcțiunea unuĭ podŭ peste Dunăre, « este ea posibilă la locul indicat de d. Comisar rus?

« Și, dintre cele duoĕ localități, cea pro- « pusă ast-fel acum, și cea propusă maĭ 'nainte « de Comisiunea de delimitațiune, care este

www.dacoromanica.ro

« preferabilă, ţiinduse seamă de dispoziţiu-
« nile tractatuluĭ de la Berlin. »

« La această îndoită chestiune ast-fel formulată, fie-care comisar trebuea sĕ rĕspundă, maĭ întâiŭ verbal, s'apoĭ, printr'un vot înscris motivat.

« In aceeaşĭ şedinţă avu loc maĭ întâiŭ, votul verbal, şi membriĭ Comisiuneĭ declar toţĭ, maĭ puţin, este învederat, acela al Rusieĭ, că nu se cuvenea sĕ se clădească podul în localitatea propusă de guvernul rus, (dal governo russo). »

« In şedinţa de la 11 noembrie se dete votul înscris : diferiţiĭ membri îşĭ citiră motivele lor technice întru susţinerea votuluĭ ce daseră; şi, după câte-va observaţiunĭ ce se maĭ făcură, închiderea seanţelor Comisiuneĭ technice Europeene, fu pronunciată (1). »

Motivările voturilor pe care delegatul italian nu le dă, dar care sunt coprinse în Cartea Galbenă franceză (2), sunt deduse cu mare ştiinţă şi cu uo mare însemnătate. Memoriul generaluluĭ Struwe, care e cel maĭ scurt, — comisarul rus îşĭ esprimase opiniunea sa în duoĕ

(1) Cartea Verde No. 318. Scrisoarea delegatuluĭ regal pe lângă Comisiunea technică internaţională, către ministerul afacerilor streine al Italieĭ, cu data din Bucureştĭ, 18 noembrie 1879.

(2) Veḑĭ paginea 62—84.

www.dacoromanica.ro

note foarte ingenioase, — conține uo observațiune de uo foarte mare importanță, și tot de uodată surprindĕtoare : « Este învederat, dice « el, că podul își are locul sĕŭ, nu la 800 mę- « tre, dar mult mai aproape, saŭ și mai bine « încă, din sus de Silistra (1). »

Nu se putea proclama dar, cu mai multă netitate dreptatea ce avuseseră d. Wadington și Comitele Corti de a cere Congresuluĭ ca Silistra să fie coprinsă în fruntaria română. Această mărturisire demnă de mirare din partea comisaruluĭ Rusieĭ, figura și chiar în a duoa notă predată Comisiuneĭ de către generalul Struwe : « ...Daca un pod, dicea el, este « de dorit pentru comunicațiunea cu Silistra, « *numaĭ din susul* acestuĭ oraș s'ar putea a- « șieda un pod permanent (2). »

(1) Cartea Galbenă, p. 83.
(2) Cartea Galbenă, p. 37.

www.dacoromanica.ro

MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

Cabinetul austro-ungar dă urmare intervenţiuneĭ sale. — Elŭ se loveşte de pretenţiunĭ escesive din partea guvernuluĭ rus. — Dispoşiţiunile guvernuluĭ Bulgar, formând alte pretenţiunĭ. — Propunerea de mijlocire a guvernuluĭ austro-ungar către Puterile co-semnătoare. — Această propunere se notifică cabinetuluĭ Princiar din Bucureştĭ printr'uo scrisoare a ministruluĭ afacerilor streine. — Acceptaţiunea din partea tuturor cabinetelor a propunerĭĭ de mediaţiune de la Viena.

Proectele Rusieĭ asupra fruntarieĭ bulgaro-române care fuseseră maĭ mult contrariate de cât agiutate prin tractatul de la Berlin, se isbiseră de cercările a duoĕ Comisiunĭ Europeene, şi acest arbitragiŭ, atât de competent pre cât şi de uo înaltă imparţialitate, le condemnase în duoĕ diferite rŏndurĭ.

Cabinetul Vieneĭ care dase îndestulă probă de bună voinţă, după cum am vĕdut, se oferi

www.dacoromanica.ro

încă uodată ca sĕ propue un mijloc de arangiament, dorit și acesta, de toate Puterile. In lipsă de unanimitate în sînul Comisiuneĭ, la care nicĭ că se maĭ putea gândi nimenĭ, totușĭ rĕmânea, după teoria rusă, regularea prin înțelegere directă între cabinete.

Guvernul Austro-Ungarieĭ se însărcină sĕ găsească singur uo linie de fruntarie asupra căreea sĕ se poată stabili această înțelegere « directă. »

Cu toate acestea, puțin lipsi ca cele d'ântêiŭ demersurĭ ale sale sĕ cadă. Aceasta se poate constata din Cartea Roșie [1] printr'uo scrisoare de la Petersburg din $^{21}/_{9}$ fevruarie 1880, și adresată de Comitele Kalnoky către Baronul de Haymerle. « D. de Giers, » sĕ ḑice într'însa, « găsește neîndestulătoare » propunerea de « a conceda Bulgarieĭ un tĕrêm în vecinătatea Silistreĭ, *trecând peste limita trasă de Comisiune,* » tĕrêm luat din dealul Arab-Tabieĭ. Și, ambasadorul Austro-Ungarieĭ făcându'l să observe că, daca s'ar înlătura această propunere, guvernul rusesc s'ar găsi în față « cu uo fruntarie mult maĭ defavorabilă pentru Bulgarĭ, cea trasă de Comisiune, » « căcĭ, adaogă « el, după toate peripețiele prin care a fost ti-

[1]. Cartea Roșie a Austro-Ungarieĭ, No. 41, p. 192.

www.dacoromanica.ro

« rită această nesfîrșită afacere, nu putea de « loc să mai spere a răsturna încă uodată a- « ceastă din urmă decisiune a Comisiunei, » D. de Giers, fără a răspunde cu precisiune, face să se bănuească că « s'ar putea părăsi ori « ce opoșițiune și că s'ar lăsa să se termine a- « facerea de către *ceĭ l'alți*, dar că, nicĭ va « subscri, nicĭ va participa la regularea eĭ. »

Cu toate acestea, silințele Austro-Ungarieĭ tot agiunseră la un resultat. La data de 10 iunie 1880, se găsește uo scrisoare ce D. de Burian, ministrul Vieneĭ la Sofia, adresează baronuluĭ Haymerle și prin care 'ĭ face cunoscut « că guvernul Princiar (al Bulgarieĭ) s'a « hotărît a priimi în fine, soluțiunea cestiuneĭ « Arab-Tabiieĭ..... și că el a notificat agentu- « luĭ diplomatic al Rusieĭ adhesiunea sa pur « și simplu, formulând tot-de-uodată și oare- « care dorințe ce nu se par de natură, cu toate « acestea, de a pune din nuoŭ chestiunea la « ordinea zileĭ. »

Urmează expresiunea acestor dorințe, motivate în diferite moduri, care împing și maĭ 'napoĭ fruntaria română subt Arab-Tabia, și care se termin prin aceste cuvinte demne de a fi menționate : « In al treilea rînd », — zice D. de Burian, — « și pentru ca sacrificiul să- « vîrșit de Bulgaria să nu rămâe sterp, guver-

www.dacoromanica.ro

« nul princiar solicită mijlocirea guvernuluĭ « Majestăţeĭ Sale Impĕratuluĭ Rusieĭ, pe lîngă « România, *ca aceasta sĕ se angageze de a « clădi podul în apropiere de Silistra, în « termenul de treĭ anĭ* (1). »

Comunicaţiunea la care rĕspundeaŭ aceste regrete şi aceste dorinţe ale Bulgarilor, preceda uo altă comunicaţiune, încă şi maĭ importantă, care urma sĕ se facă către Puterile co-semnătoare ale tractatuluĭ de la Berlin. La 12 iunie, Baronul Haymerle adresa ambasadorilor imperialĭ şi regalĭ aĭ guvernuluĭ Austro-ungar, această scrisoare circulară (2), ca expunere a opereĭ sale de mediaţiune.

Baronul Haymerle către ambasadele Imperiale şi regale.

Viena, 12 iunie 1880.

« Încă din anul 1878 Comisiunea europeană, « instituită în virtutea art. XI din tractatul de « la Berlin, pentru delimitaţiunea fruntariilor « Bulgarieĭ, fusese chemată a fixa traseul « fruntarieĭ între Bulgaria şi Dobrogea.

« In urma uneĭ deosebirĭ de opiniune ce se

(1) Cartea Roşie, No. 51, p. 195 şi 196.
(2) Cartea Roşie, No. 52, p. 196.

www.dacoromanica.ro

« manifestase în sînul acesteĭ Comisiunĭ (1), « maĭ cu seamă în ceea ce privește alegerea « loculuĭ cel maĭ favorabil pentru așiedarea « unuĭ pod pe Dunăre, se hotărî între Puterĭ, « ca uo Comisiune technică să proceadă la uo « nuoă cercetare a acesteĭ chestiunĭ și traseul « fruntarieĭ se va fixa în urmă, în mod defi- « nitiv, printr'uo decisiune a Cabinetelor luată « cu majoritatea voturilor.

« Comisiunea Technică 'șĭ a terminat de « mult lucrările sale; ni se pare dar că a sosit « momentul de a se căuta uo soluțiune defi- « nitivă a chestiuneĭ, care pînă acum a rămas « în suspensiune din causa unor objecțiunĭ ri- « dicate în contra traseuluĭ propus de majo- « ritatea (2) Comisiuneĭ de delimitațiune.

« Uo parte din aceste obiecțiunĭ era privi- « toare la necesitatea de a se păstra orașuluĭ « Silistra, vre uo cîteva tărîmurĭ învecinate, « reclamate ca indispensabile de către locui- « torĭ acestuĭ oraș, pentru trebuințele lor e- « conomice, și care, după proectul Comisiu- « neĭ, ar fi fost alăturate Românieĭ. Aceste tă- « rîmurĭ neavînd nicĭ vre uo mare întindere, « nicĭ vre uo valoare considerabilă pentru Ro-

(1) Un singur oposant, represintantul Rusieĭ.

(2) Unanimitatea, afară de un singur oposant, represintantul Rusieĭ.

www.dacoromanica.ro

« mânia, ni se pare ecuitabil de a se ţine « compt în oare-care măsură, de reclamaţiu- « nile menţionate maĭ sus.

« Guvernul Imperial şi regal, totuşĭ, luând « de basă traseul de fruntarie al Comisiuneĭ « de delimitaţiune, este dispus a consimţi cît « despre sine, la uo mică modificaţiune a « acestuĭ traseŭ, urmânduse proectuluĭ indi- « cat maĭ la vale.

« Linia de fruntarie, plecând din malul « drept al Dunăreĭ, la punctul fixat de majori- « tatea Comisiuueĭ de delimitaţiune, la estul « Silistreĭ, se dirige, formând uo curbă încli- « nată spre sud, pînă la valea despicată (mi- « pente) ale celuĭ d'al duoelea Contra-fort « dupĕ înălţimile Arab-Tabieĭ; apoĭ, printr'un « unghiŭ drept, coboară pe această vale, pâ- « şaşte peste rovină, urcându-se earĕşĭ d'adrep- « tul pînă 'n linia din vîrful celuĭ d'ântêiŭ « contra-fort dupĕ aceleaşĭ înălţimĭ, lăsând « Arab-Tabia în partea Românieĭ. Ea urmează « în direcţiune aproximativă către Nord-Sud, « şi merge sĕ se împreune cu calea de la Ka- « raorman, la punctul unde se leagă cu drumul « ce duce la satul Almaly. De la această legă- « tură a drumurilor, pînă la punctul indicat « sub No. 5 în caetul descriptif al Comisiuneĭ « de delimitaţiune, fruntaria e formată prin

www.dacoromanica.ro

« partea despre Est a drumuluĭ de la Karaor-
« man, care va aparține ast-fel Bulgarieĭ, în
« totalitatea eĭ.

« Acest proect modificat este indicat în
« schița aci-alăturată, legânduse cu harta pe
« scara de $\frac{1}{80,000}$, ridicată în 1878 prin îngriji-
« rile Comisiuneĭ de delimitațiune.

« In cadul când Puterile vor aproba acest
« proect, actul de delimitațiune învestit cu
« sancțiunea formală a Cabinetelor, se va co-
« munica guvernelor Românieĭ și Bulgarieĭ,
« care vor avea a se înțelege între dînsele, a-
« supra executăriĭ lucrărilor de îngrădire.

« Bine-voițĭ a da cunoștință despre conținu-
« tul acesteĭ depeșe, guvernuluĭ pe lîngă care
« avețĭ onoare a fi acreditat, și a mĕ informa
« cât maĭ curînd posibil, despre priimirea ce
« se va face propuneriĭ noastre.

« Priimițĭ, ș. c. l. (1) »

România are ea oare loc de a se îmbucura de această operă de conciliațiune a diplomațieĭ Austro-Ungare ? D. Baron Haymerle nu o credea el însuși, precum se poate constata prin scrisoarea următoare în care își pune toată silința de a convinge patriotismul român

(1) Cartea Roșie, No. 52, p. 196.

www.dacoromanica.ro

despre avantagele arangiamentului sĕŭ. Eată această scrisoare care atinge prea de aproape istoria noastră, ca sĕ n'o reproducem aicĭ întreagă, cu toată lungimea eĭ. Ea este uo pledoarie *pro domo*.

Baronul Haymerle către Comitele Hoyos, la Bucureşti.

Viena, 14 iunie 1880.

« Guvernul Princiar ne-a semnalat în maĭ « multe rŏnduriĭ urgenta necesitate de a re- « zolva în mod definitiv linia de fruntarie în- « tre Bulgaria şi Dobrogea. Recunoscând toate « inconvenientele ce rezultă pentru România, « din nehotărîrea prelungită a traseuluĭ aces- « teĭ fruntariĭ, noĭ n'am negligeat nimic din « partene, spre a grăbi executarea complectă « a stipulaţiunilor internaţionale invocate de « România. Noĭ n'am încetat de a combate « rezistenţele ce aŭ făcut sĕ se întârdie pînă « acum regularea finală a acesteĭ chestiunĭ, « şi ne-am îndeletnicit fŏră încetare cu cău- « tarea mijloacelor de a agiunge la uo solu- « ţiune mulţumitoare pentru România.

« Cunoaşteţĭ objecţiunile ce s'aŭ ridicat în « contra traseuluĭ proectat de către Comi-

www.dacoromanica.ro

« siunea de delimitațiune. Pe cât aceste obiec-
« țiunĭ se rezemaŭ pe considerațiunĭ strate-
« gice, rĕspunsul ce am dat ne-a fost dictat
« chiar de textul art. 11 și 53 din tractatul de
« la Berlin, care esclud orĭ-ce fortificațiune (1).

« Este, cu toate acestea uo altă categorie
« de argumente ce s'aŭ adus în favorul oraș-
« luĭ Silistra, și care, într'adevĕr, se pare a
« merita, pînă la un grad, oare-care conside-
« rațiune.

« Locuitoriĭ Silistreĭ susțin că linia de frun-
« tarie propusă de majoritatea Comisiuneĭ de
« delimitațiune, 'ĭ ar atinge în interesele lor
« economice cele maĭ vitale; că le-ar smulge
« uo parte din pămênturile lor cultivabile și
« 'ĭ ar despărți de satele Bulgare învecinate,
« cu care se aflu în relațiunĭ necurmate; că ea
« le-ar vătĕma existența lor economică, și
« printr'aceasta chiar, ar împedica desvolta-
« rea materială a orașuluĭ (2).

(1) Ministri Austro-Ungarieĭ pun uo mare încredere în aceste art. 51 și 52 și în executarea lor; în urma d-luĭ Haymerle, d. Kalnoky, ministrul afacerilor streine, rĕspunḑênd la diverse interpelațiunĭ din partea comitetuluĭ delegațiuneĭ ungare, — din luna luĭ octombrie 1882, — ar fi ḑis că, " fortereţele Bulgarieĭ pe Dunăre eraŭ pâragine și nu amenințaŭ nicĭ cum navigațiunea. „

(2) Aceste considerațiunĭ s'aŭ maĭ produs cu încă și maĭ marĭ desvoltărĭ înaintea Comisiuneĭ de delimitațiune; și atuncĭ se obiectase că, prin traseul hotărîtă de această Comisiune, casele de ţeară, viile, grădinile, proprietățĭ întregĭ care aparțin locuitori-

www.dacoromanica.ro

« Daca dintr'uo parte, ni se pare ecuitabilŭ « de a ţine seamă, în oare-care mĕsură, de « reclamaţiunile ce s'aŭ ridicat asupra acestuĭ « subiect, noĭ credem din altă parte, că ser- « vim interesele Românieĭ chiar, oferindu'ĭ, « cu preciul uneĭ *micĭ concesiunĭ* în favoa- « rea Bulgarilor, avantagiul cu mult maĭ de « căpetenie, cu consimţimêntul tuturor Pute- « rilor, regularea definitivă a chestiuneĭ. Spre « acest finit, noĭ am propus Cabinetelor de a

lor Silistreĭ. precum şi abatoriul oraşuluĭ, s'ar afla situate pe teritoriul român. Afară de aceasta, delegaţiĭ bulgarĭ, — în memoriul lor ce aŭ presintat Comisiuneĭ Technice, (Cartea Galbenă francesă, p. 53), — aŭ protestat în contra apropiereĭ fruntarieĭ române de Silistra, invocând vătămările ce ar causa această apropiere comerciuluĭ bulgar.

Este vĕdit că aceste argumente eraŭ niște mijloace destinate a împedica traseul Comisiuneĭ de delimitaţiune, a 'l face sĕ se modifice cel puţin, daca nu s'ar fi putut obţine uo altă localitate pentru construcţinnea poduluĭ. Dar aceste argumente sunt ele oare într'adevĕr serioaze?

Maĭ întêiŭ casele de ţeară de care este vorba, se reduc la vreuo cîteva cocioabe risipite icĭ şi colea.

Apoĭ, aceea ce se întîmplă cu locuitoriĭ Silistreĭ. nu este decât uò soartă comună a tuturor proprietarilor ce se găsesc aşieḑaţĭ pe linia ce desparte fruntaria dintre duoĕ Staturĭ. Câte exemple nu s'ar putea găsi — în numeroasele rectificaţiunĭ de fruntariĭ iscate în urma cuceririlor saŭ anexiunilor—de proprietarĭ avêndu'şĭ locuinţele pe un teritoriŭ, şi câmpurile lor pe altul! Cine nu ştie că casa în care s'a născut Ioana-d'Arc era situată pe tĕritoriele a duoĕ Staturĭ de uodată, care, pe atuncĭ, nu aparţineaŭ amânduoĕ Franţeĭ: Lorania şi Şampania! Şi fĕră a maĭ căuta aiurea, sĕ ne aducem aminte din chiar istoria noastră, că, în timpul cădereĭ Basarabieĭ în partea Rusieĭ, guvernele rus şi român aŭ convenit „ de a

www.dacoromanica.ro

« consimți la uo ușoare modificațiune a tra-
« seului Comisiuneĭ, cu apropiere de Silistra,
« care modificațiune, lăsând Arab-Tabia în
« partea Românieĭ, ar alătura Bulgarieĭ uo
« mică limbă de pămînt mărginită cu drumul
« ce leagă Silistra de satul bulgar Karaorman,
« și coprinḑênd câteva isvoare de apă și câteva
« grădinĭ pe care locuitoriĭ Silistreĭ le cer ca
« neapărate pentru trebuințele lor.

„ recunoaște proprietarilor ale căror pămênturĭ se întindeaŭ pe a-
„ mânduoĕ laturĭ ale fruntarieĭ — (pe cele duoĕ maluri ale Pru-
„ tuluĭ). — dreptul de a trece peste acest hotar fără nicĭ uo
„ pedică, ast-fel, în cât eĭ să 'șĭ poată cultiva câmpurile, să 'șĭ
„ exploateze proprietățile, să 'șĭ transporteze productele din re-
„ colta lor pe orĭ care din cele duoĕ maluri care vor conveni maĭ
„ bine intereselor acestor proprietarĭ. " (Protocolul No. II din $^{16}/_{28}$ octombrie 1878 al Comisiuneĭ însărcinată cu retrocesiunea și cu primirea Basarabieĭ).

Daca vom adeoga că Bulgariĭ din marile centrurĭ situate pe marginile Dunărĭĭ, precum Șiștovul, Rusciucul, Turtucaia, Silistra, transportez cu preferință legumele lor pe teritoriul rumân, spre a se duce să le vîndă pînă pe piețile Bucureștiuluĭ, se va face îndestulă dovadă că cultivatoriĭ din Silistra, avêndu'șĭ grădinile lor pe teritoriul român, cu apropiere de un pod, ar fi cu totul privilegiațĭ.

In ce privește abatoriul Silistreĭ, răspunsul e maĭ simplu; nimic n'ar fi maĭ lesne decât de a se strĕmuta acea construcțiune *de scândurĭ* orĭ și unde, din locul unde se află acum.

In fine, nu numaĭ că se pare inadmisibil ca apropierea fruntarieĭ române și a poduluĭ pe Dunăre să fie vătĕmătoare comerciuluĭ Silistreĭ, dar totul ne face a crede că, construcțiunea unuĭ pod legând înpreună duoĕ liniĭ de drumurĭ de fer, și îmbunĕtățirea drumurilor ș'a mijioacelor de transport, ar constitui atîtea elemente favorabile pentru desvoltarea comerciuluĭ acestuĭ oraș.

www.dacoromanica.ro

« Schița aci alăturată ce se raportă la charta « ridicată în 1878 prin îngrijirile Comisiuneĭ « de delimitațiune, represintă acest proect « modificat. Veți face a se lua în seamă că, « nuoul traseŭ de fruntarie, după cum îl « propunem noĭ, nu se deosibește mult de « cel propus de Comisiunea de delimita- « țiune, întinderea tĕrîmuluĭ ce lasă Bulga- « rieĭ, nefiind abia decât de 48 kilometre pă- « trate. Vom adeoga că însuși majoritatea Co- « misiuneĭ technice emisese, în convorbirile « sale confidențiale, că ar fi convenabil de a « nu se deslipi acest peticel de pămênt de îm- « prejmuirile Silistreĭ (1). Guvernul Princiar « cunoaște foarte bine el-însuși, obstacolile ce « am avut sĕ înfrîngem, spre a nu se felicita « de soluțiunea dobêndită.

« Indrăsnesc dar a spera că, Cabinetul din « Bucureștĭ ne va fi mulțumitor de inițiativa « ce am luat, și că va bine-voi sĕ recunoască « în demersul nostru, uo nuouă dovadă de « sentimentele amicale ce purtăm Românieĭ.

« Daca puterile vor aproba propunerea noas-

(1) Comisiunea technică, al căruĭ traseŭ este identic cu al Comisiuneĭ internaționale, va fi avut decĭ duoŭ părerĭ : aceea a convorbirilor confidențiale la care se referă baronul Haymerle, și aceea a lucrĕrĭĭ oficiale a celor duoŭ Comisiunĭ pe care d. Boerescu o menționează în scrisoarea sa ce va urma maĭ la vale, cu data din $^{13}/_{24}$ iunie 1880.

www.dacoromanica.ro

« tră, actul de delimitațiune, investit cu sanc-
« țiunea Cabinetelor, se va comunica oficial
« Guvernuluĭ român, care în urmă, se va în-
« țelege cu administrațiunea Bulgarieĭ asupra
« esecuțiuneĭ lucrărilor de îngrădire.

« Bine-voițĭ a vĕ exprima în acest sențvis-
« a-vi cu d. Ministru afacerilor streine și a
« primi, etc. »

Noĭ ne vom cerca a spune aceea ce trebue sĕ cugete cineva despre avantagele arătate de baronul Haymerle, și vom stărui asupra unor considerațiunĭ pe care, ministrul afacerilor streine al Austro-Ungarieĭ nu le a atins.

Maĭ 'nainte de a termina această parte a lucrĕreĭ noastre, sĕ spunem aci că, opera de mijlocire a Cabinetuluĭ din Viena a fost acceptată : de Guvernul italian la 18 iunie ; de Guvernul rus la 25 iunie ; de Guvernul francez la 21 iunie ; în aceeașĭ ḍi, de Guvernul german ; în fine, la 27 iunie, de guvernul engles (1).

(1) Cartea roșie, No. 53, p. 187—198.

www.dacoromanica.ro

CABINETUL ROMAN

ȘI MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

Graba Cabinetuluĭ din Bucureștĭ de a rĕspunde la propunerea de la Viena. — Președintele consiliuluĭ, d. Brătianu, ea act de traseul propus spre a declara că podul ce urma sĕ se zideascĕ pe cele duoĕ laturĭ ale Dunĕreĭ, nu maĭ este obligatoriŭ pentru România. — Rĕspunsul d-luĭ Boerescu la comunicațiunea Austro-ungară.— Inconvenientele traseuluĭ propus se semnalez în acest rĕspuns. — Ministrul afacerilor streine al Românieĭ își rezervă acceptațiunea sa în privința traseuluĭ vienez.

Guvernul Princiar, spre a'șĭ exprima opiniunea sa, nu așteptă maĭ ântêiŭ, ca Puterile cosemnătoare sĕ fi primit propunerea cabinetuluĭ vienez. Presidentul Consiliuluĭ punea pe comitele Hoyos, ministrul Austro-Ungarieĭ la Bucureștĭ, în mĕsură de a adresa la Viena, chiar

www.dacoromanica.ro

din ḍioa de 22 iunie 1880, telegrama urmĕtoare :

Comitele Hoyos către Baronul Haymerle (1).

Bucureşti, 22 iunie 1880.

« Guvernul Princiar este gata a se supune « pur şi simplu la decisiunea privitoare la « fruntaria despre Est de Silistra, de şi ea nu « rĕspunde cu totul la dorinţele Romănieĭ. D. « Brătianu m'a asigurat despre aceasta. Gu- « vernul se va mărgini a constata numaĭ, « că, în asemenea condiţiunĭ, clădirea unuĭ « pod ar fi inoportună şi nu va putea fi obli- « gatorie. »

Această decisiune a fost luată poate, cu uo prea mare precipitaţiune, în privinţa uneĭ fruntariĭ atît de desavantagioasă şi care încă, se depărteazĕ atît de mult de fruntaria ce se determinase, în princip, de către Europa la Berlin. Cu toate acestea, trebue sĕ aprobăm pe d. Brătianu că a profitat de ocasiunea ce'ĭ oferea nuoul traseŭ al cabinetuluĭ din Viena, maĭ defavorabil de cât acela al comisiunilor, spre a înlătura obli-

(1) Cartea Roşie a Austro-Ungarieĭ No. 58, p. 199.

www.dacoromanica.ro

gaţiunea de a clădi un pod pe Dunăre. Chiar în condiţiunile anterioare nuoueĭ delimitaţiunĭ, acest pod n'ar fi trebuit să fie obligatoriŭ la distanţa de 800 metre de bastioanele Silistreĭ, sub tunul din Medjidie-Tabia, fără apărare putincioasă, în voea întêmplăriĭ.

Cu toate acestea, declaraţiunea presidentuluĭ Consiliuluĭ către agentul austro-Ungar, se pare a fi pus în nedomirire pe ministrul afacerilor streine, d. Boerescu, în răspunsul ce trebuea să facă şi din parte'ĭ, la comunicaţiunea cabinetuluĭ din Viena. Acest răspuns se compune oare-cum din duoĕ părţĭ din care, cea de a duoa contraḑice întru cît-va pe cea d'ântêiŭ. Eată acest document :

D. Boerescu către comitelę Hoyos (1).

Bucureştĭ, $^{12}/_{24}$ iunie 1880.

« Comunicaţiunea ce Excelenţa voastră a « bine-voit a'mĭ adresa, cu data din 17 ale « acesteĭ lunĭ, asupra combinaţiuneĭ propusă « Puterilor de către cabinetul din Viena, spre « a resolva definitif chestiunea fruntarieĭ din- « tre Bulgaria şi Dobrogea, constitue pentru

(1) Cartea Roşie, No. 59, p. 199.

www.dacoromanica.ro

« noĭ, uo nouă probă despre amicia ce ne « poartă guvernul Majestăţeĭ Sale apostolice.

« Imĭ fac uo datorie de a vĕ exprima aicĭ « mulţumirile şi sentimentele de gratitudine « ale cabinetuluĭ Princiar.

« Guvernul d-voastre era într'adevĕr, maĭ « bine decât orĭ care altul, în posiţiune de a « aprecia motivele atît de serioase pe care se « întemeea legitima noastră nerĕbdare de a « vedea fixându-se fără întârdiere şi'ntru'n « mod definitiv, traseul acesteĭ fruntariĭ. De « aceea noĭ nu putem decât a fi recunoscătorĭ « guvernuluĭ Maiestăţeĭ Sale Imperiale şi Re- « gale Apostolice, că a luat iniţiativa uneĭ mĕ- « surĭ care ne interesează în toate privinţele, şi « care va contribui a menţine buna înţelegere « şi armonia între statul român şi principatul « limitrof al Bulgarieĭ.

« N'am lipsit de a supune îndată la exami- « narea oamenilor specialĭ, schiţa ce aţĭ bine- « voit a'mĭ încredinţa. Noĭ am constatat în- « tr'ênsa cu satisfacţiune şi recunoştinţă, că « punctul Arab-Tabieĭ ne era rezervat. Dar, « în acel'aş timp, se arată într'însul, precum « Excelenţa-Voastră a şi bine-voit sĕ mĕ pre- « vestească însĕşĭ, că guvernul Imperial şi « Regal propune Cabinetelor, pentru regiu- « nea din marginea Silistreĭ, uo modificaţiune

www.dacoromanica.ro

« a traseului ce se fixase la început de către « Comisiunea europeană de delimitaţiune. A- « fară de aceasta, ni s'a părut a observa că pro- « punerea actuală modifică asemenea şi traseul « adoptat de Comisiunea Technică. In adevĕr, « uo bucată de tĕrîm din marginea Silistreĭ, « se adaogă maĭ mult, peste aceea ce se de- « terminase de această a duoa Comisiune.

« Nu ne priveşte pe noĭ, domnule Comite, « d'a aprecia şi judeca aicĭ, natura acesteĭ com- « binaţiunĭ şi caracterul favoareĭ ce se concede « Bulgarieĭ. Propunerea nu ne este adresată « noĕ; nu ni se cere a noastră adesiune maĭ « 'nainte de a se pune în executare. Aţĭ bine- « voit numaĭ a'mĭ face cunoscut demersul gu- « vernuluĭ d-voastre pe lîngă Cabinete, şi mĕ « informaţĭ în acelaş timp că, daca Puterile « se vor uni spre a aproba dispositiunile luĭ, « actul de delimitaţiune, revestit cu sancţiu- « nea Cabinetelor, ne va fi oficialmente co- « municat, spre a se aplica pe tĕrîm. Cu alte « cuvinte, — daca voiŭ fi înţeles bine cuge- « tul guvernuluĭ d-voastre, — această propu- « nere este considerată ca uo urmare, ca uo « desvoltare a art. XLVI din tractatul de la « Berlin, şi ca atare, este vorba ca ea sĕ se « discute şi sĕ se resolve între Puterile sem- « nătoare ale Tractatuluĭ.

www.dacoromanica.ro

« Fiind ast-fel, rolul nostru ar dispare.

« Cu toate acestea, noĭ suntem parte emi-
« namente interesată în desbaterĭ, și cu acest
« titru, ne este permis a trage atențiunea Ex-
« celențicĭ-Voastre, asupra importanțeĭ ce pre-
« sintă nuoul traseŭ propus de Guvernul Dv.
« în privința poduluĭ saŭ a comunicațiuneĭ ce
« ar urma sĕ se stabileze pe cele douĕ laturĭ
« ale Dunăreĭ, în fața Silistreĭ.

« Dupĕ acest traseŭ, podul saŭ chiar uo
« simplă comunicațiune, devin impracticabile.
« La cea maĭ mică creștere a apelor Dunăreĭ,
« tot tĕrîmul coprins între punctul terminal al
« fruntarieĭ, și punctul vis-a-vis de insulile
« Hopo, este atît de inundat, în cât trecerea
« este cu totul tăeată, și de fapt, fruntaria s'ar
« afla împinsă înapoĭ cu maĭ multe kilometre.

« Cât de puțin s'ar maĭ urca încă inunda-
« țiunea, înecăciunea ar putea să se întindă
« ast-fel, în cât sĕ devie un lac permanent si-
« tuat în vecinătate, și ar adeoga cu atît maĭ
« mult, imposibilitatea comunicațiunilor între
« cele duoĕ malurĭ. Tocmaĭ aceste greutățĭ
materiale ale tĕrîmuluĭ, aŭ determinat pe cea
d'întêiŭ Comisiune Internațională, sĕ fixeze
traseul în modul cum îl indicase.

« Din aceste diverse considerațiunĭ, resultă,
« domnule Comite, că guvernul român, care

www.dacoromanica.ro

« s'a conformat sub toate raporturile cu Sti-
« pulaţiunile Tractatuluĭ de la Berlin, nu poate
« în ceea ce priveşte la clausele sale neexecu-
« tate încă, de cât a se menţine în domeniul
« dreptuluĭ strict; acest drept fiind specificat
« îndestul de limpede în art. XLVI, nu pu-
« tem de cât a ne supune spirituluĭ şi litereĭ
« sale.

« In acest scop, şi asociându-ne cu defe-
« rinţă la intenţiunile Puterilor semnatare
« Tractatuluĭ, noĭ am semnalat în maĭ multe
« rînduriĭ Cabinetelor, urgenta necesitate de a
« resolva în mod definitiv şi cât maĭ cu grabă
« s'ar putea, chestiunea fruntarieĭ dintre Bul-
« garia şi Dobrogea.

« Bine-voiţĭ a primi, etc. »

V. BOERESCU.

Sĕ nu ne oprim maĭ mult de cât se cuvine, asupra sentimentelor de gratitudine de care ministrul nu cruţă de loc pe guvernul Austro-Ungarieĭ, de şi ar fi putut sĕ'şĭ amintească, că încă de la 11 aprilie, Domnia-sa adĕsta « *de*
« *la silinţele cabinetuluĭ din Viena, uo so-*
« *luţiune întru toate conformă cu dorin-*
« *ţele Romănieĭ* (1). » Dar vom regreta de a

(1) Cartea Roşie, No. 46, p. 194.

www.dacoromanica.ro

vedea pe ministru constatând « *cu satisfac-* « *țiune și recunoștință,* că « *punctul Arab-* « *Tabia ne este reservat* » pe când domnia sa va demonstra cu atîta lumină, că, « mica « modificațiune ce se cerea României, se « traduce, pentru dînsa, prin *perderea a* « *mai multor kilometre* » de pământ, și că, după traseul propus, « *podul și chiar uo* « *simplă comunicațiune devin impracticabile* »; — cu alte cuvinte, că acest traseŭ face ca Arab-Tabia să nu poată fi ocupată și posesiunea ei să devie ilusorie.

Această scrisoare nu e mai puțin, uo critică serioasă a delimitațiuneĭ propusă în cele din urmă, marilor Puteri.

Ultimul pasagiŭ din răspunsul d-luĭ Boerescu merită mai cu osebire a fi luat în seamă. Menținêndu-se « în *domeniulŭ dreptuluĭ strict* », și retrăgênduse la adăpostul articoluluĭ XLVI al Tractatuluĭ, ministrul lăsă a se înțelege că guvernul român nu primește, dar că suferă, de nevoe, decisiunea ce 'ĭ este impusă.

Neapărat, nu va fi de prisos a raporta aicĭ protocolul al XV-lea (1) : Intr'adevĕr, tocmaĭ la mijlocul preocupațiuneĭ Congresuluĭ de « *construcțiunea unuĭ pod destinat a lega* « *împreună cele duoĕ țĕrmurĭ române* »

(1) Congresul de la Berlin, p. 223.

www.dacoromanica.ro

adică, să stabileze uo comunicaţiune indispensabilă între teritoriul concedat şi malul stîng al Dunării, acolo, mai pre sus de litera lui, trebue cautat spiritul art. XLVI.

Fie-cine a putut vedea prin ce fase strănii a trecut delimitaţiunea frnntarieĭ române de la sud-vest, şi câte hârţăluirĭ suferise. Ne vom cerca să demonstrăm că aceste discuţiunĭ, aceste sforţărĭ, aceste resistenţe, aceste lucrărĭ despre care dedeiŭ seamă, şi care aŭ absorbit aproape duoĭ anĭ, aŭ agiuns pînă astăḑĭ, la resultatul de a lăsa Romănia pe rîpa dreaptă a Dunăreĭ, atîrnată în vênt: — podul nu poate fi clădit; Arab-Tabia nu poate fi ocupată; tractatul de la Berlin îşĭ aşteaptă încă esecutarea luĭ.

www.dacoromanica.ro

PARTEA III

SITUATIUNEA ROMANIEI
PE DUNĂRE

EXPUNERE TOPOGRAFICĂ
ȘI CONCLUZIUNE

www.dacoromanica.ro

SILISTRA

SI POSITIUNILE SALE D'IMPREGIUR

Fortificaţiunile Silistreĭ. — Inălţimile ce o 'ncongiurŭ. — Arab-Tabia, Ordo-Tabia. — Medgidie-Tabia; această înălţime domină pe cele lalte. — De unde vine prestigiul legendar al Arab-Tabieĭ; *faptele de arme ce o 'nsoţesc.*

Când agiunge cine-va pe Dunăre în faţa Silistreĭ, poate coprinde cu vederea, piaţa şi linia imposantă a dealurilor ce o dominez, şi al căror cel din urmă contra-fort, servă de strat Silistreĭ, maĭ înainte de a merge sĕ se peardă pe ţermul fluviuluĭ.

Silistra posedă întăririĭ care ar putea cu înlesnire sĕ fie puse în stare bună; peatra ce forma îmbrăcămintea şanţurilor oraşuluĭ, s'a ridicat în urma uneĭ ordonanţe a municipalităţiĭ, dar şanţurile nu s'aŭ astupat; şi, în condiţiunile în care se află, Silistra este încă che-

www.dacoromanica.ro

mată sĕ gioace un rol important, prin poziţiunea sa eminamente strategică.

Dupĕ ce traversează cine-va oraşul şi ese dintr'însul pe la Stambul-Capa, daca se 'ntoarce cu faţa spre sud, vede înaintea sa cinci poziţiunĭ dintre care, treĭ se arĕt maĭ înaintate; acestea sînt poziţiunile Arab-Tabia la stênga, Ordo-Tabia la mijloc şi Medgidie-Tabia la dreapta.

Arab-Tabia

Arab-Tabia este uo poziţiune militară de uo importanţă incontestabilă, *precât ea nu va înceta ênsĕ, de a face parte din sistemul de apărare creat în giurul Silistreĭ.* Daca numele Arab-Tabieĭ sună la urechie cu oare-care sgomot, şi daca s'a format împregiurul eĭ uo legendă, aceasta este pentru că, la fie-care nêpădire a Ruşilor pe teritoriul turcesc, această poziţiune a fost teatrul unor lupte sângeroase ş'a unor crude decepţiunĭ pentru armatele nêpăditoare. Asediul eĭ de la 1854 a imortalisat'o (1).

(1) Acest asediŭ a giucat un mare rol în resbelul Crimeiĭ, în 1854. Armata anglo-franceză îĭ datoreşte că n'a fost atacată de prinţul Paskiewicĭ, atuncĭ când ea nu era în stare de a rezista. Asediată de la sfîrşitul luĭ aprilie 1854, Silistra ţinea încă

www.dacoromanica.ro

In timpul campaniei de la 1828, colonelul rus Schilders, şeful geniului armatei însărcinată cu asedierea Silistrei, se aşează pe poziţiunea Arab care 'i se părea cea mai bună spre a dirige atacurile sale în contra oraşului.

Nu numai că această poziţiune era cu apropiere de flotila ce se concentrase la Călăraşi, dar avea şi avantagiul de a permite trupelor ruseşti sĕ protege cu eficacitate podul pe vase ce se începuse din sus de Silistra. Cu toate acestea, resultatul acestei ocupaţiuni fu negativ.

In 1829, Silistra fu earăşi încongiurată; se reocupă earăşi Arab; se urmează execuţiunea aceluiaş plan din anul precedent, de acelaş colonel Schilders, şi tot aceeaşi decepţiune ca'n anul 1828. Dar uo acţiune norocită făcând sĕ cadă Medgidie în mâna Ruşilor, aceştia isbutiră sĕ silească oraşul de a capitula.

In 1854 Ruşii declar din nuoŭ resbel Por-

tare în iunie. In acest interval de duoĕ luni, resursele militare care lipseaŭ pînă atunci armatei franceze avuseseră timpul de a'i sosi. Această armată, dupĕ atâtea întârdieri, era în fine, în ajunul pregătirei sale. „Cui datora ea beneficiul acestui timp câştigat, al acestei odihni neadĕstată?“ se întreabă d. Camille Russet; şi rĕspunde: „La resistenţa unei şandramale, Silistra. condamnată, sacrificată de mai înainte, ţinuse în contra tutor speranţelor...“ Pentru explicaţiunile acestui incident militar, a se vedea la *Apendice No....*, naraţiunea d-lui Camille Russet, membrul Academiei francese, istoriograful *Resbelului din Crimea.*

www.dacoromanica.ro

ţiĭ. Generalul Schilders, atuncĭ inspector general al geniuluĭ, decide pe Prinţul Paskiewicĭ sĕ cerce luarea Arab-Tabieĭ pe care Turciĭ o fortificasĕră în urma luptelor din 1828 şi 1829; şi care, de atuncĭ, n'a'ncetat de a purta acest nume. Atacul nu isbuteşte; coloana de asalt lasă un numĕr însemnat de morţĭ pe tĕrêm, şi prinţul Orloff, actualmente ambasador la Paris, e rănit aci la cap, în fruntea regimentuluĭ sĕŭ, dupĕ uo luptă plină de vitejiĭ. Prinţul pătrunsese în întăririle Turcilor. De la această epocă datează maĭ cu seamă, şi renumele legendar al Arab-Tabieĭ.

Astădĭ abia s'ar maĭ putea reconstitui pe tĕrêm, ast-fel precum trebue sĕ fi existat, profilurile lucrĕrilor de pămênt, pe care un sistem de şanţurĭ le lega între dînsele şi tot uodată şi cu oraşul.

Se poate ghici cu toate acestea, că cea d'ântêiŭ lucrare, în formă pentagonală, s'a ridicat pe partea dominantă a şeţuluĭ, şi că maĭ târdiŭ i s'a complectat apărarea prin alte lucrĕrĭ de fortificaţiune pasageră. Se maĭ găseşte încă, un şanţ îndestul de adînc care desparte pentagonul de lucrĕrile sĕvîrşite în urmă. La est precum şi la vest, tĕrîmul presintă avantage pentru uo bună apărare. — Pe curmă-

www.dacoromanica.ro

tura care leagă Silistra de Arab-Tabia, se vĕd urme de maĭ multe întăririĭ.

In fine, pe şeţ, se zăreşte spre nord şi spre nord-est, duoĕ micĭ forturĭ a căror construcţiune se urcă, dupĕ toată aparinţa, la un timp scurt înaintea celuĭ din urmă resbel.

Şeţul Arab-Tabieĭ se află la 74 metre maĭ sus de nivelul porţeĭ numită Stambul. Partea eĭ cea dominantă se găseşte la uo distanţă de 2200 metre de bastionul nord-est al cetăţeĭ, şi la 2500 metre de podul proectat.

Poziţiunea Arab-Tabieĭ este strĕbătută de drumul ce leagă Silistra cu Almaly. Ea domineazĕ calea ce duce de la Silistra la Karaormăn, şi care trece pe lungul pentelor sale despre vest, şi o desparte de Ordo-Tabia.

Ordo-Tabia

De la Arab-Tabia la Orodo-Tabia, e uo distanţă ca de 1150 metre. Coborînduse cine-va pe valea despre vest de Arab-Tabia, trecând peste drumul cel mare al Silistreĭ, şi urcând dealul spre est de posiţiunea Ordo-Tabieĭ, dă peste un drum adînc şi strîmt care duce la fort.

www.dacoromanica.ro

Acest fort, pătrat, care trebue sĕ se fi clădit în acel'aș timp cu fortul Medgidie-Tabia, se află într'uo stare de conservațiune îndestul de bună, afară de adepostul din centrul luĭ și de cele patru blockause de peatră, astădĭ derâmate, și care se aflaŭ în mijlocul unuĭ șanț larg de 7 metre.

Platformele clădite pentru tirul cu barbetă în unghiurile cadrilateruluĭ, și taluzele ce duc spre ele, nu sunt stricate.

Fața despre sud e apărată printr'uo lucrare în formă de potcap. (bonnet-de-prêtre).

Ordo-Tabia, zidită pe un delișor scos înainte și situat maĭ la uo distanță egualĕ de Arab și de Medgidie-Tabia, era chiemată în sistemul general al apărăreĭ, sĕ gioace un rol important. Ea putea sĕ bată cu eficacitate văele despre vest ale Arab-Tabieĭ și cele despre est ale Medgidie-Tabieĭ.

Coasta Ordo-Tabieĭ este de 69 metre, adică, maĭ gios cu 33 metre de coasta Arab. Această pozițiune dominează, la est, drumul Silistreĭ spre Karaorman, la vest, drumul ce trece chiar pe la poalele fortereței, și care conduce la Pravadi, la Basardschitt, la Varna. Aceasta din urmă desparte Ordo-Tabia de Medgidie-Tabia.

www.dacoromanica.ro

Medgidie-Tabia

La vest de Ordo-Tabia, — între drumurile Şumleĭ şi Rasgraduluĭ — se ridică Medgidie-Tabia, un adevĕrat fort, despre care nu vorbeşte nimenĭ şi care dominează desbaterile noastre dintr'un punct tot atât de 'nalt, cât şi acela de unde planează peste toate dealurile din pregiur. Turciĭ aŭ început sĕ clădească acest fort în 1669; eĭ nu 'l aŭ isprăvit de cât la 1876.

Medgidie-Tabia este un exagon coprinḑênd treĭ magaziĭ de muniţiunĭ, din care unul a fost distrus printr'un accident (1); casmate, uo cisternă, şi cu faţa spre nord, un adepost în formă de semi-lună. Bastioanele aŭ platforme pentru tirul cu barbetă.

De giur-împregiurul acestor lucrĕrĭ, se ridică un zid cu metereze, solid, zidit cu peatră, mĕsurând 8 metre de 'nalţime d'asupra şanţuluĭ, şi în grosime de un metru. Treĭ blockhause formez întăririĭ scoase afară, destinate a

(1) După cel din urmă resbel şi pe timpul deşertăreĭ fortereţeĭ de către Ruşĭ, *magasinul* din mijloc a sărit în aer prin exploziunea unuĭ depozit de obusurĭ.

www.dacoromanica.ro

bate picerile ziduluĭ pe tot lungul luĭ. Șanțul are uo lărgime de 10 metre. Maĭ sunt și alte lucrărĭ detașate care protegiez fortereța.

Agiunge cineva la Medgidie-Tabia pe un drum în pentă repede, un fel de drum acoperit; uo poartă de fer masivă îĭ inchide intrarea.

Medgidie-Tabia nu are într'însa nicĭ infanterie, nicĭ artilerie; un singur Bulgar se află acolo de paza; dar la picerile acesteĭ îngrozitoare forțerețe, Silistra stă deșteaptă. Trupele eĭ ezercitate prin bunĭ instructorĭ ruși, tunurile și muniținnile eĭ, eată preciosul depoŭ al Medgidie-Tabieĭ.

Medgidie-Tabia are uo 'nălțime de 118 metre, adică, uo predominare de 59 metre în raport cu Odo-Tabia, și de 16 metre în raport cu Arab-Tabia.

Distanța de la Medgidie-Tabia pînă la Silistra este de . . . . . 1150 metre

De la Medgidie-Tabia la Arab-Tabia, de . . . . . 2250 »

De la Medgidia-Tabia pînă la estremitatea poduluĭ (rîpa dreaptă), de. . . . . 2680 »

De la Medgidie-Tabia pînă la estremitatea poduluĭ (rîpa stîngă), de. . . . . 3800 »

Între Medgidie-Tabia și Arab-Tabia, pre-

www.dacoromanica.ro

cum şi între Medgidie-Tabia şi pod, nicĭ un obstacol pentru tirul artilerieĭ.

Este oare trebuinţă de a maĭ adeoga ceva la elocuenţa acestor cifre? Nu sare în ochĭ oare, că, prin predominarea şi prin distanţa sa, Medgidie-Tabia nimiceşte pe Arab-Tabia, şi că ea e stĕpână de a opri construcţiunea poduluĭ saŭ de a'l distruge, la un moment dat, dacă Romănia s'ar supune ispiteĭ de a'l clădi?

Trebue oare sĕ amintim că, în campania de la 1828, Ruşiĭ n'aŭ putut sĕ devie stĕpânĭ pe cetatea Silistreĭ, pentru că nu ocupaseră poziţiunea Medgidie-Tabieĭ, şi că eĭ n'aŭ luat cu asalt această piaţă în 1829, de cât numaĭ dupĕ ce s'aŭ aşedat pe şeţul Medgidie-Tabieĭ (1)?

In van ni s'ar obiecta că poziţiunea Arab-Tabieĭ este demnă de sacrificiĭ, că s'ar putea clădi acolo un uvragiŭ important, că i s'ar

(1) La 1828, Colonelul rus Schilders, comandant-cap al armateĭ însărcinată cu asedierea Silistreĭ, dupĕ ce s'a stabilit pe poziţiunea Arab, şi a susţinut în curs de uo lună uo serie de lupte inutile, se gândi a întinde linia sa de încongiurare despre partea de la vest, către Medgidie-Tabia, ca sĕ poată strînge Silistra maĭ de apreape. Dar el lăsase sĕ treacă momentul favorabil : timpul rĕŭ sosi şi Ruşiĭ fură siliţĭ sĕ ridice asediul Silistreĭ.

In anul următor, acelaş colonel Schilders reocupâ aceleaşĭ poziţiunĭ ca în anul 1828, şi în van bombardează Silistra în curs de 18 ḑile, când colonelul Berg, care maĭ târḑiŭ deveni Feldmareşal, respingând uo eşire a Ţurcilor pînă 'n poziţiunea do-

www.dacoromanica.ro

putea adeoga întăriri puternice și a se face dintr'ênsa rivala Medgidie-Tabieĭ : un fort care posedă uo predominare de 16 metre în raport cu altul, agiunge fatalmente a înfrânge pe acesta din urmă.

Ș'apoĭ, ce fort ar maĭ fi chestiune de a se ridica pe poziținea Arab-Tabieĭ? Articolul 52 al Tractatuluĭ de la Berlin, nu interdice oare orĭ-ce lucrare de fortificațiune pe malurile Dunăreĭ? Nu dice el oare, « că nu se vor « maĭ ridica fortificațiunĭ nuoĭ în percursul « fluviuluĭ, de la Porțile de fer pînă la gurile « luĭ ? »

Spuind adevĕrul, art. 11 și 52 coprind asemenea că, « Cetățile cele vechĭ se vor rade cu « cheltueala Principatuluĭ (Bulgarieĭ), în ter- « menul de un an, saŭ și maĭ curênd daca se « va putea; » dar aceasta nu împedică ca și

minantă de la Medgidie, recunoscu profitul ce se putea trage din posesiunea acestuĭ șeț; el se întări acolo și urcă cu sine maĭ multe bateriĭ. Subt îndemânatica sa direcțiune, atacul se îndreptă din acest punct, și nouĕ dile dupĕ aceasta, căḍu în mânele sale.

La 1854. Rușiĭ nu putură lua nicĭ mêcar Arab-Tabia.

La 1878 posițiunile Silistreĭ nu se putură lua cu asalt; ele nu căḍură în puterea Rușilor, de cât dupĕ ce căḍu și Poarta ottomană.

Conclusiunea ce se poate trage din aceste diferite campaniĭ, este că, Medgidie-Tabia formează cheea tuturor poziținilor d'împregiurul Silistreĭ.

www.dacoromanica.ro

Medgidie-Tabia, şi cele lalte cetăţĭ bulgare, sĕ stea în picere.

Respect pentru Tractat dincoa de uo fruntarie, violaţiune din partea cea laltă !

Dar chiar când fortificaţiunile Medgidie-Tabieĭ s'ar distruge, totuşĭ, poziţiunea eĭ militară şi spăĭmêntĕtoare prin a eĭ situaţiune topografică, şi proximitatea eĭ de Silistra, ar rĕmânea neclintite. In maĭ puţin de uo giumĕtate de oră, trupele din oraş ar putea sĕ ocupe Medgidie-Tabia; uo singură noapte de lucru ar fi de agiuns spre a le pune acolo în siguranţă.

www.dacoromanica.ro

EUROPA

N'A VOIT ACEST RESULTAT

Intenţiunile Europeĭ la Berlin, ne'nţelese. — Partea ce 'şĭ aŭ făcut Rusia şi Austro-Ungaria din această derogaţiune de la decisiunile Congresuluĭ de la Berlin.

Nu este aceasta, putem s'o afirmăm, aceea ce Congresul de la Berlin a voit să sancţioneze în privinţa fruntarieĭ bulgaro-române pe Dunăre. Consimţind ca aci să nu fie uo linie strategică, înalta Adunare a înţeles a nu lăsa nicĭ uneĭ părţĭ, nicĭ celeĭ lalte, mijloace de atac; dar ea n'a voit, n'a putut negreşit să voească ca numaĭ una din părţĭ să posede mijloace de apărare; ast-fel în cât, una din cele duoĕ fruntariĭ să fie acoperită cu tărie, apărată cu înlesnire, şi cea laltă să rămâe deschisă şi fără putere. Şi cu toate acestea, eată resultatul ce s'a dobêndit, din lipsa, negreşit, a uneĭ cu-

www.dacoromanica.ro

noștinți maĭ exacte a localităților. Această rĕtăcire însĕ, nu s'a comis și de comisariĭ speciali trimiși la fața loculuĭ, și nu atîrna de dînșiĭ, trebue sĕ ne grăbim a o spune, ca ea sĕ nu fie îndreptată.

Singură, soluțiunea propusă de dd. Wadington și Corti, — a băga Silistra și dealurile sale în fruntaria română, — rĕspundea cu intențiunile Europeĭ precum și cu interesele eĭ. Dar, subt acțiunea cuvintelor îndemânatice ale represintanților Rusieĭ, s'a produs în înalta Adunare ca un fel de miragiŭ, precum o vom spune maĭ la vale; și propunerea plenipotenciarilor Franțeĭ și Italieĭ, către care se înclina într'un mod visibil toate cele lalte Puterĭ, nu fu, ca sĕ vorbim curat, nicĭ votată, nicĭ respinsă, dar maĭ mult înlăturată, părăsită pentru uo altă propunere ce Rusia avu dibăcia a scoate înainte și a face sĕ fie acceptată de Congres. De aci, imposibilitatea de a se resolva, conform cu spiritul și litera Tractatuluĭ de la Berlin, această chestiune de fruntarie.

Proectul la care cabinetul Vieneĭ — doritor a sfîrși uodată cu această chestiune, — s'a oprit, nu este uo inovațiune; el este cugetul Rusieĭ, acceptat și adus la uo conclusiune atît de moderată precît a stat cu putință. Dar orĭ cât de moderată ar fi, soluțiunea propusă

www.dacoromanica.ro

este uo agravare ; România perde printr'ênsa maĭ multe kilometre de fruntarie, și nu se maĭ poate alipi cu nuoa provincie ce 'ĭ a fost dată ca despăgubire pentru Basarabia.

Austro-Ungaria avea ceva maĭ bine de făcut spre a proba Românieĭ « *sentimentele de* « *amicie de care este însufleţită pentru* « *dînsa* (1) ».

Cu toate acestea, de și acest precedent este foarte regretabil într'uo chestiune de uo importanță atât de mare, țeara noastră nu poate sĕ nu conteze pe Austro-Ungaria, spre a 'i se face într'uo ḍi, uo regulare maĭ bună a fruntarieĭ sale dunărene.

Cu cât studiază cineva maĭ mult această parte a istorieĭ țĕriĭ noastre, cu atît cearcă surprinderĭ maĭ dureroase. Cea maĭ mică din aceste surprinderĭ, nu este de a vedea partea ce a luat Rusia într'aceasta. Delegaţiĭ Românĭ, fără voea eĭ, încă de la 'nceputul Congresuluĭ, aŭ fost admiși a apăra cauza țĕriĭ lor; respingerea propuneriĭ Wadington și Corti se datorează opositiuneĭ făcută de dînsa; și, în comisiunile de delimitaţiune, îndată ce a fost vorba de fruntaria dintre România și Bulgaria pe Dunăre , comisarul rus s'a arĕtat necontenit

(1) Cartea Roșie, No. 53, p. 198.

www.dacoromanica.ro

în opunere cu deciziunile colegilor sĕĭ; el a refuzat în tot-d'a-una de a sub-semna lucrĕrile lor. Cabinetul din Petersburg priimește el în fine, arangiamentul propus de cabinetul din Viena? Aceasta ar fi uo dovadă că nuoul traseŭ conduce în realitate, la rezultatul la care voea sĕ agiungă Rusia: nicĭ fruntarie, nicĭ apărare putincioasă pentru Romănia pe Dunăre.

Ca politica sĕ aibĕ, dupĕ cum a dis un om de Stat « cerințele sale, asprimele sale, nedreptățĭ chiar, » aceasta nu ne ar consola de loc, de asprimea Rusieĭ către țeara noastră. Rusia à fost uodinioară protectoarea eĭ, și orĭ cât de dureroasă ar fi pentru noĭ reluarea Basarabieĭ meridionale, precum și infirmațiunea sistematică a fruntarieĭ noastre danubiene, nu putem sĕ uităm că țeara noastră a strĕbătut dilele eĭ cele negre fĕră sĕ se afunde, grație protecțiuneĭ stăruitoare a puterniculuĭ imperiŭ de la Nord.

Chiar de am uitao aceasta, istoria e de față ca sĕ ne o aducă aminte.

Dar evenimentele anilor din urmă aŭ și ele istoria lor, și ea deșteaptă în noĭ preocupațiunĭ legitime . . . . . .

www.dacoromanica.ro

POSESIUNEA DOBROGELEI

ESTE UN PERICOL

Lucrĕrĭ marĭ, dificile şi costătoare, necesarĭ în Dobrogea. — Imposibilitate d'a o apăra la caz de atac, în starea fruntarieĭ sale dunărene.

In circumstanţele actuale, achisiţiunea Dobrogeleĭ nu este uo putere; fără de Silistra şi poziţiunile eĭ, această provincie ni se arată ca un pericol.

Daca marile puterĭ aŭ judecat ast-fel despre dênsa, daca ele aŭ admis că teritoriul oferit Romănieĭ era uo despăgubire îndestulĕtoare pentru perderea Basarabieĭ, aceasta ne arată că ele aŭ fost amăgite prin enumerarea strĕlucitoare şi dibace ce lea făcut Prinţul Gortchakoff despre avantagele reservate Principa-

www.dacoromanica.ro

tuluĭ : « Recunoașterea indipendenței sale, « distrugerea fortereților care 'ĭ amenință si- « guranța; stipulațiunea în favoarea eĭ de « anexiunĭ eventuale care 'ĭar mări teritoriul « și care 'ĭ ar asigura, afară de aceasta, și delta « Dunăreĭ, câteva districte roditoare ca al Ba- « badaguluĭ, și un bun port de comerciŭ pe « marea Neagră... (1) » Nimic n'a lipsit acestuĭ tabloŭ amăgitor, nimic de cât umbrele! Aceste umbre sunt sarcinile și pericolile acesteĭ nuoĭ posesiunĭ. Deschiderea de drumurĭ marĭ de comunicațiune; asenizarea și colonisarea pământuluĭ; formarea satelor; construcțiunea cazarmelor s'a școalelor; repopularea cu vite a Dobrogeleĭ sleite prin resbel; încurageărea ce urmează să se dea uneĭ agriculturĭ foarte înapoeată; răscumpărarea caleĭ ferate de la Cernavodă la Constanța; stabilirea unuĭ pod peste Dunăre și legarea Cernavodeĭ cu București printr'uo linie ferată; eată sarcinile. Ele vor fi grele pentru România. Totuși însă, ea le ar purta cu curagiŭ daca ar putea să se pue la lucru cu siguranță, dacă ar avea garanția că aceste sacrificiĭ 'ĭ-ar fi profitabile, și că, după ce va fi făcut din Dobrogea uo țeară sănătoasă și înflorită, nu i s'ar lua din pose-

(1) *Congresul de la Berlin.* protocolul IX, ședința din 1878, p. 159.

www.dacoromanica.ro

siune! Dar această garanție, după cum o vĕ-ḍurăm, 'ĭa fost refuzată.

Cât despre pericole, ele rĕsar din preschim-bările teritoriale care aŭ prefăcut configura-țiunea țĕreĭ românești, și prin urmare, și fruntariile eĭ. Inainte de resbel, România era protegiată din toate părțile, prin liniĭ de apă-rare naturale și de ântêiul ordin, precum Du-nărea și Carpații. Dunărea îĭ constituea altă dată uo bună apĕrare de la Vărciorova pînă la Bărboșĭ; astădĭ apropierea da Reni pe care am perdut'o deuodată cu Basarabia (1), a ridi-cat acesteĭ fruntariĭ uo parte din puterea eĭ. Spre nord, Dobrogea e deschisă în maĭ multe puncturĭ : la Reni, la Isaccea, la Tulcea. La est de gurile Dunăreĭ, la Mangalia, ea este ac-cesibilă de trupe de desbarcare; de la Manga-lia la Silistra, fruntaria despre sud-est e fără fortăreță, fără apĕrare, când, în fața eĭ se aflu taberile de la Șumla și Razgrad. La sud-vest Silistra și Medgidie-Tabia remân uo amenin-țare neclintită în inima nuoeĭ noastre pose-siunĭ. In fine, la orizon, eventualitatea unuĭ resbel, peste un timp poate, îndestul de scurt, aruncându-ne fatalmente în luptă, surprinḑên-

(1) A consulta asupra Basarabieĭ *Călĕtoria în Rusia*, de îm-vĕțatul Xavier Hommaire de Hell. A se vedea *Revista Algerieĭ ș'a Coloniilor*, t. VIII, p. 309.

www.dacoromanica.ro

dune în plină lucrare de organisațiune, fără poduri peste Dunăre, fără comunicațiuni repezi între Capitală și Dobrogea; earna ivinduse de uo-dată cu asprimele ei; Dunărea rupându'și ghețurile și ridicând uo stavilă între cele duoĕ țĕrmuri ale ei, blocând coloanele noastre pe malul sĕŭ cel drept.... Eată pericolile, eată umbrele!

www.dacoromanica.ro

FOCSANI
GALATI
BRAILA
Romînul Sărat
BUZEU
Urlati
Mizil
Ploesci
BUCURESCI
Turtucaia
Silistra
Cernavoda
Hirsova
Topal
Dunieni
Macin
Isaccea
Tulcea
Greci
Reni
Ismail
Chilia
Vêlcovu
Chilia veche
Sarichioi
Babadag
Jurilovca
Cara Arman
Chustenge
Mangalia
Rasova
Megidie
Cuzgun
Tuzla
Sulina
Mahmudia
Cerna
Ostrovu
Picineaga
Ghiolul Razim
Lacul Razim
Lacul Sinoe
Balta Tolovita
Balta Zmeica
Balta Sinoe
Balta Rasim
Balta Ialomitei
Balta Calmatuiului
Balta Mostistea
Balta Ialomita
Balta Dambovitei
Balta Snagovului
Balta Colentina
Balta Vlasiei
Balta Mare a Brailei
Balta Mare a Buzeului
Balta Mare a Ialomitei
Balta Mare a Dîmbovitei
Balta Mare a Mostistei
Balta Mare a Calmatuiului
Balta Mare a Siretului
Balta Mare a Prutului
Balta Mare a Dunarei
Balta Mare a Romînului
Balta Mare a Focsanilor
Balta Mare a Galatilor
Balta Mare a Ismailului
Balta Mare a Chiliei
Balta Mare a Vêlcovului
Balta Mare a Sulinei
Balta Mare a Isaccei
Balta Mare a Macinului
Balta Mare a Tulcei
Balta Mare a Babadagului
Balta Mare a Jurilovcai
Balta Mare a Cara Arman
Balta Mare a Chustengei
Balta Mare a Mangaliei
Balta Mare a Rasovei
Balta Mare a Megidiei
Balta Mare a Cuzgunului
Balta Mare a Tuzlei
Balta Mare a Silistrei
Balta Mare a Turtucaiei

CONJECTURI

Ceea ce ar fi putut să facă guvernul român, daca nu spre a scăpa Basarabia, cel puțin spre a dobêndi Silistra care era necesară pentru fruntaria Românieĭ pe Dunăre.

S'a discutat mult asupra acestor consecințe ale Tractatuluĭ de la Berlin, și am audit adesea afirmânduse că ele s'ar fi putut ocoli. Aceasta ar fi prea mult. In urma tuturor cercetărilor ce am făcut spre a ne lumina asupra acestuĭ punct important, pare-ni-se că nu s'ar cuveni de a se judeca lucrul întru'n mod atât de absolut; că e locul aci, de a se ține seamă de greutățile de care s'a lovit cabinetul din Bucureștĭ, de sforțările sale, de speranțele sale amăgite; totușĭ, însă, se poate admite foarte bine, că aceste consecințe s'ar fi putut îndulci în oareșĭ-care măsură.

www.dacoromanica.ro

Ast-fel, noĭ nu credem că ar fi atêrnat de guvernul român, — uodată ce Congresul se adunase, — de a scăpa Basarabia pe care Rusia era de mult decisă a o lua înapoĭ; dar nu respingem ipoteza că, a-duoa-ḑi dupĕ resbel, și chiar în momentul strîngerĭĭ membrilor înalteĭ Adunărĭ la Berlin, era încă în puterea sa de a trage un folos însemnat din dispoșițiunile Rusieĭ. Această Putere, reluând Basarabia, era cu atât maĭ mult doritoare de a despăgubi cel puțin materialicește, pe aliata sa, când știa cât de mult o costa perderea acesteĭ provinciĭ.

Cum dar s'ar putea explica preschimbarea neașteptată și de uo-dată a dispoșițiunilor cabinetuluĭ din Petersburg, în defavorul Românieĭ, dispoșițiunĭ care se accentuez încă și chiar în cursul lucrĕrilor Comisiunelor europeene? Nu credem a ne înșela atribuind aceasta la duoĕ acte regretabile: unul a fost, cetirea în ședința Congresuluĭ a memoranduluĭ român;— acest document a atins pe Rusia;— celă lalt a fost ocuparea poziținneĭ Arab-Tabia de trupele române: cel d'ântêiŭ s'a produs în Congres înainte de propunerea Wadington și Corti, pe care plenipotenciariĭ ruși aŭ oprit'o de a se adopta; cel d'al duoelea, cu uo ḑi în urmă, după ce comisarul rus, în Comisiunea

www.dacoromanica.ro

de delimitare, refusase de a priimi traseul votat de colegiĭ sĕĭ.

Nu va-sĕ-ḍică cu toate acestea, cá datoria diplomaţieĭ noastre nu ar fi fost de a pune totul în mişcare ca sĕ conserve leagănul naţiuneĭ române perdut la 1812 şi redobîndit la 1856. Dar din minutul ce ea dobîndise convicţiunea că Rusia nu va ceda nimic din pretenţiunile sale; că, pe de altá parte, nu putea sĕ'şĭ facă nicĭ uo ilusiune asupra eficacităţeĭ dispositiunilor favorabile ale celor l'alte Puterĭ, şi că, pentru dênsa, Basarabia trebuea sĕ fie considerată ca perdută, se întreabă cineva, daca n'ar fi lucrat cu maĭ multă înţelepciune nepuindu-se pe tĕrîmul protestaţiunelor nesfîrşite, şi daca n'ar fi dat probă de un simţ politic maĭ înalt şi de uo prudenţă care nu exclude nicĭ curagiul, nicĭ patriotismul,— dar care din contra, adesea devine una din formele lor cele maĭ adevĕrate, — tratând d'a dreptul cu marea noastră aliată De ce avea a se teme cabinetul din Bucureştĭ? de a fi acuzat că a căḍut la învoeală, că a făcut un tĕrg eftin cu Basarabia, de a vedea căḍêndu'ĭ de uo-dată nivelul prestigiuluĭ ş'al popularităţeĭ sale? Dar acestea toate sunt numaĭ niştе contrarietăţĭ politice la care cine-va trebue 'n tot d'auna sĕ se aştepte. Oamenĭ de Stat, precum

www.dacoromanica.ro

și oamenii de resbel, aŭ orele lor de amărăciuni, și vedem adesea 'n istorie, pe lângă generalĭ reduși la trista extremitate de a sacrifica regimente întregĭ pentru a'și scăpa armata lor, guverne constrînse a subscri părăsirea uneĭ părțĭ din teritoriŭ pentru scăparea restuluĭ țĕriĭ lor. Aceasta e partea vîrtegiuluĭ. Țeara nu cere compt acestor biruițĭ, glorioșĭ câte uo-dată, de cât atuncĭ când sacrificiul este resultatul stîngăcieĭ, iar nu și atuncĭ când acest sacrificiŭ este efectul unor evenimente ne'nduplecate.

Poate iarĕșĭ, că diplomațiĭ noștri ar fi putut alege și un alt tĕrêm pentru apărarea intereselor țĕriĭ. Cine 'ĭ ar fi putut opri, de exemplu, de a declara înaintea Congresuluĭ că nu le era cu putință a primi despăgubirea ce le oferea Rusia, decât numaĭ daca Silistra și pozițiunile sale d'inpregiur vor fi coprinse în fruntaria română? Li s'ar fi rĕspuns poate, cu amenințarea de a nu se recunoaște indipendența Romănieĭ; orĭ cât de stranie ar fi această presupunere, trebue s'o admitem pentru'n moment, cu toate că, de la 1856, Europa se obicĭnuise a considera Romănia ca indipendentă, de oare-ce Poarta nu'șĭ păstrase de cât uo suzeranitate nominală asupra eĭ. Dar atuncĭ, ar fi fost nemerit de a'șĭ aduce a-minte

www.dacoromanica.ro

cine-va că, de la formațiunea nouiei Bulgarii, câte-va din marile Puteri priviseră cu'n ochiŭ de îngrijire « influența preponderentă « ce dobîndea imperiul moscovit asupra rela- « țiunilor atât comerciale cât și politice ale mă- « rei Negre și ale Arșipelagului »; că cabinetul din Petersburg avusese grija, spre a liniști Europa, de a face să se înțeleagă din *Pro memoria* ce presintase, că, « Rusia se va afla des- « lipită de Bulgaria prin Dobrogea care se ceda « Românieĭ », și că, marile Puteri acceptaseră această combinațiune ca un mijloc de a ține cap politicei rusești în Bulgaria. Așia dar, de oare-ce România ar fi refuzat a deveni ea însăși *acest mijloc,* înalta Adunare care nu putea să'și închidă lucrările sale fără să fi rezolvat această importantă chestiune, s'ar fi pus în alternativa de a da dreptate cererii Principatului, saŭ de a părăsi Dobrogeaoa în voea Rusieĭ care o cucerise; și se poate admite prea lesne, ca plenipotenciarii ei să se fi aflat siliți prin chiar puterea lucrurilor, de a respinge cea de a duoa soluțiune, ca una ce se găsea în desacord cu sentimentul general al marilor Puteri, și contrarie interesului european. Acest interes, după cum se prezinta înaintea înalteĭ Adunări, era, o maĭ repetăm aci, de a depărta cât maĭ mult cu putință, pe Rusia de

www.dacoromanica.ro

Bulgaria, și de a pune pe România între dênsele.

Acelora care pot avea vre uo înduoeală asupra acestuĭ punct, ne va fi destul a le aduce a-minte acest pasagiŭ din actul de la 13 iulie 1878, care probează această preocupațiune și precizează voința marilor Puterĭ : « România 'șĭ va dobêndi indipendența, *subt « condițiunea de a priimi Dobrogea în « schimb cu Basarabia.* »

Ne rezumăm : Dobrogea nu era acceptabilă de cât cu Silistra și pozițiunile eĭ, pentru că nu e cu putință a o apăra și a o menține, de cât cu această condițiune. Aceasta era opiniunea unuĭ judecător foarte competent, fără înduoeală, Impĕratul Nicolae, care 'șĭ o exprimase cu aceste puține cuvinte : « Silistra este cheea Dobrogeleĭ. »

Prin urmare, daca Europa, care a voit ca Dobrogea sĕ aparțină Românieĭ, ține sĕ asigure dêinuirea opereĭ sale, va fi de toată necesitatea ca ea sĕ se hotărască, în momentul uneĭ nuoĭ regulărĭ a chestiuneĭ Orientuluĭ, de a modifica traseul fruntarieĭ române lêngă Silistra, conform cu spiritul Tractatuluĭ de la Berlin, și maĭ cu seamă, cu stăruitoarele sale scopurĭ politice.

www.dacoromanica.ro

PUNCTUL DE PLECARE

AL GREȘALEI COMISE

Condițiunea strategică refusată Românieĭ pe Dunăre; acordată fruntariilor bulgare, rumeliote, serbe, montenegrine.

Punctul de plecare al greșalelor, al falșelor soluțiunĭ semnalate în cursul acestuĭ studiŭ, este acea rezoluțiune luată chiar de la 'nceput, de Germania și de Rusia, în privința fruntarieĭ bulgaro-române : Acolo nu există, nu va trebui sĕ existe uo linie strategică! Aceasta sĕ fie oare regula admisă pentru toate statele cele nuoĭ ale sem'-insuleĭ balcanice? Nicĭ de-cum. Protocoalele Congresuluĭ de la Berlin ne arăt, din contra, cu ce îngrijire represintanțiĭ Inaltelor Puterĭ contractante se strĕduesc a da fiecăruia din aceste nuoĭ Staturĭ, fruntariĭ strate-

www.dacoromanica.ro

gice. Toate aceste fruntariĭ aŭ fost obiectul unor consideraţiunĭ strategice adêncĭ, şi aŭ dat loc adesea la niște discuţiunĭ foarte viĭ. Când este vorba de Bulgaria, preocùpaţiunea este, de a 'ĭ asigura fruntariĭ strategice. Ast-fel, Congresul statuează : « că nu se va putea ri- « dica fortificaţiunĭ într'uo rază de 10 kilo- « metre împregiurul Samacovuluĭ. » Acesta e un punct de fruntarie (1).

In privinţa sangiaculuĭ Sofieĭ, comitele Schuwaloff face sê se întroducă în desbaterĭ chestiunile de apărare în favorul Bulgarieĭ. El aminteşte votul unanim al Congresuluĭ de a se incorpora sangiacul Sofieĭ cu Principatul Bulgarieĭ, « afară » adaogă el, « de rectifica- « ţiunea strategică a fruntariilor eĭ (2). » Şi, ca sĕ asigure maĭ bine condiţiunele de apărare de care se preocupa, se obţine şi maĭ mult în favorul Bulgarieĭ, dreptul de a putea trece cu armatele sale prin Serbia, în caz de resbel, şi aceasta, prin linia de etapurĭ dintre Vidin şi Sofia, şi pe drumul de la Sofia la Pirot, şi dintr'acest punct la Vidin, prin ghîtul satuluĭ St. Nicolae.

Când este chestiunea de Rumelia lăsată sub Suveranitatea Sultanuluĭ, Engleziĭ reclam :

(1) Congresul de la Berlin, p. 225.
(2) Congresul de la Berlin, p. 225—228.

www.dacoromanica.ro

« uo rază strategică de cinci kilometre » pe linia Balcanilor, și, fără a se pronunța definitiv asupra acestei cereri, Congresul admite: « Că se va lua în considerațiune necesitatea, « pentru M. S. Sultanul, de a putea apăra frun- « tariile Balcanului din Rumelia orientală (1). »

Aceeași nevoe de apărare, aceeași preocupațiune de fruntarii *strategice* în privința Serbiei. Vrania și Prepolak făcea-vor parte din nuoul Stat sêrb, saŭ rĕmânea-vor Turciei? Ast-fel a fost chestiunea în desbatere. Argumentele aduse dintr'o parte și dintr'alta, sunt trase earăși din *strategie*, din considerațiuni de apârare și de resbel. Congresul decide în majoritate, cu toate reclamațiunile și împrotivirile foarte vii ale represintanților Porței, ca Prepolakul sĕ rĕmâe Turciei, și Vrania sĕ treacă în partea Serbiei (2). « Dar, se acordă « Turciei spaciul necesariŭ spre a 'și asigura « apărarea posesiunelor sale (3). »

Delimitațiunea Muntenegruluĭ nu e maĭ puțin significativă. I se dă fruntariĭ sigure, priimitoare de a fi apărate. Ast-fel, spre a nu se compromite securitatea Podgoriței, « se pro- « pune a se lărgi fruntaria într'o depărtare de

(1) Congresul de la Berlin, p. 228.
(2) Congresul de la Berlin, p. 228—229.
(3) Ibidem, protocolul XV, p. 224 - 231.

www.dacoromanica.ro

« 8 pînă la 10 kilometre de la Podgorița, și « aceasta, cu paguba Albanieĭ. » Și, daca se anexează Spizza la Montenegro, cu toată opunerea Italieĭ, aceasta se face pentru că posesiunea Spizzeĭ care domină Antivario, poate singură sĕ asigure portuluĭ Antivari destinațiunea sa escluzivamente comercială.

Ast-fel se apără în Congres, puncturile strategice necesariĭ pe fruntariele fie-căruia din aceste nuoĭ Staturĭ. Dar când este vorba de fruntaria Romănieĭ pe Dunăre, atuncĭ nu maĭ e chestiune de nicĭ uo linie *strategică* ! Sĕ nu se creadă că aceasta ar fi efectul vre-uneĭ omiterĭ accidentale ; nu, aceasta e un principiŭ, uo declarațiune formală și accentuată încă de la 'nceput.

www.dacoromanica.ro

CONCLUSIUNE

nterese diverse şi toate de ântêiul ordin, reclam pentru România uo fruntarie certă şi sigură pe Dunăre. — Uo aruncătură de ochiŭ asupra istorieĭ Românieĭ. — Uo ultimă dorinţă.

Pentru ce această deosebire? Noĭ nu vom cerca a pĕtrunde acest mister. Ne vom mărgini a spune numaĭ, că sunt în tot-d'a-una cuvinte pentru ca fruntaria română, maĭ mult de cât orĭ-şi-care alta, sĕ rĕmâe obiectul uneĭ atît de straniĭ escepţiunĭ.

Noĭ admitem că nicĭ un resbel nu ameninţă sem'-insula balcanică. Statele din nuoŭ creeate în această regiune, sunt pĕtrunse, fŏră'nduoeală, de necesitatea de a'şĭ strînge între ele acele legăturĭ reciproce, de a tinde la acea federaţiune naturală ce le impune suvenirul comun al unuĭ trecut de apăsare şi de luptă, şi,

www.dacoromanica.ro

— în prezent ca și în viitor, — uo netăgăduită comunitate de interese economice, politice, religioase. Dar cine poate rĕspunde că resbelul nu va putea sĕ isbugnească într'uo ḍi, curînd poate, dintru'n conflict între Puterile cele marĭ, și că el nu va pune în pericol repaosul nostru și chiar indipendența noastră?

Fiind dată această posibilitate de un resbel, de uo agresiune poate, va bine-voi orĭ-și-cine, a recunoaște împreună cu noĭ, că, daca e vre uo fruntarie în sem'-insula noastră, în nevoe de a fi strategică, această fruntarie nu este alta de cât a Rămănieĭ, și în special, fruntaria română de la Dunăre.

Care este într'adevĕr, situațiunea Romănieĭ? De gintă latină, ea este dintre toate Statele Balcanilor, acela care se apropie maĭ mult de occident și de civilizațiunea luĭ, și naturalmente cel maĭ contrariŭ tendințelor raselor slave care o 'ncongiur. Prin poziținea eĭ geografică, ea se află pusă între duoĕ imperiĭ puternice, Rusia și Austro-Ungaria, a căror povară e silită sĕ o sufere, și la cerințele cărora, — foarte semețe câte uo-dată, — ea trebue sĕ reziste. Afară de aceasta, pe dênsa o privește paza Dunărieĭ în întinderea eĭ cea maĭ lungă, adică, de la gurile acestuĭ fluviŭ pînă la Vêrciorova.

www.dacoromanica.ro

Eĭ, bine, trebue oare lăsat fără fruntarîe strategică dincolo de Dunăre, acest cap înaintat al continentuluĭ occidental, rĕmâind descoperit, acest avanpost însărcinat de a menține libertatea, neutralitatea, securitatea, în partea sa cea maĭ esențială, a acestuĭ drum comercial al centruluĭ și sud-estuluĭ Europeĭ? Faptele vor rĕspunde singure: Nu. In fine, politica Statelor Occidentuluĭ, — care este de a menține la Constantinopol scaunul Imperiuluĭ Otoman, — n'a stabilit oare pe Romănia pe rîpa dreaptă a Dunĕriĭ spre a împedica pe Rusia, în ḍioa când aceasta va voi sĕ cerce vre uo siluire bruscă în contra Turcieĭ din Europa? De aceea, nicĭ nu se poate înțelege cum Europa la Berlin, n'a avut maĭ multă îngrijire de a asigura nuouluĭ rigat, mijlocul necesar de a 'șĭ împlini această importantă și grea misiune.

Avem grabă de a scurta și a sfîrși. Daca am întreprins a trata acest periculos subiect, și am stăruit asupra luĭ, aceasta am făcut'o pentru că el prezintă un interes atât de 'nalt și atât de complex tot de uo-dată, în cât îmbrățișează, afară de interesul țĕrĭĭ mele ș'al State-

www.dacoromanica.ro

lor limitrofe, ăncă şi pe acela al Europeĭ întregĭ.

Este de interesul Europeĭ, într'adevĕr, de a constitui în Romănia un Stat aplecat în special către politica occidentală, şi de a constitui acest Stat întru'n mod îndestul de forte, spre a nu fi expus la voea uneĭ ambiţiunĭ de care Europa are poate, a se teme maĭ mult în orient (1).

(1) Aicĭ s'ar putea ivi uo obiecţiune pe care ne silim a o preîntêmpina. Poate că patriotismul ne face a exagera importanţa ţĕrĭĭ noastre. Nu. Trecutul Românieĭ rĕspunde pentru viitorul eĭ. Această nobilă şi vitează ţeară, a căreĭ istorie e rĕŭ cunoscută de Europa occidentală, a dat doveḑĭ despre vitalitatea eĭ, care nu permit nicĭ uo 'nduoealâ asupra viguroaseĭ sale energiĭ.

Nu ne vom întinde mult aicĭ, asupra domniilor strĕlucite a luĭ Radu-Negru care scăpă pe Românĭ de invaḑiunea tătară la 1211, îĭ duse p'între Carpaţĭ, în valea Câmpu-Lunguluĭ unde se făcu Domn al Ţĕrĭĭ-Româneştĭ, zidi Bucurestiĭ şi întemeiă nuol Stat român, (1241—1265); — a luĭ Dragoş, fondatorul principatuluĭ Moldoveĭ (1296); — a luĭ Mircea I-iŭ care uni într'un singur stat toată Romănia, coprinse sub dominaţiunea luĭ Bulgaria, Serbia, organisă armata română, constitui guvernămêntul şi administraţiunea, formă pentru'n moment, confederaţiunea Statelor balcanice şi danubiene, şi muri dupĕ treĭ-ḑecĭ-şi-şease de anĭ de uo domnie din cele maĭ sdrunginate şi maĭ glorioase; — a luĭ Vlad V-lea supra-numit Dracula, în care se incarnară toate furiile unuĭ patriotism disperat (1456—1479); — a luĭ Alexandru cel Bun, care, — în interval, — consoleză pe Românĭ de acea domnie spăimêntătoare a luĭ Ştefan al IV-lea, cel Mare, care împrospĕtă neagiunsurile, rostogolirile, gloria, puterea organisaţiuneĭ luĭ Mircea, (1459 1504); — a luĭ Michaiŭ Bravul, (1592—1601); a luĭ Mateiŭ Basarab şi alţiĭ.

Aceştĭ Domnitorĭ, care, unul dupĕ altul, scap naţionalitatea română în pericol, organizez forţele eĭ, sgomotoase în lăuntru, şi întind în afară a eĭ dominaţiune, de la Dniestru pînă'n mar-

www.dacoromanica.ro

Este de interesul Austro-Ungarieĭ ș'al Germanieĭ de a pune pe Romănia în condițiuni

ginile Andrianopoleĭ, se pot privi ca niște meteore strălucitoare arătându-se pe firmamentul înstelat al Europeĭ, ș'apoĭ, stingându-se într'uo noapte adîncă.

Dar să ne amintim trăsurile generale ale istorieĭ noastre naționale, care vorbesc maĭ mult de cât gloria suveranilor noștri ceĭ maĭ marĭ.

Încongiurată de ginte diferite, opuse resbelnice, în vecĭ neastâmpărate, în vecĭ în expedițiuni și maĭ puternice prin numĕrul lor, Ungurĭĭ, Polonĭĭ, Slavo-Bulgarĭĭ și alțiĭ, România nu maĭ puțin resbelnică de cât vecinĭĭ eĭ, le ține cap la toțĭ și nicĭ uo-dată nu e trunchiată de dînșiĭ într'un mod definitiv.

Dar no cercare cu totul maĭ dificilă o aștepta : invadiunele tătaro-mongolice din al XIII-lea ș'al XIV-lea secol, năpustindu-se spre calea principală prin care se hotărîseră să înece Europa, Dunărea.

România ar fi trebuit să fie cea d'întêiŭ cufundată în această inundațiune care a acoperit cu mocirla eĭ cea barbară pe Rusia ș'o mare parte din Polonia. Dar, departe de a fi cufundată, România pluti pe d'asupra în cele duoĕ secole ale acestor invadiuni imense, monstruoase. Mongolul, cu tactica luĭ înșelătoare și necavalerească, sfîrși prin a se trage 'napoĭ cu grijă d'înaintea acestuĭ mic popor mereŭ călare, și iute la ripostă, care, dupe ce lovea de moarte, se făcea nevĕdut în munțiĭ sĕĭ, ne-lăsând inimiculuĭ de cât ruine și uo țeară pustie. Această luptă din care ea eși întreagă și salvă, și maĭ tare, nu se terminase încă, când România se vĕdu în fața uneĭ alte invadiuni, maĭ puțin numeroasă, dar maĭ bine organizată, maĭ militară, maĭ politică. Invadiunea turcească fu pentru dînsa uo cercare maĭ aspră de cât cea mongolă. Totuși, opuindu'i-se cu acceași tactică eroică, și cu alternative de reversuri și de isbînduri, în care isbîndele covîrșaŭ reversurile, Prinții români fură anevoiți să recunoască că aveaŭ a-face cu'n inimic ale cărui forțe eraŭ ne secabile. Eĭ fură chiar ceĭ maĭ marĭ regĭ aĭ Romănieĭ, Mircea I-iŭ, Ștefan al IV care în apogeul glorieĭ lor, cădură la'nvoeală cu

www.dacoromanica.ro

de indipendență, ast-fel, în cât ea să poată fi la caz de nevoe, un aliat folositor și sigur al

dominațiunea turcească, saŭ îndemnară pe succesorii lor de a trata cu dênsa.

Tractatul de *protecțiune*, cu cea din urmă dată, cel din 1460 lăsa Românieĭ toată libertatea administrațiuneĭ sale și a guvernuluĭ sĕŭ, cu singura condițiune a unuĭ ușor tribut anual, semn maĭ mult onorific de cât real, al uneĭ suzeranităț care se mulțumea de a rĕmânea nominală.

Această extremă moderațiune chiar, se duse și înșelă pe Românĭ Dar cine nu știe că un popor nu trebue să se lenevească nicĭ-uo-dată!.. Dupĕ ce a îngreunat treptat condițiunile protectoratuluĭ sĕŭ pînă a ridica Românieĭ dreptul de a'și alege și a'și numi pe Domnitorĭ, totuși, Turcia fu uimită de forțele de rezistență ce încă maĭ întêmpina din partea acestuĭ popor amăgit și vêndut. Atunci începu uo altă luptă maĭ îngrozitoare de cât a armelor, din care popoarele es foarte rar cu viață. Violența re'nvieză adesea energiile, întărêtêndule și 'npingându-le la disperare; corupțiunea le stinge. Se recurse la corupțiune. Această distrugere a naționalităței române prin corupțiune, dĕinui în curs de duoĕ secole aproape. Ea lăsă urme adînci dupĕ dênsa. Cu toate acestea nu isbuti. Când Rusia întreprinse de a aduce pe Turcia la respectul tractatelor de *protecțiune*, România constituea încă, subt apăsarea ce suferea, un popor care, prin energia și bravura luĭ, ca și prin situațiunea geografică a țĕriĭ, interesă politica urmașilor luĭ Petru cel Mare. La fie-care pre'noire a tractatelor sale de *garanție*, Rusia înțelese din ce în ce maĭ mult, că poporul român avea dreptul de a fi pentru dînsa, maĭ bine de cât un supus: un aliat.

Când Europa, liniștită dupĕ anul 1815, începu a se ocupa maĭ mult de libertate de cât de cuceriri și de glorie militară, și'și întoarse privirile către creștiniĭ din Turcia europeană, România fu cea d'întêiŭ care se ridică în 1820, la cea d'întêiŭ suflare de emancipare ce'ĭ veni din partea Occidentuluĭ.

Aibă credință Europa, în acest popor, care, de duoĕ miĭ de anĭ aproape, îĭ servă ca un zid în contra agresiunilor barbarieĭ

www.dacoromanica.ro

uneĭ politicĭ de împăciuire și de conservațiune (1). Sĕ ne aducem aminte că, numaĭ pe frumosul cuvênt de împĕcare al prințuluĭ de Bismark, « a asigura pacea Europeĭ », represintanțiĭ marilor Puterĭ s'aŭ adunat la Berlin.

Este de interesul Rusieĭ ca națiunea română să fie în stare de a opune uo resistență serioază armatelor Austro-Ungarieĭ, în ḍioa când aceasta ar voi sĕ se întindă spre est.

Este de interesul chiar și al Bulgarieĭ de a

aziatice. Acest contra-fort rezistinde al continentuluĭ eĭ la sud-est; acest păzitor al mareĭ sale artere comerciale, pus acolo de către Traian, e plin de viață, plin de viitor. El nu cere de cât indipendența și securitatea la care are dreptul și pe care le așteaptă de la interesul, de la echitatea, — poate, trebue sĕ maĭ adĕogăm, de la recunoștința Occidentuluĭ, — spre a'șĭ putea îndeplini pe malurile Dunăriĭ și pe marea Neagră, cu toată siguranța necesară, misiunea ce 'ĭ aŭ încredințat secoliĭ și civilizațiunea.

(1) Asupra politiceĭ Austro-Ungarieĭ în Orient, citim în scrierea domnuluĭ N. Blaremberg liniile urmĕtoare:

" Austro-Ungaria e singura Putere care, daca s'ar pĕtrunde bine " de interesele eĭ, n'ar putea sĕ aibă uo politică egoistă și exclu- " sivă; subt osândă de a se expune la maĭ marĭ hĕrțĕluirĭ; subt " osînda chiar a uneĭ desmădulârĭ complecte a diverselor ele- " mente ce o compun, politica eĭ n'ar trebui sĕ fie nicĭ germană, " nicĭ slavă, nicĭ maghiară; ea urmează sĕ fie, daca pot sĕ mĕ " exprim ast-fel, forțamente și *esențialmente Umanĕ;* ea trebue sĕ " pornească din capul loculuĭ, de la ideile de *egalitate și de gius-* " *tiție* ".

D. N. Blaremberg, *La Roumanie et la guerre actuelle ou Gouvernants et gouvernés.* In 8-vo, Viena, 1877.

www.dacoromanica.ro

nu păstra, cu paguba Statului român, una din acele poziţiuni îngrijitoare, ameninţătoare, care sunt nişte obstacole pentru concordia atât de necesară tutora, dar mai cu osebire, micilor popoare încongiurate de Staturi puternice, preocupate şi agitate fără încetare, prin chestiunile lor de echilibru saŭ de preponderenţă. Desbinările noastre nu pot de cât să ne slăbească şi să ne arunce în prada acelora în contra cărora avem să ne apărăm. Români, Greci şi Slavi din vechia Turcie Europeană, avem cu toţii un interes pozitiv să ne înţelegem şi să rămânem în indipendenţa noastră reciprocă. Bulgaria să se gândească la aceasta; noi avem nevoe de concursul ei, precum ea are nevoe de sprijinul nostru, şi să nu uite acest cuvênt al unui om de Stat francez : « Nu se reazemă cine-va, de cât pe ceea ce rezistă. »

Cât pentru Romănia, ea nu trebue să peardă din vedere că are uo misiune specială de împlinit, pe care o ţine de la istoria ei, de la elementele constitutive ale poziţiunei sale geografice, şi că, mărimea acestei misiuni, o pune ca importanţă, pe d'asupra întinderii sale teritoriale ş'a puterii numerice a populaţiunei sale. Dar această misiune nu o va putea îm-

www.dacoromanica.ro

plini fără a avea pe Dunăre, uo fruntarie sigură și lesne de apărat.

Readucând pe tapet « Arab-Tabia » și Silistra, și fruntaria danubiană, și toate interesele angageate în această chestiune, nu trebue să uităm pe acela al diplomației, nedeslipit de respectul tractatelor. Tractatul de la Berlin a determinat pentru această fruntarie, un principiŭ și un mod de execuțiune; principiul, l'a proclamat el ènsuși, modul de execuțiune l'a încredințat succesif la duoĕ comisiunĭ. Dar modul de execuțiune, adică, avizul comisiunilor, a fost pus la uo parte, și principiul n'a fost maĭ puțin maltratat, în acest sențu că, punctul de plecare al traseuluĭ delimitatif, a fost rĕsturnat. Așa dar, Tractatul de la Berlin nu s'a executat. Este el oare anulat în această parte a stipulațiunilor sale, prin deciziunea arbitrală, ca să ḑicem ast-fel, a Cabinetuluĭ din Viena? Deciziunea unuĭ cabinet poate ea oare să se substitue acorduluĭ dintre represintanțiĭ Statelor adunate în Congres, chiar și atuncĭ când această deciziune va fi fost comunicată fie-căreea din Inaltele părțĭ contractante și aprobată de fie-care din ele în parte? Lăsăm în sarcina oamenilor de legĭ de a deslega acest problem. Dar ni se pare că numaĭ un tractat poate să rĕstoarne alt tractat. Spre a se modifica Trac-

www.dacoromanica.ro

tatul de la Paris în una din părțile luĭ, neutralitatea mărcĭ Negre, n'a fost de agiuns numaĭ uo schimbare de corespondență, orĭ cât de voluminoasă va fi fost, între cabinetul din Petersburg și cele lalte Cabinete; a trebuit un Tractat, Tractatul de la Londra din 13 martie 1871; și asemenea a trebuit un nuoŭ tractat ca sĕ hrăpească Romănieĭ Basarabia, pe care 'ĭ o dase Tractatul de la Paris.

Dice-se-va oare că uo chestiune de fruntarie este maĭ puțin importantă? Aceasta ar fi uo mare greșeală. In ce privește importanța acesteĭ chestiunĭ de fruntarĭĭ, lăsăm cuvêntul unuĭ eminent om de Stat englez.

Era vorba în Congresul de la Berlin de a se mări fruntariile Grecieĭ, și primul plenipotenciar al Angliеĭ, lordul Beaconsfield, desbătênd cu dibăcia sa obicĭnuită asupra necesităței de a se fixa bine fruntariile Statelor, vorbi despre silințele ce 'șĭ dase uodinioară Anglia ca sĕ menție buna armonie între Turcia și nuoul rigat al Grecieĭ, care se crease atuncĭ, și adeogă aceste cuvinte : « Dar aceste duoĕ țĕrĭ « se aflaŭ în fața uneĭ marĭ greutățĭ, fruntaria ne'ndestulătoare și imperfectă trasă în « 1831; la ochiĭ orĭ-căruĭ om de Stat com- « petent, această fruntarie este un pericol

www.dacoromanica.ro

« ș'o nenorocire atât pentru Turcia cât și pen-
« tru Grecia. »

Cât învĕțĕmênt în această osêndire a trecutuluĭ, pentru oamenĭĭ politicĭ care port asupră̆le rĕspunderea « *ne'ndestulătoareĭ și imperfecteĭ fruntariĭ trasă în 1878-1879* » între Românía și Bulgaria !...

Aicĭ se termină studiul ce ne-am propus; — dorim din suflet ca el sĕ rĕmâe ca uo dovadă despre a noastră ne'nvinsă preocupațiune : aceea de a face uo operă folositoare.

Uo singură dorință âncă, pînă sĕ nu închidem această carte : Facă Cerul ca Românía, — maĭ 'nainte de a cerca Orientul uo nuouă convulsiune politică, prevĕdută cât și îngrijitoare, — sĕ poată ocoli stînca sdrobitoare a agitațiunilor de partide; sĕ cugete, sĕ se'ntărească prin muncă și prin agiutorul tutor inteligențelor virile, a tutor devotamentelor oneste, a tutor activităților producătoare, și sĕ intre în fine, cu'n pas sigur, pe calea ce duce la fericire și la mărire !

www.dacoromanica.ro

Acest studiŭ era terminat și gata a se da publicităței, când vestea despre conferința viitoare de la Londra începuse a se răspândi și a se acredita. Ne am grăbit a scoate îndată dintre *Apendice*, Nota asupra "**Dunărei și Romănia**„ pe care o trecusem acolo; am desvoltat această Notă în vre-uo câte-va din părțile ei, am adeogat la dênsa documente în destul de greŭ de găsit, un protocol de ședință al **Comisiunei Europeene**, textul propunerii delegatuluĭ Franței, contra-propunere a delegatuluĭ Romănieĭ, etc. Ne permitem a trage luarea a-minte asupra acestor câte-va pagine ce urmezŭ, sub formă de *Epilogŭ*; cetitorul va găsi poate într'ênsele, uo schiță destul de complectă a chestiunei danubiene, însoțită de documentele cele maĭ necesariĭ cu care o sprijinim.

Ianuarie 1883.

www.dacoromanica.ro

CARTE GÉNÉRALE des ÉTATS DU DANUBE ET DE LA PRESQU'ILE DES BALKANS

d'après L. BONNEFONT

Professeur au Lycée Fontanes

Gravé par Erhard, 35bis rue Denfert Rochereau. DRESSÉE PAR A. VUILLEMIN. Paris _ Imp. Monrocq 3, rue, Suger.

www.dacoromanica.ro

CHESTIUNEA DUNAREI

DUNĂREA ȘI ROMĂNIA

www.dacoromanica.ro

DUNAREA ŞI ROMANIA

Pentru ce autorul adaogă acest Epilog în opera sa. — I. Marşul Rusieĭ asupra Dunăreĭ; ea ocupă succesif gurile eĭ, de la 1812 pînă la 1829. — Art. 3 al tractatuluĭ de la Andrianopol; efectul luĭ sdrobitor pentru navigaţiunea Dunăriĭ : el o face sĕ devie inpracticabilă la gurile eĭ în marea Neagră. — Europa se îngrijaşte despre aceasta, dar târdiŭ, în 1853. — Dreptul edictat de Congresul de la Viena, la 1815 asupra cursurilor apelor internaţionale. — Aplicaţiunea acestuĭ drept asupra Dunăriĭ, de Congresul de la Paris, în 1856 : această aplicaţiune determină neutralizarea măreĭ Negre, restituţiunea Basarabieĭ către Moldova şi instituţiunea celor duoĕ Comisiunĭ însărcinate cu lucrĕrile şi reglementele necesariĭ, în numele Europeĭ şi al Statelor riverane, ca consecinţă a susdiseĭ aplicaţiunĭ. — II. Starea lucrĕrilor *Comisiuneĭ Europene* la finitul anuluĭ 1865; prelungirea puterilor eĭ în 1866; inerţia Comisiuneĭ Riverane. — Simptomele unor dispoziţiunĭ asigurĕtoare la 1866, în ultima conferinţă a reprezintanţilor Puterilor, din Congresul de la Paris. — III. Resbelul din 1870—1871. — Rusia profită de dênsul spre a cere sĕ se pue capĕt neutralizăreĭ măreĭ Negre. — Conferinţa de la Londra din fevruarie—martie 1871. — Rusia face sĕ se priimească

www.dacoromanica.ro

reclamaţiunea sa.—Austria investită cu puteri rĕŭ definite, dar superioare, asupra Comisiuneĭ Riverane. — Nuoŭă prelungire a puterilor Comisiuneĭ Europene. — Simptome de dispoziţiuni favorabile pentru ambiţiunile particulare ale Rusieĭ ş'ale Austro-Ungarieĭ asupra Dunăreĭ. — IV. Resbelul din 1877—1878. — Congresul de la Berlin. — Rusia ea 'napoĭ Basarabia. — V. Dunărea la Congresul de la Berlin, seanţele luĭ memorabile; prima propunere a Austro-Ungarieĭ cu totul favorabilă dreptuluĭ şi libertăţeĭ Dunărieĭ de gios; reaca primire ce s'a făcut acesteĭ propuneri maĭ cu seamă din partca Rusieĭ, recunoscută din nuoŭ ca riverană în urma retrocesiuneĭ Basarabieĭ. — Totuşĭ ênsă, Romănia este admisă la dreptul de a fi reprezintată printr'un delegat, în Comisiunca Europeană. — Contra-propunere rusească asupra navigaţiuneĭ pe Dunărea de gios. — Austro-Ungaria consimte a'şĭ modifica prima eĭ propunere. — Un Comitet a-parte în timpul suspendăreĭ uneĭ şedinţe, spre a pune în acord cele duoĕ propuneri ruseascâ şi austro-ungară. Acest acord se efectuează în Comitet, conform cu vederile Rusieĭ. — Pentru ce Austro-Ungaria 'şĭ-a apărat cu moliciune propunerea sa. — Totuşĭ, Congresul de la Berlin confirmă, în princip, aplicaţiunea la Dunărea de gios, a dreptuluĭ edictat în 1815, de către Congresul de la Viena, în 1856 de către Congresul de la Paris, în 1871 de către Conferinţa de la Londra. — VI. Idce nuoŭă dcspre uo Comisiune executivă ḑisă *Mixtă*, întrodusă de Austro-Ungaria în Comisiunea Europeană; respinsă maĭ întêiŭ, Austro-Ungaria revine earĕş asupra eĭ şi obţine aprobaţiunea majorităţeĭ Comisiuneĭ Europene. — Înăsprirea opiniuneĭ publice în Romănia. — Cuvintele Regeluĭ Carol în Parlamentul român. — Efectul acestuĭ discurs în Europa, şi maĭ cu seamă la Viena. — Propunerea privitoare la uo Comisiune *Mixtă*, se modifică, în urma unuĭ amendament presintat Comisiuneĭ Europcene de către delegatul Franţcĭ. — Desvoltarea acestuĭ amendament, în scanţa de la 27 maiŭ 1882. — Observaţiuni făcute drept răspuns, de către delegatul Romănieĭ. — Asupra votuluĭ, delegaţiĭ Germanieĭ, al Austro-Ungarieĭ, al Engliterei, al Serbieĭ, primesc concluziunile expuse de delegatul franţez; primirea lor se face cu rezerve de către delegaţiĭ Italieĭ, al Turcieĭ, al Bulgarieĭ, al Rusieĭ. —

www.dacoromanica.ro

Reflecțiunea autoruluĭ asupra acestuĭ vot. — Textul comparat al propuneriĭ franțeze ș'al propuneriĭ române. — Concluziune.

Această chestiune are uo importanță prea vitală și prea actuală încât, — cu toate că ea ese din cadrul studiuluĭ nostru, — să nu arĕtăm aicĭ, în câte-va pagine, traturile eĭ principale: pentru trecut, marșul Rusieĭ spre Dunăre, luarea în posesiune de către dênsa a gurilor acestuĭ mare fluviŭ, deșteptarea tardivă a Europeĭ asupra acestuĭ interes capital; și, pentru prezent, nuoile greutățĭ ce s'aŭ ridicat între Austro-Ungaria și România, în privința libereĭ navigațiunĭ a Dunăriĭ, greutățĭ care, ne place a crede, vor fi peste puțin supuse arbitragiuluĭ european.

I

Eată etapurile Rusieĭ în marșul sĕŭ asupra Dunăriĭ:

1812. *Tractatul de la Bucureștĭ.* — Rusia obține Basarabia de la Turcia și'șĭ întinde fruntaria eĭ pînă la gura brațuluĭ Kilia.

1826. *Tractatul de la Akerman.* — Rusia obține de la Turcia de a'șĭ împinge fruntaria pînă la îmbucătura brațuluĭ Sulina.

1829. *Tractatul de la Andrianopol.* — Rusia pune mâna și pe al treilea braț, brațul S-tul Gheorghie.

Articolul prin care Rusia sfîrșaște prin a lua în posesiune gurile Dunăreĭ, are uo deosebită însemnătate. — La art. 3 al păcĭĭ de la Andrianopol (1829) Rusia

www.dacoromanica.ro

nu constată numaĭ că, „toate insulile formate prin diferitele braţe ale acestuĭ fluviŭ, sunt în a eĭ posesiune„ : ea, maĭ stipulează că, din rîpa dreaptă unde începe fruntaria turcească, va fi, — într'un spaţiŭ ce se determină cu aceste simple cuvinte : „la distanţă de duoĕ ore„, ca uo pustie : — nicĭ fortificaţiunĭ, nicĭ locuinţe, nicĭ stabilimente de ver-ce natură, afară de un lazaret pentru carantine.

Uo asemenea stipulaţiune avea drept consecinţă de a se condemna bĕtrânul Danubiŭ, această mare arteră a legăreĭ occidentuluĭ cu orientul, de a se potmoli la gurile luĭ de la marea Neagră, de a depărta de la gurile Dunăriĭ vasele de comerciŭ streine, şi de a face inpracticabilă pentru comerciŭ, trecerea pe Dunăre în marea Neagră.

Această operă de ruinare fu împlinită dupĕ uo trecere de treĭ-deciĭ de anĭ. Când începu resbelul din Crimeea, duoĕ din gurile Dunăreĭ, Kilia şi S-tul Gheorghie nu maĭ eraŭ practicabile decât pentru vasele cele micĭ, şi cea de a treia, Sulina, se afla astupată prin duoĕ marĭ potmoliri de nisip, una la intrarea prin Sulina-Boghasi, alta maĭ întinsă âncă, şi maĭ înaintată în mare.

Aceasta a şi determinat pe Europa, adunată la Paris în martie 1856, a smulge Basarabia din mâna Rusieĭ şi a pune Dunărea sub garanţiile neutralităţeĭ ş'a libertăţeĭ edictate în 1815 de Congresul de la Viena, pentru toate cursurile marĭ de apă care scald teritoriul maĭ multor State, garanţiĭ care, în principiŭ, protegiaŭ âncă de maĭ 'nainte Dunărea, dar pe care, circumstanţele politice nu permiseseră puterilor riverane de a le aplica.

www.dacoromanica.ro

Să ne referim la acest drept special al navigaţiuneĭ cursurilor celor marĭ internaţionale de apă.

Staturile riverane străbătute de acelaş curs de apă, aveaŭ fie-care pe partea luĭ, un drept exclusif, suveran şi domenial. Congresul de la Viena în 1815, — expropriând, ca să ḑicem ast-fel, staturile riverane de pe acelaş curs de apă, şi restituind pentru uzul tutora, aceste cursurĭ de apă comune saŭ internaţionale, stabilise :

1° Ca Staturile riverane de pe acelaş curs de apă să fie obligate a nu face nimic pe ţărmurile lor respective, care ar vătăma navigabilitatea acestor cursurĭ de apă comune pentru toate Statele;

2° Ca ele să fie ţinute, din contra, a se înţelege între ele, prin intermediul delegaţilor lor, asupra lucrărilor de făcut pentru asigurarea şi înlesnirea navigaţiuneĭ pe tot percursul caleĭ comune pe apă;

3° Ca navigaţiunea pe aceste căliĭ fiind deschisă comerciuluĭ tutor naţiunilor, ne putând să fie interḑisă nicĭ uneea din ele, şi urmând a se bucura de uo întreagă libertate, era de trebuinţă ca reglementele relative la supraveghierea ce se cerea, la taxele de tranzit ce s'ar percepe precum şi pentru drepturile vamale, să fie puse în condiţiunĭ, — care se şi indicaseră maĭ dinainte de Congres, — de simplificaţiune, de moderaţiune şi de uniformitate (1).

Aceste principiĭ rezumate în Actul final de la 9 iunie 1815, fuseseră obiectul unor desvoltărĭ speciale în Regulamentul de la 24 martie 1815, coprinḑând :

(1) Art. 108—116 din Actul final al Congresuluĭ de la Viena din 9 iunie 1815.

www.dacoromanica.ro

« No. 1. Articolile privitoare la libera navigaţiune a rîurilor, care, în cursul lor navigabil, despart saŭ strĕbat diferite Staturĭ. »

« No. 2. Articolile privitoare la navigaţiunea Rhinuluĭ, hotărîte între represintanţiĭ Engliterei, Austrieĭ, Badenuluĭ, Bavarieĭ, Hesseĭ-Darmstadt, Nassaŭ şi Ţĕrilor de Gios. »

« No. 3. Articolile privitoare la navigaţiunea Neckaruluĭ, Meinuluĭ, Mozeleĭ, Meuzeĭ, Escautuluĭ. »

Este de observat că, în articolile de maĭ sus privitoare la navigaţiunea Rhinuluĭ, No. 2, se află instituirea uneĭ « comisiunĭ centrale » adunânduse periodiceşte pentru prescripţiunea şi supraveghierea reglementelor ce trebueaŭ observate, şi pentru inspecţiunea permanentă însărcinată cu privighierea asupra executăreĭ mĕsurilor prescrise de comisiunea centrală, îndatorată a da compt acesteea, şi a'ĭ propune nuouele mĕsurĭ de luat.

Aceasta este, precât se poate maĭ pe scurt, legislaţiunea asupra cursurilor de apă internaţionale, a căreĭ aplicaţiune a întins'o Tractatul de la Paris de la 30 martie 1856, şi asupra navigaţiuneĭ Dunăreĭ.

Prin urmare, acest Tractat decise, atît spre a da Dunăreĭ navigabilitatea ce perduse sub dominaţiunea Turcieĭ şi sub aceea a Rusieĭ, precât şi spre a asigura, în viitor, libertatea navigaţiuneĭ pe această mare cale de apă :

1° Că marea Neagră se va declara neutră.

2° Că Rusia se va depărta din Basarabia, şi această provincie se va restitui Moldoveĭ.

3° Că gurile Dunăreĭ se vor pune subt regimul special al uneĭ autorităţĭ care va reprezinta pe Înaltele

www.dacoromanica.ro

Părţĭ Contractante, autoritate ‘ însărcinată a face toate lucrările necesarĭ, începênd de la Isaktchea, spre a curăţi braţele şi gurile Dunăreĭ, precum şi părţile din mare apropiate de dînsele, de nisipurile şi alte obstacole care le astupaŭ. ,

Această autoritate specială, este *Comisiunea Europeană* compusă din delegaţiĭ Înaltelor Părţĭ Contractante, un delegat pentru fie-care Putere, Austria, Franţa, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia, Turcia.

Afară de Comisiunea Europeană, Tractatul de la Paris, în respectul sĕŭ pentru suveranităţile locale pe care nu înţelegea a le deposeda de drepturile lor, decretase, că va exista şi uo altă comisiune care se va destina a fi permanentă; — Comisiunea Europeană nu era decât timporară; — şi comisiunea permanentă, ḑisă *riverană*, trebuea sĕ se însărcineze cu însuşĭ regimul şi cu guvernul Dunăreĭ. Acesteĭ *Comisiunĭ riverane* se da îngrijirea de a elabora reglementele de poliţie şi altele, conform cu regulile generale ale dreptuluĭ gintelor, edictate, şi ca sĕ ḑicem maĭ bine, recunoscute şi promulgate la Viena în 1815 şi la Paris în 1856; această Comisiune Riverană era datoare âncă sĕ îngrijască de lucrările maĭ puţin dificile decât acelea de la gurile fluviuluĭ, dar necesarĭ şi ele pentru asigurarea navigabilităţeĭ în tot cursul luĭ din sus de Isaktchea, şi de a întreţine din gios, pînă la mare, lucrările executate de Comisiunea Europeană, când aceasta va înceta de a exista.

II

Comisiunea Europeană, care trebuea sĕ 'şĭ termine lucrările eĭ în termen de duoĭ anĭ, se afla âncă func-

www.dacoromanica.ro

ţionând dupĕ nouĕ anĭ de exerciţiŭ în 1865. Dar în timpul acestor nouĕ anĭ, ea sêvîrşise marĭ şi importante lucrĕrĭ: construcţiunea a duoĕ stăvilare la vĕrsătura braţuluĭ de la Sulina, spre a ţine deschisă intrarea prin această vĕrsătură, a bastimentelor care cereaŭ uo maĭ mare adêncime de apă; operaţiunea unor marĭ lucrĕrĭ de corigere şi de curĕţare pe cursul aceluiaş braţ; stabilirea plutelor *(bouées)*, aşieḑarea faruluĭ S-tuluĭ Ghiorghie, instituirea unuĭ serviciŭ regulat de salvagiŭ *(sauvetage)*, creaţiunea unuĭ spital de marină la Sulina, regulamentarea provizorie a diverselor serviciĭ de navigaţiune pentru secţiunea fluvială între Isaktchea şi mare, etc. Acesta a fost câmpul reparaţiunelor ce se puseseră asupră'ĭ la Dunărea de gios.

Puterile semnătoare Tractatuluĭ de la Paris, luând cunoştinţă de această parte esenţială a lucrĕrilor Comisiuneĭ Europene, subscriseră „Actul public relatif la navigaţiunea gurelor Dunăreĭ, cu data de la Galaţĭ, 2 noembrie, 1865.„ Act coprinḑênd 112 articole cu anexe şi tabele. Subsemnarea se făcu în conferinţa internaţională adunată la Paris în ḑioa de 28 martie 1866, conferinţă care se ţinu într'uo singură şi unică seanţă. In această seanţă se făcu vorbă şi despre Comisiunea Riverană; această comisiune existase un moment, căcĭ se vede că, la 1857, ea elaborase un Act; dar acesta fu singurul semn de viaţă ce dete. —Nu se luă ênsă nicĭ uo hotărîre asupra chestiuneĭ de a se reconstitui această Comisiune Riverană; Austria se încărcă cu dênsa, adeogând că ea se afla în înţelegerĭ, pentru acest scop, şi că'şĭ propunea sĕ prezenteze, la timpul priincios, un proect maĭ 'nainte de disolvarea Comisiuneĭ Europene. Se maĭ ocupară êncă în

www.dacoromanica.ro

aceeaşĭ şedinţă, de prelungirea puterilor Comisiuneĭ Europene, căreea, dupĕ propunerea D-luĭ Drouyn de Lhuys, se acordă, cu oare-care reserve, un nuoŭ termen de cincĭ anĭ.

In protocolul şedinţeĭ de la 28 martie 1866, se vede, în cele din urmă, că Rusia tinde tare a restrînge. daca nu a face sĕ înceteze cu totul puterile Comisiuneĭ Europene de la Dunărea de gios, că Austria caută sĕ facă din Comisiunea Riverană un lucru al sĕŭ propriŭ, şi că nimenĭ nu'ĭ se opune; că Marea Britanie, Franţa şi Italia sunt tot d'auna sincere în dorinţa lor de a asigura libertatea, neutralitatea şi navibigalitatea Dunăreĭ, dar că, chiar stăruind în această laudabilă intenţiune, ele nu maĭ aŭ acea energie rezolutivă din frumoasele ḑile ale tractatuluĭ de la Paris; că Poarta în fine, oarbă în ale eĭ interese, cedează şi dênsa, unuĭ fel de tîrîrĭ fatale ca sĕ depărteze de d'asupra Dunăreĭ acea mână, — atât de tutelară pentru dênsa, — a Europeĭ.

III

Tractatul de la Paris făcuse pe Rusia sĕ pearḑă maĭ toate cuceririle sale de la Dunăre şi de la marea Neagră. Dar, deşi greŭ lovită, Rusia rĕmase trufaşă 'n picere. Ea stătu a se gândi, şi aşteptă.

Dar aşteptarea eĭ nu fu lungă. Resbelul din 1870 isbugni: Europa fu zĕpăcită de sdrobirea putereĭ militare a Franţeĭ, şi Rusia profită de această ameţeală generală spre a face sĕ se distrugă deciziunele luate în contra eĭ la 1856.

www.dacoromanica.ro

Prinţul Gortcheakow îşĭ ridică vocea chiar în ḑiua de 30 octombrie 1870. In acel moment cădea şi Meţul. Uo conferinţă se ţinu la Londra în urma stĕruinţelor îndemânatice ale diplomaţieĭ din St. Petersburg, şi acolo se decise :

1° De a se pune capĕt neutralităţeĭ măreĭ Negre;

2° Austria era confirmată în misiunea ce 'ĭ se încredinţase prin Tractatul de la Paris, relatif la lucrĕrile ce trebueaŭ sĕ se execute pe cursul Dunăreĭ, din sus de Galaţĭ;

3° Ca puterile Comisiuneĭ Europene sĕ se prelungească « pe duoĭ-spre-ḑece anĭ, începênd din ḑioa de 24 aprilie 1871 » adică, pênă la 24 aprilie 1883, termen la care se împlinea amortizaţiunea împrumutuluĭ contractat de această comisiune, sub garanţia Germanieĭ, a Austro-Ungarieĭ, a Franţeĭ, a Mareĭ-Britaniĭ, a Italieĭ şi a Turcieĭ. Uo observaţiune curioază este de făcut aci, adică, că maĭ toţĭ represintanţiĭ Puterilor Contractante, aŭ vorbit în favoarea uneĭ prelungirĭ nedeterminate a puterilor Comisiuneĭ Europene, şi numaĭ asupra uneĭ slabe opuneriĭ din partea Rusieĭ şi a Turcieĭ, se opriră la termenul de duoĭ-spre-ḑece anĭ, ce fusese recunoscut maĭ 'nainte ca nesuficient.

Intinderea puterilor Comisiuneĭ Europene din sus de Galaţĭ, asemenea a fost cerută, dar nu s'a pus la vot. Despre reconstituirea Comisiuneĭ Riverane nu s'a făcut nicĭ uo vorbă.

IV

Daca Europa s'ar fi îngrijit de interesele eĭ generale coprinse în consecinţele Tractatuluĭ modificat de

www.dacoromanica.ro

la Londra din 13 martie 1871, daca Turcia ar fi avut vre-uo părere de rĕŭ că a contribuit la depărtarea puterei protectrice a Europeĭ, de la marea Neagră, Rusia şi Austro-Ungaria din contra, n'aveaŭ de cât a se felicita de resultatul obţinut. Rusia, într'adevĕr, 'şĭ a redobêndit înfricoşetoarea eĭ preponderenţă la gurele Dunăreĭ, şi Austria 'şĭ a asigurat oare cum, pe Dunărea de sus, uo poziţiune care 'ĭ oferea ocaţiunea de a pretinde la dominaţiunea, — în tot percursul eĭ, — asupra acesteĭ marĭ artere fluviale.

Dar foloasele dobêndite de aceste duoĕ Puterĭ, nu trebueaŭ sĕ se opreascâ aicĭ.

In maĭ puţin de opt anĭ în urmă, resbelul din 1877—1878, permitea Rusieĭ sĕ ea 'napoĭ Basarabia care 'ĭ fu retrocedată de Congresul de la Berlin, cu toate rezistenţele Românieĭ şi rezervele îndestul de amenin-ţĕtoare ale Mareĭ-Britaniĭ.

Tractatul de la Berlin n'a făcut nimic nuoŭ pentru regimul navigaţiuneĭ Dunăreĭ; totuşĭ ênsĕ, aceea ce el a statuat asupra acestuĭ subiect, merită uo mare atenţiune.

V

Sarcina de a formula principiile ce trebueaŭ sĕ fie supuse la voturile Congresuluĭ, se dase Austro-Ungarieĭ. În şedinţa de la 2 iulie 1878, Înalta Adunare putu sĕ ea cunoştinţă de această nuoŭă redacţiune presintată de către plenipotenciariĭ austro-ungarĭ, concepută ast-fel :

« 1° Spre a se asigura printr'uo nuoŭă garanţie, li-

www.dacoromanica.ro

bertatea navigaţiuneï pe Dunăre, toată partea fluviuluï, începênd de la Porţile-de-Fer pînă la scurgerea luï în marea Neagră, este declarată neutră (1). Insulile situate pe acest percurs şi cele de la gurile luï, (Insulile Şerpilor), precum şi ţĕrmurile rîuluï, sunt coprinse în această neutralitate.

« Prin urmare, fortificaţiunile ce se aflu pe dînsele se vor rade, şi nu va maï fi permis de a se ridica altele nuoï. Toate bastimentele de resbel sunt escluse din ḑisa parte a fluviuluï, cu escepţiunea bastimentelor uşoare destinate pentru poliţia fluvială şi pentru serviciul vămilor. Cele staţionare la gurile luï sunt manţinute, dar ele nu vor putea urca fluviul maï sus de Galatzï.

« 2° Comisiunea Europeană de la Dunărea de gios, e mănţinută în funcţiunile sale pe care le va esercita de la Galatzï pînă la mare. Durata eï se va întinde peste anul 1883, pînă la încheerea uneï nuoï înţelegerï. Drepturile, obligaţiunele, prerogativele eï sunt păstrate intacte; imunităţile de care se bucur stabilimentele eï, lucrĕrile şi personalul eï, în virtutea tractatelor existinde, sunt confirmate.

« În exerciţiul funcţiunilor sale, Comisiunea Europeană va fi indipendentă de autoritatea Statuluï din al căruï teritoriŭ face parte Delta Dunăreï; ea va avea

(1) Trebue sĕ ne aducem a-minte că Tractatul de la Paris declarase libertatea de navigaţiune pe Dunăre, pentru toate pavilioanele, hotărênd un singur şi acelaş regim pentru percursul fluviuluï pe toată întinderea luï. Dar, în redacţiunea de maï sus a Austro-Ungarieï, partea fluviuluï din sus de Porţile-de-Fer, este scoasă de sub controlul european. Congresul a votat această importantă modificaţiune a Tractatuluï de la Paris.

www.dacoromanica.ro

ale ei signaluri proprii şi ale ei inscripţiuni pe toate stabilimentele ce va institui; ea va numi şi va plăti singură pe funcţionarii săi. Obligaţiunele ei financiare vor face obiectul unui nuou regulament, şi statutul organizaţiunei sale va fi supus la uo nouuă revizuire spre a se pune în armonie cu nuouele circumstanţe.

Afară de Statele care eaŭ parte la Comisiunea Europeană, România va fi represintată în sînul ei, printr'un delegat.

« 3° Reglementele de navigaţiune şi de poliţie fluvială ale părţei din gios de Porţile-de-Fer vor fi conforme cu acelea care aŭ fost saŭ care vor fi întroduse de Comisiunea Europeană pentru percursul din gios de Galatzi. *Un Comisar delegat de Comisiunea Europeaŭ, va priveghea la executarea acestor reglemente.* In percursul dintre Porţile-de-Fer şi Galatzi; comerciul şi navigaţiunea nu vor fi lovite cu nici uo taxă specială care ar avea de efect de a favoriza comerciul şi comunicaţiunile pe uscat în paguba celor de pe apă.

« 4° Pentru modificaţiunea art. VI al Tractatului de la Londra din 13 martie 1871, execuţiunea lucrărilor destinate a face să dispară obstacolile ce Porţile-de-Fer şi Cataractele opun navigaţiunei, este încredinţată Austro-Ungariei. Staturile riverane din această parte a fluviului vor da toate înlesnirile ce li se vor putea cere în interesul acestor lucrări (1).

Nu se arată ca această redacţiune să fi fost priimită cu favoare. Lordul Salisbury o găsi prea mult complexă « spre a se priimi la cea d'ântăiu cetire, în toate amănunturile ei; » şi plenipotenciarul englez îşi exprimă

(1) Congresul de la Berlin, paginile 178—179.

www.dacoromanica.ro

dorința « ca ea să fie discutată de Congres, dar într'una din ședințele ulterioare. » Președintele care întrevĕdu și alte semne de desbinĕrĭ, atent după cum era, a pre'ntêmpina discuțiunile aprinzĕtoare, și doritor de a înlătura orĭ ce desbatere, ceru asemenea a se face uo redacțiune maĭ puțin complicată. La această cerere a căreĭ țintire D. Baron de Haymerle o 'nțelese, se grăbi din norocire a rezuma ast-fel, « principiile esențiale, ale propunereĭ austro-ungare : « 1° Neutralizarea Dunărĭĭ pînă la Porțile-de-Fer ; — 2° Permanența Comisiuneĭ Europene ; — 3° Participațiunea Romănieĭ la lucrĕrile acesteĭ Comisiunĭ ; — 4° A se da Austro-Ungarieĭ singură atribuțiunea de a sĕvîrși lucrĕrile de la Porțile-de-Fer (1). »

La această clară și limpede formulă, Comitele Schouwalof nu'și ascunse expresiunea displăcereĭ sale; el dise că, ca și Președintele, nu credea că « această legislațiune să poată fi discutată în Congres în amĕnuntele eĭ, » adeogând că « era dator să semnaleze de 'ndată că nu pĕtrundea ideea eĭ de căpetenie : ce trebue să se'nțeleagă cu *neutralizațiunea?* care ar fi întinderea eĭ, și pentru care scop se cerea această *mĕsură?* »

Nu se putea lăsa să se vadă maĭ bine, necazul și opunerea sa.

În urma câtor-va cuvinte ale Lorduluĭ Salisbury, care probaŭ și ele puțina dorință din partea Englitereĭ, de a vedea ridicându-se uo desbatere, chestiunea fu mănținută, dar cu condițiunea uneĭ modificațiunĭ de redacțiune.

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XI, p. 179.

www.dacoromanica.ro

In această şedinţă de la 2 iulie 1878, în care se putu vedea lucrurile surprinḍĕtoare ce raportarĕm maĭ sus, Englitera rĕcinduse asupra chestiuneĭ Dunăreĭ, Rusia întrebând ce putea sĕ însemneze *neutralisaţiunea* Dunăreĭ de gios, şi Austria uninduse cu principiile Europeĭ, pe când căuta a face din Dunărea de sus uă proprietate a sa, totuşĭ, se sĕvârşiră duoĕ lucrurĭ importante : se decise maĭ întêiŭ, într'un mod foarte esplicit ca, cuvintele « *Imperiul rus* » sĕ fie adeogate la enumerarea Statelor riverane « cu toate că Principele Gortchakow declarase că, « retrocesiunea Basarabieĭ n'ar esercita nicĭ uo influenţă asupra libertăţeĭ fluviuluĭ. » Inalta Adunare decise, afară de aceasta, « ca România sĕ fie de aci înainte reprezintată în Comisiunea Europeană » (1).

In şedinţa urmĕtoare, de la 4 iulie 1878, Congresul se află în faţa uneĭ redacţiunĭ ruseştĭ. Preşedintele vorbi îndestul despre « un text restrîns », în care plenipotenciariĭ austro-ungarĭ trebuiseră sĕ cumpăteze principiile precedenteĭ lor propuneri : dar acest « text restrîns » nu fu de îndată comunicat Adunăreĭ, şi în locul luĭ, se prezintă redacţiunea rusească, concepută ast-fel :

« Comitele Schouvaloff anunţă că, din partea lor, plenipotenciariĭ ruşĭ aŭ pregătit asupra aceluiaş obiect uo propunere pe care o citeşte Escelenţa sa :

« 1° Spre a se revesti cu uo nouuă garanţie libertatea navigaţiuneĭ pe Dunăre, recunoscută ca un interes europeanŭ, principiile proclamate prin Actul

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XI, p. 180.

www.dacoromanica.ro

final al Congresuluĭ de la Viena din 1815, și aplicate Dunăreĭ prin Tractatul de la 1856 și 1871, se declar confirmate și mănținute în a lor plină și întreagă vigoare, sub garanția tuturor Puterilor.

« 2° Fortificațiunile ce se aflu în percursul fluviuluĭ, de la Porțile-de-Fer pênă la gurile luĭ, se vor rade și nu se va maĭ putea ridica altele nuoĭ. Toate bastimentele de resbel sunt escluse din acest percurs cu escepțiunea bastimentelor ușorĭ destinate pentru poliția fluvială și pentru serviciul vămilor. « Cele staționare de la gurile fluviuluĭ sunt mănținute, dar nu vor putea urca Dunărea maĭ sus de Galațĭ. »

« 3° Comisiunea Europeană a Dunăreĭ e menținută în funcțiunile eĭ. Toate convențiunele internaționale și toate Actele care garantez drepturile sale, prerogative și obligațiunĭ, sunt confirmate. »

« 4° Actul public de la 2 noembrie 1865 relativ la a eĭ organisațiune, se va rivizui spre a se pune în armonie cu circumstanțele actuale. Această lucrare se va încredința uneĭ Comisiunĭ a tuturor Statelor riverane și supusă la esamenul și sancțiunea definitivă a uneĭ conferințe a represintanților Puterilor semnatare. »

După citirea acesteĭ expuneri « Președintele face sĕ se observe, ḍice protocolul, că e puțină diferință între această propunere și cea depusă de către reprezintanțiĭ Austro-Ungarieĭ. »

Dar Baronul Haymerle contestă această aserțiune, și, în urma uneĭ discuțiunĭ pe care Protocolul se silește într'adins sĕ n'o raporteze decât cu uo extremă discrețiune, « Inalta Adunare decide, după propunerea

www.dacoromanica.ro

Preşedinteluĭ, spriginită de DD. Waddington şi Comitele de Saint-Vallier, ca maĭ întêiŭ sĕ se dea citire documentuluĭ coprinḑênd principiile propunereĭ austro-ungare, şi, în scopul de a se căuta acordul dintre cele duoĕ texturĭ, (aşea dar acordul ce se cerea nu preexista), — un plenipotenciar rus şi un plenipotenciar austro-ungar se vor aduna cu unul din colegiĭ lor în timpul uneĭ suspensiunĭ de şedinţă. Baronul de Haymerle şi D. d'Oubril sunt desemnaţĭ pentru a pregăti această înţelegere cu Comitele de Saint-Vallier. »

Dupĕ câte-va cuvinte ale Lorduluĭ de Salisbury, pe care Protocolul tot-d'a-una discret, nu le raportează, şi care mărturiseaŭ încă, după cum se pare, despre micşorarea interesuluĭ Engliteriĭ pentru navigaţiunea Dunăreĭ, după uo observaţiune demnă de mirare a Prinţuluĭ de Bismark declarând « că, opiniunea care represintă Dunărea ca uo mare arteră a comerciuluĭ german cu orientul, se sprijină pe uo ficţiune, şi că, corăbiile nemţeştĭ ce vinŭ din sus de Ratisbona nu se cobor pe Dunăre ca sĕ exporte mărfurile nemţeştĭ în Orient, » Preşedintele se decide a da citire « textuluĭ restrîns » al Austro-Ungarieĭ, asupra căruia se deschide îndată uo scurtă şi vie discuţiune. Eată acest text :

« Art. 1°. — Libertate de navigaţiune. Escluderea bastimentelor de resbel de pe cursul Dunărĭĭ între Porţile-de-Fer şi gurele eĭ. » — Sĕ se observe că nu maĭ este chestiune de neutralitate, şi aceasta conform cu intenţiunile textuluĭ rusesc. — Articolul este adoptat.

« Art. 2°. — Prelungirea durateĭ Comisiuneĭ Europeene internaţionale, întinderea puterilor sale pênă la

www.dacoromanica.ro

Galaţĭ, indipendenţa eĭ de puterea teritorială, şi admiterea unuĭ comisar român. „ — In neconformitate cu intenţiunile şi cu textul rusesc cât pentru prelungirea durateĭ Comisiuneĭ Europeene, pentru întinderea puterilor sale şi pentru indipendenţa sa de puterea teritorială riverană; de asemine, cu toate sforţările plenipotenciarilor franţezĭ, toată partea aceasta a art. 2, din textul austro-ungar nu este adoptată, şi e trimisă la comitetul ce trebuea sĕ se adune într'uo suspensiune de şedinţă. Finitul articoleluĭ singur este adoptat : ‹ admiterea unuĭ comisar român. „

‹ Art. 3°. — Conformitatea reglementelor de navigaţiune şi de poliţie fluvială pe tot percursul din gios de Porţile-de-Fer. ‹ — Acest articol, cu totul conform principiilor din Actul final al Congresuluĭ de la Viena din 1815, nu e dupĕ intenţiunile textuluĭ rusesc; aşea dar e trimis şi dênsul la comitetul ce urmează sĕ se adune într'uo suspensiune de şedinţă.

‹ Art. 4°. — Substituţiunea Austro-Ungarieĭ în locul Puterilor riverane în privinţa dispoziţiunilor art. VI din Tractatul de la Londra de la 13 martie 1871 asupra lucrĕrilor de executat la Porţile-de-Fer şi la cataracte „ — Acest periculos articol este adoptat.

Suspensiunea şedinţeĭ avu loc dupĕ ce se terminară materiile puse la ordinea de ḑi. Dupĕ trecere de uo giumĕtate de oră, — acesta era termenul acordat acesteĭ conferinţe particulare, — şedinţa se redeschise, şi D. d'Oubril dete citire textuluĭ rezervat asupra căruia urma sĕ se pue în acord D. d'Oubril, D. Baron Haymerle şi D. de Saint-Vallier. Ne aducem a-minte că articolile saŭ părţile de articole rezervate, eraŭ privitoare la Comisiunea Europeană, la durata eĭ, la în-

www.dacoromanica.ro

tinderea lucrărilor sale. la indipendența ei de Puterile riverane, ș'apoi, și la unitatea reglementelor pentru tot percursul Dunării.

Această parte a textului austro-ungar fu modificată ast-fel, dupĕ dorința Rusiei :

Art. 2⁰ — Cu un an înainte de expirarea termenului fixat pentru durata Comisiunei Europene, Puterile se vor învoi între ele asupra prelungirei și asupra modificațiunilor ce vor socoti necesarii. „

Art. 3⁰ — Reglementele de navigațiune și de poliție fluvială de la Porțile-de-Fer până la Galați, vor fi elaborate de comisiunea Europeană asistată de delegații Statelor riverane și puse în conformitate cu acelea ce s'au introdus saŭ se vor introduce pentru percursul din gios de Galați. „

« Congresul „ adaogă protocolul, « dă aprobațiunea sa acestei redacțiuni (1). „

Din această laborioasă și dramatică discuțiuue a Comisiunei de redacțiune, eșiră și articolile 52 – 57 ale Tractatului de la Berlin; nu credem de prisos a le raporta aici :

« Art. 52. — Spre a se mări garanțiele asigurate libertăței navigațiunei Dunării, recunoscută ca de interes european, Înaltele Puteri Contractante decid că, toate cetățile și fortificațiunile ce se găsesc în percursul fluviului de la Porțile-de-Fer pînă la gurile sale, se vor rade și nu se vor mai putea ridica altele nuoi. Nici un bastiment de resbel nu va putea pluti pe Dunăre din gios de Porțile-de-Fer, cu escepțiunea bastimentelor ușoare destinate pentru poliția fluvială și

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XII, p. 192, 193, 194 198.

www.dacoromanica.ro

pentru serviciul vamelor. Cele staționare ale Puterilor, de la gurile Dunărĭĭ, vor putea cu toate acestea, a se urca pînă la Galatzĭ.

« Art. 53. — Comisiunea Europeană a Dunărĭĭ, în sînul căreea România va fi represintată, e mănținută în funcțiunele sale și le va esercita de acum înainte pînă la Galatzĭ cu uo complectă indipendență de autoritatea teritorială. Toate tractatele, învoirile, actele și deciziunele relative la drepturile sale, privilegiĭ, prerogative și obligațiunĭ, sunt confirmate.

« Art. 54. — Cu un an maĭ nainte de expirarea termenuluĭ fixat pentru durata Comisiuneĭ Europene, Puterile se vor înțelege asupra modificațiunelor ce vor crede necesariĭ de a i se aduce.

« Art. 55. — Reglementele de poliție fluvială, de navigațiune și de *supra-veghiere* de la Porțile-de-Fer pînă la Galatzĭ, se vor elabora de Comisiunea Europeană, asistată de delegațiĭ Statelor riverane, și puse în armonie cu acelea ce sunt saŭ vor fi edictate pentru percursul din gios de Galatzĭ.

« Art, 56. — Comisiunea Europeană a Dunărĭĭ se va înțelege cu cine se cuvine, pentru asigurarea întreținerĭĭ faruluĭ pe insula Șerpilor.

« Art. 57. — Esecutarea lucrĕrilor destinate a face sĕ dispară obstacolile ce Porțile-de-Fer și cataractele opun navigațiuneĭ, este încredințată Austro-Ungarieĭ. Statele riverane ale acesteĭ părțĭ a fluviuluĭ vor da toate înlesnirile ce li se vor putea cere în interesul lucrĕrilor.

« Dispositiunile art. VI al Tractatuluĭ de la Londra din 13 martie 1871, relative la dreptul de a se percepe uo taxă provizorie spre acoperirea cheltuelilor

www.dacoromanica.ro

acestor lucrĕrĭ, sunt menţinute în favorul Austro-Ungarieĭ. „

Aşea dar, din cele patru puncturĭ de căpetenie constitutive ale celeĭ d'ântêiŭ propunerĭ austro-ungare, duoĕ aŭ dispărut :

Cel d'ântêiŭ, declaraţiunea espresă a neutralizaţiuneĭ Dunărĭĭ pînă la Porţile-de-Fer ;

Al duoelea, permanenţa Comisiuneĭ Europene ;

Cel d'al treilea, admisiunea Românieĭ în Comisiunea Europeană a supra-vieţuit, dar el s'a întrodus în Tractat într'un mod incidental iar nu principal ;

Cel d'al patrulea, substituţiunea Austro-Ungarieĭ în locul tuturor celor lalte Staturĭ riverane pentru lucrĕrile de făcut din sus de Galatzĭ, a fost singur măntinut.

Totuşĭ, e drept de a recunoaşte că, cu toate aceste rezerve îngrijitoare, Tractatul de la Berlin a confirmat în privinţa Dunăreĭ marele princip al libereĭ navigaţiunĭ şi că, acest principiŭ nu conţine nimic din ceea ce ar fi putut maĭ târdiŭ sĕ autorizeze pretenţiunea stabilireĭ de uo Comisiune *Mixtă*. Este chiar de observat că, Austro-Ungaria, în şedinţa de la 2 iulie (1878) propusese într'un mod foarte leal şi foarte înţelept, fĕră nicĭ uo rezervă din parteĭ, de a extinde şi de a 'ntări puterile Comisiuneĭ Europene pe Dunăre. Era ea oare cu totul sinceră ? Noĭ nu ne permitem a ne înduoi despre aceasta, căcĭ propunerea eĭ era de natură a displace Rusieĭ, dupĕ cum o vĕdurăm, şi, în momentul când a fĕcut'o, ea nu era în poziţiune de a turbura acordul intim ce o unea cu această Înaltă Putere ; Austria nu avea, într'adevĕr, toată

www.dacoromanica.ro

libertatea sa, preocupată dupĕ cum se afla, de cugetările sale asupra Bosnieĭ și Herzegovineĭ.

De aceea, este de mirare preschimbarea ce s'a manifestat în cabinetul Vieneĭ, în privința Dunăriĭ, cu maĭ puțin decât un an în urmă.

VI

La 1879, chiar de la cea d'ântêiŭ întrunire a delegaților Comisiuneĭ la Galatzĭ, Austro-Ungaria ceru numirea uneĭ comisiunĭ *Mixte*. Uo sub-comisiune se formă, compusă de delegatul eĭ și de delegațiĭ Germanieĭ și al Italieĭ, — în luna luĭ decembrie, — chiar în sînul acesteĭ Comisiunĭ Europene, și fu însărcinată sĕ elaboreze regulamentul prescris de art. 55 al Tractatuluĭ de la Berlin.

In luna luĭ maiŭ din anul 1880, această sub-comisiune prezintă un proect conceput ast-fel :

« 1° Va fi uo comisiune *Mixtă* care va avea aceleașĭ puterĭ pe Dunăre, de la Porțile-de-Fer pînă la Galatzĭ, ca și Comisiunea Europeană, de la Galatzĭ pînă la mare.

« 2° Austria, deși nu e riverană, va face parte din această comisiune.

« 3° Austria va avea președinția eĭ.

« 4° In caḑŭ de divergență, Austria va avea voce preponderentă. »

Dar ante-proectul austro-ungar se păru Germanieĭ, Franțeĭ, Rusieĭ, Turcieĭ și Romănieĭ, în contradicțiune cu Tractatul din 1878, și'l respinseră. In aceeașĭ ședință, 4 iunie 1880, comisarul rus făcu pro-

www.dacoromanica.ro

punerea de a se admite Statele riverane a lua parte la deliberațiunele Comisiuneĭ Europene, și această propunere fu acceptată.

Această escelintă situațiune, dobêndită fără multă osteneală, ținu puțin. Guvernul român arĕtata-oare, dupĕ cum 'i s'a împutat, înderĕtniciri de natură a produce asupra Cabinetelor un efect supĕrător, și a le face chiar de a crede "că el luase angagiamente secrete către Austro-Ungaria, și că nu'și susținea decât pentru formă pretențiunile sale? (1)„ Or și cum ar fi, golul se făcu înpregiurul nostru. In acest timp Austro-Ungaria știu sĕ profite îndestul de bine de situațiunea lucrurilor, încât, în luna luĭ ianuarie din 1881, ea făcea sĕ se primească de către Comisiunea Europeană maĭ cu unanimitate, ante-proectul sĕŭ, care cu șease lunĭ maĭ nainte, fusese respins.

Delegațiĭ Engliterei și'aĭ Bulgarieĭ se traseră singurĭ în partea Românieĭ.

Uodată dobêndit acest strĕlucit rezultat, Austro-Ungaria ceru Europeĭ, printr'uo circulară a sa de la 9 fevruarie 1881, cofirmațiunea deciḑiuneĭ dată de Comisiunea de la Galatzĭ.

Dar în Românía opiniunea publică fu foarte viŭ mișcată de această stare de lucrurĭ. și, prin foile ḑilnice, prin broșurĭ și înaintea Camerilor, cererea puterniceĭ noastre vecine fu combătută cu ardoare.

Organ demn al acestor îngrijitoare strigăte ale na-

(1) Interpelațiunea D-luĭ Al. Lahovari asupra chestiunei Dunăreĭ, în Camera Deputaților, 26 maiŭ 1881.

A se consulta lucrarea atît de interesantă a D-luĭ M. Cogălniceanu : " Chestiunea Dunăreĭ „ 1882. Tipografia academieĭ române, 26 strada academieĭ, Bucurestĭ

www.dacoromanica.ro

țiunei române, Regele Carol, la deschiderea Parlamentului, în ḍioa de 15 noembrie 1881, a ținut falnicul discurs ce raportăm aci :

« Domnilor Senatorĭ,
« Domnilor Deputați,

. . . . . .

« Preocupațiunile țĕrĭĭ în chestiunea libertățeĭ Dunăreĭ, sunt ele legitime? Necesitatea de a trage cât maĭ mult cu putință în porturile noastre, atît în sus cât și în gios de Galatzĭ, bastimentele de comerciŭ streine și pavilioanele de orĭ ce naționalitate, este cu atît maĭ viŭ simțită, cu cât comerciul nostru întâlnește adesea, la exportațiune prin fruntariile pe uscat, osebite pedicĭ, și că, de la un timp încoa, sub cuvênt de epizootie, este amenințat chiar de a vedea aceste fruntariĭ cu desâvêrșire închise, în ce privește maĭ cu seamă exportul vitelor.

« Interesele noastre cele maĭ vitale ne impun dar de a îngriji ca, cel puțin pe această mare arteră de comunicațiune, sĕ nu avem a suferi condițiunĭ de natură a împedica desvoltarea noastră și a face ca libertatea navigațiuneĭ sĕ fie pentru noĭ un drept iluzoriŭ.

« Destinatele Românieĭ aŭ fost în tot d'auna și rĕmân strîns legate cu libertatea Dunăreĭ. De aceea Româniĭ 'șĭ aŭ arĕtat în toate ocaḍiunele recunoștința lor, către aceia care aŭ contribuit sĕ scoață acest mare fluviŭ de subt orĭ-ce preponderență esclusivă. Când Rusia, derâmênd cetățile de pe malul stîng, a

www.dacoromanica.ro

deschis Dunărea comerciuluĭ european; când Tractatul de la Paris a venit sĕ complecteze opera începută, şi sĕ dea uo maĭ mare securitate libertăţeĭ de navigaţiune; când Tractatul de la Berlin, consacrând această situaţiune, a consolidat'o prin nuoĭ garanţiĭ, statuând ca reglementele de navigaţiune sĕ fie elaborate de însuşĭ Comisiunea Europeană al căruĭ asediŭ se află la Galatzĭ, Româniĭ n'aŭ avut şi nu puteaŭ sĕ aibă decât sentimente de recunoştinţă către marile Puterĭ; aceste sentimente eĭ le aŭ luat tot d'auna din adênca convicţiune în care se aflu şi acum, că libertatea Dunăreĭ este uo condiţiune esenţială pentru desvoltarea politică şi economică a ţĕreĭ lor.

« Această convicţiune, în alte împregiurĕrĭ, a făcut parte din puternicile motive care ne aŭ hotărît sĕ respingem cu uo neclintită energie propunerea de a retroceda Basarabia. Ea îşĭ păstrează aḑĭ toată forţa eĭ, şi ne impune datoria de a nu suscri nişte combinaţiunĭ al căror efect ar fi de a pune navigaţiunea de la Porţile-de-Fer pînă la Galatzĭ, subt acţiunea preponderentă a uneĭ singure Puterĭ. Noĭ nu voim sĕ vătĕmăm pe nimenĭ. Dar voim, suntem siliţĭ sĕ voim libertatea absolută a Dunăreĭ, cel puţin pe apele noastre, şi suntem gata, în presinte şi viitor, a face toate sacrificiile necesarĭ pentru a asigura în toate privinţele, absoluta înlesnire a navigaţiuneĭ.

« Noĭ acceptăm reglementele cele maĭ severe destinate la garantarea libertăţeĭ tutor pavilioanelor; acceptăm supraveghierea cea maĭ riguroasă cât despre aplicarea acestor reglemente; dar iarĕşĭ înţelegem că, în apele române, ele sĕ fie aplicate de către autorităţile române. In adevĕr, chiar făcând abstracţiune pen-

www.dacoromanica.ro

tru'n moment, de prescripțiunile tractatelor și'ale dreptuluĭ gintelor care sunt în favorul nostru, nu putem perde din vedere, că nimenĭ maĭ mult decât noĭ, nu este interesat a asigura libertatea și prosperitatea navigațiuneĭ pe Dunăre. „

VII

Noĭ nu vom spune aicĭ impresiunea Europeĭ la aceste cuvinte patriotice ale Regeluĭ Carol: încă și maĭ puțin vorbi-vom despre întêrîtarea produsă la Viena prin acest limbagiŭ, care acolo se păru cam neuzitat. Tot ceea ce trebue sĕ păstrĕm din acest epizod al istorieĭ noastre contimporane, este că, propunerea despre Comisiunea *Mixtă*, pusă înainte de cabinetul Vieneĭ, trebui sĕ dea loc alteea, aceea al căruĭ promotor fu D. C. Barrère.

Modificațiunea principală a proectuluĭ Domuuluĭ Comisar franțez, — afară de alte mĕsurĭ maĭ puțin importante, — consistă în adeogirea, pe lîngă ceĭ patru Comisarĭ, austro-ungar, român, sêrb și bulgar aĭ Comisiuneĭ *Mixte* austro-ungare, de un nuoŭ delegat, luat din Comisiunea Europeană dupĕ ordinul alfabetic al Puterilor, și dupĕ rîndul fie-căreea. Avantagiul Austrieĭ, în această combinațiune, este învederat; presa vieneză nicĭ că s'a gândit a'l ascunde, și, spre a nu cita decât pe « *Presa liberă* » din luna luĭ ianuarie 1882, eată cum această foae explică rezultatele acesteĭ dispoziținĭ :

« De oare-ce, dupĕ ordinul alfabetic, cel d'întêiŭ delegat al Comisiuneĭ Europene care va lua parte la

www.dacoromanica.ro

discuţiunile şi la deciḍiunile Comisiuneĭ *Mixte*, va fi Comisarul Germanieĭ, al duoelea, acela al Austrieĭ şi în fine al Franţeĭ, s'ar putea spera la Viena că, din cele d'ântêiŭ momente interesele Austro-Ungarieĭ vor fi salvate în sînul Comisiuneĭ Mixte. »

Alt-fel ḍicând, pe timpul ce locul de delegat din partea Comisiuneĭ Europene va fi ocupat de Germania şi de Austro-Ungaria, adică, câte şease luni de către fie-care din aceste duoĕ Puteri,—acesta fiind timpul ce fie-care membru al Comisiuneĭ Europeene va trebui sĕ petreacă în Comisiunea *Mixtă*,—se vor putea lua mĕsurile necesarii, în cursul primuluĭ period de duoĕ-spre-ḍece luni, pentru asigurarea dominaţiuneĭ escluzive a Austro-Ungarieĭ, şi pentru retezarea în mod irevocabil, a tutor chestiunilor celor maĭ importante.

Nu va fi de prisos a maĭ adeoga aci că, Austro-Ungaria, figurând la rêndul sĕŭ în consiliul mixt ca delegat al Comisiuneĭ Europène, va avea duoĕ voturi maĭ mult peste acela ce'ĭ asigură preponderinţa preşedinţeĭ.

Maĭ mult âncă, proectul Barrère, acceptat maĭ de toţi delegaţiĭ Comisiuneĭ Europene, va fi discutat, după cum se asigură, într'uo conferinţă a marilor Puteri. Acest proect are uo importanţă şi un interes de actualitate ast-fel, că credem util de a pune subt ochiĭ lectorilor noştri chiar protocolul şedinţeĭ Comisiuneĭ de la Galaţi.

NAVIGAŢIUNEA DUNAREI

« In şedinţa de la 27 maiŭ 1882, citim în *Memorialul diplomatic* al Parisuluĭ, Comisiunea Europeană

www.dacoromanica.ro

a Dunării a discutat partea reglementelor de navigaţiune ce era însărcinată să elaboreze, relatif la supraveghierea fluviului. Eată protocolul acestei şedinţe :

« Eraŭ prezenţi : pentru Germania, D. Doctor Arendt ; pentru Austro-Ungaria, D. baron de Haan ; pentru Franţa, D. Camille Barrère; pentru marea Britanie, D. P. Sanderson ; pentru Italia, D. N. Revest ; pentru Romănia, D. Pencovici ; pentru Rusia, D. A. Romanenko; pentru Turcia, Constantin Effendi şi Caratheodory, compuind Comisiunea Europeană a Dunărei, şi asistaţi : pentru Serbia, de D. A. Nicolitch ; pentru Bulgaria, de. D. B. Schischareff.

« Preşedintele ḑice că ordina ḑilei cere deliberaţiunea asupra părţei de sub litera C a reglementelor, relativă la esecutarea şi supraveghierea, deliberaţiune care a fost amânată pînă astă-ḑi, ca să se poată priimi de către toţi delegaţii, instrucţiunile guvernelor lor, asupra propunerilor de care Comisiunea a fost sezisată de delegatul Franţei.

« D. Romanenko nu crede necesariŭ de a rezuma starea chestiunei, ast-fel de pe cum rezultă din deliberaţiunile anterioare, cu atît mai puţin, că autorul propunerilor, pe baza cărora va re'ncepe discuţiunea, 'şi-a rezervat de a le motiva verbal în şedinţă.

EXPUNEREA DELEGATULUI FRANŢEI

« D. Barrère aminteşte că Comisiunea, când s'a ocupat în cele din urmă, cu reglementele prevĕḑute la art. 55 din Tractatul de la Berlin, se afla în prezinţa unei lucrĕri sĕvîrşite în trei din părţile ei, în ceea

www.dacoromanica.ro

ce privea la capitolul C; că toţĭ delegaţiĭ, afară de al Romănieĭ, care'şĭ rezerva opiniunea sa pînă ce Comisiunea se va fi rostit asupra chestiuneĭ de principiŭ, primiseră creaţiunea uneĭ *Comisiunĭ mixte*, chiemată a esecuta şi a supra-veghia reglementele, şi în care Austro-Ungaria, Bulgaria, Romănia şi Serbia trebueaŭ sĕ fie represintate; că afară de acestea s'a stipulat, *printr'uo mĕsură de curtenire*, ca preşedinţa acesteĭ Comisiunĭ sĕ aparţină representanteluĭ Austro-Ungarieĭ; că se admisese asemenea necesitatea coexistenţeĭ Comisiuneĭ Mixte şa Comisiuneĭ Europene, precum şi diverse dispoziţiunĭ privitoare la numirea şi la atribuţiunile agenţilor nouĕĭ autorităţĭ fluviale.

« Dar aci, ḑice D. Barrère, se oprea înţelegerea : modul de votare în Comisiunea mixtă, situaţiunea eĭ faţă cu Comisiunea Europeană ridicaŭ numeroase controverse, din care aŭ eşit treĭ propuneri principale, din care, cea d'ântêiŭ, emanênd dela delegatul Austro-Ungarieĭ, atribuea, în caḑ de împărţire a voturilor, un vot de anulare preşedinteluĭ Comisiuneĭ mixte; a duoa propunere, prezintată de delegatul mareĭ Britaniĭ, admitea acest principiŭ al votuluĭ de anulare, dar creea un drept de apel la Comisiunea Europeană în contra oare-căror deciḑiunĭ ale Comisiuneĭ mixte; în fine, a treea propunere, formulată de delegatul Germanieĭ, admitea cele duoĕ principiĭ ale votuluĭ de anulare şa'l apeluluĭ înaintea Comisiuneĭ Europeene, dar mărginind acest drept de apel, numaĭ asupra chestiunilor de principiŭ. In această situaţiune, înţelegerea neputênd sĕ se stabileze, s'a părut guvernuluĭ franţez că se găsea drumul deschis şi pentru uo a patra combinaţiune, concepută ast-fel ca ea sĕ îm-

www.dacoromanica.ro

pace toate interesele ce eraŭ în gioc. Aceasta este şi soluţiunea care face obiectul propuneriĭ supusă maĭ dinainte guvernelor interesate, şi cu care delegatul Franţeĭ a sezisat pe colegiĭ sĕĭ în ḑioa de 12 maiŭ curent.

« Maĭ 'nainte de a expune motivele propuneriĭ pe care a priimit instrucţiunĭ de a o prezinta, delegatul Franţeĭ judecă necesariŭ de a'şĭ exprima sentimentul sĕŭ asupra caracteruluĭ deliberaţiuneĭ ce se va deschide; dupĕ modul sĕŭ de a vedea, Comisiunea este agiunsă astă-ḑĭ la îndeplinirea mandatuluĭ ce'ĭ a conferit Tractatul de la Berlin, în punctul în care uo concluziune poate şi trebue sĕ fie obţinută în scurt termen. Nu s'ar înţelege, ḑice el, ca dupĕ uo discuţiune *care a dĕinuit în timp de duoĭ anĭ*, toate chestiunile ce trebueaŭ sĕ se deslege, sĕ nu fie cu desăvîrşire lĕmurite. D. Barrère este decĭ de părere că Comisiunea este chiemată sĕ trateze aceste chestiunĭ pentru cea din urmă dată.

« Motivele şi coprinderea propunerilor delegatuluĭ Eranţeĭ sunt în urmă comunicate de dênsul precum urmează:

Aceste propuneriĭ aŭ de bază faptele dobêndite, adică, instituţiunea uneĭ *Comisiunĭ executive* ḑisă *Comisiune mixtă*, acceptată de maĭ unanimitatea delegaţilor; dar ele eaŭ drept punct de plecare uo distribuţiune nuouă a elementelor constitutive ale acesteĭ comisiunĭ, adeogând pe lângă ceĭ patru delegaţĭ care trebueaŭ sĕ o compue, dupĕ rezultatul deliberaţiunilor anterioare, un al cincelea delegat, ales pentru un period de şease lunĭ, dintre membriĭ Comisiuneĭ Europene, urmându-se ordinul alfabetic al Puterilor.

www.dacoromanica.ro

« Această adeogire a unuĭ al cincelea membru se pare giustificată de împregiurărĭ; căcĭ, afară de aceea că principiul corelaţiuneĭ ş'al coexistenţeĭ celor duoĕ comisiunĭ a fost, ca sĕ ḑicem ast-fel, acceptat în unanimitate, trebue sĕ se admită că, daca Austria, de şi nu este riverană, revedincă cu legitimitate, pe raţiunea importanţeĭ intereselor sale comerciale pe Dunărea de gios, dreptul de reprezintaţiune în comisiunea mixtă, nu este maĭ puţin giust de a atribui un drept analog şi celor-l'alte Puterĭ de uo potrivă interesate în navigaţiunea fluviuluĭ.

« Adjuncţiunea unuĭ membru care ar reprezinta, într'un mod permanent, interesele europene în comisiunea mixtă, oferează âncă, din punctul de vedere practic, avantage considerabile. S'a exprimat temerea ca, un partagiŭ egual al celor patru voturĭ, sĕ nu pue pe comisiunea mixtă în stare de neputinţă, şi tocmaĭ în vederea acestuĭ inconvenient s'a invocat necesitatea unuĭ vot cu drept de anulare. Acest partagiŭ nu s'ar maĭ produce, pentru că, constituirea uneĭ majorităţĭ ar fi totd'a-una posibilă. Nu e înduoeală nicĭ că, prezinţa unuĭ membru al Comisiuneĭ Europene în comisiunea mixtă, nu ar contribui la stabilirea în execuţiunea reglementelor, a aceleĭ armoniĭ cu reglementele în vigoare din gios de Galatzĭ, pe care art. 55 din Tractatul de la Berlin, a stipulat'o în mod explicit.

« Tocmaĭ în vederea acestuĭ rezultat, propunerea delegatuluĭ Franţeĭ conţine âncă şi alte dispoziţiunĭ, care ar strînge şi maĭ mult legăturile dintre cele duoĕ comisiunĭ, asigurând în acelaş timp, aplicaţiunea imparţială şi ecuitabilă a reglementelor pregătite de Comisiunea Europeană. Ast-fel, de exemplu, Comisiunea

www.dacoromanica.ro

Europeană ar putea să ea cunoștință de toate deciziunile comisiuneĭ mixte, care nu s'ar părea conforme cu principiul înscris în fruntea acestor reglemente, și care consacră libertatea navigațiuneĭ. Pe de altă parte, instrucțiunile generale ce s'ar hotărî de comisiunea mixtă în analogie cu acelea de care este vorba în art. 9 din Actul public de la 1865, nu s'ar putea aplica până ce Comisiunea Europeană nu le ar găsi maĭ întêiŭ conforme cu principiile ce ar fi servit de bază reglementelor din susul fluviuluĭ. Aceste instrucțiunĭ avênd un caracter general și regulamentar, care face dintr'ênsele un Act de legislațiune, este drept ca Comisiunea Europeană sĕ ea cunoștință de ele.

« Tot ast-fel ar fi și cu regulamentul interior al comisiuneĭ mixte, care ar trebui sĕ fie examinat și aprobat de Comisiunea Europeană.

« In ce privește spezele de administrațiune ale comisiuneĭ mixte, speze ce se cuvine a se distribui în mod ecuitabil, ar fi fost poate de dorit ca Comisiunea Europeană sĕ'șĭ impue uo parte din ele, de oare ce, ea are uo parte din representațiunea sa în comisiunea mixtă. Dar art. 14 din Actul public de la 1865, se opune de a se consacra la cheltuelĭ administrative din sus de Galatzĭ, vre uo parte din drepturile de navigațiune percepute la gurile fluviuluĭ.

« S'a părut în fine guvernuluĭ franțez, că titrul de inspector-șef ce se dă principaleluĭ funcționar al Comisiuneĭ mixte, covêrșaște importanța reală a funcțiuneĭ. Se propune dar a'ĭ sĕ da simplul nume de inspector.

« Acest agent însĕ, nu ar avea atrĭbuțiunĭ judiciare; aceste atribuțiunĭ ar fi rezervate subt-inspectorilor

www.dacoromanica.ro

(care se vor putea revoca ca şi inspectorul, de către comisiunea mixtă), precum şi căpitanilor de porturĭ.

« Delegatul Franţeĭ ḑice că, coordonând nuouele dispoziţiunĭ ce se propun, cu cele de la partea C a reglementelor care s'ar mănţine în a lor coprindere actuală, ast-fel precum aŭ fost adoptate de maĭ unanimitatea delegaţilor, ḑisa parte *C* ar lua forma sub care a fost comunicată cabinetelor de către guvernul franţez, afară de un adaos la art. 9 şi scoaterea a vreuo-câteva cuvinte din art. 10 al extractuluĭ. D. Barrère dă citire acestuĭ document ce coprinde la un loc toate materiile în desbatere, şi, rugând pe colegiĭ sĕĭ sĕ bine-voească a se pronunţa asupra propunerilor formulate de Domnia sa, socoteşte necesariŭ a le aminti, că opera ce sunt chiemaţĭ a îndeplini, avênd caracterul uneĭ elaborârĭ, ea nu ar putea sĕ prejudice nicĭ într'un chip, înţelegerea ce ar interveni între Puterĭ asupra prelungireĭ saŭ modificăreĭ puterilor Comisiuneĭ Europene.

OPINIUNEA DELEGATULUĬ ROMÂN

După această expunere, delegatul Românieĭ ea cuvêntul ast-fel :

« Delegatul Românieĭ nu poate sĕ se lepede de punctul de vedere în care s'a pus âncă de la'nceput, spre a examina partea a duoa a sarcineĭ încredinţată Comisiuneĭ prin art. 55 din Tractatul de la Berlin, adică, elaborarea unuĭ reglement de supra-veghiere. El a susţinut în tot d'auna că, regulând supra-veghierea poliţieĭ fluviale pe partea fluviuluĭ de care este vorba, comisiunea nu putea lua alte baze decât trac-

www.dacoromanica.ro

tatele existênde, adică, dispoziţiunile generale din Actul final al Congresuluĭ de la Viena, privitor la toate rîurile comune, şi clauzele speciale Dunăreĭ, coprinse în Tractatul de la Paris 1856, în Tractatul de la Londra 1871, şi în Tractatul de la Berlin 1878. El conchide de aci că, spre a rĕmâne în conformitate cu aceste Tractate, reglementele trebuesc sĕ fie elaborate de Comisiunea Europeană, executate de Staturile riverane, şi că, această executare trebue sĕ fie supra-veghiată de Europa

« Nicĭ uo stipulaţiune a nicĭ unuĭ tractat, adaogă D. Colonel Pencovicĭ, nu prevede ca execuţiunea reglementelor sĕ aparţină altora decât Statelor riverane; dreptul de execuţiune a fost, din contra, recunoscut de toate tractatele şi pe toate fluviele comune, ca uu drept alipit de suveranitatea teritorială. Nu există dar, nicĭ uo dispoziţiune care sĕ vie în favorul creaţiuneĭ uneĭ comisiunĭ mixte, ast-fel dupĕ cum a fost propusă pînă acum, chiar daca atribuţiunile acesteĭ comisiunĭ ar fi fost reduse numaĭ la supra-veghiere; maĭ mult âncă, nicĭ uo dispoziţiune a Tractatuluĭ de la Berlin nu autorizĕ pe Comisiune de a institui uo asemine autoritate. Când propunerea a fost făcută Congresuluĭ la 1878, de a se trimite la Comisiunea Europeană chestiunile de un ordin secundar relative la Dunăre, D. baron de Haymerle se opuse ḑicând că, introducţiunea unor nuoĭ principiĭ, saŭ modificaţiunea principiilor admise, eraŭ de resortul excluzif al Congresuluĭ. Comisiunea nu poate dar nicĭ mĕcar sĕ discute chestiunea de a se şti cuĭ aparţine supraveghierea; această chestiune a fost regulată prin tractatul de la care comisiunea îşĭ ţine mandatul sĕŭ;

www.dacoromanica.ro

sarcina delegaților este restrînsă în reglementarea supra-veghierei.

« Delegatul Românieĭ are instrucțiunĭ de a urma această cale, singură prin care se pot apĕra interesele țĕriĭ sale, ca stat riveran, și care este conformă cu tractatele de la care guvernul sĕŭ nu va putea sĕ se abată. Investit cu asemine instrucțiunĭ, D. Colonel Pencovicĭ e dator sĕ vadă, în propunerile ce se presintară, aceleașĭ inconveniente ca și cele din proectul ce a servit de bază studiuluĭ preparatoriŭ, și sĕ facă asupra acestor propunerĭ aceleașĭ obiecțiunĭ. Aceste propunerĭ tind a institui uo comisiune mixtă avênd caracterul uneĭ autorităților administrative și judiciare, însărcinată nu numaĭ cu supraveghierea reglementetor, dar âncă și cu misiunea de a exercita poliția efectivă a navigațiuneĭ, între Porțile-de-Fer și Galatzĭ. Pe de altă parte, nuoele propunerĭ creezŭ uneia din Puterile riverane uo situațiune privileghiată, asigurêndu'ĭ, nu numaĭ președința perpetuă, dar âncă, și uo preponderență reală în sînul comisiuneĭ mixte.

« Intr'adevĕr, ḍice delegatul Românieĭ, Austro-Ungaria va fi chiemată a ține loc în această comisiune cu un înduoit titru : ântêiŭ, prin organul unuĭ reprezintant, delegat timporariŭ alŭ Comisiuneĭ Europene, adică, cu acelaș titru ca și celelalte Puterĭ, și al duoelea, cu titru permanent, în virtutea unuĭ drept al sĕŭ propriŭ. Ast-fel favorizată, această putere s'ar bucura de uo preponderință de fapt și de drept în sînul comisiuneĭ mixte; ecuilibrul părților reprezintate în această comisiune s'ar sdruncina și s'ar creea uo regretabilă inegalitate între elementele sale constitutive, pe când comisiunea, ea însĕșĭ, prin efectul puterilor

www.dacoromanica.ro

excepționale cu care ar fi investită, ar ridica autorităței teritoriale uo parte din atributele sale esențiale, atribute nedeslipite de suveranitate. Art. 55 din Tractatul de la Berlin nu coprinde uo atare derogațiune de la dreptul Gintelor, nicĭ a conferit Comisiuneĭ Europene dreptul de a o consacra.

« Pe aceste motive, delegatul Romănieĭ are onoare a propune sĕ se substitue la art. 1 de la partea C, dispoziținea următoare :

« Execuțiunea reglementuluĭ de față este pusă sub « preveghierea Comisiuneĭ Europene a Dunăriĭ, care « o va exercita printr'un inspector general numit de « dênsa. Comisiunea Europeană va judeca în apel « toate litigele de care va fi sezisată asupra contra- « venținnilor la regulamentul de față. »

VOTURILE

« Aplicând alineatul al 2-lea din reglementul interior (anexul de la protocolul No. 337), Președintele invită pe delegațĭ a se pronunța asupra propunerilor ce li s'aŭ prezintat, urmênd ordinul alfabetic al Puterilor.

« Delegatul Germanieĭ dise că a priimit instrucțiunea de la guvernul sĕŭ de a se uni cu propunerile delegatuluĭ Franțeĭ.

« Delegatul Austro-Ungarieĭ dise că asemenea are instrucțiunĭ de a priimi aceste propunerĭ.

« Delegatul Mareĭ-Britaniĭ dise că are instrucțiunĭ de a priimi simplu și'n mod formal aceste propunerĭ.

« Delegatul Italieĭ se unește cu propunerea delegatuluĭ Franțeĭ, ast-fel cum a fost prezintată, sub con-

www.dacoromanica.ro

diţiunea însĕ, că acordul ce va interveni între Puterĭ, prevĕḑut la art. 55 al Tractatuluĭ de la Paris, sĕ stabileze prelungirea puterilor Comisiuneĭ Europene a Duuăreĭ, şi întinderea acestor puterĭ pînă la Brăila.

« Delegatul Turcieĭ ḑise că are ordin de a se pronunţa pentru adopţiunea propunerilor prezintate de Delegatul Franţeĭ, subt aceeaşĭ condiţiune a prelungireĭ puterilor Comisiuneĭ Europene. Constantin Efendi declară însĕ, referênduse la protocolul şedinţeĭ de la 3 decembrie 1880 (No. 372), că, uninduse cu nuoua redacţiune propusă de Cabinetul franţez în partea C a reglementelor din susul Dunăreĭ, guvernul otoman, în virtutea drepturilor sale de suzerană, îşĭ face toate rezervele cât pentru procedura ce se va urma asupra numireĭ unuĭ delegat din partea principatuluĭ vasal al Bulgarieĭ, în sînul comisiuneĭ mixte.

« Delegatul Serbieĭ ḑice că a priimit instrucţiune de a adopta şi a sprijini propunerile delegatuluĭ Franţeĭ.

« Delegatul Bulgarieĭ ḑice că guvernul sĕŭ se uneşte cu propunerile delegatuluĭ Franţeĭ, subt rezerva alineatuluĭ al 2-lea de la art. 1 şi al nuouluĭ art. 8.

« Delegatul Rusieĭ ḑice că nu ridică nicĭ uo obiecţiune în contra propunerilor delegatuluĭ Franţeĭ, dar că aceste propunerĭ 'i se par de natură a nu se putea adopta decât în mod condiţional; într'adevĕr, ḑice D. Romanenco, ele aŭ de bază coexistenţa a celor ,duoĕ comisiunĭ : a se accepta în mod definitif nuoele dispoziţiunĭ propuse, ar fi, din partea sa, a prejudeca soluţiunea chestiuneĭ de durată a Comisiuneĭ Europeene, soluţiune ce Puterile 'şĭ aŭ rezervat prin art. 54 al Tractatuluĭ de la Berlin.

www.dacoromanica.ro

« Delegatul Rusiei adaogă că, cu toate acestea, rezerva ce formulează acum, este reproducțiunea aceleia ce formulase âncă de maĭ 'nainte în 1880. (Protocolul V. p. 10). »

« Aŭ subscris :

ARENDT.
E. DE HAAN.
EMILLE BARRÈRE.
PERCIJ SANDERSON.
N. REVEST.
PENCOVICĬ.
A. ROMANENCO.
CONST. ET. CARATHEODORY.
A. A. NICOLITCH.
B. SCHISGHMAREFE.

Delegatul României, colonelul Pencovicĭ, de și 'șĭ a pus semnătura din giosul acestuĭ protocol, a refuzat ênsĕ de a o pune asupra regulamentuluĭ Comisiuneĭ Mixte ce vom reproduce maĭ la vale și pe care 'l combătuse cu toată energia. Prin aceasta Domnia sa a apărat cauza română, am putea dice, cauza europeană, care este strâns legată cu a noastră, cu uo foarte mare dibăcie; și vorbind precum a făcut'o, D-sa n'a fost de cât echoul opiniuneĭ publice din Romănia, unde nu se perde din mintea nimenuĭ că, în combinațiunea celor patru Staturĭ riverane, Austro-Ungaria va avea în tot-d'a-una, afară de votul sĕŭ, pe acela al Serbieĭ, când din nenorocire, interesele particolare și poziținea acesteĭ micĭ, dar brave națiunĭ pe Dunărea de sus o vor sili a nu merge pe aceeașĭ cale cu noĭ; că în fine, delegatul austro-ungar din comisiunea mixtă va face

www.dacoromanica.ro

¡n tot-d'a-una sĕ prevaleze opiniunea sa, în caz de împărţire a voturilor, graţie votuluĭ sĕŭ preponderent ca preşedinte. Se aşteaptă epoca apropiată, — 24 aprilie 1883, — când puterile Comisiuneĭ Epropene vor expira, şi fie-care se întreabă, daca nu se vor prelungi, ce are să devie regimul Dunăreĭ subt influenţa acestuĭ precedent, a acesteĭ domniate escluzive a comisiuneĭ mixte guvernată prin unica autoritate a Austro-Ungarieĭ!

Cavalerul de Thier, într'uo lucrare interesantă asupra libereĭ navigaţiunĭ a rîurilor, se întreabă fără a putea sĕ'şĭ explice:

« Pentru ce Austria ar avea dreptul de a decide în ultimă instanţă, chestiunĭ care interesez nu numaĭ pe riveranĭ, dar pe Europa întreagă admisă la libera navigaţiune, când este vorba de un fluviŭ care nu'ĭ aparţine în virtutea unuĭ drept natural, pentru că nu este închis în limitele teritoriuluĭ eĭ şi nu este de cât vecin cu dênsa. » Din punctul de vedere al autoruluĭ, uo asemine prerogativă urmând sĕ asigure, într'un mare numĕr de chestiunĭ, preponderinţa Austrieĭ pe Dunărea de gios, ar constitui un pericol pentru comerciul european(1); el adaogă: « Permiţânduse Au-

(1) Nu trebue sĕ se uite că Marea-Britanie are interese foarte serioase pe Dunăre, şi că 'ĭ importă ca libera navigaţiune pe acest fiuviŭ sĕ se păstreze, şi ca drepturile şi privilegiile de care se bucură comerciul englez, sĕ urmeze a fi protegiate.

Această importanţă a comerciuluĭ englez pe Dunărea de gios, se traduce prin cifre îndestul de elocuente. Ast-fel, în „ *Nuoua Revistă* “ de la 15 decembrie 1881, găsim însemnările următoare:

„ Tonagiul vaselor ce aŭ trecut pe Dunăre de la Galatzĭ spre „ gurile eĭ în cursul anuluĭ 1880.

www.dacoromanica.ro

strieĭ a dobêndi într'un mod indirect uo poziţiune privilegheată pe Dunărea de gios, prin aceasta 'ĭ s'ar acorda şi uo influenţă preponderentă asupra Dunăreĭ maritime, anihilênduse opera egalitară a căreĭ bază s'a aşieḑat prin tractate internaţionale, care puneaŭ Dunărea sub regimul dreptuluĭ gintelor, şi asiguraŭ serviciul eĭ Europeĭ întregĭ. Maĭ mult âncă, această prepotenţă pe tĕrêmul maritim şi comercial ar servi de scară saŭ de pîrghie pentru uo influenţă politică care n'a putut sê intre în vederile Europeĭ, de a o tolera în favoarea Austrieĭ, dupĕ ce o smulsese Rusieĭ. Intr'aceasta stă un înduoit pericol foarte lesne de 'nţeles, şi care trebue înlăturat pentru tot-d'a-una (1).

Este foarte sigur că'n Romănia, cu toate punctu-rile negre care aŭ strĕbătut orizonul nostru politic, nu credem ca Europa sĕ poată, nicĭ sĕ voească a se desinteresa de chestiunea Dunăreĭ; vom pĕstra deplină speranţă că ea nu va renuncia la politica sa în

„ Vase austro-ungare . . . . . 48,151 tone.
„ Id. engleze. . . . . 332,258 „
„ Id. din toate cele-l'alte Staturĭ împreună, 276,654 „
Pentru anul 1881.

D. Palmer preşedintele meetinguluĭ Consiliuluĭ Camereĭ de Comerciŭ din Newcastle şi Gateshaede, vorbind despre interesele Englitereĭ în libera navigaţiune pe Dunăre, ne face cunoscut că: „ Din 1711 bastimente ce aŭ trecut pe la Sulina, mêsurând „ aproape 793,000 tone, — 593 din aceste bastimente, ceva maĭ „ puţin de cât a treea parte, aparţineaŭ Mareĭ-Britaniĭ şi înfă- „ ţişaŭ în cifre ronde, 500,000 tone, saŭ, cu covîrşire maĭ mult „ de cât giumĕtatea tonagiuluĭ total. "

(1) *Chestiunea libereĭ navigaţiunĭ a rîurilor; Ḑanubiul*, de Cavalerul Leon de Thier, pag. 59.

www.dacoromanica.ro

orient, că ea va mănţine pe Dunăre numaĭ represintaţiuuea integrală a Europeĭ, şi că va pĕstra pe ţermurile mareluĭ nostru fluviŭ, afară de tutela Germanieĭ, pe aceea a Franţeĭ, a Englitereĭ şi a Italieĭ care singure nu aŭ interese a-parte.

Ne rĕmâne, în ajunul de a merge sĕ ne luăm locul în viitoarea conferinţă de la Londra, spre a îndreptăţi în faţa represintanţilor marilor Puteri interesele noastre cele maĭ vitale, drepturile noastre cele maĭ sacre, ne rĕmâne a ne aduce a-minte că, Romănia a devenit un stat numaĭ din ţioa când a luat în posesiunea eĭ, pe malul stîng al Dunăreĭ, cele treĭ fortereţe custode ale mareluĭ nostru fluviŭ; trebue neapĕrat sĕ ne pĕtrundem de acest adevĕr : că Danubiul va fi tot d'auna elementul cel maĭ puternic al viitoruluĭ nostru.

In urma protocoluluĭ ce raportarĕm maĭ sus, se făcu adopţiunea unuĭ regulament de navigaţiune, de poliţie fluvială şi de supravcghiere, pentru percursul Dunăreĭ între Porţile-de-Fer şi Galatzĭ, elaborat de Comisiunea Europeană cu asistenţa delegaţilor Statelor riverane, regulament al căruĭ titru III, *Execuţiune şi Supraveghiere*, coprinde în 12 articole, din 97 pînă la 108, organizaţiunea comisiuneĭ ţisă *mixtă;* credem că numaĭ aceste articole trebue sĕ reproducem aicĭ, puindule alăturĭ cu contra-propunerea uneĭ *Comisiunĭ de supraveghiere*, făcută de Romănia, şi care a fost publicată pentru prima-oarĕ, ne pare, de *Secolul al XIX-lea*, din Paris, în No. sĕŭ de la 19 ianuarie.

www.dacoromanica.ro

PROPUNEREA FRANȚEZĂ	PROPUNEREA ROMÂNĂ
Art. 97.	**Art. 97.**
Executarea regulamentului de față e pusă *sub autoritatea unei comisiuni disă mixtă a Dunărei, în care* Austro-Ungaria, Bulgaria, România și Serbia *vor fi represintate fie care printr'un delegat.*	Executarea regulamentului de față e pusă sub *supraveghierea* unei autorități fluviale disă *comisiune de supraveghiere, în care comisiunea europeană a Dunării va fi represintată prin duoi delegați și Statele riverane, adică* Bulgaria, România și Serbia, fie care prin câte un delegat (1).
Președința acestei comisiuni va aparține delegatului Austro-Ungariei	
Un membru al Comisiunei Europeene a Dunărei, desemnat pentru uo perioadă de șease luni, prin ordinea alfabetică a Puterilor, va lua parte la lucrě-	Cei duoi membrii ai Comisiunei Europene, care vor trebui sě ea parte la lucrările comîsiunei de supraveghiere, vor fi desemnați prin ordinea alfabetică

(1) România posedă 906 kilometre de întindere teritorială pe lungul malurilor Dunărei, Bulgaria 403 kilometre, Serbia 50. Austro-Ungaria nu este riverană pe Dunărea de gios, și cu toată disproporțiunea ce există în interesele ce aŭ pe fluviŭ aceste diferite națiuni, proectul Barrère propune egalitatea voturilor între aceste națiuni. România, cu toate acestea, posedă singură uo întindere teritorială de țĕrmurĭ, înduoită de aceea a Bulgarieĭ și a Serbieĭ luate împreună.

www.dacoromanica.ro

rile comisiuneĭ *mixte* şi se va bucura, în timpul acesteĭ participăriĭ, de toate drepturile ce aparţin membrilor *permanenţi*.

Când ordinea alfabetică va indica pe *delegatul* uneia din Puterile represintate în cele duoĕ Comisiunĭ, puterea ast-fel desemnată va fi represintată în Comisiunea mixtă prin duoĭ delegaţĭ, dintre care fie-care va dispune de un vot.

Pentru ca *membrul* Comisiuneĭ Europene, desemnat prin ordinea alfabetică, sĕ fie în poziţiune d'a lua parte la deliberările Comisiuneĭ *mixte*, aceasta îĭ va comunica programa lucrĕrilor sale cu uo lună nainte de deschiderea fie-căreĭ sesiunĭ.

Comisiunea Europeană, când va crede folositor, va a Puterilor, pentru uo perioadă de şcase lunĭ şi se vor bucura de aceleaşĭ drepturĭ ca şi ceĭ laltĭ membri „ aĭ diseĭ Comisiunĭ „

Când ordinea alfabetică va indica rîndul *Romănieĭ*, se va trece la Statul care vine imediat dupĕ dênsa, pentru ca ea sĕ nu dispue de duoĕ voturĭ, în sênul Comisiuniĭ de supraveghiere.

„ Preşedinţia, în fie-care sesiune, va aparţine unuea din delegaţiĭ Comisiuneĭ Europene, ales cu majoritate de voturĭ. „

Pentru ca membriĭ Comisiuncĭ Europene desemnaţĭ prin ordinea alfabetică. sĕ fie în poziţiune d'a lua parte la deliberările Comisiuneĭ de *supraveghiere* şi d'a priimi instrucţiunile necesare ale Comisiuneĭ Europene, cea d'ântêiŭ va comunica celeĭ din urmă programa lucrĕrilor sale, cu uo lună înainte de deschiderea fie căreĭ sesiunĭ.

Comisiunea Europeană, când va crede folositor, va

www.dacoromanica.ro

putea cere Comisiuniĭ mixte, prin mijlocirea delegatuluĭ sĕŭ, informaţiunile de care va avea trebuinţă în privinţa acelor deciziuni ale Comisiuneĭ mixte, care ar fi în legătură cu libertatea navigaţiuneĭ.

putea cere Comisiuneĭ de *supraveghiere* prin *mijlocirea delegaţilor sĕĭ*, informaţiunile de care va avea trebuirţă în privinţa acelor deciziuni ale Comisiuneĭ de supraveghiere, care ar fi în legătură cu libertatea navigaţiuneĭ.

Art. 98

Puterile Comisiuneĭ *mixte* vor avea uo durată egală cu ale Comisiuneĭ Europene a Dunărĭĭ, şi această Comisiune mixtă va fi supusă, dacă trebuinţă va fi, la modificările ce ar putea deveni necesare d'a se întroduce întru întocmirea şi în puterile sale, subt rezerva coexistenţeĭ ambelor Comisiuni.

Art. 98

Puterile Comisiuneĭ de supraveghiere vor avea uo durată egală cu ale Comisiuneĭ Europene a Dunăreĭ.

Art. 99

Art. 99

Comisiunea de supraveghiere are misiunea d'a veghia la stricta observare a regulamentelor şi d'a propune mĕsurile trebuinciose pentru înbunătăţirea navi-

www.dacoromanica.ro

gării rîului şi desvoltarea navigării.

In acest scop, ea numesce pe inspectore, îĭ dă instrucţiunĭ şi primeşte rapoartele sale; culege elementele de natură d'a o lumina asupra moduluĭ cum sunt esecutate reglementele; ea redactează dările de seamă periodice asupra mişcării şi stării navigaţiuneĭ; ea dă instrucţiunĭ prin mijlocirea delegatuluĭ statuluĭ riveran respectiv, tutor agenţilor poliţieĭ fluviale, întru cât acţiunea lor se esercită asupra căieĭ fluviale; în sfîrşit, ea judecă în apel toate litigiele ce i se vor fi supus de partea interesată, conform regulamentuluĭ de faţă.

Comisiunea *mixtă* va ţine în fie ce an duoĕ sesiunĭ ordinare, care vor fi fixate ast-fel în cât să se evite întrunirea simultaneă a Comisiuneĭ mixte şi a Comisiuneĭ Europene.

Deciziunile se vor lua

Comisiunea de *supraveghiere* va ţine în fie care an duoĕ sesiunĭ ordinare, care vor fi fixate ast-fel în cât să se evite întrunirea simultaneă a celor duoĕ Comisiunĭ.

Deciziunile ce se vor lua

www.dacoromanica.ro

cu majoritatea voturilor (1).

Ea va hotărî însĕșĭ regulamentul interior pentru ordinea lucrĕrilor sale, precum și instrucțiunile speciale către agenții sĕĭ, în vederea aplicărĭĭ regulamentuluĭ de față, afară de punctele asupra soluțiuneĭ cărora prezintele regulamenț a statuat el însuși.

Comisiunea va procede, în cea d'ântêiŭ sesiune, la numirea agenților desemnațĭ de art. 5 subt numerile 1, 2 și 4.

« Cu toate acestea, re-

cu majoritatea voturilor; fără totuși « ca Comisiunea de supraveghiere sĕ poată impune, prin deciziunile sale, unuĭ Stat riveran vre uo obligațiune saŭ sarcină nouă la care el nu va fi consimțit de maĭ nainte. »

Ea va hotărî însĕșĭ regulamentul interior pentru ordinea lucrĕrilor sale, precum și instrucțiunile speciale către agenții sĕĭ *privitoare la exercitarea supravegherei*, afară de punctele asupra cărora va fi statuat însuși regulamentul de față.

Comisiunea va procede în cea d'ântêiŭ sesiune, la numirea agenților desemnațĭ la art. 5, subt numerile 1 și 4.

Regulamentul interior și

(1) Acest paragraf este în contradicțiune flagrantă cu Tractatul de la Berlin. La art. 55 al acestuĭ Tractat se dice că, « Reglementele ce se vor elabora de Comisiunea Europeană, pentru partea Dunăreĭ coprinsă între Galați și Porțile-de-Fer, *trebuesc puse în armonie* cu acelea ce sunt saŭ care vor fi edictate pentru Dunăre din gios de Galatzĭ. Dar regulamentul interior al Comisiuneĭ Europeene coprinde că, deciziunile trebuesc luate cu *unanimitatea voturilor*, ear nicĭ cum cu *majoritate*.

www.dacoromanica.ro

gulamentul interior şi instrucţiunile de un caracter general şi regulamentar, cum sunt cele despre care vorbeşte art. 9 din actul public de la 2 noembrie 1865 relativ la navigarea gurilor Dunăreĭ, vor fi comunicate maĭ întêiŭ Comisiuneĭ Europene şi nu vor fi aplicate decât dupĕ ce această Comisiune le va fi găsit conforme cu principiele ce aŭ servit de bază prezinteluĭ regulament.

instrucţiunile de un caracter general şi regulamentar, cum sunt cele de care vorbeşte art. 9 din actul public de la 2 noembrie 1865, relativ la navigaţiunea gurelor Dunăreĭ, vor fi comunicate maĭ întêiŭ Comisiuneĭ Europene şi nu vor fi aplicate decât dupĕ ce aceasta le va fi găsit conforme cu principiele ce aŭ servit de bază prezinteluĭ regulament.

Art. 100

Chieltuielile de administrare vor fi în sarcina Statelor represintate în Comisiunea mixtă. Ele vor contribui în proporţiunea urmĕtoare : Austro-Ungaria pentru patru ḑecimĭ, România patru ḑecimĭ, şi Bulgaria şi Serbia fie-care pentru uo ḑecime.

La a duoa întrunire ordinară a Comisiuniĭ *mixte* se va fixa bugetul ieĭ pentru anul viitor.

Contribuţiile Statelor vor

Art. 100

Cheltuielile de administrare vor fi în sarcina esclusivă a Statelor riverane. Ele vor fi purtate în proporţiunea urmĕtoare :

4 şeptimĭ pentru România ;

2 şeptimĭ pentru Bulgaria ;

1 şeptime pentru Serbia.

La a duoa întrunire ordinară, Comisiunea de *supravighiere* 'şĭ va fixa bugetul pentru anul viitor.

Contribuţiile Statelor *ri-*

www.dacoromanica.ro

fi făcute înainte pentru fie-care trimestru. Amendele percepute pentru contravenţiunĭ la regulamentul de faţă se vor vĕrsa în casa Comisiunĭĭ *mixte*, pentru a fi afectate la trebuinţele serviciuluĭ.

verane se vor face de maĭ înainte pentru fie-care semestru. Amendele percepute pentru contravenţiunĭ la regulamentul de faţă vor fi vĕrsate în casa Comisiunĭĭ de *supraveghiere*, pentru a fi afectate la trebuinţele serviciuluĭ şi vor « *micşora* cu atât partea contributivă a Statelor riverane în cheltuielile de administrare. «

Art. 101

Agenţiĭ aci arĕtaţĭ vor funcţiona, fie-care în resortul ce-ĭ va fi desemnat, supt ordinele comisiuneĭ mixte, adică:

1. Un inspectore,
2. Supt-inspectorĭ,
3. Căpitanĭ de port, întru cât acţiunea lor se va esercita pe calea fluvială.
4. Un secretar şi agenţĭ subalternĭ.

Art. 101

Agenţiĭ aci arĕtaţĭ vor funcţiona, fie-care în resortul ce-ĭ va fi desemnat, adică:

1. Un inspectore,
2. Subt-inspectorĭ,
3. Căpitanĭ de porturĭ,
4. Un secretar şi agenţĭ subalternĭ.

Art. 102

Agenţiĭ desemnaţĭ în art. precedinte vor fi aleşĭ dintre persoanele competinţĭ;

Art. 102

Agenţĭ desemnaţĭ în art. precedinte vor fi aleşĭ dintre persoanele competinţĭ;

www.dacoromanica.ro

eĭ vor fi numiţĭ şi retribuiţĭ cum urmează :

Inspectorele va fi numit şi retribuit de Comisiunea *mixtă*, precum şi secretarul şi agenţiĭ subalternĭ.

« Subt-inspectoriĭ vor fi asemenea numiţĭ şi retribuiţĭ de comisiunea mixtă ; eĭ vor fi aleşĭ de dînsa din treĭ candidaţĭ ce-ĭ se vor presinta de fie-care din Statele riverane, pentru secţiunile fluviale respective.»

Căpitaniĭ de port vor fi numiţĭ şi retribuiţĭ de Statele riverane respective, carĭ vor comunica Comisiuniĭ mixte numirea acestor agenţĭ saŭ înlocuirea lor.

Art. 103

Inspectorele e chemat a veghia *pe cale administrativă* la stricta observare a dispoziţiunilor regulamentuluĭ de faţă şi d'a aduce uniformitate (mettre de l'ensemble) în aplicarea luĭ.

« In această privinţă, el

eĭ vor fi numiţĭ şi retribuiţĭ cum urmează :

Inspectorele va fi numit şi retribuit de Comisiunea de *supravighiere*, precum şi secretarul şi agenţiĭ subalternĭ şi *eĭ vor funcţiona direct subt ordinele sale.*

Subt-înspectoriĭ şi căpitaniĭ de port vor *fi numiţĭ şi retribuiţĭ de Statele riverane respective*, carĭ vor comunica comisiuniĭ de supraveghiere, numirea acestor agenţĭ sau înlocuirea lor.

Art. 103

Inspectorele e chiemat a veghia la stricta observare a regulamentuluĭ de faţă şi a aduce uniformitate (mettre de l'ensemble) în aplicarea luĭ.

www.dacoromanica.ro

e considerat ca direct superior subt-inspectorilor și căpitanilor de port „

Art. 104

Dunărea, *între porțile de fer și Galați*, va fi împărțită în patru secțiuni de „ inspecțiune „ :

Cea d'ântêi se va întinde de la porțile de fer *pînă la gura Timocului* (aproape 5 chilometri.)

A duoa *de la gura Timocului pînă la Nicopoli* inclusiv (aproape duoĕ sute patru-decĭ chilometri).

A treea, *de la Nicopoli pînă la Silistra inclusiv* (213 chilometri.

Ș'a patra, *de la Silistra pînă la Galați esclusiv* (224 chilometri).

Art. 104

Dunărea, pe țĕrmul stâng, va fi împărțită în patru secțiunĭ:

Cea d'ântêiu se va întinde de la Porțile de fer *pînă la Bechet inclusiv.*

A duoa *de la Bechet pînă la Zimnicea* inclusiv.

A treea, *de la Zimnicea la Călărași și Silistra.*

A patra coprinḑênd amânduoĭ țĕrmiĭ, de la *Călărași-Silistra* pînă la Galațĭ inclusiv.

„ Pe țĕrmul drept, va fi împărțită în treĭ secțiunĭ:

„ Cea d'ântêiu se va întinde de la Porțile de fer pînă la gura Timocului.

„ A duoa, de la Timoc pînă la Nicopoli inclusiv.

www.dacoromanica.ro

Secțiunile vor fi supraveghiete:

Cea d'ântêiŭ, d'un subt-directore numit dupĕ propunerea Serbieĭ, a treia de un subt-inspectore numit dupĕ propunerea Bulgarieĭ.

A duoa și a patra, fiecare de câte un subt-inspectore numit dupĕ propunerea Românieĭ.

« A treea de la Nicopoli la Silistra.

« Fie-care secțiune se va întinde pînă la talweg.

Poliția fluvială în fie-care secțiune se va face de subt-inspectorĭ și de căpitaniĭ de porturĭ numițĭ de Statele respective. Pentru a patra secțiune, va fi un singur subt-inspectore pe amĕnduoĭ țĕrmiĭ, numit de România. Acestĭ agențĭ vor avea a se conforma, întru îndeplinirea misiuniĭ lor, dispositiunilor din presintele regulament și instrucțiunilor ce le va da Comisiunea prin mijlocirea delegatuluĭ Statuluĭ de care depind.

Reședința fie-căruia din acestĭ agențĭ va fi ulterior fixată *de Comisiunea mixtă.*

Reședința fie-căruĭ din acestĭ agențĭ va fi ulterior fixată *de Statele respective, în înțelegere cu Comisiunea de supraveghiere.*

Art. 105

Statele riverane vor da Comisiuniĭ *mixte* și agenților sĕĭ concursul de care ar

Statele riverane vor da Comisiuneĭ de *supraveghiere* concursul, de care ea va

www.dacoromanica.ro

putea avea trebuință întru îndeplinirea misiuniĭ sale.	avea trebuință întru îndeplinirea misiuniĭ sale.
Art. 106	
Porturile saŭ schelele situate pe percursul fie-căreĭ secțiunĭ fluviale și pentru care Statele riverane vor institui căpitanĭ de port, conform dispositiunilor regulamentuluĭ de față, nu vor fi coprinse în resortul subt-inspectoruluĭ secțiuneĭ.	Portorile saŭ schelele situate pe percursul fie-căreĭ secțiunĭ fluviale și pentru care Statele riverane vor institui căpitanĭ de port, conform cu dispoziținile regulamentuluĭ de față, nu vor fi coprinse în rezortul subt-inspectoruluĭ secțiuneĭ.
	« Cu toate acestea, căpitanul de port cel maĭ apropiat, va puteaînlocui, la caz de trebuință, pe subt-inspectore, dacă amênduoĭ aparțin la aceeașĭ secțiune fluvială.
Porturile saŭ schelele vor fi puse sub *supraveghierea* căpitanilor de port, carĭ vor depinde direct de inspectore și vor fi datorĭ a urma instrucțiunilor sale pentru tot ce va privi acțiunea lor pe calea fluvială.	Porturile saŭ schelele vor fi puse subt *juridicțiunea* căpitanilor de porturĭ, *carĭ vor depinde direct*, ca și subt-inspectoriĭ, *de Statul care 'ĭ va fi numit.* Eĭ vor urma *cu toate acestea* instrucțiunile inspectoreluĭ, în tot ce va privi acțiunea lor pe calea fluvială.
Prin numirea de port, în	Prin numire de port, în

www.dacoromanica.ro

sensul regulamentului de faţă, se înţelege tótă partea rîuluĭ cuprinsă între duoĕ liniĭ drepte plecând perpendicular cu ţermiĭ, de la marginele din sus şi din jos ale ḑiselor porturĭ saŭ schele, şi prelunginduse pînă la talweg.

Dacă ţĕrmul opus aparţine aceluiaşĭ stat, portul cuprinde şi partea rîuluĭ situată dincolo de talweg, între cele douĕ liniĭ prelungite pînă la ḑisul ţerm, afară de cazul când ar esista pe acest ţerm, în aceleaşĭ ape, un port saŭ schelă avênd un căpitan de port.

Bastimentele în curs de navigare şi care trec prin apele unuĭ port fără a se opri, nu sunt supuse la juridicţiunea căpitanilor de port; « inspectorele şi sub inspectoriĭ sunt singurĭ competinţĭ d'a lucra în privinţa acestor bastimente. »

sensul regulamentuluĭ de faţă, se înţelege toată partea rîuluĭ coprinsă între duoĕ liniĭ drepte, plecând perpendicular cu ţĕrmiĭ, de la marginile din sus şi din gios ale ḑiselor porturĭ saŭ schele şi prelungindu-se pînă la talweg.

Dacă ţĕrmul opus aparţine aceluiaşĭ stat, portul cuprinde şi partea rîuluĭ situată dincolo de talweg, între cele duoĕ liniĭ prelungite pînă la ḑisul ţĕrm, afară de casul când ar esista pe acest ţerm, în aceleaşĭ ape, un port saŭ schelă avênd un căpitan de port.

Bastimentele în curs de navigare şi care trec prin apele unuĭ port, *chiar* fŏră să se oprească în el *sunt supuse la juridicţiunea căpitanilor de port*.

Art. 107.

Atribuţiunile speciale ale poliţieĭ judecătorescĭ flu-

Art 107.

Atribuţiunile speciale ale poliţieĭ judecătorescĭ flu-

www.dacoromanica.ro

viale vor fi esercitate de supt-inspectorĭ și de căpitaniĭ de port, fie-care în domeniul sĕŭ de supraveghiare.

viale vor fi esercitate de supt-inspectorĭ și de căpitaniĭ de porturĭ, fie-care în domeniul «resortuluĭ sĕŭ.»

«Aceștĭ agenți vor judeca, în prima instanță, contravențiunile la regulamentul de față, și vor aplica amendele prevĕḑute de ḑisul regulament. Sentințele lor se vor da în numele suveranuluĭ țĕreĭ ce-ĭ va fi numit.»

și apelurile vor fi duse înaintea «comisiuneĭ micste», care va judeca în cel din urmă resort.

Apelurile în contra acestor sentințe vor fi duse, după alegerea părțiĭ interesate, fie naintea comisiuniĭ de supraveghiare, fie naintea curțiĭ de apel în resortul căreia e coprinsă secțiunea al căreia supt-inspectore a judecat în prima instanță. Pe țĕrmul stâng, cea d'ântêiŭ secțiune e coprinsă în juridicțiunea curțiĭ de la Craiova, a duoa și a treia în juridicțiunea curțiĭ din Bucurescĭ, și a patra în juridicțiunea curțiĭ din Focșanĭ sĕŭ a tribunaluluĭ de la Galatzĭ.

www.dacoromanica.ro

Art. 108.	Art 108.
Comisiunea *micstă* va avea reședința la Giurgiu.	Comisiunea de *supraveghiere* va avea reședința la Giurgiu.

(*Urmez semnăturile comisarilor, afară de a Representantelui României*).

Elaborat la Galatzi, 2 iunie 1882.

Ca să rezumăm, în Comisiunea Mixtă, disă mai sus *Propunerea franțeză*, Austro-Uugaria își însusaște tot guvernământul Dunărei de gios și ea exercită acest guvernământ cu asistența delegaților Statelor riverane și a unui delegat al Comisiunei Europene.

In Comisiunea de *Supra-veghiere*, disă mai sus *Propunerea română*, Austro-Ungaria e cu totul excluză din guvernământul Dunărei de gios unde nu este riverană, și guvernământul este rezervat delegaților singurelor State riverane, cu asistența a duoi delegați ai Comisiunei Europene (1).

Romănia nu înțelege a trage foloase particulare dintr'această combinațiune precum o probează cu prisos la § 3 de la art. 97 prin care își împinge abnegațiunea mai departe de cât se cuvine; dar ea 'și face uo datorie de a reduce puterile Comisiunei de *Supra-veghiere*, la minimum din ce ar fi necesariu, cu înduoitul

(1) Trebue a se observa cu toate acestea, că, mânținèndu-se ordinul alfabetic pentru nominațiunea celor duoi delagați ai Comisiunei Europeene, în comisiunea de supraveghiere, proectul cabinetului român nu înlătură presința simultaneă a Austro-Ungariei și a Germaniei din comisiunea de supraveghiere în cursul celei d'ântêiu sessiuni.

www.dacoromanica.ro

scop de a călca cât maĭ puţin posibil peste drepturile propriĭ ale suveranităţeĭ teritoriale a fie-căruĭ Stat riveran.

Acum priveşte pe Europa de a se pronunţa între această moderaţiune a Romănieĭ şi întreprinderea Austro-Ungarieĭ. Este prea cu putinţă ca Romănia sĕ'şĭ însoţească apărarea sa cu multe demonstraţiunĭ; dar sĕ'şĭ amintească orĭ-şi-cine că, un Stat intrat abia de erĭ în indipendinţa luĭ, este pornit într'un mod natural şi legitim, a 'şĭ exagera cele maĭ micĭ simptome de jicnire a acesteĭ indipendinţe, pentru care el a suferit şi a luptat atîta, în curs de maĭ multe secole, şi care 'l'a costat atît de scump! Europa va înţelege, o sperăm aceasta, chiar pentru respectul de sine, că n'are de loc a se maĭ ghîndi între apărarea legitimă a Romănieĭ, şi politica acesteĭ înalte şi profunde Case a Austrieĭ, care în adevĕr, n'are nicĭ un interes, în cele din urmă, de a nelinişti ast-fel şi de a împinge la culme pacienţa acestor State micĭ din regiunea dunăreană şi balcanică.

www.dacoromanica.ro

PARTEA A IV

APENDICE

www.dacoromanica.ro

DOCUMENT No. 1.

DECLARAȚIUNILE
DELEGATILOR ROMANI
INAINTEA
CONGRESULUĬ DE LA BERLIN.

www.dacoromanica.ro

CONGRESUL DE LA BERLIN

(PROTOCOLUL ŞEDINŢEĬ A X-a, 1 IULIE 1878)

PAGINEA 38.

Ordina ḑileĭ chiamă maĭ ântêĭŭ în audienţă pe represintanţiĭ Romănieĭ. Preşedintele conformându-se cu deciḑiunea luată de Congres în cea din urmă şedinţă, a invitat pe Dd. Brătianu şi Cogălniceanu, miniştri aĭ Principeluĭ Carol al Romănieĭ, a face în şedinţa din acea ḑi, comunicaţiunile cu care eraŭ însărcinaţĭ.

Delegaţiĭ romănĭ, DD. Brătianu şi Cogălniceanu, sînt introduşĭ şi Preşedintele êĭ roagă să ia cuvêntul ca sĕ explice opiniunile şi aprecierile guvernuluĭ lor asupra punctelor din Tractatul de la St. Stefano care'ĭ privesc :

D. Cogălniceanu mulţumeşte Congresuluĭ că a binevoit să admită pe represintanţiĭ romănĭ, şi dă citire Memoranduluĭ următor :

DOMNILOR PLENIPOTENCIARĬ,

"Maĭ ântêiŭ ţinem din inimă a mulţumi Congresuluĭ că bine-voesce să asculte pe delegaţiĭ romănĭ în

www.dacoromanica.ro

momentul de a delibera asupra României. Acesta este un titlu nouŭ adeogat de Europa la acelea carĭ 'ĭ aŭ câștigat de timp îndelungat recunoscința națiuneĭ române, și acest gagiŭ de unanimă bună-voință, ni se pare de un bun augur pentru succesul cauzeĭ ce suntem chemațĭ a apăra înaintea Domnieĭ-Voastre.

'Nu vom stĕrui asupra evenimentelor în care am fost trașĭ prin necesitățĭ de forță maioră. Vom trece asemenea sub tăcere atât acțiunea militară la care am participat, cât și acțiunea diplomatică la care nu ne-a fost dat a lua parte. Am avut ocaziune de a constata că, periodul negocierilor ne-a fost maĭ puțin favorabil de cât norocul armelor.

'Ne vom mărgini întru a espune drepturile și dorințele țĕreĭ nóstre, pe baza rezumatuluĭ prezintat în memoriul ce am avut onoarea a supune de curênd Congresuluĭ.

I

'Noĭ credem că, de pe toată dreptatea, nicĭ uo parte din teritoriul actual, nu trebue sê fie deslipită de România.

'Restituirea de către Tractatul din 1856 a uneĭ părțĭ a Basarabieĭ către principatul Moldoveĭ, a fost un act de ecuitate din partea Europeĭ. Desmembrarea de la 1812 nu se putea giustifica prin faptul saŭ dreptul de cucerire.

'In 1812, Basarabia se ținea de un principat a că-

www.dacoromanica.ro

ruĭ autonomie fusese atestată în mod solemn de tóte tractatele anterioare încheiate între imperiile rus și otoman. Tractatul de la Kutchiuk-Kainardji mai cu osebire recunoștea domnilor Moldoveĭ și Țĕreĭ românești cualitatea de suveranĭ, și stabilea că Basarabia făcea parte din Moldova.

«Aceasta era decĭ uo țeară română cu instituțiunĭ și legĭ române, esplicit mănținute de Maiestatea Sa Imperatorele Alexandru I. Acest respect al vecheĭ naționalităț era formulat în rescriptul imperial care promulga organizațiunea administrativă și judiciară a acesteĭ provinciĭ, după încorporarea eĭ cu Rusia, fără sĕ se fi făcut cea maĭ mică deosebire între Basarabia de gios și cea de sus.

« Din simplul fapt că otomaniĭ ocupaŭ aci treĭ fortărețe, uni se par că aŭ voit a trage conclusiunea cum că Basarabia ar fi uo regiune turcă saŭ tartară.

«Istoria Valachieĭ prezintă în adevĕr uo asemenea anomalie. Aŭ existat și acolo mult timp forterețe turcești; cu toate acestea nu rezultă de aci că Valachia sĕ fi fost vre uo dată țéră turcéscă.

« In 1878, precum nicĭ în 1812, Basarabia nu poate fi revendicată de la România în virtutea dreptuluĭ de cucerire. Ea aparține unuĭ principat pe care Rusia însăși, în tot timpul resbeluluĭ sĕŭ din urmă cu imperiul Otoman, 'l a considerat și tratat ca un Stat independinte și aliat.

« Și apoĭ, de la intrarea sa în campanie, Rusia a subsemnat cu România uo convențiune prin care a garantat espres *întregimea actuală a teritoriuluĭ Român*.

« Această garanție fusese cerută și acordată atuncĭ

www.dacoromanica.ro

când nu era încă vorba de cât de trecerea armatelor imperiale prin România. Se părea că ea trebuia sĕ 'şĭ înduioească energia sa din ţioa în care, după apelul Rusieĭ chiar, concursul naţiuneĭ române devenea maĭ pozitiv şi se transforma în cooperaţiune militară efectivă, în complectă alianţă. Trupele noastre, întru adevĕr, aŭ combătut coastă la coastă cu armatele ruse. Daca aceasta nu este un titru pentru a ne mări, apoĭ de sigur nu este un titru pentru a ne micşora. In lipsă de alte drepturĭ, convenţiunea de la 4 (16) aprilie 1877, care poartă semnăturele şi ratificările cabinetuluĭ imperial, ar fi de agiuns singură spre a ne conserva uo regiune importantă despre Dunăre, de care este legată aşa de strîns prosperitatea comercială a Românieĭ.

« S'a invocat, în sprijinul retrocesiuneĭ Basarabieĭ, consideraţiunĭ de recunoştinţă şi amintirĭ de glorie şi de vitejiă militare. Dar, pe timpul unuĭ lung şir de resbele, armele ruse s'aŭ ilustrat pe multe câmpurĭ de bătae, şi aŭ preumblat gloria lor până sub zidurile Adrianopoleĭ. Aceasta însă nu este un titru de proprietate asupra regiuneĭ Balcanilor.

« S'a invocat încă consideraţiunĭ de recunoştinţă. România ştie a practica datoriile de gratitudine şi a probat aceasta de mulţime de orĭ. Ea nu 'şĭ uită datoria nicĭ numele bine-făcătorilor sĕĭ; ea venerează în Caterina cea Mare şi în Nicolae I pe generoşiĭ autorĭ aĭ tractatelor de la Kainardji şi de la Andrianopole.

« Dar ea păstrează de asemenea memoria sacrificiilor ce 'şĭ a impus pentru mărirea, fericirea şi gloria Rusieĭ. Ea îşĭ aduce aminte că, de la Petru cel Mare

www.dacoromanica.ro

şi pînă în ḑilele noastre, ea a fost pe rônd saŭ tot de uo dată baza operaţiunilor militare ale Rusieĭ, grênarul unde se nutreaŭ armatele sale, chiar când ele operaŭ dincolo de Dunăre, şi teatru maĭ adese orĭ preferat al celor maĭ teribile încăerărĭ.

« Ea îşĭ maĭ aduce aminte că, în 1812 a perdut, în profilul Rusieĭ, jumĕtatea Moldoveĭ, adică Basarabia de la Prut pînă la Nistru.

II

« Noĭ cerem ca pâmêntul român sĕ nu fie supus la un drept de trecere cât va ţine ocuparea Bulgarieĭ de trupele ruse. Dunărea şi marea le oferează căile de transport şi de comunicaţiune cele maĭ lesnicioase şi maĭ puţin costĕtoare. Romănia, dupĕ toate suferinţele sale, aspiră la un repaus absolut necesar pentru reparaţiunea pagubelor cauzate de resbel; circulaţiunea trupelor strĕine ar fi uo condiţiune rea, pentru îndeplinirea opereĭ reparatoare şi pentru liniştea ţĕreĭ noastre.

III

« Ni se pare drept ca Romănia, în virtutea titrurilor sale seculare, sĕ reintre în posesiunea insulelor şi gurelor Dunăreĭ, coprinḑênd şi insula Şerpilor. Ar fi în această restituire uo reînturnare ecuitabilă la dispoziţiunile originale prin care Puterile cele marĭ încredinţaseră în 1856 principatelor dunărene paza libertăţeĭ Dunăreĭ la îmbucătura sa.

www.dacoromanica.ro

IV

« Noĭ avem speranță tare că România va priimi de la guvernul imperial al Rusieĭ uo indemnitate de resbel în proporțiune cu forțele militare ce a pus în linie. Noĭ credem legitim, în toate privințele, ca despăgubirile stipulate și obținute de Rusia în numele diferitelor State aliate, sĕ fie împărțite în proporție cu adjutorul militar al fie căruĭ din beligeranți. Guvernul imperial a recunoscut principiul acesteĭ repartițiunĭ în favoarea Serbieĭ și Muntenegruluĭ și stărueşte asupra aplicațiuneĭ sale.

« România este în drept sĕ ceară la rôndul eĭ beneficiul acestuĭ princip. Intru adevĕr, silită de a ține timp îndelungat armata sa mobilizată spre a face față unor eventualităţĭ iminente, — ea a avut subt drapeluri, atît ca armată activă, cât și ca armată de rezervă, preste 70,000 de oamenĭ. Maĭ mult, ea a îndurat perderĭ considerabile; urbele sale și tot malul sĕŭ de la Dunăre aŭ fost pustiite de bombardare, căile sale de comunicare stricate, materialul sĕŭ de resbel prăpădit.

« Compensațiunile datorite pentru toate acestea, s'ar lua din indemnitatea totală alocată Guvernuluĭ imperial al Rusieĭ, și s'ar efectua în forma ce Congresul va judeca maĭ cu înlesnire.

V.

« România are încrederea că indipendența sa va fi definitiv și pe deplin recunoscută de Europa.

« La dreptul sĕŭ primordial, al căruĭ princip fusese

www.dacoromanica.ro

falsificat prin ecuivoace istorice, se adaogă astă-dĭ titrurile a căror cucerire ea a regenerat'o saŭ maĭ bine a reîntinerit'o pe câmpiĭ de bătae. Ḍece miĭ de românĭ aŭ căḍut înpregiurul Plevneĭ spre a face ca patria lor sĕ merite libertatea şi indipendenţa.

« Dar toate aceste sacrificiĭ nu ar fi de agiuns spre a asigura Romănieĭ pacĭnica dispoziţiune a sorţilor eĭ. Ea ar fi fericită şi recunoscătoare când ar vedea sforţările sale, prin care 'şĭ a manifestat individualitatea sa, încununate printr'uo bine-facere europeană: această bine-facere ar fi garanţia reală a neutralităţeĭ sale, care ar pune-o în stare de a arĕta Europeĭ că ea nu are altă ambiţiune decât aceea de a rĕmânea paznică credincioasă a libertăţeĭ Dunăreĭ la îmbucătura eĭ, şi de a consacra la îmbunătĕţirea instituţiunilor sale şi la desvoltarea resorginţelor sale.

« Acestea sunt, Domnilor Plenipotenciarĭ, pe scurt expuse, dorinţele unuĭ mic Stat care nu crede a fi demeritat întru ceva înaintea Europeĭ, şi care, prin organul nostru, face apel la justiţia şi la buna-voinţă a marelor Puterĭ aĭ căror sunteţĭ eminenţiĭ represintanţĭ. »

« Preşedintele ḍice că Congresul va examina cu conştiinţă observaţiunile prezintate de către delegaţiĭ Romănieĭ.

D. Brătianu citeşte apoĭ consideraţiunile ce urmezŭ :

« Expunerea ce colegul meŭ, în numele sĕŭ şi în al meŭ, a făcut despre drepturile şi interesele Romănieĭ, nu are nevoe de desvoltĕrĭ maĭ largĭ.

« Inalta Adunare care are misiunea de a regula si-

www.dacoromanica.ro

tuațiunea Orientuluï, posedă pe deplin toate datele necesare pentru îndeplinirea opereï sale.

« Noï suntem încredințațï că simțimintele de giustiție și de bună-voință care ne-aŭ deschis uo apropiere de Domniile-Voastre, vor determina de asemenea adopțiunea hotărîrelor relative la Romănia.

« Imï voiŭ permite numaï a adeoga că deposedarea de uo parte din patrimoniul nostru nu ar fi numaï uo adêncă durere pentru națiunea română: ea ar sfărĕma încrederea sa în eficacitatea tractatelor și 'n observațiunea atît a ecuităței absolute cât și a dreptuluï scris.

« Turburarea ce ar cerca credința sa în viitor, ar paraliza pacĭnica eï desvoltare și avêntul sĕŭ spre progres.

« Eaŭ, terminând, respectoasa libertate de a supune aceste reflecțiunï la înalta apreciere a mareluï consiliŭ european și maï cu osebire ilustrilor representanțï aï Majestățeï Sale Imperatorele tutor Rusielor, al căruï spirit înalt și ânimă mărinimoasă am avut ocaziunea de a le aprecia așa de des în timpul petrecereï sale printre noï. » (Protocolul No. X, pag. 162 —166 a Congresuluï).

www.dacoromanica.ro

DOCUMENT No. II.

(PAGINEA 49)

EMANCIPAREA ISTRAELIȚILOR

www.dacoromanica.ro

EMANCIPAREA ISTRAELIȚLIOR

Chestiunea semitică ocupă un loc atît de mare în istoria timpuluĭ nostru, și maĭ cu osebire în aceea a țĕriĭ noastre, încât ni s'a părut folositor a consacra aicĭ câte-va pagine în privința emancipăreĭ progresive a acesteĭ ginte puternice din diferitele State ale Europeĭ, și maĭ ales din Franța.

Ni s'a părut asemenea că nu va fi deprisos a face acĭ câte-va comparațiunĭ și de a arĕta pe represintantele Franțeĭ la Congresul de la Berlin, cerênd și obținênd ca uo țeară de 5,500,000 de locuitorĭ, Romănia, sĕ acorde *imediat* egalitate de drepturĭ la 400,000 Evreĭ risipițĭ pe teritoriul eĭ, pe când Franța, un Stat de 37,000,000 de suflete, a pus aproape un secol pînă sĕ acorde definitif aceeașĭ egalitate, la 77,000 Istraeliță stabiliță pe pămêntul sĕŭ.

In acest scop, am rugat pe unul din amicĭĭ noștri, un savant și specialist în materiĭ de istorie religioasă, sĕ ne trimită notițele ce va culege din documente

www.dacoromanica.ro

ce nu se găsesc decât numaĭ în bibliotecile cele marĭ.

Bărbatul de talent la care ne-am adresat, ne-a trimes un rezumat al acesteĭ chestiunĭ, atît de interesant şi instructif, încât êl dăm aicĭ neatins. — Daca în giosul acesteĭ Note nu se vede nicĭ un nume propriŭ, aceasta provine din cauză că autorul ne-a rugat sĕ 'ĭ păstrĕm anonimul.

SCUMPE PRINCIPE,

. . . . . .

. . . . . .

In Franţa, unde Domnia-Voastră şi compatrioţiĭ Domnieĭ-Voastre aveţĭ atîţĭ adevĕraţĭ amicĭ, s'a iscat uo mare mirare, şi aceasta, chiar în locurile cele maĭ înalte, că România nu s'a grăbit îndestul, sĕ cedeze la impunerile Congresuluĭ de la Berlin relative la partea istraelită a populaţiuneĭ sale. «Vedeţĭ» ne ḑiceaŭ toţĭ, «vedeţĭ pe Bulgarĭ, pe Sêrbĭ, pe Montenegrenĭ, pe Rumelioţĭ; toţĭ aceştia aŭ fost supuşĭ la aceeaşĭ condiţiune de egalitate civilă şi politică către Evreĭ. Aceste diverse nuoĭ State reclamat-aŭ ele oare? Nu; toate aŭ acceptat condiţiunea egalităţeĭ fŏră cea maĭ mică murmură. Şi voĭ, Romănĭĭ, liberalĭĭ ceĭ marĭ aĭ Orientuluĭ, doctoriĭ liberalismuluĭ în Orient, ce n'aţĭ făcut ca sĕ vĕ sustrageţĭ de la obligaţiunea de a trata pe Evreiĭ din ţeara voastră ca pe nişte compatrioţĭ!

Câte-va lunĭ încă de uo asemenea neînţelegere, care durase prea mult de la finele anuluĭ 1878 pînă în luna luĭ noembrie 1879! şi România trecea cu drept cuvênt în Occident, ca cel dupĕ urmă *Ghetto* al creştinătĕţeĭ, ea a căreĭ ospitalitate, seminţia luĭ Is-

www.dacoromanica.ro

rael a preferit'o tot d'auna pe lângă aceea a orĭ căreĭ alte naţiunĭ, şi probă despre aceasta, este că, această rasă s'a tras mereŭ în ţeara voastră, ceea ce n'a făcut şi nu face încă în nicĭ uo altă parte a lumeĭ. România a devenit uo Judeă.

Cu toate acestea guvernul din Bucureştĭ avea un cuvênt de a nu se supune de îndată la obligaţiunea de a aplica art. 44 al Tractatuluĭ de la Berlin. Acest cuvênt n'are nicĭ un amestec cu antipatiile religioase saŭ de rasă, care nu existŭ, cu vre un refuz de a recunoaşte principul libertăţeĭ de conştiinţă, şi încă maĭ puţin, cu acele simţiminte de invidie saŭ de ură în contra unor oamenĭ foarte îndemânatecĭ de a se îmbogăţi, este adevĕrat, dar earĕşĭ, foarte recomendabilĭ prin virtuţile lor casnice, prin forţa lor de a pĕstra şi a munci, atîtea calităţĭ care fac dintr'înşiĭ nişte precioase elemente sociale. Rezistenţa ce şi a impus România, vine maĭ cu seamă dintr'un mare fapt, saŭ maĭ bine, din duoĕ marĭ fapturĭ. Cel d'ântêiŭ este numĕrul însemnat al Israeliţilor aflaţĭ în România, numĕr maĭ mare de cât acela din toate cele lalte ţĕrĭ. Aşa, între Statele de care s'a ocupat Congresul de la Berlin, Evrei sunt înpărţiţĭ în proporţiunile urmĕtoare: In Turcia din Europa şi Bulgaria sunt 100.000 Israeliţĭ la uo populaţiune de 10.000.000 locuitorĭ; saŭ, 1 Israelit la 100 locuitorĭ. In Serbia sunt 1.200 de Israeliţĭ la 1.200.000 locuitoriĭ; saŭ, 1 Istraelit la 1000 locuitorĭ. In Montenegro sunt abia căţĭ-va indiviḍĭ, un numĕr ce nicĭ merită a se lua în seamă. In România ênsă, la 5.000.000 de locuitori sunt maĭ mult de 400.000 de Evreĭ, adică, un Evreŭ pentru 12 locuitorĭ. Şi, In Montenegro, în

www.dacoromanica.ro

Serbia, în Bulgaria și în Turcia din Europa, Israeliți ce se aflu aci, sunt maĭ toți indigenĭ, obicĭnuiți cu țeara și asimilați cu moravurile eĭ, pe când în Romănia, în Moldova maĭ ales, Evrei în majoritate sunt de curênd veniți, fugiți de prin țĕrĭ maĭ puțin generoase, spre a se sustrage de la obligațiunea serviciuluĭ militar, nealipiți âncă de țară unde s'aŭ refugiat, ducêndu'și icĭ și colea industria lor, neguțătorĭ ambulanți etc. fĕră sĕ 'și fi manifestat âncă dorința de a avea uo locuință stabilă; acesta este al duoelea fapt important care a motivat acea legitimă rezistență, saŭ maĭ bine dis, acea legitimă nehotărîre din partea Statuluĭ român. Este foarte firesc lucru în adevĕr, ca Montenegrul, Serbia, Bulgaria, Turcia din Europa sĕ fi admis fĕră multă gândire între naționaliĭ lor un numĕr maĭ mult saŭ maĭ puțin însemnător de strĕinĭ, de alt mintrelea, maĭ toți născuți și domiciliați în acele țĕrĭ; dar este tot atâta de natural ca Romănia, în fața numĕruluĭ escepțional de Evrei ce i se impunea de a 'ĭ incorpora cu populațiunea sa, cu toată deosebirea cea mare ce exista chiar între Israeliți, ca element strĕin, sĕ fi cerut un termin ca sĕ aibĕ timpul a deosebi între aceștĭ streinĭ, pe aceia pe care ar fi putut de îndată sĕ'ĭ admită ca indigenĭ, și aceia a căror priimire trebuea sĕ fie amânată cu oare-care condițiunĭ; apoĭ timpul de a pregăti pe popor la uo mĕsură ce 'ĭ era foarte neplăcută, orĭ cât de necesară și legitimă ar fi putut părea.

Acest soroc al căruĭ beneficiŭ Romănĭĭ îl reclamaŭ în numele celor maĭ imperioase necesități practice, avea el oare în sine ceva covîrșitor saŭ neobicĭnuit? — Judece orĭ-cine.

www.dacoromanica.ro

EMANCIPAREA IN FRANȚA.

REZISTENȚA ADUNĂRILOR REVOLUȚIONARE

Numaĭ cu începere de la finele celuĭ din urmă secol, la uo sănĕtoasă filosofie socială a pus la ordinea ḑileĭ a naţiunilor civilizate, emanciparea acesteĭ marĭ rase, atît de solid constituite, în cât a rezistat la toate încercările. a tocit toate persecuţiunile, şi a adus în lumea întreagă cu acele ideĭ esenţiale ale adevĕruluĭ religios al căruĭ depozitar neperitor era chiar ea, deprinderĭ de economie,de muncă, sorgniţĭ nesecabile şi productive ale adevĕrateĭ puterĭ de bogăţie, putere maĭ mare de cât a orĭ căruĭ imperiŭ fondate cu fer şi foc, în sângele naţiunilor. Ce era de făcut cu această misterioasă rasă pe care nu maĭ era speranţă de a o sdrobi, uo amică, saŭ uo inamică? Giustiţia şi raţiunea rĕspund în unanimitate; uo amică!

Aceasta a şi fost hotărirea dată de acea sănătoasă filosofie socialĕ, care în Franţa, patria tuturor iniţiativelor generoase, încă din timpul luĭ Ludovic al XVI-lea făcu sĕ se institue prin virtuosul Malesherbes, un *Comitet de studiŭ* care sĕ cerceteze îmbunĕtăţirile ce s'ar putea aduce stăreĭ Evreilor, siliţĭ fiind atuncĭ de a forma în Franţa ca pretutindenĭ, un fel de societate a *parte*, retrasă şi foarte supraveghiată.

Convocarea Statelor generale transportă spiritele într'uo sferă de reforme maĭ largĭ, prin care Evrei trebuiaŭ sĕ'şĭ găsească şi eĭ un loc ca toţĭ aceia care sufereaŭ din cauza abaterilor giustiţieĭ sociale.

Dar, spre marea mirare a filantropilor şi revolu-

www.dacoromanica.ro

ţionarilor naivĭ (pe atuncĭ eraŭ şi de aceştia), reforma condiţiuneĭ Evreilor întârdia foarte mult sĕ apare. Eraŭ chiar semne de oare-care dispoziţiunĭ puţin favorabile, ce mulţĭ eraŭ departe de a prevedea. Nu'mĭ propuiŭ de a mĕ întinde asupra acesteĭ istoriĭ a emancipaţiuneĭ poporuluĭ luĭ Israel, în acea ţară care cea d'ântêiŭ a luat iniţiativa uneĭ asemenea reforme; cu toate acestea, este bine de a se şti, din oare-care fapturĭ, câtă sfială şi câte tĕrăgăirĭ s'aŭ pus de către aceştĭ reformatorĭ giganţĭ, când a fost vorba pentru dênşiĭ, de a emancipa pe Israeliţiĭ rĕspândiţĭ, cu toate acestea, în aşea mic numĕr pe teritoriul franţez. — Eată câte-va din aceste fapturĭ.

La 3 august 1789, abatele Gregoriŭ, chiamă atenţiunea Adunăriĭ Generale asupra stăriĭ Ebreilor din Franţa; se depune pe Tribună un memoriŭ în sprijinires moţiuneĭ sale. Nicĭ un rĕspuns.

La 3 şi la 28 septembrie 1789 aceeaşĭ moţiune este de duoĕ orĭ re'noită. — Nicĭ un rĕspuns.

La 14 octombrie 1789 uo deputaţiune de Evreĭ se prezintă la bara Adunăriĭ şi cere dreptate.

Nu se putea a nu 'ĭ se respunde; — 'I se declară că Adunarea se va ocupa de această petiţiune care s'a luat în discuţiune cât a stat putinţă maĭ târdiŭ, abia la 21, 23 şi 24 decembrie 1789. Dar cu toate elocuentele silinţe ale luĭ Barnav, Mirabeau şi alţĭ apĕrătorĭ aĭ Evreilor, nu se iea nicĭ uo hotărîre.

In fine, la 28 ianuariŭ 1790, Adunarea dă un decret *în favoarea* Evreilor, a celor de la meadă ḍi a Franţeĭ, uo singură categorie numaĭ, numiţĭ Portughezĭ, Espaniolĭ, Avignonezĭ, singurĭĭ care nu eraŭ priviţĭ atât de rĕŭ. Cât pentru ceĭ lalţĭ Evreĭ ceĭ de la Nord,

www.dacoromanica.ro

din Alsacia, din Metz, etc., aceeași tăcere. Și ce coprindea acel Decret dat în *favoarea* Evreilor de la Meadă-ți ? foarte puțin lucru, în adevĕr : Ebrei erau în acel moment într'uo poziţiune ciudată, între vechiul lor regim special ce nu se mai ţinea, şi cel nuoŭ care încă nu se instituise. De aceea Decretul de la 28 ianuarie 1790 cu toate că acorda Evreilor de la Meadă-ți drepturi de cetățeni *activi*, ceea-ce, în starea de atunci, era un ce iluzoriŭ pentru dînșiĭ, se mărginea a le lăsa vechile lor privilegiĭ, ceea ce era mai real, dar din nenorocire contradictoriŭ.

La 9 februariŭ 1790, uo Deputaţiune a municipalităţeĭ Parisuluĭ veni sĕ ceae de la Adunarea Naţională, estinderea decretuluĭ precedent, şi în favoarea Evreilor din *Paris*. Dar nicĭ un rĕspuns

La 26 Maiŭ 1790, aceeaşĭ deputaţiune a oraşuluĭ Paris, sĕ întoarce din nuoŭ la bara Adunăreĭ, dar earăşĭ fĕră rezultat.

A trebuit sĕ treacă 1790, şi nouĕ lunĭ din 1791, duoĭ anĭ şi giumĕtate, în acele timpurĭ când oameniĭ trăiaŭ atât de iute, spre a se obţine un decret de emancipare. Se proclamase atuncĭ nuoua constituţiune de la septembrie 1791, eră de uo lume nuouă ! Se proclamaseră toate libertăţile, a conştiinţeĭ, a religiunilor maĭ cu seamă; dar se uitase libertatea Evreilor. Duport, un puternic doctrinar al Revoluţiuneĭ, făcu sĕ se observe anomalia, şi ceru de a se pune un termin la amânarea ce se făcea legitimelor revendicaţiunĭ ale Israeliţilor. Rewbel, un alt doctrinar al Revoluţiuneĭ, dar plin de rea-voinţă pentru Evreĭ, se cercă sĕ maĭ aţîţe âncă uo dată încăpăţînatele antipatiĭ al căror organ fusese el însuşĭ pînă atuncĭ în contra lor; el poate că âncă ar fi

www.dacoromanica.ro

isbutit, când fu sdrobit printr'un singur cuvênt: unul dintre represintanţĭ, Regnault (de Saint-Jean d'Angely), îl *rcehiemă la ordine*, cuvênt greŭ şi foarte amenințător pe atuncĭ.

Decretul de emancipare trecu, prin surprindere, surprinderea friceĭ, la 27 septembrie 1791.

Dar chiar a duoa-ḑi, la 28, un nuoŭ decret, corectif al celuĭ d'ântêiŭ, apăru, acordênd soroace şi *reducţiunĭ* de creanţe în favorul debitorilor către Evreĭ, din nordul şi estul Franţeĭ. Uo mare întêrîtare coprinse pe Evreĭ, întêrîtare ce nu se domoli, când vĕḑură că decretul de la 27 septembrie 1791 prin care se emancipaŭ şi care le acorda " *drepturĭ de cetăţenĭ activĭ* ", adică, egalitatea politică, nu'ĭ scutea cu îndestulare, de pedicele vechieĭ lor servitudinĭ, şi nu le da puterea ce aşteptaŭ de la nuouele libertăţĭ; că acest decret n'avea decât uo valoare teoretică şi de simplă speranţă(1), şi că eĭ se aflaŭ âncă, între regimul ce nu maĭ exista şi acela care nu sosise âncă pentru dînşiĭ.

ADEVĔRATUL EMANCIPATOR

Evreiĭ rĕmaseră ast-fel, fŏră nicĭ uo condiţiune proprie, protegiaţĭ numaĭ de obiceiurile timpuluĭ, pînă la 1806, când veni adevĕratul lor liberator. Napoleon I, cu puternicul sĕŭ geniŭ de organizaţiune, înţelese

(1) " Binefaeerea (decretuluĭ din 27 septembrie 1791) nu fu decât uo simplă teorie... Aşea dar numaĭ la această epocă (la data decretuluĭ din 17 martiŭ 1806), s'a fixat în mod definitif soarta Israeliţilor şi s'aŭ consolidat bazele regeneraţiuneĭ lor... " *Rapartul consistoriuluĭ*, de la 23 iunie 1808.

www.dacoromanica.ro

câte operaţiunĭ intermediare şi pregătitoare cerea marea operă a emancipăreĭ raseĭ Israelite, şi hotărî s'o întreprindă. El convocă pe Israeliţiĭ notabilĭ din Franţa, din Italia, din Germania, din Holanda(1), şi propuse în Adunarea Generală a acestor Notabilĭ, puncturile asupra cărora era trebuinţă a se stabili un acord perfect între legea civilă a Franţeĭ şi prescripţiunile talmudice după care se chîrmueaŭ atuncĭ Evreiĭ. Dobêndind asigurarea, în prezinte şi viitor, despre acest acord necesariŭ, el convocă uo altă Adunare, marele Sanhedrin, care nu se maĭ strînsese din timpul dĕrêmăreĭ Templuluĭ de la Ierusalim ş'al rĕsipireĭ Poporuluĭ Iudeŭ; şi ceru mareluĭ Sanhedrin(2) de a pnne sub consecraţiunea religioasă, cele duoĕ-spre-dece puncturĭ de concordanţă hotărîte între comisariĭ împĕrăteştĭ şi Adunarea Generală a Notabililor luĭ Israël. După ce se dete această înaltă

(1) Decretul de la 30 maiŭ 1806. — Antêia şedinţă a acesteĭ *Adunărĭ a Notabililor Israeliţĭ*, se ţinu la 26 iulie 1806, la Paris, într'uo sală a Castelului oraşuluĭ; eraŭ prezinţĭ 111 rabinĭ, neguţătorĭ, proprietarĭ, deputaţĭ aĭ diferitelor oraşe saŭ centrurĭ de populaţiunĭ din Franţa, din Germania, din Italta, etc. Cea din urmă şedinţă a ultimeĭ sesiunĭ a *Adunăreĭ Notabililor Israeliţĭ*, se ţinu la 5 fevruarie 1807.

(2) Marele Sanhedrin era compus din 71 membri, dintre care, 46 rabinĭ, adică, duoĕ treimĭ, şi cea laltă treime, de 25 laicĭ. Afară de aceştia, maĭ eraŭ 10 supleanţĭ, dintre care, 3 rabinĭ, 7 laicĭ şi 2 scribĭ. Această înaltă Adunare ţinu opt şedinţe, de la 9 fevruarie 1807, când se pronunciă închiderea eĭ. Marele Sanhedrin terminându'şĭ lucrările, *Adunarea Generală a Notabililor*, care nu era decât suspensă, 'şi le reluă earăşĭ la 25 martie 1807; aceasta fu a duoa şi cea din urmă a sa sesiune. Ea maĭ ţinu încă duoĕ şedinţe şi se despărţi la 6 aprilie 1807.

www.dacoromanica.ro

sancțiune, el totuşĭ nu se odichni; el se îndeletnici cu uo altă parte a sarcineĭ ce luase asupră'şĭ, cea maĭ aspră şi cea maĭ ingrată. Israeliții eraŭ agiunşĭ în stare de a face parte din cetatea franțeză; cel puțin, nu maĭ era obstacol pentru această admisiune în corpul legilor; dar rĕmânea de a'ĭ face sĕ fie priimiți şi de compatrioții lor creştinĭ, şi aci era marele şi adevĕratul obstacol. Atuncĭ apărură decrete, unul dupĕ altul, spre a se dejuca, a se desarma vechile urĭ, de maĭ multe orĭ seculare, care, pe d'asupra legilor, se opuneaŭ întroducereĭ Jidovilor în regimul egalităţeĭ drepturilor. Reviziune, desființare de creanțe, restricțiune, câte uo dată chiar suprimare de dobêndĭ; termine şi păsuirĭ acordate debitorilor, interdicțiune pentru Evreĭ a face comerciŭ în unele localităţĭ pe unde înverşunarea în contra lor era maĭ crâncenă; supunerea Evreilor la necesitatea de a cere autorizațiunĭ prealabile, revocabile şi re'noite în toțĭ aniĭ, spre a putea face orĭ ce act de comerciŭ; obligațiune pentru Evreĭ de a lua şi a purta nume de familie de pe care sĕ poată fi cunoscuțĭ şi deosebiți[1]. Uo mulțime de alte mĕsurĭ âncă, tot atît de arbitrare, şi toate, din norocire timporare, îndulciră greaoa tranzițiune şi o făcură sĕ devie posibilă. Această luptă în contra pregiudecăților, a obiceiurilor inveterate, a ne'mpĕcatelor urĭ din partea debitorilor apăsațĭ, a mântuitorilor de banĭ deposedațĭ, se părea a nu maĭ avea sfîrşit, Jidaniĭ se plângeaŭ mult. Cu toate acestea bunul lor

[1] Decretul din 17 martie 1880, rezumă într'însul toate aceste restricțiunĭ timporare la care fu supusă admisiunea Evreilor la egalitatea civilă şi politică. La acest decret trebue sĕ se adaoge şi cel de la 20 iulie 1808.

www.dacoromanica.ro

simț practic îĭ făceaŭ sĕ înțeleagă că mâna care 'ĭ trata cu această asprime nu era uo mână inamică. Pretutindenĭ eĭ se arĕtaŭ alipiți de cauza îngroziturului inițiator al emancipăreĭ lor. Li se părea că revĕdŭ într'ênsul ceva din cel lalt șef sublim ce maĭ avuseseră uo dinioară, care'ĭ constituise și'ĭ condusese, cu aceeașĭ asprime, peste pustie. Eĭ simțeaŭ că mergeaŭ la cucerirea stimeĭ, a încrederiĭ și a simpatieĭ nuoilor lor compatrioți; și aceasta era adevĕrata lor desrobire.

Dupĕ trecere de duoĭ anĭ, de la 1806, data convocăreĭ Notabililor luĭ Israel, pînă la 1808 (1), data nuoelor mĕsurĭ excepționale, opera emancipăreĭ fu asigurată; dar nu era âncă terminată.

ULTIMILE REZISTENȚE

Restorațiunea, guvernul de la 1830 țineaŭ la opera începută. Dar un fanatism pe care cu desgust 'l'aș putea numi religios, revenea din nuoŭ în spiritul poporuluĭ, unele localităț ridicaŭ reclamațiunĭ în contra "lepreĭ de cămătarĭ„; populațiunĭ întregĭ se plângeaŭ că eraŭ despoete de bandele acestor cămătarĭ Jidovĭ; opera emancipăreĭ, însĕ, era așea de bine întemeată încât ea rezistă la toate încercările de reacțiune. Gu-

(1) Actul definitif al emancipăreĭ Israeliților este cu data de la 17 martie 1808, dupĕ cum am maĭ spus'o; acest decret saucționează regulamentul organic de la 10 decembrie 1808. Alte duoĕ decrete cu data de la 17 martie 1808, conțin, unul, un supliment al actuluĭ de emancipare, cel lalt, restricțiunile provizoriĭ și timporare de care s'a vorbit maĭ sus.

www.dacoromanica.ro

vernele care succedară Imperiuluĭ, nu lipsiră, pe lîngă acestea, la datoria de a o apăra și a o desvolta. Cu toate acestea, la 1870, se găsiră încă în Africa franțeză maĭ mult de 30,000 Israeliță care din timpul concuisteĭ, de patru-decĭ de anĭ, nu eraŭ admișĭ încă la egalitatea drepturilor. Guvernul Apărăreĭ Naționale, grație D-luĭ Cremieux, nu stătu la îndoeală, cu toate împregiurările de atuncĭ, spre a decreta ca Israeliții din Africa septentrională sĕ se bucure de drepturile celor lalți locuitorĭ franțezĭ aĭ colonieĭ. Acest decret care displăcu cu totul Arabilor, era sĕ coste scump pe Franța, și D. Thiers, al căruĭ liberalism nu se poate suspecta, făcu a se propune Camereĭ un proect de lege prin care sĕ se desființeze decretul guvernuluĭ provizoriŭ. Dar nu se făcu nimic.

CONCLUZIUNE

Ast-fel națiunea cea maĭ novatrice, care nu s'a dat înapoĭ la nicĭ uo reformă, cea d'întêiŭ și singură care a desrobit cu totul la dênsa pe Istraeliți, și care le a asigurat egalitatea drepturilor, a pus, dupĕ cum o vĕdurăm, cincĭ-spre-dece anĭ ca sĕ se obicĭnuească cu ideea admitereĭ Jidovilor în sînul societățeĭ franțeze, de la 1791 pînă la 1806, duoĭ anĭ pentru ca sĕ poată pune acest princip în aplicațiune, de la 1806 pînă la 1808, și maĭ mult de șase-decĭ de anĭ spre a proba ca ea êl înscrisese cu desĕvârșire în pactul sĕŭ esențial și fondamental.

Și cu toate acestea, fiiĭ și nepoțiĭ acestor prudinți emancipatorĭ, prudinți, pentru că eĭ eraŭ resoluți și perseverenți, franțeziĭ sunt aceia care s'aŭ mirat maĭ

www.dacoromanica.ro

mult când România a cerut uo amânare pentru ca să aducă pe Israeliții așeḍați pe teritoriul său, cea mai mare parte streini, din condițiunea lor de streini la aceea de concetățeni.

Și cu toate acestea Franța n'a avut a face nici uodată de cât cu un număr mic de Israeliți, relativ vorbind, care toți, mai toți eraŭ indigeni; în 1808, la epoca când fruntariile sale debordaŭ pe teritoriele vecine ale Italiei, Elveției, Germaniei, Țărilor-de-gios, abia numĕra 77,162 de Evrei la uo populațiune de 40 milioane de locuitori[1]; mai târḍiŭ 45,000; pe când România, cu 5.000.000 locuitori, numĕră mai mult de 400.000 Evrei.

Franțezii de astă-ḍi să fi uitat ei oare istoria țĕrii lor, chiar și cea mai glorioasă, aceea în care aŭ arătat atîta statornicie și atîta putere de voință spre a repara uo îndelungă nedreptate, și a asigura unul din cele mai mari progrese pentru cauza genuluĭ uman?

ISRAELIȚII ÎN EUROPA

Voiŭ adeoga terminând, că exemplul atât de meritoriŭ al Franței, nu a fost imitat de restul Europei, cu

(1) Decretul din 11 decembrie 1808, stabilind în Imperiŭ trei-spre-ḍece sinagoge și tot atîtea consistorii alipite la fie care dintr'însele, în urmarea unuĭ Raport al consistoriuluĭ central, adresat ministruluĭ de interne, asupra situațiuneĭ generale a Israeliților din Imperiŭ, 13 iuniŭ 1810, găsim că la această epocă, 1810, se aflaŭ:

In Franța, pe vechiul teritoriŭ.	14,007	Israeliți
— în țĕrile anexate.	63,155	„
	77,162	„

www.dacoromanica.ro

atîta grabă cum ne am putea închipui, daca am giudeca dupĕ insistenţele ce aŭ pus reprezintanţiĭ sĕĭ la Congresul de la Berlin, în favorul Israeliţilor din regiunea dunăreană şi Balcanică. Moravurile, fŏră înduoeală, şi ideile aŭ fost modificate pretutindenĭ în această privinţă. Evreiĭ, cu începere de la emanciparea lor în Franţa, nu maĭ suferiră pe nicâirea, uo agravare la poziţiunea ce le făcuseră legile cele vechĭ. Dar aŭ trebuit nenorocirile resbelelor cu Rusia şi Germania, din 1812 şi 1813, coaliţiunea Europeĭ întregĭ în contra luĭ Napoleon I, interesul ce se avea de Evreĭ în aceste lupte supreme, pentru ca Statele Germanieĭ, maĭ cu seamă, sĕ facă oare care schimbărĭ în legile lor cele vechĭ, asupra saŭ maĭ bine ḑis, contra Evreilor. Concesiunĭ amăgitoare! căcĭ, abia se obţinuse biruinţa, şi aceste drepturĭ fură ear retrase. Evreiĭ aruncaţĭ din nuoŭ în condiţiunea lor de maĭ 'nainte, reclamară în van la Congresul de la Viena din 1815. Nu le rĕmase decât un mijloc de a se apăra, acela de a îmbrăţişa partidul Revoluţiuneĭ. Eĭ, care de la Titus nu maĭ făcuseră politică, luară uo parte foarte distinsă şi foarte activă la acea lucrare subterană, care, din toate părţile, pregătea lupta contra absolutismuluĭ triumfător şi contra pseudo-Sânteĭ-Alianţe.

Cu toate astea, eĭ nu dobêndiră emanciparea lor de îndată de la prima exploziune a acesteĭ marĭ mişcărĭ revoluţionare din 1830; dar o dobêndiră cu începere de la a duoa mişcare din 1848.

Maĭ sunt însă şi alte ţĕrĭĭ unde Evreiĭ sunt numaĭ toleraţĭ, precum în Sveţia şi în Portugalia. Moravurile câte uo-dată preţuesc maĭ mult de cât legile.

In Englitera, D. Lionel de Rothschild a fost de 11

www.dacoromanica.ro

ori d'arêndul ales deputat al cetățeĭ Londri, înainte de a putea sĕ ea loc în parlament, ca orĭ care supus al Grațioaseĭ Sale Majestățĭ, Regineĭ regatuluĭ-unit al mareĭ Britaniĭ. (1)

Puținĭ ani în urma silințelor ce 'șĭ a dat Europa la Congresul de la Berlin în favoarea Evreilor din țeara Românească, am vĕḑut, nu fĕră spaimă, isbucnind în Germania, într'uo parte a Austrieĭ și maĭ ales în Rusia merdională, una din cele maĭ îngrozitoare reacțiunĭ în contra Evreilor, de care omenirea și civilizațiunea sĕ fi avut a roși maĭ mult vre-uo-dată. Uo singură putere, pre cât știm, nu s'a oprit de a apăra cauza umanităților; dar este earășĭ adevĕrat că acea putere nu ocupa nicĭ un loc printre virtuoșiĭ emancipatorĭ aĭ Israeliților la Congresul de la Berlin (2).

(1) Imprumut acest fapt, alt mintrelea foarte cunoscut, din tr'uo escelentă lucrare a D-luĭ Emanuel Cretzulescu, vechiŭ aginte diplomatic al Romănieĭ la Paris. Această broșură scrisă cu uo emoțiune patriotică, este plină de învĕțăminte curioaze. Regret că ea coprinde niște aprecierĭ neexacte asupra istorieĭ emancipăreĭ Israeliților în Franța. Cu toate acestea " *Israeliții în Romănia* „ sunt un document de consultat.

(2) Iată ce citim în organul cel maĭ acreditat al S-tuluĭ Scaun din peninsula italică. Lăsăm sĕ vorbească " *Unitatea Catolică* „ din Turin.

PAPIĬ ȘI EVREIĬ

„ *Standard* „ din Londra, „ a publicat uo telegramă din Roma care s'a reprodus de toate jurnalele din Europa, care anunță că S^t Părinte Leon al XIII-lea, a adresat uo Inciclică către Episcopiĭ catolicĭ din țĕrile unde astă-ḑĭ sunt persecutațĭ Evreiĭ, îndemnând pe aceștĭ Episcopĭ sĕ pună în lucrare toată influența lor, ca sĕ aducă pe persecutorĭ la niște simțiminte maĭ omenești; saŭ, cel puțin, sĕ îngrijească că nicĭ un catolic sĕ nu ea

www.dacoromanica.ro

România, permiteţĭ 'mĭ a spera, scumpul meŭ Principe, România, atît de ospitalieră pentru Israeliţĭ, nu le va ţine seamă de violenţa nedemnă ce a suferit din cauza lor, ea nu va înceta de a 'ĭ priimi cu a eĭ vechie şi tradiţională bună-voinţa; şi pentru aceasta, ea n'are trebuinţă sĕ se inspire de la politica ce s'a pretins a 'ĭ se impune; ea se va inspira din ale eĭ simţimente atît de statornice pentru respectul libertăţiĭ de conştiinţă. Ea e demnă de a se lepăda încă şi maĭ repede de cât noĭ, de acea grămadă de prejudecăţĭ, de inicuităţĭ şi de rĕtăciriĭ care ne-aŭ făcut sĕ tratăm într'un timp atît de lung, ca cum ar fi fost atinse de ciumă, fragmentele împrăştiate pe faţa globuluĭ, ale acestuĭ mare popor, întêiul-născut al omenireĭ.

Bine-voiţĭ, Scumpe Principe, a primi vechiele simţimente de înaltă consideraţiune şi de cordial devotament ce am pentru voi şi pentru toţĭ aĭ voştriĭ.

Paris, noembrie 1882. * * *

parte la această nedemnă şi crudă persecuţiune. „ Telegrama *Standarduluĭ* adaogă că Suveranul Pontifice a scris în acelaşĭ seuţ uo scrisoare la ceĭ treĭ Impĕraţĭ, al Rusieĭ, Germanieĭ şi Austrieĭ, recomandându-le cu căldură de a protege pe Evreĭ şi sĕ nu îngădue de a li se maĭ face neagiunsurile de pînă acum. Textul acestor preţioase documente n'a fost dat în cunoştinţa publiculuĭ pînă astă-dĭ; dar de sigur, Leon XIII scriindule, a urmat nobilelor tradiţiunĭ ale predecesorilor sĕĭ. „ (" *Unita Cattolica* „ din 13 maiŭ 1882).

www.dacoromanica.ro

DOCUMENT No. III.

(PAGINEA 112)

ASEDIUL SILISTREI

DE LA 1854

DE

D. CAMILLE RUSSET

din Academia franțeză.

www.dacoromanica.ro

ASEDIUL SILISTREI

de la 1854

(din luna luĭ aprilie pînă la 23 iunie 1854).

Am arĕtat în opera noastră (nota de la paginea 112), serviciul adus armatelor aliate de energica și frumoasa rezistență a Silistreĭ, la 1854. Eată narațiunea acestuĭ asediŭ memorabil; o împrumutăm, după cum am spus'o, de la cel maĭ bun scriitor politic și militar de astă-dĭ, al Franțeĭ, D. Camille Rousset, din Academia Franțeză.

« La 25 iunie, mareșalul de Saint-Arnaud, (comandant-cap al armateĭ franțeze), se întorcea de la Constantinopol la Varna... Desbarcând, el află uo nuoutate ce sosise în ajun și «la care, în ceea ce mĕ privește, dicea el, eram departe de a mĕ aștepta ». In noaptea de la 22 spre 23, Rușiĭ ridicaseră asediul, dezarmaseră bateriile, arseseră baracele, părăsiseră pozițiunile și trecuseră pe țĕrmul stîng al Dunăreĭ. Indată ce fu înștiințat, Omer Pașa, însoțit de colonelul Dieu, alergâ la Silistra. Prin aceasta se putu dobêndi în curênd amĕnunte asupra unuĭ șir de eveniminte care, pînă aci, nu se cunoscuseră decât după sgomote și informațiunĭ puțin sigure.

www.dacoromanica.ro

Fortificaţiunile Silistreĭ, fiind vechĭ, preţuiaŭ prea puţin prin ele însele; la 1829, ele nu ţinură în loc pe Ruşĭ mult timp; nu mult maĭ puţin însă, decât cele de la Varna; dar la 1853 sĕ adeogase un lanţ de forturĭ separate, din care cel maĭ de căpetenie ocupa poziţiunea de unde comitele Diebitsch bătuse şi făcuse sĕ capituleze cetatea. Garnizona se compunea de un regiment din gardă, de un regiment egiptean, de uo altă infanterie, de un regiment de sapierĭ, de 1200 tunurĭ, saŭ, un total de 11 la 12.000 oamenĭ. Indată ce se vĕdu că această garnizonă era în rizic de a fi atacată, unul dintre ofiţeriĭ turcĭ ceĭ maĭ distinşĭ, directorul general al artilerieĭ, Musa-Paşa, veni sĕ se pue în fruntea eĭ. Maĭ întêiŭ blocată, pe la finele luĭ aprilie, apoĭ împresurată în regulă, cetatea a fost bombardată prin şalupe canoniere şi bateriĭ aşeḑate în insule şi pe ţĕrmul stîng al Dunăreĭ. Dar ea rezistĕnd acesteĭ somaţiunĭ maĭ mult sgomotoasă decât îngrozitoare, Principele Pasckiewitch fu silit sĕ o atace dupĕ regulĭ, începênd a face lucrĕrĭ înaintate. Duoĕ diviziunĭ formară corpul asiedereĭ; prisosul celor 45.000 de oamenĭ adunaţĭ în acest punct, formă corpul de observaţinne. Direcţiunea lucrĕrilor de apropiere fu dată generaruluĭ Schilders.

Lucrĕrile începură la 29 maiŭ, înaintea a duoĕ forturĭ, Arab-Tabia şi Plané-Tabia; Ruşiĭ aveaŭ maĭ mult pe cel d'întêiŭ ca obiectiv. Aceste întătirĭ de pămênt, avênd numaĭ profiluri de fortificaţiune pasageră, eraŭ legate între dênsele şi cu cetatea, printr'un sistem de şanţurĭ. Bateriile ruşilor, afară de acelea ce aveaŭ pe Dunăre, eraŭ armate cu 34 de tunurĭ de asediŭ şi de un maĭ mare numĕr încă de tunurĭ de

www.dacoromanica.ro

câmp. La focul lor rĕspundea cu foarte mare activitate acela al Turcilor, subt iscusita direcțiune a luĭ Moussa-Pașa. In toate nopțile eraŭ ısbirĭ la capetele săpăturilor. In seara de 28 maiŭ, la sfîrșitul uneea din aceste micĭ lupte, Rușiĭ voiră sĕ profite de retragerea inimicilor ca sĕ se arunce dupĕ dênșiĭ în interiorul fortuluĭ Arab-Tabia și sĕ o ea printr'uo isbire neașteptată. Duoĕ din batalioanele lor intrară în adevĕr prin surprindere; respinșĭ maĭ întêiŭ, rușiĭ se întoarseră și maĭ numeroșĭ; ținuțĭ în loc printr'uo apărare crîncenă din partea turcilor, respinșĭ cu totul și de astă dată, și luațĭ în goană la rîndul lor, eĭ lăsară pe câmp, în șanțurĭ și pe glaciurĭ, dupĕ cum singurĭ aŭ mărturisit, maĭ mult de 700 de cadavere. In noaptea de la 2 spre 3 iuniŭ se maĭ făcu un nuoŭ atac important și glorios pentru asediațĭ; A duoa-dĭ, din nenorocire, Moussa-pașa peri lovit de uo sburătură de obus. Colonelul de geniu Mehemet-Bey 'ĭ succede în comandă despre partea apărĕreĭ. 1800 de oamenĭ din infanterie, trimeșĭ de Omer pașa, isbutiră a trece printre linia de încongiurare și intrară în cetate. Pe lângă acțiunea bateriilor lor, Rușiĭ adeogaseră și lucrĕrĭ de mine. Exploziunea furnezelor aședate de dînșiĭ pînă sub parapetele Arab-Tabieĭ, îĭ dĕrîmase pămêntul din pregiur. Pe când se petreceaŭ acestea, Mareșalul Paschievitch care suferea de urmările uneĭ contuziunĭ, părĕsi armata a căreĭ comandă o încredința Principeluĭ Gortschakoff. Nicĭ acesta nu fu maĭ norocit; încercările sale de atac din 13 și 19 iunie nu isbutiră; el pregătea, dupĕ cum se dicea, altele maĭ serioase pentru una din nopțile viitoare când priimi printr'un curier al Mareșaluluĭ Co-

www.dacoromanica.ro

mandant-Cap, ordinul de a ridica asediul şi de a trece pe marginea stîngă a Dunăreĭ. La 23, dimineaţa, numaĭ rĕmănea împregiurul Silistreĭ, drept amintirĭ ale acestuĭ asediu memorabil, de cât urmele trecătoare ale lucrĕrilor de pămĕnt sfărĕmate, şi semnele neşterse a acelor şanţurĭ în care zăceaŭ grămadă leşiurile a 2500 de Ruşĭ. Perderile turcilor eraŭ tot aşea de marĭ, dar eĭ aveaŭ cel puţin onorea şi mângâerea succesuluĭ.

Turcia, bine meritase din nuoŭ din partea Europeĭ. In anul precedinte, înteligenţa ministrilor sĕĭ, rezistănd la Conferinţa de la Viena, scăpase de ridicol şi de cursă pe autorĭĭ faimoase. Note; ţinênd cap armateĭ ruseştĭ, dând armatelor Franţeĭ şi Englitereĭ timpul de a se forma, îndîrjita rezistenţă a Silistreĭ, scutise pe aceste armate de provocaţiunile unuĭ inamic bine pregătit pentru luptă, de umilinţa de a fi silite sĕ rĕmăe într'uo atitudine defensivă, şi poate chiar de pericolul uneĭ retrageriĭ. Ea n'a meritat poate maĭ puţin şi din partea Austrieĭ. . . .

(Paginile 125—128, tomul I-iu din istoria resbeluluĭ Crimeĭ, de D. Camille Rousset din Academia franţeză; 2 vol. in 8°, a 2-ua ediţiune, Paris, la Hachette, 1878).

www.dacoromanica.ro

DOCUMENTELE N^le IV și V

(PAGINILE 62 ȘI 74)

TRASEURILE DE FRUNTARII

ALE

COMISIUNILOR EUROPENE

DE

DELIMITARE

www.dacoromanica.ro

TRASEURILE DE FRUNTARII

ALE

COMISIUNILOR EUROPENE

DE

DELIMITARE

Delimitarea, de către Comisiunea Europeană, a fruntarieĭ româno-bulgară.

(CARTEA VERDE ITALIANA, paginile 462—469).

« In virtutea articoleluĭ XLVI al Tractatuluĭ încheiat la Berlin la 13 (1-iŭ julie) 1878, Prinţipatul Ro-« mănieĭ urmând a priimi teritoriul situat la sud de « Dobrogea, pînă în linia care începe la est de Silistra, « şi rĕspunḑênd la marea Neagră spre sud de Man-« galia:

« Şi traseul fruntarieĭ celeĭ nuoĭ urmând a fi fixat « la faţa loculuĭ de către Comisiunea Europeană în-« tocmită de art. XI al ḑisuluĭ tractat pentru delimita-« rea Bulgarieĭ;

« M.M. L.L. Impĕratul Germanieĭ, Impĕratul Austro-Ungarieĭ, Domnul Preşedinte al Republiceĭ Franţeze; M.M. L L. Regina Mareĭ Britaniĭ şi Irlandeĭ Im-

www.dacoromanica.ro

pĕrăteasa Indiilor, regele Italieĭ, Impĕratul tuturor Rusiilor, şi Sultanul Impĕratul Otomanilor, aŭ numit pe comisariĭ lor, însă :

« M. S. Impĕratul Germanieĭ : pe Wilhelm-Frederic Carol-Gustav Ion de Scherf, colonel comandant din al 13-lea regiment de infanterie de la Rhin N° 29;

« M. S. Impĕratul Austro-Ungarieĭ : pe Baronul Carol Christian-Henric de Ripp colonel de Stat-major;

« D. Preşedinte al Republiceĭ Franţeze : pe Jules-Victor Lemoyne şef de escadron de Stat-major;

« M. S. Regina regatuluĭ unit al mareĭ Britaniĭ şi Irlandeĭ Impĕrăteasa Indiilor : pe Robert Home major în corpul de geniŭ şi colonel în armată;

« M. S. Regele Italieĭ : pe Baltazar Alexandru Orero locotenent-colonel de Stat-major;

« M. S. Impĕratul Rusieĭ : pe Andreĭ Bogolubow, colonel de Stat-major adjutant al M. S. Impĕratuluĭ.

« M. S. Sultanul Impĕratul Otomanilor : pe Mehemed-Tahir-Paşa general de brigadă din Statul-major.

Aceştia, după ce 'şĭ aŭ depus actele de împuternicire, s'aŭ constituit la Constantinopol în comisiune de delimitare a Bulgarieĭ, la 23 (11) octombrie 1878.

« Ḍişiĭ comisarĭ aĭ celor şeapte puterĭ semnătoare Tractatuluĭ de la Berlin, după ce s'aŭ transportat la Silistra şi aŭ străbătut ţeara între Silistra şi Mangalia, ca să studieze localităţile şi să adune cunoştinţele necesariĭ; după ce aŭ ascultat explicările ce li s'aŭ dat de delegaţiĭ numiţĭ pentru acest sfîrşit de guvernul A. S. R. Principele Romănieĭ.

« Declar traseul fruntarieĭ fixat după principiile şi în condiţiunile urmĕtoare :

« ARTICOLUL ÂNTÊIŬ. — In conformitate cu inten-

www.dacoromanica.ro

iunile Puterilor semnatoare ale Tractatuluĭ de la Berlin, și spre a da Guvernuluĭ Român putința de a stabili uo comunicațiune între ambele țĕrmurĭ ale Dunăreĭ pe locul recunoscut cel maĭ potrivit în sus și în apropiere de Silistra, punctul de plecare al nuoueĭ fruntariĭ despre Est de Silistra, este fixat pe țĕrmul drept al rîuluĭ, în fața de Deirmen-Tabiassi la 800 de metre de bastionul Nord-Est al orașuluĭ (Itch-Tchenguel-Tabiassi).

« Art. 2. — Locul exact al acestuĭ punct este dat într'un plan regulat pe scara $^1/_{5000}$, anexat la prezentul act, cu uo notiță care fixează latitudinea și longitudinea sa, precum și poziținea sa marcată pe punctele cele maĭ însemnate ale orașuluĭ și pe cele din pregiurul sĕŭ.

« Art. 3. — Punctul de legătură al nuoueĭ fruntariĭ pe marea Neagră, la Sud de Mangalia, este însemnat prin movila cea maĭ mare din cele treĭ situate la 1300 metre aproape, spre Sud de moara luĭ Ilanlik.

« Art. 4. — Latitudinea și longitudinea acestuĭ punct aŭ fost luate precum maĭ gios se arată, de pe harta de marină engleză a măreĭ Negre:

« Latitudine: 53°, 45′, 15″ nord

« Longitudine: 28°, 32′, 20″ Est de pe meridianul de la Greenwich.

« Art. 5. —Intre cele duoĕ puncturĭ de legătură determinate în articolile precedente, traseul linieĭ de fruntarie este, în princip, stabilit dupĕ accidentele naturale ale pămĕntuluĭ, lesne de recunoscut și abătându-se cât maĭ puțin de linia dreaptă care unește cele duoĕ puncte extreme.

Art. 6. — Linia de demarcare este îndicată pe un

www.dacoromanica.ro

plan topografic pe scara $^1/_{30\cdot000}$ întocmit de pe planurile expediate și executate la fața loculuĭ, și este descrisă cu amĕruntul înir'un caiet în care sunt specificate punctele ce s'aŭ marcat și care au fost alese pe tĕrămu.

« Asemenea s'a făcut și uo Schiță pe aceașĭ scară, pe care sunt indicate numaĭ linia cu punctele sale marcate, talvegurile principale și localitățile fruntarielor.

« Art. 7. — Linia de fruntarie, pornind de la Dunăre, se îndreptează în linie dreaptă către Sud-sud-vest, traversează reduta Deirmen-Tabiassi, care va trebui sĕ fie dĕrîmată, lasă spre Vest cimitirile orașuluĭ, și merge sĕ se împreune cu puntea aședată la capul talveguluĭ care desparte contra forturile pe care se ridic întăririle de la Medjidie și Ordu-Tabiassi.

« Incepĕnd de la acest punct, ea urmează în direcțiunea suduluĭ, talvegul maĭ sus indicat, pînă la confluintele unuĭ talveg secundariu însemnat printr'un loc pe care se cultivă zarzavaturĭ; se apleacă apoĭ spre Sud-Sud-Vest, și urmează urcându-se în sus prin fundul valeĭ, pînă la uo rovină care se coboară perpendicular de la contra-fortul Ordu-Tabiassi.

« Din acest punct (No. 4) fruntaria se ridică în liniă dreaptă spre Est, și sĕ prelungește pînă ce agiunge la punctul talveguluĭ care se află între contra-forturile Ordu-Tabiassi și Arab-Tabiassi.

« Intinḑĕndu-se de aci, în aceașĭ direcțiune peste șeț, ea se formează prin liniile drepte care unesc strîmtoarea precedintă cu uo mare movilă izolată, și pe aceasta, cu un arbore vecin cu birfucațiunea drumurilor de la Almaly către Karaorman și către Esenkeui.

www.dacoromanica.ro

« Intre acest arbore și un grup de duoĕ movile ce se înalț spre Est de drumul de la Varna și de movila de la Karaorman, direcțiunea generală este Sud-Sud-Est; linia trece peste părîul Kulhora la 1,050 metre, spre Est de puntea acestuĭ părîŭ peste care trece drumul de la Varna.

« Incepĕnd de la aceste movile, de care am vorbit maĭ sus, fruntaria urmează direcțiunea despre Sud-Est, între drumul de la Karaorman la Essenkeui, și drumul cel mare; trece peste uo rovină care se coboară de la Sud-Vest iezerul de de la Ghîrlitza, și ajunge la uo movilă (No. 9) situată la nordul drumuluĭ, aproape de colțul cel mare al acestuĭ drum, și la Sud de Esenkeui.

Intre această movilă și semnul de triangulațiune (No. 10) pus la Est de Essenkeui, fruntaria se întoarce spre Nord și trece pe la izvorul talveguluĭ care, îndreptându-se spre Est de Essenkeui, dă în iezerul Ghîrlitza, chiar la Ghîrlitza.

« La Nord de partea de fruntarie trasă ast-fel, despre partea Romănieĭ, se aflu satele Almaly, Esenkeui și Ghîrlitza; la Sud, și despre partea Bulgarieĭ, satele Bartcheman, Karaorman, Tchatalarma, Yenikeui, Alifakilar, Kutchuk și Buyuk-Kaïnardgi.

« Intre semnul de triangulațiune arĕtat maĭ sus, și uo movilă (No. 11) situată la Vest de Kranova, direcțiunea este cu puțină diferentă, de la Vest spre Est; linia trece peste un riuleț care se unește cu cel de sus la Ghîrlitza, după ce a descris ca nn semicerc, a căruĭ convexitate este întoarsă către Est, apoĭ un alt talveg care se coboară spre satul Kawan și atinge la iezerul Ghîrlița; în această întindere, fruntaria lasă

www.dacoromanica.ro

la Nord, Romănieĭ, satele Kuyudjuk, Kutchuk şi Buyuk Karvan; la Sud, Bulgarieĭ, satul Kutuclu.

« In punctul de recunoaştere (repĕre No. 11), linia de demarcaţiune se întoarce repede spre Nord-Nord-Est ca sĕ se unească în linie dreaptă, cu uo stîncă rîpoasă situată în faţa unuĭ talveg secundariu, în valea ce servă de comunicaţiune între satul Kranova şî lacul de la Holtena; se îndreptează apoĭ la Est-Sud-Est către un vîrf vecin cu încrucişarea drumurilor Kranova-Kalaidji şi Velikeui-Redtcheb Kujussu; apoĭ spre Sud-Est, către un vîrf situat la un kilometru spre Vest de Redtcheb-Kujussu, drumul de la Cranova la acest din urmă sat; ea lasă ast-fel la Sud, Bulgarieĭ, satul Kranova: la Est, Romănieĭ, localităţile Kalaïdji, Redtcheb-Kujussu şi Teke-Deressi.

« Incepĕnd de la vîrful arĕtat maĭ sus (No. 14), linia se împreună la Est-Sud-Est, prin valea Terzhundu cu confluentele rovineĭ care se coboară de la Teke-Deressi, şi urmează talvegul acesteĭ văi pînă la $2^1/_2$ kilometre spre Vest de Terzkundu; lasă atuncĭ valea ca sĕ se întinză maĭ spre Nord şi sĕ tae drumul de la Terzcudu la Yukarĭ-Mahale (Dobrimir-izir) la jumĕtate distanţă între aceste duoĕ sate: urmănd aceeaşĭ directiune Est, ajunge la uo încrucişare importantă de maĭ multe drumurĭ, aproape jumĕtate distanţă între Ketchi-Deressi şi Hissarlik. La Sudul linieĭ, satele Terzkundu şi Ketchi-Deressi remăn ale Bulgarie; la Nord, satele Ashagha şi Jukari-Mahale (Dobrimir) remăn ale Romănieĭ.

« De la încrucişarea drumurilor indicate maĭ sus (No. 18) fruntaria, îndreptĕndu-se spre Est-Nord-Est trece în linie dreaptă între Hissarlik şi Yemshinli lăsate

www.dacoromanica.ro

Românieĭ, pe de uo parte, și Deli-Yussuf-Kujussu, de altă parte, și merge sĕ se împreune cu un semnal de triangulațiune situat la 5 kilometre spre Nord de acest din urmă sat.

« Intre semnalele de triangulațiune (No. 19 și 25) aședate, unul între Yemshinli și Sevendik, cel alt la Sud-Est de Doku-Sagatch, direcția generală este Sud-Sud-Est, aproape paralelă cu a căieĭ de la Yemshinli la Dokusagatch, pe care o lasă alternativ la dreapta și la stînga cu ușurele întreruperĭ între punctele de recunoaștere (repère) intermediare; în această întindere, linia se prelungește pe un șeț cu niște slabe ondulațiunĭ și străbătut numaĭ de duoĕ mâncăturĭ peste care trece; cea d'âncêiŭ la Sud și aproape de satul în ruină numit Armutly, și cea d'a duoa la 2,000 metre, spre Sud de Dokusagatch; ea tae calea de la Medjidie la Hadgi-Oglu-Bazardjik prin Musabey la 2,000 metre Sud-Vest de Dokusagatch La nordul acesteĭ părțĭ a fruntarieĭ și despre partea Românieĭ, se aflu satele Suvindik, Skender, Haïrant, Keui și Dokusagatch; la Sud, și despre partea Bulgarieĭ, satele Dell-Yussuf-Kujussu, Hassantchi, (ruinat) Saridtcha, Durasi, Yenidtche-Dzedid și Poiras (ruinat).

« Plecând din semnalul de triangulațiune (No. 25), linia de demarcațiune trece între Derekeui și Haisarlik peste uo nuoă crepătură îndreptată de la Nord spre Sud; și agiungênd la șcțul înalt ale căruĭ ape aŭ făcut niște mâncăturĭ însemnate la Nord către rovină și spre portul Mangalia, la Sud către basinul Arandchi și lacul Kartali, ea se prelungește din movilă în movilă aproape în linie dreaptă și într'uo direcțiune generală, de la Vest spre Est, până în punctul de hotar fixat pe

www.dacoromanica.ro

Marea Neagră la Sud de Ilaulik. In această întindere, ea lasă la Nord, Romănieĭ, satele Derekeui, Karaorman, Kauli-Tehukuv, Daulikeui, Valali, Hoshkadim, Kadikeui, Hadjilar și Ilanlik ; la Sud. Bulgarieĭ, satele Haissarlik, Tchifut-Kujussu, Moraatche, Hussein-Tchekeui și Karadjilar.

« ART. 1.— Este lăsat în voea celor duoe state limitrofe, ca daca vor crede de cuviință, să ridice un plan regulat și triangonometric al zoneĭ-fruntarie, și să iea, într'uo comună înțelegere, orĭ-ce mĕsurĭ vor crede necesarĭ ca să pue semne de hotare, conform traseuluĭ aprobat de comisiune.

« ART. 9. — Patru din cele cincĭ documente despre care se face mențiune la art. 2 și 6. adică, planul regulat și notița privitoare la punctul de legătură al fruntarieĭ la Est de Silistra, schița de $^1/_{30000}$ și caietul descriptiv al punctelor de recunoaștere pentru linia fruntariĭ, care sunt întocmite în șeapte exemplare identice, câte unul de fiă-care Putere represintată în comisiunea de delimitare. Ele sunt investite cu semnăturile comisarilor și anexate la prezentul act, cu care aŭ aceașĭ putere și valoare.

« Duoĕ copiĭ după planul original de $^1/_{30000}$ și după caietul descriptiv se vor înființa, prin îngrijirea secretariatuluĭ, spre a se transmite guvernuluĭ otoman (1) și guvernuluĭ român, după ce vor fi aprobate de Puterĭ.

« ART. 10. — Actul de față, coprinḍênd ḍece arti-

(1) Sic In textu. După sens se înțelege bulgar.

www.dacoromanica.ro

cole în șeapte copiĭ, s'a subscris de toțĭ comisariĭ în virtutea puterilorŭ cu care aŭ fost investițĭ (1).

« El se va supune îndată la aprobarea guvernelor Germanieĭ, Austro-Ungarieĭ, Franțeĭ, Mareĭ-Britaniĭ, Italieĭ, Rusieĭ și Turcieĭ de către Comisariĭ lor respectivĭ. Afară de această aprobare, presentul act este declarat cu anexele despre care se vorbește la art. 9, singurul document autentic, privitor la nuoua fruntarie.

« Făcut la Constantinopol, șeapte-spre-ḑece septembrie, una-mie-opt-sute-șeapte-ḑecĭ și opt.

(EXTRACT)

(CARTEA VERDE ITALIANA, paginile 502—510)

Act care fixează :

1° Fruntaria dunăreană a Bulgarieĭ.

. . . . . .

. . . . . .

« Congresul de la Berlin a stipulat prin art. 11 al tractatuluĭ încheiat la 13 (1 iuliŭ 1878), ca fruntariile nuouluĭ Princĭpat al Bulgarieĭ, sĕ vor fixa la fața loculuĭ de uo comisiune Europeană în care, Puterile semnatare vor fi represintate. »

(Urmez numele comisarilor precum s'aŭ indicat în caietul precedent, paginea 249).

(1) In scrisoarea de avizare a colonelului Orero, se arată că semnătura comisarului rus lipsea după presentul act.

(Cartea verde No. 282. Scrisoarea colonelului Orero către ministrul afacerilor streine al Italieĭ. Constantinopol 17 decembrie 1878).

www.dacoromanica.ro

« Care comisarĭ, investiţĭ cu puterile şi instrucţiunile lor, şi adunaţĭ în comisiune,

« Aŭ fixat în condiţiunile următóre, părţile fruntarieĭ Principatuluĭ Bulgarieĭ care nu aŭ făcut până aci obiectul altor acte speciale.

« I. — Fruntaria dunăreană a Bulgarieĭ.

« ARTICOLUL ÂNTEIŬ. — La Nord, între vechia fruntarie a Serbieĭ şi fruntaria provincieĭ celeĭ nuoue a Dobrogeleĭ, fruntaria urmează talvegul Dunăreĭ ast-fel după cum se va recunoaşte şi se va determina la cea d'ântêiŭ înţelegere între cele duoĕ state interesate şi în mod succesiv prin verificaţiunĭ periodice.

« ART. II. — Talvegul Dunărĭĭ este linia care trece prin cele maĭ marĭ adâncimĭ, şi rĕspunde în genere cu calea cea maĭ favorabilă navigaţiuneĭ în giosnl fiuviuluĭ, pe timpul celor maĭ marĭ scăderĭ ordinare ale apelor. In cazul când fluviul ar forma duoĕ liniĭ navigabile, aceea din amêndouĕ, care, în cursul talvegulŭĭ sĕŭ particular, va avea fundul cel maĭ puţin adînc, nu se va putea privi ca braţ al talvegulŭĭ rîuluĭ.

« Cu toate acestea, ca sĕ nu se aducă nicĭ uo atingere unor drepturĭ stabilite maĭ dinainte, toate insulile situate la dreapta talvegulŭĭ, care, aŭ delimitarea esecutată în virtutea tractatuluĭ special de la Andrianopol, cu data de la $^{2}/_{14}$ Septembrie 1829, relativ la Principatele Moldoveĭ şi Valahieĭ, s'aŭ dat acestor Principate, vor remânea coprinse în hotarul Romănieĭ; toate cele lalte ce sunt situate la stînga talvegulŭĭ şi care aŭ fost date provinciilor după ţermul drept al Dunăreĭ, vor face parte din Bulgaria.

« ART. III. — Un stat anexat pe lîngă acest act, arată numele insulilor date celor duoĕ părţĭ intere-

www.dacoromanica.ro

sate cu delimitarea sus citată; el este conform cu indicările dupĕ harta făcută în anul 1830 pentru înțelegerea ḑiselor operațiunĭ, și al căruĭ original s'a depus la Sublima-Poartă.

« ART. IV. — Talvelgul Dunăriĭ uo dată recunoscut, dupĕ cum se rostește la art. I și II, și cu restricțiunile arĕtate la art. II, va forma limita stăpînirĭĭ, pênĕ la inspecția ce va urma a se face, orĭ-care ar fi schimbările ce talvegul cel adevĕrat ar putea sĕ priimească în intervalul de la uo inspecție pênĕ la alta.

« ART. V. — Cât pentru drepturile de proprietate, de folosință și de uzare de către particularĭ, de către comune saŭ de către State, asupra insulilor saŭ apelor fluviuluĭ, acestea vor trebui sĕ facă obiectul uneĭ conveațiunĭ speciale între ambele guverne țĕrmurene, foră prejudiciul celor stipulate la art. LV, din Tractatul de la Berlin, care încredințează comisiuneĭ Europene a Dunărĭĭ, asistate de delegațiĭ Statelor țermurene, elaborarea reglementelor de navigațiune, de poliție fluvială și de supraveghiere de la Porțile-de-Fer pênĕ la Galațĭ.

« Această conveațiune va determina principiile pe care se va baza în viitor proprietatea prunturilor și a insulilor ce se vor putea forma în albia fluviuluĭ.

« Va enumera lucrĕrile ce sunt de făcut în matcă saŭ pe țĕrmurile fluviuluĭ, care, fiind de natură a aduce uo strĕmutare ulterioară a talvegulŭĭ, nu vor putea fi executate de cât cu consimțimêntul unanim al celor duoĕ guverne țĕrmurene.

« ART. VI.— Marea Neagră formează hotarul despre Est al Bulgarieĭ.»

Urmează articolile VII – VIII cu privire la *fruntaria*

www.dacoromanica.ro

dintre Bulgaria și Turcia (*Macedonia*) și articolile IX—XI cu privire la *fruntaria dintre Bulgaria și Serbia.*

Articolele XII—XIV pe care le vom raporta aci, sunt comune celor trei fruntarii

„ART. XIII. — Depinde asemenea de dênsele de a regula d'a dreptul saŭ prin înțelegere reciprocă, menținerea saŭ trasformarea, prin compensațiuni ecuivalente, a drepturilor de pășunare saŭ de tăere de lemne în pădurile ce ar putea să aibă, prin înscris, prin posesiune saŭ prin prescripțiune unele comune de la fruntarii pe pămênturile date prin actul de față vre unuĭ Stat, unuĭ Principat saŭ provincie vecină.

„De altmintrelea, se va prevedea în legile și reglementele de vame ce se vor face, toate măsurile ce se vor socoti de natură a ocroti interesele economice ale populațiunilor de pe fruntarii.

Conform cu stipulațiunile precise ale Tractatuluĭ de la Berlin, drepturile de proprietate ale particularilor asupra imobilelor situate într'un Stat, un principat saŭ provincie alta de cât acela saŭ aceea a reședințeĭ lor, rĕmân neatinse.

„Art. XV — Actul de față coprinzênd patru-spre-dece articole și întocmit cu schița anexă indicată la articolul VIII, în șeapte copii recunoscute identice, câte una pentru fie-care putere represintată în comisiunea de delimitare, s'a sub-semnat de toți comisarii, în virtutea puterilor și instrucțiunilor ce aŭ.

„Se va supune foră întârdiere la aprobarea Guvernelor Germanieĭ, Austro-Ungarieĭ, Franțieĭ, mareĭ Britanii, Italieĭ, Rusieĭ și Turcieĭ, de către comisarii

www.dacoromanica.ro

lor respectivĭ, și se va aduce apoĭ la cunoștința părților interesate ca sĕ'l pună în lucrare.

« Făcut la Constantinopol, la duoĕ-spre-ḑece septembrie una mie opt sute șeapte-ḑecĭ și nouă.

« *Aŭ subsemnat* : B. Orero, V. Wedel, C. Ripp,
J. V. Lemoyne, H. B. Hamley,
A. Bogolubow, M. Tahir. »

www.dacoromanica.ro

ANEX LA ACTUL PRECEDENT (EXTRACT)

INSULE ROMÂNE

Insulile recunoscute că aparţin.... pe ţĕrmul drept al Dunăreĭ... Principatuluĭ Valachieĭ, de către protocolul Comisiuneĭ însărcinată de a determina, conform Tractatuluĭ de la Andrianopol, fruntaria Principatelor Moldoveĭ şi Valachieĭ prin şenalul fluviuluĭ :

8 Insula Ghîrla.
9 „ Cetatea.
10 „ Cochava cu uo insuliţă fără nume.
11 „ Golia.
12 „ Kalafatu cu treĭ insuliţe fără nume.
13 „ Kinapul.
14 „ Ak Kale.
15 „ Lom.
16 „ Licova.
17 „ Aliman.
18 „ Kapantcha.
19 Insuliţa Draktchni.
20 „ Kom saŭ Pentegal.
21 „ fără nume.
22 Cele duoĕ insuliţe Bechlikeuy.
23 Insula Chelei saŭ Iskra.
24 „ Islaz.
25 „ Mahale Komu.
26 „ Kurte.
27 „ Pavel (Paulo Adasi).
28 „ Burdgina.
29 „ Luta.
30 Insuliţa Dehli Mustafa.
31 „ Ostrovu Mare.
32 „ Batun.
33 „ Ieni-Kama.
34 Insula Geurgea N° 1.
35 „ „ N° 2.
36 „ Mocan Ooluh.
37 „ Dalian Dorogu.
38 „ Flămunda.
39 „ Ghiuzel-Dgelere.
40 Insuliţa Kauli Bogas-Adasi.
41 Insula Turtukai.
42 „ Vitrena saŭ Parlipu.
43 „ Hissarli saŭ Hieulu Ghiumruk (Ostrovul de sus).

www.dacoromanica.ro

NOTIȚĂ

CARE FIXEAZA PUNCTUL DE LEGATURA AL FRUNTARIEI ROMANO-BULGARA LA EST DE SILISTRA.

Latitudine . . . 44°, 7′, 20″ nord.
Longitudine. . . 27°, 17′, 30″ est de la Greenwich.

Tabloŭ de unghiurile mĕsurate la 6 şi 7 noembrie 1878 de DD. Ardagh şi Chermside ofiţerĭ aĭ statuluĭ major englez.

PUNCTELE VIZATE	Din stația după bastionul Itch-Tchenguel.			Din punctul de plecare pe Dunăre.		
	„	0	„	0	„	„
Nordul magnetic	0	0	0	0	0	0
Căminul la vest de Călărași . .	35	11	„	30	29	20
Fereastra vest a bisericeĭ de la Călărași	37	15	„	32	63	30
Movila nord, dincolo de insula Hoppa.	81	52	„	.....	.....	.....
Casă (un post de pază) pe un deal .	.....	.....	.....	103	35	„
Partea nord a colibeĭ cărămidărieĭ.	104	„	„	167	„	„
Stîlp vecin de această colibă. .	113	57	„	235	„	„
Prăjina pavilionuluĭ Yilanli-Tabia.	154	„	„	181	38	„
Movilă dincolo de valea de la sud .	188	„	„	.....	.....	.....
Moschea cenușiă	193	45	„	233	18	20
Moschea albă	202	14	„	245	35	„
Crucea bisericiĭ celeĭ marĭ. . .	215	27	„	267	8	„
Altă moscheă cenușiă	217	23	„	.....	.....	.....
Fereastra bisericeĭ celeĭ marĭ. .	229	4	„	270	40	40
Clopotnița moscheeĭ celeĭ marĭ .	230	21	„	268	21	30
Altă moscheă albă	236	3	„	.....	.....	.....
Movile în sus de Dunăre . . .	280	15	„	.....	.....	.....
Vîrful panteĭ bastionuluĭ de la Itch-Tchenguel.	6	—	„	279	43	30

www.dacoromanica.ro

Observaţiuni. — 1° Distanţa din punctul de observaţiune pe bastionul Itch-Tchenghuel pînă la partea proeminentă a escarpeĭ de pe acelaş bastion, este de 20 metre.

2° Distanţa din punctul de plecare pe Dunăre, la unghiul cel maĭ învecinat de coliba cărămidăriĭ este de 50,7 metre.

3° Distanţa între partea proeminentă a bastionuluĭ Isch-Tchenguel şi punctul de plecare, este de 800 metre.

4° Punctul de plecare era, la 7 noembrie 1878 la douĕ metre de marginea apeĭ şi la 10 centimetre maĭ sus de nivelul fluviuluĭ.

5° Nuoua fruntarie se îndreptează către uo direcţiune Sud-vest 220° aproape, ca sĕ ajungă la puntea aşeḍată la înbucătura văiĭ între Medjidie-Tabiassi şi Ordu-Tabiassi, ca la 1650 metre din punctul de plecare.

6° Declinarea busoleĭ teodolituluĭ cu care s'aŭ ridicat unghiurile la Silistra, este de 4°,37′,0

7° Declinarea la Mangalia este aproape de 5°,30′ dupĕ harta de marină engleză.

8° Direcţiunea de mijloc a linieĭ trasă din punctul de plecare la Silistra pênĕ în punctul de sosire la Ilanlik este de 112°, 52′, 32″.

www.dacoromanica.ro

ANEXE

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTARIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctul precedent	Unghiurĭ aproximative formate de Direcția precedentă	
			Cu nordul magnetic	Cu nuona direcțiune
		Ectom.	o	o
1	Punct hotar pe Dunăre, la Est de Silistra la 800 metri de Ith-Tchenghuel Tabiassi . .	. . .	. . .	. . .
2	Podul de la vĕrsătura thalvegului care desparte întăririle pe care se ridică Medjidie Tabiassi și Ordu-Tabiassi	17	220	. . .
3	Câmp cultivat la confluintele celor duoĕ rovine ce formează thalvegul precedinte . . .	25	. . .	. . .
4	Grupul de 8 arborĭ la confluintele uneĭ micĭ rovine ce se coboară de la fortificațiunea Ordu-Tabiassi	20	. . .	. . .
5	Arbore în capulŭ rovineĭ care se prelungește între Ordu-Tabiassi și Arab-Tabiassi d'alungul drumuluĭ vechiŭ al Silistreĭ la Varna și la bifurcarea drumurilor	17	122	. . .
6	Movilă isolată H la Sud-Vest de Almanly .	15	120	178
7	Arbore la Est de ambranșamentul căilor ferate de la Almanly la Karaorman și de la Almanly la Essenkeui.	375	115	175
8	Movila B la Est de moara de la Karaorman și la Nord de drumul cel mare	31	157	222
9	Movila C vecină cu drumul de la Varna la Sud de moara de la Esenkeui.	40	152	175
10	Movila D cu semnul de triangulațiă la Est de Esenkeui și la Sud-Vest de Ghîrlitza . .	575	78	106

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE ŞI LOCALITĂŢILE APROPIATE DE LINIE

DENUMIRE ŞI INDICAŢIUNE	Unghiuri formate cu nordul magnetic de către linia care le împreună cu punctele de recunoaştere.	OBSERVAŢIUNI ŞI EXPLICAŢIUNI
	o	
Linia fruntariă străbate Deirmen-Tabiassi	....	Poziţiunea esactă a acestuĭ punct este fixată prin uo mĕsurătoare specială.
. . . . .	....	Este a duoa punte mergênd în susul gîrleĭ.
. . . . .	....	Fruntaria urmează traseul curb al thalvegulŭi între punctele No. 2 şi 4.
. . . . .	....	
Piatra în vîrful uneĭ movile la 1,400 metri	84	
. . . . .	....	
Pod pe drumul cel mare în fundul văiĭ Kulhora la 1,050 metri	175	
Movila dincolo de drumul cel mare la 1,350 metri	272	Semnul No. 8 aparţine unuĭ grup de 2 movile; este cel maĭ la Sud din amênduoĕ.
Moara de la Karaorman la 2,000 metri		
Mica movilă spre Nord la 250 metri.		
Movila la Sud-Vest de Esenkeui la 3,600 metri	5	
Moara de vînt de la Esenkeui la 2,400 metri.		
Drumul cel mare de la Varna la 180 metri		
Moara de vînt de la Esenkeui la 4.150 metri	279	
Hotar la jumĕtate drum de calea de la Esenkeui, la Ghîrlitza la confluintele văilor la 3,300 metri	350	

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTARIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctul precedent	Unghiurĭ aprocsimative formate de direcția precedente.	
			Cu nordul magnetic	Cu nouua direcțiune
		Ectom.	o	o
11	Movila E la Vest de Kranova și pe drumul de la Kranova la Buyuk Kravan.	104	104	206
12	Stănca pe linia dreaptă dusă din movila E la locul cel maĭ central al stăncilor isolate, situate la șease kilometri la Nord de Kranova în valea care se scoboară la Sud-Nord de sat și aproape de un cot care se'ntoarce spre Vest . .	48	48	113
13	Vîrful învecinat de încrucișarea drumurilor Kranova, Kalaidji și Velikeui-Redtcheb-Kujussu.	36	137	280
14	Vîrful la un kilometru și jumĕtate la Sud-Vest de Teke Deressi	66	175	118
15	Confluintele rovineĭ Teke-Deressi și al văie celeĭ marĭ, trecând prin Terskundu și Ketchi-Deressi.	18	112	117
16	Punct al văiĭ la duoua kilometre și jumĕtate aproape, la Vest de Terskundu.	40	109	117
17	Punct pe drumul de la Yukari Makale la Terzcundu la jumĕtate drumul între cele duoĕ sate.	30	85	156
18	Incrucișarea drumurilor Yukari-Makale-Saridtcha și Ketchi-Deressi-Kissarlik	52	85	180
19	Movila L cu un semnal de triangulațiune la jumĕtate distanță între Yemshinli și Sevindik.	61	61	256
20	Semnal de triangulațiune spre Sud de Sevindik	36	145	210
21	Movila M la un kilometru spre Sud-Est de Hassanchi	48	175	169
22	Movila N la Est de drumul Hassanchi-Armutly la 6 kilometre de Hassantchi și la 3 kilometre de Armutly	48	164	184
23	Arbure la Sud de la satul Armutly . . .	63,5	170	116

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE ȘI LOCALITAȚILE VECINE DE LINIA		
DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Unghiurĭ formate cu nordul magnetic prin linia care le leagă la punctele de recunoaștere	OBSERVAȚIUNI ȘI EXPLICAȚIUNI
	o	
Mica movilă la Nord de Kronova la 1,000 de metri	737	
Cimitirul la împreunarea drumurilor la 600 de metri	348	
. . . . .	....	Imediat dincolo de punctul de recunoaștere No. 12 linia-fruntăreĭ străbate valea Kranoveĭ și se înalță pe uo colină.
Moara cea maĭ aproape de Karaidji la 2500 metri	53	
. . . . .	....	Notițele relative la punctele de recunoaștere No. 14-18 sunt datorite uneĭ cercetărĭ foarte repedĭ asupra tĕrêmuluĭ, făcută de oficeriĭ românĭ.
Moara Sevindik la 1750 metre . .	15	
Moara de la Armutly la 3100 metre.	11	

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTARIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctele precedente	Unghiuri aproximative formate prin direcțiunea precedentă.	
			Cu nordul magnetic	cu noua direcțiune
		Ectom.	o	o
24	Movila O la Vest de Dokusagatch . . .	20	106	193
25	Movila P cu semnal de triungulație la Sud-Est de Docusagatch	41	119	186
26	Movila Q la Sud-Est de Derekeui-Tchifut-Kujussu	50	126	172
27	Movila R la Sud de Kauli-Tchukur la Nord-Vest de Muraatche	100	117	171
28	Un punct la jumătate distanță între movila S la Est de Kussein-Tchekeui și movila T (cea mai la Sud din cele două movile) la Vest de Hoskadim.	94	108	180
29	Movila U aproape de un sat în ruină la Sud de satul ruinat Almaly	78	108	161
30	Movila V la Nord de Karadjilar (cea mai la Nord de cele două movile)	47	99	184
31	Movila X la 1,330 metre de moara Ilanlik, punct hotar pe marea Neagră . . .	54	93	. . .

www.dacoromanica.ro

PUNCTELE ŞI LOCALITĂŢILE VECINE DE LINIE

DENUMIRE ŞI INDICAŢIUNE	Unghiurĭ formate cu nordul magnetic prin linia care le leagă la punctele de recunoaştere	OBSERVAŢIUNĬ
	o	
Movila spre Nord-Vest de Dokusagatch, la 3,000 de metre	54	
Moară de vînt la Dokusagatch la 1950 metre.	76	
Moară de vînt de la Dokusagatch la 2,700 metre.	331	
Moară de vînt de la Haisarlik la 1,700 metre	226	Punctul de recunoaştere No. 26 este cel maĭ la Sud de cele duoĕ movile situate între Derekeui şi Tchifut-Kujussu,
Debuşeul Sud al satuluĭ Kanli-Tchukur la 3,700 metre	45	
Casa cea maĭ aproape de Muraatche, la 2,900 metre.	141	
La 1,200 metre de movilele S şi T.	8.188	Fruntaria taie drumul Hussein la Tchekeui Daulakeui la 700 metre Nord de chimitirul Hussein Tchekeui.
Movilă la 2,700 metre	49	Fruntaria trece la 900 metre Sud de moara S de la Kadikeui şi străbate uo linie telegrafică între satul ruinat şi movila V.
Linia telegrafică la 800 de metre spre Vest		
Moară la Est de Karadjilar la 2,000 metre	10	Fruntaria la 3,100 metre de movila V trece la 10 metre nord de on altă movilă; la 4,600 metre aproape, ea trece la uo distanţă egala de movila cea nuoua.
Movila vecină la 230 metre. . . .	152	
Movila cu semnul de triangulaţie la Vest de Karadjilar la 2,100 metre . .	223	
Altă movilă la 3,600 metre	332	Movila X este la 180 metre de uo altă movilă maĭ mică situată la Sud. Plagina este la 200 metre de movila X.

www.dacoromanica.ro

TABLA MATERIILOR

PARTEA ANTEIA

Congresul de la Berlin

paginea

ROMANIA LA SAN STEFANO 11

Indipendența Română stipulată fără condițiune îndată după armistițiŭ și în Preliminările de Pace. — Tractatul de la San-Stefano. — Articolile acestuĭ tractat privitoare la România, la indipendența eĭ fără condițiune, la neutralitatea fruntarieĭ sale Danubiane, la garanția libereĭ navigațiunĭ pe Dunărea-de-gios, la tĕrîmurile ca i s'aŭ adăogat ca despăgubire pentru cel ce 'ĭ se hrăpise. — Efectul tractatuluĭ de la San-Stefano asupra putereĭ ȯtomane și ecuilibruluĭ european. — Temerile cabinetuluĭ Englesŭ ș'ale cabinetelorŭ europene. — Circulara Foreingn-Oficiuluĭ. — Pro-Memoria cancelarieĭ din Petersburg. — Cum s'aŭ motivat în acest din urmă document, proiectele Rusieĭ în privința României.

ROMANIA LA CONGRESUL DE LA BERLIN 21

Compunerea și constituirea Congresuluĭ. — Chestiunea română este introdusă pe neașteptate. — Discuțiune asupra cereriĭ de admitere a delegaților români. — Prima condițiune pusă pentru recunoașterea indipendențeĭ României: consimțirea eĭ la retrocesiunea Basarabieĭ. — Cuvinte remarcabile ale primuluĭ plenipotenciar al Mareĭ-Britaniĭ, lordul Beaconsfield: interesul libertățeĭ Dunăreĭ interdice retrocesiunea Basarabieĭ. — Răspunsurile plenipotenciarilor ruși, principele Gortschakow și co-

www.dacoromanica.ro

mitele Schuvalof; ei se silesc să probeze că România este desdaunată de retrocesiunea Basarabiei, și că libertatea Dunărei nu este amenințată prin această retrocesiune.— Prevederi amenințătoare ale plenipotenciarilor Rusiei și Germaniei în caș de neretrocesiune a Basarabiei. — Introducerea delegaților români, memoriul d-lui Cogălniceanu și declarațiunea d-lui Brătianu.— Altă condițiune pusă la recunoașterea indipendenței României: egalitatea civilă și politică a Israeliților din Principat.— Chestiunea retrocesiunei Basarabiei revine în discuțiune subt uo altă formă: stăruință pentru ca România să accepte formal Dobrogea în schimb cu Basarabia; aceasta e încă uo condițiune la care este subordonată indipendența nuouluĭ Stat.— Dispositiuni fățișe ale Congresuluĭ, favorabile pentru România; ceĭ duoĭ plenipotenciarĭ, aĭ Franței și Italiei d-niĭ Waddington și Corti, cer pentru România uo linie de fruntarie pe Dunăre, coprinșênd Silistra și Mangalia. — Concesiuni făcute de plenipotenciariĭ Rusiei. — Reflecțiuni asupra nesuficienței acestor concesiuni și asupra serieĭ de condițiuni făcute indipendenței României. — Diversitatea subiectelor tractate la Congres. — Propunerea Comisiuneĭ de Delimitare, prezidată de principele de Hohenlohé, relativă la fruntaria României pe Dunăre: *o linie nestrategică*. — Vot în consecință pentru traseul acesteĭ fruntariĭ pe Dunăre. — Reflecțiuni asupra Tractatuluĭ de la Berlin.

PARTEA A DUOA

Comisiunile

Mediațiunea de la Viena și Cabinetul Român

I. Comisiunea europeana de delimitare . . . 57

Anteia sesiune. (De la 23 octombrie până la 23 decembrie 1878) 75

Comisiunea Europeană de Delimitare: instituirea eĭ, convocarea eĭ, membri cariĭ uo compun. — Atitudinea comisaruluĭ rus; propunerea sa. — Sosirea delegaților românĭ; propunerea lor; lauda ce se face acesteĭ propuneri, impresiunea ce produse. — Verificarea la fața loculuĭ a ambelor propuneri rusă și română. — Propunerea română este adoptată. — Reflecțiunea

www.dacoromanica.ro

comisaruluĭ italian asupra necesităţeĭ de a coprinde Silistria în fruntaria română ; altă observaţiune a sa asupra dispoziţiunilor în favoarea Romănieĭ, din partea Musulmanilor care locuesc acolo.

A doua sesiune 63

Opoziţiunea guvernuluĭ rus la decisiunea Comisiuneĭ privitoare la fixarea fruntarieĭ bulgaro-romane. — Nuoĭ membri aĭ Comisiuneĭ; reluarea lucrĕrilor sale; ea agiunge la uo concluziune pentru toate fruntariile, şi numaĭ asupra fruntarieĭ care trebue sĕ despartă Bulgaria de Romănia ea nu isbuteşte. — Planul opoziţiuneĭ ruse ; scopul la care voeşte sĕ agiuncă. — Puterile cosemnatoare maĭ întêiŭ contrariĭ intenţiunilor cabinetuluĭ rus. — Instrucţiunĭ remarcabile ale cabinetuluĭ italian. — Comisarul rus remâne neapropiat, rezistă la avansele ce'ĭ se fac şi nu priimeşte nicĭ uo invoială. — Descuragiarea comisiuneĭ de delimitare, care se simte părăsită de guvern. — Altă Comisiune aproape de a o înlocui în urma reclamaţiunilor Rusieĭ.—Puterile co-semnatare se înduplec la opoziţiunea cabinetuluĭ de la Petersburg. — Intervenţiunea cabinetuluĭ din Viena. — Sfîrşitul lucrĕrilor comisiuneĭ de delimitare. — Insulile romane ale Dunăreĭ conservate Romăuieĭ, mulţumită iniaţiativeĭ comisaruluĭ italian. — Incidentul ocupaţiuneĭ Arab-Tabieĭ de către trupele romane.

II. Comisiunea europeana technica. (De la 27 octombrie, până la 11 noembrie 1879 77

Nume diferite date nuoueĭ Comisiunĭ: compunerea eĭ. — Delegaţiĭ românĭ; delegaţiĭ Bulgarĭ. — Chestiunea de rezolvat redusă la un singur punct: indicarea loculuĭ pentru aşeḑarea poduluĭ lêngă Silistra. — Duoĕ propunerĭ ruse. — Propunerea română. — Verificarea tustrelelor propunereĭ la faţa loculuĭ. — Una din cele duoĕ propunerĭ ruse este retrasă. — Solemnitatea cu care se procede la vot, care trebue sĕ fie *verbal* maĭ întêiŭ, şi apoĭ *scris* şi *motivat*. — Propunerea rusă nu este admisă; propunerea română este aprobată. — Mărturisirĭ remarcabile ale comisaruluĭ rus asupra adevĕratuluĭ loc pentru clădirea poduluĭ pe Dunăre din sus de Silistra.

www.dacoromanica.ro

III. Mediaţiunea de la Viena. 85
Cabinetul austro-ungar dă urmare intervenţiuneĭ sale. — Elŭ se loveşte de pretenţiunĭ escesive din partea guvernuluĭ rus. — Dispositiunile guvernuluĭ Bulgar, formând alte pretenţiunĭ. — Propunerea de mijlocire a guvernuluĭ austro-ungar către Puterile co-semnătoare. — Această propunere se notifică cabinetuluĭ Princiar din Bucureştĭ printr'uo scrisoare a ministruluĭ afacerilor strĕine. Aceeptaţiunea din partea tuturor cabinetelor a propunerĭĭ de mediaţiune de la Viena.

IV. Cabinetul Roman şi Mediaţiunea de la Viena 101
Graba Cabinetuluĭ din Bucureştĭ de a rĕspunde la propunerea de la Viena. — Preşedintele consiliuluĭ, d. Brătianu ea act de traseul propus spre a declara că podul ce urma sĕ se zideascĕ pe cele duoĕ laturĭ ale Dunăreĭ, nu este obligatoriŭ pentru România. — Rĕspunsul d-luĭ Boerescu la comunicaţiunea Austro-ungară. — Inconvenientele traseuluĭ propus se semnalez în acest rĕspuns. — Ministrul afacerilor strĕine al Românieĭ îşĭ rezervă acceptaţiunea sa în privinţa traseuluĭ vienez.

PARTEA A TREIA

Situaţiunea Romanieĭ pe Dunăre

Expunere topografică şi concluziune

Silistra şi poziţiunile sale din pregiur . . . 111
Fortificaţiunile Silistreĭ. — Înălţimile ce o încongiurŭ. — Arab-Tabia, Ordo-Tabia. — Medgidie-Tabia ; această înălţime domină pe cele lalte. — De unde vine prestigiul legendar al Arab-Tabieĭ ; faptele de arme ce o însoţesc.

Europa n'a voit acest rezultat. 123
Intenţiunile Europeĭ la Berlin, ne'nţelese. Partea ce 'şĭ aŭ făcut Rusia şi Austro-Ungaria din această derogaţiune de la deciziunile Congresuluĭ de Berlin.

Posesiunea Dobrogelei este un pericol . . . 127
Lucrĕrĭ marĭ, dificile şi costătoare, necesarĭĭ în Dobrogea. —

www.dacoromanica.ro

Imposibilitatea d'a o apăra la caz de atac, în starea fruntarieĭ sale dunărene.

CONJECTURI 131
Ceea ce ar fi putut să facă guvernul român, daca nu spre a scăpa Basarabia, cel puțin spre a dobêndi Silistra care era necesară pentru fruntaria Românieĭ pe Dunăre.

PUNCTUL DE PLECARE AL GREȘEALELOR COMISE. . 137
Condițiunea strategică refusată Românieĭ pe Dunăre; acordată fruntariilor bulgare, rumeliote, serbe, montenegrine.

CONCLUZIUNE 141
Interese diverse și toate de întêiul ordin, reclam pentru Romănia uo fruntarie certă și sigură pe Dunăre. — Uo aruncătură de ochiŭ asupra istorieĭ Românieĭ. Uo ultimă dorință.

DUNAREA ȘI ROMANIA. 155
Pentru ce autorul adaogă acest Epilog în opera sa. — I. Marșul Rusieĭ asupra Dunăreĭ, ea ocupă succesif gurile eĭ, de la 1812 pînă la 1829. — Art. 3 al tractatuluĭ de la Adrianopol; efectul luĭ sdrobitor pentru navigațiunea Dunăriĭ: el o face să devie inpracticabilă la gurile eĭ în marea Neagră.— Europa se îngrijește de aceasta, dar târdiŭ, în 1853. — Dreptul edictat de Congresul de la Viena la 1815, asupra cursurilor apelor internaționale. — Aplicațiunea acestuĭ drept asupra Dunăriĭ, de Congresul de la Paris, în 1856; această aplicațiune determină neutralizarea mărieĭ Negre, restituțiunea Basarabieĭ către Moldova și instituțiunea celor duoĕ Comisiuni însărcinate cu lucrările și reglementele necesariĭ, în numele Europeĭ și al Statelor riverane, ca consecință a susdiseĭ aplicațiuni. — II. Starea lucrărilor *Comisiuneĭ Europene* la finitul anuluĭ 1865; prelungirea puterilor eĭ în 1866; inerția Comisiuneĭ Riverane Simptomele unor dispozițiuni puțin asigurĕtoare la 1866, în ultima conferință a reprezintanților Puterilor la Congresul de la Paris. – III. Resbelul din 1870—1871. Rusia profită de dênsul spre a cere să se pue capĕt neutralizăreĭ mărieĭ Negre. — Conferința de la Londra din fevruarie - martie 1871. — Rusia face să se primească

www.dacoromanica.ro

reclamaţiunea sa. — Austria învestită cu puteri rĕŭ definite, dar superioare, asupra Comisiuneĭ Riverane. — Nouă prelungire a puterilor Comisiuneĭ Europene. — Simptome de dispoziţiuni favorabile pentru ambiţiunile particulare ale Rusieĭ ş'ale Austro-Ungarieĭ asupra Dunăreĭ. — IV. Resbelul din 1877 — 1878. — Congresul de la Berlin. — Rusia iea 'napoĭ Basarabia. — V. Dunărea la Congresul de la Berlin, seanţele luĭ memorabile; prima propunere a Austro-Ungarieĭ cu totul favorabilă dreptuluĭ şi libertăţeĭ Dunăriĭ de gios; reaoa primire ce s'a făcut acesteĭ propuneri maĭ cu seamă din partea Rusieĭ, recunoscută din nouŭ ca riverană în urma retrocesiuneĭ Basarabieĭ. — Totuşĭ, România este admisă la dreptul de a fi reprezintată printr'un delegat în Comisiunea Europeană. — Contra-propunere rusească asupra navigaţiuneĭ pe Dunărea de gios. — Austro-Ungaria consimte a'şĭ modifica prima eĭ propunere. — Un Comitet a-parte în timpul suspendăreĭ uneĭ şedinţe, spre a pune în acord cele duoĕ propuneri rusească şi austro-ungară. Acest acord se efectuează în Comitet, conform cu vederile Rusleĭ. Pentru ce Austro-Ungaria 'şĭ-a apărat cu moliciune propunerea sa. — Totuşĭ, Congresul de la Berlin confirmă, în princip, aplicaţiunea la Dunĕrea de gios, a dreptuluĭ edictat în 1815 de către Congresul de la Viena, în 1856 de către Congresul de la Paris, în 1871 de către Conferinţa de la Londra. — VI. Idee nouă despre uo Comisiune executivă ḑisă *Mixtă*, întrodusă de Austro-Ungaria în Comisiunea Europeană; respinsă maĭ întêiŭ, Austro-Ungaria revine earĕş asupra eĭ şi obţine aprobaţiunea majorităţeĭ Comisiuneĭ Europene. — Întărîtarea opiniuneĭ publice în Romănia. — Cuvintele Regeluĭ Carol în Parlamentul român. — Efectul acestuĭ discurs în Europa, şi maĭ cu seamă la Viena. — Propunerea privitoare la uo Comisiune *Mixtă*, se modifică, în urma unuĭ amendament prezintat Comisiuneĭ Europene de către delegàtul Franţeĭ. Desvoltarea acestuĭ amendament, în seanţa de la 27 maiŭ 1882. — Observaţiunĭ făcute drept rĕspuns, de către delegatul Romănieĭ. — Asupra votulnĭ, delegaţiĭ Germanieĭ, al Austro-Ungarieĭ, al Englitereĭ, al Serbieĭ, primesc concluziunile expuse de delegatul franţez; priimirea lor se face cu rezerve de către delegaţiĭ Italieĭ, al Turcieĭ, al Bulgarieĭ, al Rusieĭ. — Re-

www.dacoromanica.ro

flecțiunea autoruluĭ asupra acestuĭ vot. — Textele comparate, al propunerĭĭ franțeze ș'al contra-propunerĭĭ române. — Concluziune.

PARTEA A PATRA

Apendice

Document nº I. 213
Declaratiunile delegatilor romani inaintea Congresului de la Berlin 213
Document nº II 223
Emanciparea Israeliților 223
Document nº III 241
Asediul Silistrei dĕ la 1854, extras din *Resbelul Crimeiĕ* de d. Camille Rousset, din Academia franțeza. 241
Documentele nº IV și V 247
Traseurile de fruntarii ale Comisiunilor Europeane de delimitare 247

FINITUL TABLEI MATERIILOR

www.dacoromanica.ro

DÉLIMITATION
DE LA
FRONTIÈRE
ROUMANO-BULGARE

Tracé de la Commission de Délimitation de 1878
et de la Commission Technique de 1879 ----·---·---·---
Tracé du Cabinet de Vienne 1880 ----------+--+--+--+--
Distance des positions principales au Danube et
entre elles ---------- 1150 m
Vignes ----------

Tabiassi *est le véritable orthographe,* Tabia *est l'orthographe des documents diplomatiques.*

Légende

Echelle de 0m10 pour 3 kilomètres 1/30 000

0 1 2 3

DANUBE

ILES HOPO

Ostrov

Embouchure de la Borchia

Kitchiou

Ancienne Berge du Danube

SILISTRIE

Iteh Tchenghel Tabiassi

Tracé du Commissaire Turc

Point terminus

3800 m.

Route de Silistrie à Ostrov

Deyirmen Tabiassi

Stamboul Capse

Yeliali Tabiassi

Pont N°1

Pont N°2

Pont N°3

Pont N°4

2300 m.

1150 m.

2250 m.

Liman Tabiassi

Cimetière Turc

Arab Tabiassi

Ordo Tabiassi

Tchaier Tabiassi

Route de Tantoucan à Routschouk

Fontaine

Route de Rassgrad

Mechidie Tabiassi

Kutchuk Mustafa Tabiassi

Chemin

Route de Varna

Champ Culture

Groupe de 8 arbres

Arbre

Tumulus

Télégraphe

Almali

Moulins

Route d'Almali à Karaorman

Karaorman

50 60 69 80 102 118 57 100 70 104 45

Imp. Monrocq. Paris.

www.dacoromanica.ro